

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

ILARIA CICCONE

**Prevod frazemov iz italijanščine v slovenščino na primeru
zbirke kratke proze *Gospod Ničla in druge zgodbe* avtorja
Stefana Bennija**

Analiza prevodov minimalnih glagolskih frazemov in frazeoloških prenovitev

Magistrsko delo

Mentorica: red. prof. dr. Erika Kržišnik
PED

Študijska smer: Slovenistika – D-

Ljubljana, 2015

Zahvala

Zahvaljujem se mentorici red. prof. dr. Eriki Kržišnik, svoji družini in prijateljici Vesni za pomoč in podporo pri izdelavi magistrskega dela.

Izvleček

Prevod frazemov iz italijanščine v slovenščino na primeru zbirke kratke proze *Gospod Ničla in druge zgodbe* avtorja Stefana Bennija

V magistrskem delu obravnavam prevod frazemov v zbirki kratke proze *Gospod Ničla in druge zgodbe* avtorja Stefana Bennija, ki jo je iz italijanščine v slovenščino prevedel Janko Petrovec. Osrednji del naloge zajema analizo prevodov minimalnih glagolskih frazemov s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' in analizo prevodov frazeoloških prenovitev. Naloga vključuje tudi prikaz ekvivalenčnih razmerij med frazemi v izvirnem in prevodnem besedilu ter seznam frazeološkega gradiva.

Ključne besede: prevajanje frazemov, italijanščina, slovenščina, minimalni glagolski frazem, frazeološka prenovitev

Abstract

The translation of phrasemes in the collection of short stories *Gospod Ničla in druge zgodbe* by Italian author Stefano Benni

This master's thesis discusses the translation of phrasemes found in the collection of short stories *Gospod Ničla in druge zgodbe* by Italian author Stefano Benni, which was translated into Slovene by Janko Petrovec. The analysis focuses on two particular categories: minimal verbal phrasemes with the structure 'verb + clitic personal pronoun' and phraseological renewals. It also includes a list of all the phrasemes found in the original text and in the translation, sorted by the type of equivalence.

Key words: translation of phrasemes, Italian language, Slovene language, minimal verbal phraseme, phraseological renewal

Kazalo:

1.	Uvod	10
2.	Predstavitev obravnavanega dela	12
2.1.	Avtor in prevajalec.....	12
2.2.	Zbirka kratkih zgodb <i>Gospod Ničla in druge zgodbe</i>	13
2.3.	Vloga jezika v Bennijevih kratkih zgodbah	14
2.3.1.	Vloga frazeologije v Bennijevih kratkih zgodbah.....	16
2.4.	Povzetki kratkih zgodb v zbirki <i>Gospod Ničla in druge zgodbe</i>	17
2.4.1.	Leto norega vremena	18
2.4.2.	Ahil in Hektor	18
2.4.3.	Diktator in beli obiskovalec	18
2.4.4.	Californian Crawl	19
2.4.5.	Škrat za porazno slabe vtise	19
2.4.6.	Kratka zgodba	20
2.4.7.	Očka bo na televiziji.....	20
2.4.8.	Brat bankomat.....	20
2.4.9.	Slab učenec.....	20
2.4.10.	Naključja	21
2.4.11.	Novi knjigarnar	21
2.4.12.	Spokojen možakar	22
2.4.13.	Kakšno je vreme?	22
2.4.14.	Garibainova vrnitev	22
2.4.15.	Čisti računi	23
2.4.16.	Trenutek	24
2.4.17.	Gospod Ničla.....	24
2.4.18.	Spodobna rešitev.....	25
2.4.19.	Vedeževalka.....	25
3.	Frazeološko gradivo v zbirki <i>Gospod Ničla in druge zgodbe</i>	26
3.1.	Frazeološko gradivo v italijanskih in slovenskih slovarjih	26
3.1.1.	Obravnava frazeologije v italijanskih slovarjih: mesto znotraj slovarskega sestavka, slovarska oblika frazema, pomenska razlaga	26
3.1.2.	Obravnava frazeologije v slovenskih slovarjih in primer preverjanja v korpusu.....	29

3.2.	Tipologija frazemov v zbirki <i>Gospod Ničla</i> in druge zgodbe.....	32
3.2.1.	Delitev frazeološkega gradiva glede na ekvivalenco	32
3.2.2.	Delitev frazeološkega gradiva glede na obliko	34
3.2.3.	Delitev frazeološkega gradiva glede na ekvivalenco in prevodni postopek.....	37
4.	Prevodi minimalnih glagolskih frazemov s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' 40	
4.1.	Minimalni glagolski frazemi s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' v slovenščini in italijanščini	40
4.2.	Minimalni glagolski frazemi s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' v italijanskih slovarjih	44
4.3.	Minimalni glagolski frazemi s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' v IB ..	48
4.3.1.	Pravi minimalni glagolski frazemi s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' 48	
4.3.2.	Frazem s sestavino <i>minimalni glagolski frazem s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka'</i>	53
4.4.	Minimalni glagolski frazemi s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' v CB.	56
4.5.	Opažanja v zvezi s prevajanjem minimalnih glagolskih frazemov s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka'	57
5.	Frazeološke prenovitve v zbirki <i>Gospod Ničla</i> in druge zgodbe	59
5.1.	Vloga frazeoloških prenovitev v humorističnih besedilih Stefana Bennija	59
5.2.	Frazeološke prenovitve in ustvarjanje humorja: različne realizacije dvojnega branja frazema in namigovanja na frazem	62
5.3.	Delitev prenovitev glede na prevodno ekvivalenco	64
5.3.1.	Iste vrste prenovitev.....	64
5.3.2.	Različne vrste prenovitev	66
5.3.3.	Prenovitev samo v IB	67
5.3.4.	Prenovitev samo v CB	69
5.3.5.	Namigovanje na frazem.....	70
5.3.6.	Namigovanje na frazem kot besedilotvorni princip	71
5.4.	Analiza frazeoloških prenovitev	72
5.4.1.	Iste vrste prenovitev.....	72
5.4.2.	Različne vrste prenovitev	84
5.4.3.	Prenovitev samo v IB	86
5.4.4.	Prenovitev samo v CB	95
5.4.5.	Namigovanje na frazem.....	100
5.4.6.	Namigovanje na frazem kot besedilotvorni princip	106
5.5.	Opažanja v zvezi s prevajanjem frazeoloških prenovitev	108

6. Povzetek	115
VIRI IN LITERATURA	118
SLOVARJI	119
Priloga 1: Frazeološko gradivo	121
Priloga 2: Delitev frazeološkega gradiva glede na obliko, ekvivalenco, prevodni postopek.....	236

1. Uvod

V svoji magistrski nalogi bom primerjala frazeološko gradivo v italijanščini in slovenščini v kratkih zgodbah Stefana Bennija, ki jih je prevajalec Janko Petrovec prevedel v slovenščino v zbirki *Gospod Ničla in druge zgodbe* (LUD Literatura 2010). V italijanščini jih najdemo v treh zbirkah kratke proze: *Il bar sotto il mare* (Feltrinelli 1987), *L'ultima lacrima* (Feltrinelli 1994) in *La grammatica di Dio. Storie di solitudine e di allegria* (Feltrinelli 2007).

Stefano Benni (Bologna, 1947) je italijanski satirični pisatelj, znan po besedilih, ki z zbadljivim humorjem kritično obravnavajo družbene in politične teme. Prizorišča in liki so lahko povsem izmišljeni, realistični, distopični itd., vsekakor pa v njegovem pisanju vedno pride do izraza povezava s problemi sodobnega sveta. Na jezikovni ravni je Bennijev zaščitni znak ekspresivna in inovativna raba jezika, kar se kaže v prepletanju različnih registrov (od nižjepogovornega do zbornega), uporabi neologizmov in na frazeološki ravni v uporabi frazemov in frazeoloških prenovitev.

V nalogi se bom osredotočila na frazeologijo. Ta je že po svoji naravi zaradi idiomatičnosti težko področje za prevajalca. Znotraj frazeologije bom obravnavala dve področji, ki se mi zdita posebej zanimivi s prevajalskega vidika, saj za prevajalca predstavljata še dodaten izziv: skupina minimalnih glagolskih frazemov s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' in skupina frazeoloških prenovitev, znotraj katere bom posebej izpostavljala frazeološke prenovitve z namenom ustvarjanja humorja.

Skupini predstavljata dodaten izziv za prevajalca iz več razlogov. Minimalni glagolski frazemi s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' predstavljajo težavo pri prevajanju zaradi pomenske delne ali popolne nemotiviranosti ter zaradi raznovrstne zastopanosti v različnih jezikih, saj je v nekaterih ta skupina frazemov skoraj odsotna, v drugih (kot v slovenščini) omejena na določena pomenska polja ali posamezno konotacijo, v spet drugih jezikih (kot v italijanščini) pa razmeroma široka in vedno bolj produktivna. Ti frazemi imajo ponavadi visoko stopnjo ekspresivnosti in zaradi tega igrajo pomembno vlogo v besedilu.

Prevajalec iz italijanščine v slovenščino se torej večkrat sooča s potrebo po ohranjanju ekspresivnosti, ne da bi imel v slovenščini na voljo ekvivalenten frazem s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka'. V analizi teh primerov bom ugotavljala, na kakšen način je prevajalec ohranil ekspresivnost frazemov v izvirniku. Obravnavala bom tudi primere, v katerih je prevajalec v prevodu uporabil minimalni glagolski frazem s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka', čeprav ga na tem mestu v izvirniku ni. V teh primerih bom ugotavljala, ali je to nastalo kot kompenzacija za ekspresivnost, ki je bila na drugih mestih v besedilu izgubljena.

Druga točka razprave je skupina frazeoloških prenovitev. Frazeološka prenovitev opravlja v umetnostnih besedilih več pomembnih vlog: je sredstvo za vzpostavljanje kohezije in koherence, saj je oblikovno in pomensko povezana s sobesedilom; je izraz avtorske ustvarjalnosti, saj vzpostavlja povezavo z izhodiščnim frazemom tako, da na izviren način ruši njegovo ustaljeno obliko; in je odlična podlaga za ustvarjanje dvoumnosti, saj je pogoj za njen nastanek aktualizacija pomena besedne zveze kot frazema in kot proste besedne zveze. V nekaterih primerih frazeološka prenovitev cilja tudi na spodbujanje dvojnega branja prenovljenega frazema s tem, da v besedilu dejansko aktualizira njegov frazeološki in prostobesednozvezni pomen, ki sta lahko enako izrazita ali pa je eden v ospredju, drugi pa prisoten le kot namigovanje. Spodbujanje dvojnega branja ima ponavadi namen ustvarjanja humorja.

Pri prevajanju frazeoloških prenovitev se prevajalec lahko odloči, da bo tudi v prevodnem besedilu ohranil frazeološko prenovitev, lahko pa se odloči, da bo ohranil ekspresivnost izraza na drugačen način, npr. z uporabo pravega frazema ali drugih ekspresivnih prvin. Ugotavljala bom, kako je obstoj izhodiščnega (pravega) frazema v slovenščini, ki ima popolno ali delno ekvivalenco z izhodiščnim frazemom v italijanščini, vplival na nastanek frazeološke prenovitve v prevodu in kakšne razlike so pri tem nastale (če sploh). V analizi primerov, v katerih prevajalec ni uporabil frazeološke prenovitve, bom preučevala dejavnike, ki so vplivali na to odločitev, ter sredstva, s katerimi je prevajalec ohranil ekspresivnost. Pri prenovitvah z namenom ustvarjanja humorja bom ugotavljala, ali je učinek v prevodu ohranjen oziroma izgubljen.

Posebej zanimivi so primeri, v katerih je prevajalec uporabil frazeološko prenovitev na mestu, kjer je v italijanščini ni. To je izraz prevajalčeve ustvarjalnosti, kar nas lahko prepriča o

razumevanju prevajanja kot »ponovnega pisanja besedila« (Grosman et. al: 13) in o vlogi prevajalca kot »soavtorja« (Grosman et. al: 13). Ta vloga pa ostane neke vrste »skrivnost« prevajalca, saj mora imeti ustvarjalno poseganje v besedilo vsekakor namen, da rekonstruira avtorjev stil in doseže podobno učinkovanje, kot ga ima izvirno besedilo. Sprememba, ki predstavlja neke vrste pridobitve v prevodu, postane torej opazna le pri primerjalni analizi izvirnika in prevoda, drugače pa deluje kot sredstvo za kompenzacijo ekspresivnosti na mikro- ali makrostrukturni ravni. Skozi analizo bom ugotavljala, na katerih ravneh je kompenzacija izpeljana ter kakšno stopnjo ekspresivnosti prenovitev vpelje, pri čemer višjo ekspresivnost pripisujem prenovitvam, ki aktualizirajo dvojno branje prenovljene besedne zveze in s tem ustvarjajo humor.

2. Predstavitev obravnavanega dela

2.1. Avtor in prevajalec

Stefano Benni (Bologna, 12. avgust 1947) je italijanski pisatelj, humorist, novinar, scenarist, pesnik in dramaturg. Njegov opus je zelo obsežen, saj je v italijanščini objavil 13 romanov, 13 zbirk kratkih zgodb in 3 pesniške zbirke. Sodeloval je z mnogimi italijanskimi časopisi, med katerimi sta tudi dnevnika *La Repubblica* in *Il manifesto*.

V Italiji ima ogromno bralcev in je prodal okoli 2,5 milijonov kopij. Po njegovi najuspešnejši zbirki kratkih zgodb *Bar Sport* (Mondadori 1976) je bil leta 2011 posnet film z istim imenom. Bennijevi bralci so na Wikipediji ustvarili stran Bennilogia, majhno enciklopedijo, v celoti posvečeno njegovemu svetu, njegovim likom in zgodbam, kar je dober pokazatelj avtorjeve uspešnosti in popularnosti.

Benni je bil preveden v okoli 20 tujih jezikov. V slovenščino sta bila prevedena dva njegova romana, *Heliant* (Cankarjeva založba 2012) in *Marjetka Sladkosnedka* (Cankarjeva založba 2011), ter zbirka kratkih zgodb *Gospod Ničla in druge zgodbe* (LUD Literatura 2010). Vsa dela je prevedel Janko Petrovec, ki je kot prevajalec iz italijanščine v slovenščino prevedel tudi Alessandra Baricca (*Mr Gwyin in Trikrat ob zori*), Tiziana Terzianija (*Vedeževalec mi je rekel: leto dni potovanj brez letal, na poti k Aziji in njenim ljudem v najgloblje srce Orienta*), Fausta

Paravidina (*Due fratelli*) in Enrica Luttmanna (*Sonno*). Za zbirko *Gospod Ničla in druge zgodbe* je prevajalec napisal tudi spremno besedno z naslovom *Benni, bennilogija in bennizmi*, v kateri predstavlja Bennijevo ustvarjanje in zgodbe, vključene v zbriko.

2.2. Zbirka kratkih zgodb *Gospod Ničla in druge zgodbe*

Kratke zgodbe v zbirki *Gospod Ničla in druge zgodbe* so bile izbrane iz treh Bennijevih zbirk: šest jih je vzetih iz zbirke *Il bar sotto il mare* (Feltrinelli 1987), osem iz zbirke *L'ultima lacrima* (Feltrinelli 1994) in pet iz zbirke *La grammatica di Dio. Storie di solitudine e allegria* (Feltrinelli 2007). V spremni besedi prevajalec pove, da hoče z izborom predstaviti pestrost avtorjevega ustvarjanja ter se namerno odpove vključevanju zgodb iz dveh med njegovimi najbolj znanimi deli, *Bar Sport* (Mondadori 1976) in *Bar Sport duemila* (Feltrinelli 1997), saj so te pretesno povezane med sabo.

Rdeča nit ustvarjalnega opusa Stefana Bennija je njegova kritična angažiranost. Prevajalec v spremni besedi opozarja na to, da avtor razkriva nesmiselnost vsakdanjih družbenih praks sodobne Italije, tako da jih »projicira v prihodnost, v izmišljeno realnost ali v groteskne svetove« (Benni 2010: 167). Njegova kritika vsekakor ne ostaja omejena na italijansko resničnost, ampak kakor trdi Petrovec, se nanaša na »katerokoli razvito državo« (Benni 2010: 167), na t. i. zahodni svet.

Benni svojo kritiko izraža z uporabo groteske, humorja, ironije: grenko, satirično plat njegovih del skoraj vedno spremlja absurdno, komično in živahno dogajanje; le v zgodbi *Trenutek* iz zbirke *La grammatica di Dio* Petrovec zazna spremembo v avtorjevem slogu, ki mogoče nakazuje novo obdobje v njegovem prihodnjem ustvarjanju, saj v njej ne najdemo več humorja.

V Bennijevih zgodbah so liki kot nosilci napak sodobne družbe vedno v ospredju, njihova karakterizacija pa je tako pomembna kot zgodba sama. Petrovec med njimi prepozna »fantaste, oportuniste in konformiste« (Benni 2010: 165). Kot »fantaste« bi lahko označili prebivalce vasi Semnor v zgodbi *Leto norega vremena* ter lika Ahil in Hektor v zgodbi *Ahil in Hektor*. V teh zgodbah Benni pelje lik vaškega posebneža do takšne skrajnosti, da njegova posebnost deluje že skoraj navadno v zgodbenem svetu in v razmerju do drugih književnih oseb. V zgodbi *Leto norega vremena* imamo npr. celo vas posebnéžev, ki se drug drugemu

sploh ne čudijo, prav tako pa brez začudenja sprejemajo dogajanje v svetu, polnem absurdnih pojavov. V zgodbi *Ahil in Hektor* isti vaščani spremljajo spopad med glavnima likoma kot neke vrste medijski dogodek in se sploh ne čudijo nadnaravnim pojavom, ki jih junaka povzročata, saj so takšni prizori pričakovan del njihovega vsakdana.

Drugi tip junaka, lik »oportunist«, je ponavadi predstavnik višjih slojev, kapitalist. Primere takšnega lika najdemo v zgodbah *Škrat za porazno slabe vtise*, *Novi knjigarnar*, *Garibainova vrnitev* in *Gospod Ničla*. Zgodbe se odvijajo po precej stalnem vzorcu. Glavni lik je antijunak, ki mu ugled in denar pomenita vse in ki nima nobenega sočutja ali spoštovanja do drugih. Na začetku zgodbe je na višku slave in moči, prav takrat pa se znajde v situaciji, v kateri mora dokazati svojo poštenost. Ker mu to ne uspe, ga magični element kaznuje tako, da povzroči njegov propad.

»Konformist«, tretji tip junaka, je pravzaprav karikatura slehernika. Vrhunec konformizma doseže glavni lik v zgodbi *Spokojen možakar*: Prilagaiattijeva slehernost pride namreč do takšne skrajnosti, da lik postane že skoraj posebnež.

Petrovec prav v protagonistih prepozna težišče Bennijevega pisanja, saj so oni v večini primerov tisti, ki s svojo nenavadnostjo sprožijo tudi nenavaden razvoj dogodkov. Že sama karakterizacija junakov torej v Bennijeva besedila vpeljuje humor, glavno značilnost njegove proze.

2.3. Vloga jezika v Bennijevih kratkih zgodbah

K ustvarjanju ekspresivnosti in humorja v Bennijevih zgodbah bistveno prispeva tudi jezik, ki ga Stefano Benni mojstrsko obvlada. V njegovem stilu se mešajo zborni izrazi in vulgarizmi, narečne prvine in neologizmi. Prevajanje tako raznolikega jezika je verjetno zelo težko, predvsem kar se tiče narečne obarvanosti, reproduciranja različnih odtenkov pogovornosti in ustvarjanja neologizmov. Prevajalec pogosto ne more ohraniti zaznamovanosti in ekspresivnosti na točnem mestu, kjer ju imamo v izvirniku, zato ima vedno v mislih širšo sliko in ustvarja kompenzacijo na drugih mestih.

V zbirki najdemo ogromno takšnih primerov: v zgodbi *Leto norega vremena* npr. nastopi mehanik *Ufizéina*, ime katerega je narečno obarvano (verjetno iz narečnega poimenovanja

za *officina*, 'mehanična delavnica'). Prevajalec je lastno ime prevedel s pogovorno obarvanim izrazom *Mehankar*, s čimer je ohranil povezavo med poimenovanjem lika in njegovim poklicem, hkrati pa je prenesel ekspresivnost lastnega imena tudi na njegov govor, ki v izvirniku nima posebnih konotacij:

Mehankar je postal, potem pa rekel:

»Kr se pukvar, se tud puprau.« (Benni 2010: 14)

Tudi v zgodbi *Ahil in Hektor* je jezik izrazito pogovorno (in včasih narečno) obarvan, kot v primeru:

Poi con ampio gesto da sibilla spalancò le braccia e disse:

- Strigàtevela.

Era un'antica formula orfica dialettale che voleva dire: io me ne lavo le mani. (Benni 1987: 55)

Končno je kot pravi vedež razprostrl roke in dejal:

»Sama razmotajta.«

Ta skrivnostna starodavna fraza ni pomenila drugega kot: umijem si roke. (Benni 2010: 21)

Prevajalec je narečni izraz *strigarsela* (ki je hkrati primer narečnega minimalnega glagolskega frazema), prevedel z glagolom *razmotati*, ki ima v tem pomenu v SSKJ-u oznako *ekspresivno*. Besedo *dialettale* 'narečno', s katero pripovedovalec opozarja na narečno obarvanost izjave, pa je prevajalec posledično izpustil. Ekspresivnost v tem primeru ne izvira samo iz vključevanja pogovornih in narečnih prvin, ampak predvsem iz kontrasta med temi prvinami in zbornim tonom naslednjega stavka – Bennijevo prepletanje različnih registrov (uporaba »visokega« jezika pri opisu banalne izjave) ustvarja humor. V isti zgodbi najdemo tudi mnogo primerov neologizmov, saj Ahil in Hektor tekmujeta v ustvarjanju najizvirnejše psovke. Vrhunec tekmovanja je veriga izmišljenih zmerljivk, v kateri avtor združuje narečne, vulgarne in pogovorne prvine, prav tako pa dela tudi prevajalec.

Medtem ko v omenjenih zgodbah pride bolj do izraza pogovorna plat jezika, v drugih, predvsem v zgodbah t. i. »oportunistov«, liki uporabljajo v glavnem zborni jezik, da poudarjajo svojo pripadnost višjim slojem in vzpostavljajo distanco med sabo in »povprečnimi« ljudmi. Tekom zgodbe se znajdejo v nerodnih situacijah, ki pa vplivajo na njihovo zmožnost, da uporabljajo rafiniran, visok jezik. Njihov propad se namreč odraža tudi z zatekanjem k pogovornemu in vulgarnemu jeziku. Avtor igra na tem kontrastu predvsem v zgodbi *Škrat za porazno slabe vtise*, v kateri gre gospod Vantone, poznavalec dobrega okusa, na družabni večer. Vantone, ki ga zaznamuje prav njegov govor, se na zabavi obnaša zelo neotesano. Njegov propad v visoki družbi se začne prav s tem, da se Vantonejeve opazke, ki ponavadi zvenijo prefinjene in olikane, spremenijo v žaljive pripombe. Junaku se zarečejo vulgarne in pogovorne besede, ki jih nerodno skuša popraviti, kmalu zatem pa postane neokusno tudi njegovo ravnanje. To ima na bralca humorni učinek, prav ker je v nasprotju s tonom komentarjev in izjav ostalih gostov, ki tudi v takšnih situacijah vztrajajo pri zbornem, elegantnem izražanju.

Z naštevanjem teh primerov bi rada pokazala, da je Bennijev jezik že sam po sebi vir humorja. Humor na jezikovni ravni nastaja na več načinov, predvsem s prepletanjem različnih registrov in z inovativno rabo jezika. Med primeri inovativnosti so poleg neologizmov tudi frazeološke prenovitve.

2.3.1. Vloga frazeologije v Bennijevih kratkih zgodbah

Frazeologija ima v Bennijevih zgodbah pomembno vlogo. Po svoji naravi je namreč frazem »ekspresivno jezikovno sredstvo« (Nedelko 2006: 21) in njegova konotacija je skoraj tako pomembna kot denotativni pomen. Frazemi vedno izražajo stališče do povedanega, v književnih besedilih je to lahko stališče pripovedovalca ali perspektiva kakšnega lika.

Večina frazemov, ki sem jih našla v zbirki *Gospod Ničla in druge zgodbe*, spada v skupino pravih frazemov in njihovih dopustnih pretvorb ali neprenovitvenih modifikacij. Izhodiščni frazem se torej včasih pojavi s spremenjeno obliko, ne pride pa do vzpostavljanja novih pomenskih razsežnosti v besedilu. Vloga takšnih frazemov ni nič kaj drugačna od vloge pravih frazemov, prav tako pa tudi njihovo prevajanje ni bistveno drugačno.

So pa tudi primeri, ko se Bennijeva jezikovna inovativnost realizira prav na frazeološki ravni, in sicer z ustvarjanjem frazeoloških prenovitev. Za frazeološko prenovitev je značilno, da v besedilu vzpostavlja koherenco in kohezijo, saj se v njej pojavljajo sestavine, ki so pomensko in/ali oblikovno povezane s sobesedilom. Frazeološka prenovitev presega bralčev horizont pričakovanja, saj ruši avtomatiziranost frazemov, ki jih pisatelj naj ne bi delal sproti, ampak jemal »kot narejene celote« (Nedelko 2006: 21) iz slovarja ali iz lastnega frazeološkega zaklada. Poleg tega pa je prenovitev lahko tudi podlaga za humor.

Frazeološke prenovitve so zelo primerno sredstvo za ustvarjanje dvoumnosti, saj veliko frazemov že v svoji ustaljeni obliki lahko omogoča t. i. »dvojno branje«, tj. aktualizacijo svojega pomena kot frazema in kot proste besedne zveze. Določene prenovitve stremijo prav k aktualizaciji obeh pomenov hkrati, kar ponavadi v besedilu ustvarja humor. Frazeološki in prostobesednozvezni pomen sta lahko enako izrazita, lahko pa je eden v ospredju, drugi v ozdaju.

V besedilih najdemo 22 frazeoloških prenovitev, od katerih jih ima 8 namen ustvarjanja humorja preko aktualizacije pomena prenovljene besedne zveze kot frazema in kot proste besedne zveze. K ustvarjanju humorja, predvsem ironije, prispevajo tudi mejni primeri frazeološke prenovitve, t. i. namigovanja na frazem. Pri njih gre za pojavljanje posameznih prvin frazema, ki na mikrostrukturni ravni aktualizirajo le slovarski pomen, v okviru širšega konteksta pa vzpostavljajo povezavo s frazemom, na katerega namigujejo. V zbirki najdemo 4 primere, kjer prosto rabljena glagolska sestavina namiguje na glagolski frazem, in en primer, kjer kot namigovanje lahko interpretiramo celotno besedilo.

2.4. Povzetki kratkih zgodb v zbirki *Gospod Ničla in druge zgodbe*

Za razumevanje vloge frazeologije znotraj umetnostnih besedil je ključno, da poleg ožjega konteksta posameznih povedi poznamo tudi širši zgodbeni kontekst. To je še posebej pomembno, ko se srečujemo s frazeološkimi prenovitvami, saj te nastajajo prav z namenom, da bi vzpostavile povezavo s sobesedilom, izven njega pa ne bi imele smisla, bi bile napake. V tem poglavju bom na kratko povzela zgodbe v zbirki *Gospod Ničla in druge zgodbe*.

2.4.1. Leto norega vremena

V zgodbi je predstavljeno bizarno dogajanje v vasi Semnorju. V enem letu vaščani nepričakovano doživijo najskrajneše vremenske pojave, od nenehnega dežja do najtoplejšega poletja in najhladnejše zime. Naveličani vaščani se obrnejo k vaškemu mehaniku, znanemu po tem, da lahko vse popravi, in ga prosijo, naj jim popravi vreme. Mehanik privoli in se odpravi. Ko se vrne, pove, da se je vzahajajoče sonce zataknilo za drevo, zaradi česar je najprej povzročil obdobje neznosne vročine, nato pa mrzlo zimo, ko se je s časom kot žoga začelo prazniti. Potem, ko ga mehanik popravi s tlačilko, se vreme ponovno stabilizira.

2.4.2. Ahil in Hektor

Ahil in Hektor sta vaščana Semnorja in najboljša prijatelja, vse dokler se ne skregata zaradi kolesa, ki si ga oba želita lastiti. Za kolo se spopadeta na tri načine: s psovkami, z zadahom in s klobasami in vinom. Po prvih dveh spopadih sta še vedno izenačena, zato preostane le spopad s klobasami in vinom: kdor bo največ pojedel in spil, bo zmagovalec. Pri tem pa se zgodi, da ko sta že oba skoraj na koncu moči, Hektor po pomoti spiže nekaj limonade, ki jo je vaščanka položila zraven njegovega vina. Hektorjevo telo, navajeno na vse skrajnosti, ne prenese navadne limonade, in junak nenadoma obleži. Ahil se po smrti prijatelja zave, da je bilo kreganje nesmiselno, se kesa in v poklon na Hektorjev grob postavi kolo.

2.4.3. Diktator in beli obiskovalec

Hudoben diktator se pripravlja na obisk Poglavarja dobrih ljudi v svoji deželi. Da bi naletel na Poglavarjevo odobravanje, poskrije vse dokaze, ki pričajo o nasilju njegovega režima. Poglavar je po obisku zelo zadovoljen, zato se Diktator opogumi in mu prizna, da je v resnici

za mirno stanje v državi moral tudi »posredovati«. Poglavar se ne vznemirja, ga pomiri in mu reče, da ga razume. Ker je pričakoval zgražanje in obsojanje, si po Poglavarjevem odzivu Diktator zelo oddahne. V znak hvaležnosti mu priseže, da bo odslej pravičen in da bo radikalno spremenil svoje ravnanje, toda prav nad to idejo se Poglavar takoj zgrozi in izrazi svoje neodobravanje. Diktator se torej vrne k mučenju in zatiranju, a pri tem ne uživa več.

2.4.4. Californian Crawl

Notranji monolog glavnega junaka, mladeniča v bogati družini v Kaliforniji, ustvarja sliko odtujenih medsebojnih odnosov med njim, njegovimi vrstniki in nekaterimi člani njihovih družin. Otroci kalifornijskih bogatašev se kljub razkošju, v katerem živijo, prežgodaj srečujejo s težkimi situacijami kot npr. smrtjo očeta, otopelostjo staršev, nefukcionalnostjo starševih zakonov in nezmožnostjo vzpostavljanja pristnih prijateljskih odnosov. Zaradi tega je njihovo življenje prazno, posledično se dolgočasijo in se zatekajo k drogam. Preko nepovezanih dialogov in fragmentiranih izjav je poudarjenja nezmožnost komunikacije med junakom in drugimi liki: vsi ponavljajo iste opazke, vprašanja ostanejo brez odgovora, nihče ne upošteva predlogov drugih in tudi v situacijah, ko si je treba pomagati, se nihče ne premakne.

2.4.5. Škrat za porazno slabe vtise

Gospod Vantone je slavni poznavalec dobrega okusa in visoke družbe. Takoj po izdaji njegove zadnje knjige o bontonu ga ugledna grofica De Meres povabi na zabavo. Pred vhodom Vantone sreča škrate, ki ga vztrajno sprašuje za robček. Ko se ga nevljudno poskuša znebiti, ga škrat uroči, tako da izgubi svojo olikanost in se vpričo gostiteljev in drugih gostov začne obnašati neotesano. Vantone prosi škrate za odpuščanje, ampak takoj, ko ni več pod njegovim čarom, ga spet ozmerja. Škrat izgubi potrpljenje in Vantoneja obsoja na porazno slab vtis, ki mu bo za vedno onemogočil vstop v visoko družbo.

2.4.6. Kratka zgodba

To je najkrajša Bennijeva zgodba v tej zbirki. Govori o lenem človeku, ki ni nikoli dokončal ničesar, zato tudi zgodba ostane nedokončana.

2.4.7. Očka bo na televiziji

Družina gospoda Minardija je skupaj z družinskima prijateljema zbrana pred televizorjem, na katerem bodo predvajali prvo izvršitev smrtne kazni v zgodovini dežele. Družina dogodek spremlja s ponosom, saj je kazen doletela očeta, gospoda Minardija, in to, da bo član družine na televiziji na tako pomembnem dogodku, jim je v čast. Edina Minardijeva skrb pa je, da bo na televiziji dobro izpadel. Izvršitev poteka v okviru televizijske oddaje s pomembnimi gosti, kot so novinarji, politiki in igralci, ki komentirajo dogodek. Zgodba prikazuje družbo, v kateri je medijska slava ena izmed najvišjih vrednot, ne glede na to, kako je človek prišel do nje in kaj bo moral žrtvovati zanjo.

2.4.8. Brat bankomat

Gospod Piero poskusi dvigniti denar na bankomatu, čeprav ve, da trenutno nima nič na razpolago. Začne se dialog med njim in bankomatom, saj namesto da bi mu na ekranu ponudil navadne opcije, se bankomat začne pogovarjati z njim. Bankomat se je pozanimal o finančnem stanju gospoda Piera in ve, da se je komaj ločil z ženo, ki je takoj zatem šla živeti z bogatašem Vaninijem. Razkrije tudi, da je Vanini obogatel z nečistimi posli, in se zato odloči, da bo iz njegovega računa dvignil šestnajst milijonov, ki bodo šli v Pierove roke. Ko začuden Piero ga poskuša vprašati, zakaj to dela, namiguje na splošno nezadovoljstvo bankomatov in nato prekine pogovor, da ne bi druge osebe v vrsti kaj posumile.

2.4.9. Slab učenec

Zeffirini je v narobe svetu slab učenec. To je svet, kjer se učenci namesto književnosti učijo televizijsko kulturo. Ko je Zeffirini vprašan v književnosti, se vprašanja vrtijo okoli televizijskih serij, šovov in dnevnikov. Dijak o tem ne zna povedati skoraj nič, hkrati pa cel čas skozi okno zamišljeno opazuje kosa. Ko ga obupana profesorica vpraša, zakaj se ni naučil, odgovori, da je namesto tega bral knjigo o živalih. Profesorica mu grozi, da če se ne bo učil, bo šel v zavod, kjer je branje prepovedano, gledanje televizije pa obvezno šest ur na dan, a Zeffirini je ne posluša. Odpre okno in skoči čezenj, nato pa zbeži skupaj s kosom in nihče ga ne more ustaviti.

2.4.10. Naključja

Ženska in moški se vsak dan srečata na mostu na istem mestu ob isti uri. Nekega dne se moški ustavi, nagovori žensko in usmeri njeno pozornost na to naključje. Začne se dialog, v katerem oba opazujeta še druga naključja: da imata vedno isto knjigo pod roko, da se ob srečanju počutita nemirno in da po srečanju sanjarita na zelo podoben način. Na koncu zaključita, da za vsa ta naključja obstaja razlog, in sicer da svet deluje po pravilih, ki jih ljudje ne moremo razumeti in jih lahko samo sprejmemo brez vprašanj. Nato odideta vsak v svojo smer.

2.4.11. Novi knjigarnar

Profesor Acanti je pod pritiskom ljubiteljev knjig rešil staro knjigarno pred zaprtjem. Ljubitelji knjig so ljubili tudi starega knjigarnarja, ki je s knjigami ravnal kakor z osebami. Njegovo ravnanje je sicer povzročilo propad knjigarne, saj stari knjigarnar ni nikoli prodal knjige, če je mislil, da je kupec ni vreden, hkrati pa je dragocene knjige podarjal najrazličnejšim knjižnicam po svetu. Profesor Acanti je izkoristil proteste proti zaprtju knjigarne in se ponudil kot rešitelj tako, da je v njo vložil svoj denar, hkrati pa je obljubil, da bo z njo ravnal po načelih starega lastnika. V resnici je profesor zavohal, da so v knjigarni dragocene knjige, ki mu bodo prinesle ogromen dobiček. Prvič, ko je sam v knjigarni, začne brskati po zapiskih starega knjigarnarja in odkrije knjige, vredne milijone. Knjigarnar je sicer tudi zapisal, da so te

knjige nevarne, kakor da bi v njih živel zli duh. Acanti se vsemu temu posmehuje in začne iskati dragocene knjige. Medtem ko išče, postaja ozračje vedno bolj srhljivo. Knjige se mu uprejo, saj ko se jim približuje na lestvici, padejo na njegovo glavo in ga vržejo na tla, nezvestnega.

2.4.12. Spokojen možakar

Inženir Prilagaiatti ljubi mirno življenje do takšne skrajnosti, da se načrtno izogiba vsaki lastni strasti, želji, mnenju in stališču ter prevzame tiste svojega trenutnega nadrejenega. Ko se v službi pojavi nov nadrejenec, inženir lalini, Prilagaiatti začne raziskovalno delo, da bi čim prej izvedel o njegovih stališčih, hobijih in strasteh. Na žalost inženir lalini o sebi ne da vedeti ničesar, pri vsem je vedno popolnoma nevtralen in neberljiv, kar Prilagaiattija spravlja v depresijo. Končno Prilagaiatti najde način, kako svojega nadrejenega prisiliti, da poda mnenje o določeni prireditvi, ampak ga čaka presenečenje. lalini mu namreč razkrije, da je njegovo prizadevanje prepoznal že od začetka, saj je tudi on isti tip človeka kakor Prilagaiatti. Tudi lalini se namreč izogiba vsakemu stališču, ker ima rad življenje brez konfliktov. V Prilagaiattija vidi zavezanca: skupaj bosta načrtovala prireditve, ki bo zadovoljila vse prisotne, ne da bi povedala katerekoli informacije o okusu prirediteljev. Inženirja se na koncu objemata, a brez pretirane zavzetosti.

2.4.13. Kakšno je vreme?

Zgodba je kratek dialog med vladarjem in njegovim majordomom. Vladar je še v postelji, zavesa pokrivajo okna, zato vpraša majordoma, kakšno je vreme. Majordom ga spominja, da je odločitev o tem, kakšno je vreme, njegova vladarska obveznost. Vladar se nato odloči, da je vreme sončno, da bo še malo spal in da bo nato šel igrat golf. Majordomu skoraj uide, da bo vladar moral vzeti s sabo dežnik, ampak se pravočasno popravi in mu svetuje, naj vzame klobuk, saj sonce peče.

2.4.14. Garibainova vrnitev

Literarni kritik Zeno Zebél se vrača s prijetne večerje, na kateri se je govorilo o pisatelju Garibainu, ki je pisal v starem francoskem narečju. Zebél je največji poznavalec Garibaina, prevedel je njegov obsežen opus in s tem zaslovel kot literarni kritik in prevajalec. Na večerji je zaradi tega blestel, saj se je pogovor vrtel okoli teme, ki jo je najbolj poznal. S pogovorom je vzbudil občudovanje prisotnih ter se posmehoval mladi novinarki Selene in ji očital, da je narobe razumela določeno Garibainovo zgodbo. Ko se na taksiju pelje domov, ga taksist preseneti z Garibainovim citatom, kar v njem vzbudi slutnjo, da se bo zgodilo nekaj nenavadnega. Doma takoj opazi, da so vrata odklenjena, čeprav ni videti, da so bili tatovi, tudi Zebélov pes ne kaže znakov prestrašenosti. Medtem ko mu daje hrano, kritik naenkrat opazi podobo, ki sedi na njegovem stolu in v kateri prepozna preminulega pisatelja Garibaina. Garibainov duh je prišel iz onstranstva, ker se je naveličal, da Zebél izkorišča njegovo ime ob vseh priložnostih, predvsem tako da izpostavlja Garibainovo superiornost nad drugimi pisatelji. Ni mu všeč tudi to, da v njegovih delih najde neobstoječe pomene in da o njegovem življenju pripoveduje kot o življenju mučenika. Da bi preprečil nadaljnjo zlorabo svojega imena, je Garibain navdihnil mlado novinarko Selene, da piše članek o napačnem Zebélovem prevodu prav tiste zgodbe, zaradi katere se ji je kritik na večerji posmehoval. Potem, ko ga obvesti, duh izgine z nejasno pripombo, da so mu odobrili prošnjo za osvoboditev od Zebéla. Takoj zatem Zebél dobi klic od svojih urednikov, ki so izvedeli o Seleninem članku in hočejo ukrepati tako, da jo osmešijo v svojem časopisu. Zebél mora prispevati k temu s člankom o Garibainu, ampak na žalost se slavni kritik več ne spomni, kdo Garibain sploh je.

2.4.15. Čisti računi

V elegantni restavraciji se med navidezno srečnima in usklajenima zakoncema odvija govorni dvoboj. Vsak želi drugega zalotiti pri varanju, da bi lahko potem določil pogoje ločitve. Zaradi tega oba naštejeta primere, ko sta odkrila, da je drugi imel izvenzakonski odnos. Kljub njunemu prizadevanju je rezultat na koncu izenačen, kar pomeni, da od ločitve zaenkrat ne bi profitiral nihče in da bosta morala ostati poročena. Zgodba se konča z ironičnim komentarjem natakara, ki od daleč opazuje burnost pogovora in telesni stik med zakoncema ter si ju razlaga kot izraz njune zaljubljenosti.

2.4.16. Trenutek

Moški leži na plaži in sproščeno opazuje valovanje morja. Naenkrat se na plaži pojavi zaskrbljena mama, ki med valovi ne najde več svoje hčerke. Zgodi se nekaj čudnega: moškemu se slika razcepi pred očmi; na eni strani ženska najde svojo hčerko, teče proti njej in jo objame; na drugi strani ista ženska teče proti osebam, zbranim okoli brisače na pesku, ki opazujejo nekaj z obupom na obrazih. Moški nato zaspi, in ko se prebudi, na plaži leži sam. Ne ve, v katerem izmed dveh možnih svetov se je prebudil, in postane ga strah.

2.4.17. Gospod Ničla

Gospod Milijon je pomemben poslovnež, ki svoj čas v celoti posveti službi. Počuti se privilegiranega, ker mu ni treba čakati na avtobus ali se postaviti v vrsti v kavarni, ljudi okoli sebe pa ima za manjvredne. Medtem ko čaka na taksi, se pred njim pojavi majhen otrok v prevelikem, umazanem plašču in ga vpraša za pomoč pri reševanju matematičnega problema, saj bo danes vprašan in se ni mogel učiti. Gospod Milijon se ga hoče znebiti, a otrok ga uroči. Takoj, ko stopi v taksi, se Gospod Milijon zave, da nekaj je drugačno: ljudje okoli njega ga obravnavajo kot povsem navadnega človeka. On bi kot vedno vsem ukazoval, a nihče ga ne posluša. V službi se ga nihče več ne boji in ugledne stranke nočejo skleniti poslov z njim, ker bi raje govorile z njegovim nadrejenim; podrejeni pa mu ne kažejo spoštovanja. Gospod Milijon je postal Gospod Ničla. Kaplja čez rob je prihod pleskarjev, zaradi katerih bo moral Gospod Ničla začasno zapustiti svojo pisarno in se preseliti v nižja nadstropja. Gospod Ničla se zaradi šoka onesvesti. Zbudi se na urgenci, kjer je popolnoma sam in mora dolgo čakati, da pride na vrsto. Med čakanjem se zave, da se je v preteklosti slabo obnašal, in se zaobljubi, da če bo dobil drugo priložnost, bo spoštljiv do vseh. Takoj po zaobljubi se spremeni nazaj v Gospoda Milijona: že ga zdravniki prepoznajo in mu dajo prednost pred drugimi pacienti. Hvaležen Gospod Milijon spremeni slog življenja in je nekaj časa prijazen do ljudi okoli sebe, toda sprememba ne traja: v kratkem času postane spet aroganten in

nepošten. Njegovo življenje poteka kot prej, le da se zdaj ponoči večkrat zbuja in ima privide o čudnih številkah. Ko naenkrat razume, kaj številke pomenijo, je že prepozno, saj te predstavljajo trenutke, ki ga ločijo od smrti.

2.4.18. Spodobna rešitev

Duče zmernih je sklical sestanek, ker v deželi raste nemir in nezadovoljstvo nad trenutno vlado. Njegova stranka se je naveličala volitev, saj te ne prinašajo sprememb: z njimi ljudstvo zamenja vlado, nato pa se je takoj naveliča. Politiki raznih strank in predstavniki cerkvene oblasti so zasnovali načrt, s katerim si bo trenutna vlada zagotovila vdanost volivcev, ne da bi se na politični sceni karkoli spremenilo. Načrt je državljanska vojna, ki bo popolnoma zrežirana, saj so žrtve že določene. Zanj bodo krivili predstavnike tistih kategorij, ki so trenutno v javnem mnenju zelo nepopularne. Vojna bo v središču medijske pozornosti, ki bo soustvarjala dogajanje s predvajanjem serij, filmov in koncertov na to temo, hkrati pa bo zelo dobra za ekonomijo države, saj bodo z njo oživeli turizem, televizija in industrija. Duče posluša predlog in ga navdušeno sprejme, na koncu sestanka pa ostane sam s svojo desno roko, da bi se zmenila o zadnjih podrobnostih: vojno bi namreč sprožil atentat na pomembno politično osebnost, katere ime je še skrito. Čeprav mu general ne pove ničesar konkretnega, je Duče prepričan, da oba imata v mislih istega politika. Ko pa vpraša, kdaj se bo operacija začela, mu general odgovori: »Takoj.« Presenečen Duče ima le čas pomisliti, da je politika umazana reč, saj takoj, ko odpre vrata balkona, ga nekdo iz množice ustreli in s tem označi začetek državljanjske vojne.

2.4.19. Vedeževalka

Možakar gre k vedeževalki, ki mu pove tri stvari o prihodnosti: najprej mu pove o atentatih in jedrski bombi, ki bo padla na Washington; nato o tem, da bo atentatom sledila tretja svetovna vojna in klimatska katastrofa; končno pa o tem, da ga ženska, na katero misli, še vedno ljubi in da se bo vrnila k njemu. Možakar odide z veseljem v srcu.

3. Frazeološko gradivo v zbirki *Gospod Ničla in druge zgodbe*

3.1. Frazeološko gradivo v italijanskih in slovenskih slovarjih

Za ugotavljanje frazemov v IB sem uporabila dva enojezična slovarja italijanskega jezika, *Zingarelli* (Zanichelli 2005) in *Vocabolario Treccani* (<http://www.treccani.it/vocabolario/>), ter spletno izdajo enojezičnega frazeološkega slovarja *Dizionario dei modi di dire della lingua italiana* avtorice Monica Quartu (<http://dizionari.corriere.it/dizionario-modi-di-dire/index.shtml>). V nekaterih primerih sem tudi uporabila spletni korpus italijanskega jezika PAISÀ (<http://www.corpusitaliano.it/>). Pri obravnavi minimalnih glagolskih frazemov s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' sem uporabila tudi slovar *Grande dizionario italiano dell'uso* avtorja Tullia De Maura (UTET 1999)¹.

Za ugotavljanje frazemov v CB sem uporabila spletno izdajo *Slovarja slovenskega knjižnega jezika* (<http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>), *Slovar slovenskih frazemov* avtorja Janeza Kebra (Založba ZRC, ZRC SAZU 2011) in spletni korpus *Gigafida* (<http://www.gigafida.net/>)³.

3.1.1. Obravnava frazeologije v italijanskih slovarjih: mesto znotraj slovarskega sestavka, slovarska oblika frazema, pomenska razlaga

Quartu frazeme poimenuje ***modi di dire*** (dobesedno 'načine, kako povedati'), kar je le eno od možnih poimenovanj za frazeme v italijanščini (najdemo tudi ***locuzioni***, ***locuzioni idiomatiche***, ***espressioni idiomatiche***). V njenem spletnem izboru ni paremiološkega gradiva in ni minimalnih frazemov. Iztočnice sestavljajo sestavine, ki predstavljajo jedro frazema. Iskanje določene sestavine nas lahko usmerja k istoimenski iztočnici ali tudi k drugi imenski iztočnici, pod katero najdemo frazem, ki vsebuje iskano sestavino. Iskanje sestavine *anguilla* 'jegulja' nas npr. usmerja k iztočnici *anguilla*, pod katero so zbrani frazemi *essere un'anguilla imburata*, *fare l'anguilla*, *prendere l'anguilla per la coda* (*afferrar l'anguilla per la coda*), *tenere l'anguilla per la coda*, in k iztočnici *sasso*, pod katero je med drugimi naveden frazem *sotto il sasso sta l'anguilla*.

¹ Zanje uporabljam naslednja poimenovanja: Zingarelli, Treccani, Quartu, PAISÀ, GRADIT.

² Zanje uporabljam krajšave: SSKJ, SSF, GF.

³ Zanje uporabljam krajšave: SSKJ, SSF, GF.

Primer frazema v Quartu je:

avere la testa sul collo⁴ (*fam*)

- Fig.: essere realisti, concreti, razionali; ragionare secondo dati di fatto oggettivi e quindi non lasciarsi distrarre o deviare da illusioni o fantasie irrealizzabili; agire con buon senso, valutando tutti gli aspetti e le conseguenze di quello che si fa.

Var.: **avere la testa sulle spalle**

Frazem je najprej naveden v slovarski obliki (imamo glagolski frazem z glagolom v nedoločniku), sledi (ne vedno) kvalifikator (v tem primeru *familiare* 'družinski') ter pomenska razlaga. Na koncu so možne različice (Var.). Prednost slovarja je vključevanje samo frazeoloških besednih zvez (v drugih slovarjih te niso ločene od terminoloških besedni zvez) in izčrpna pomenska razlaga.

Slabosti slovarja (ali vsaj neigove spletne različice) so pomanjkanje vezljivostnih določil v slovarski obliki frazema ter odsotnost zgledov. Pomenska razlaga včasih vsebuje sopomenske frazeološke izraze, nekatere od njih pa bi lahko bile navedene kot različice, kot v primeru:

lasciarsi scappare di bocca⁵

- Rivelare una confidenza o un segreto nonostante l'intenzione di non farlo. Lasciarsi sfuggire qualcosa che si dovrebbe tacere.

Frazemu *lasciarsi scappare di bocca* 'pustiti, da uide iz ust' manjkata vezljivostni določili *kaj* in *komu*. Poleg tega v razlagi imamo *lasciarsi sfuggire*, sopomenski glagolski izraz za *lasciarsi scappare*. To je osamosvojena glagolska sestavina frazema, ki ima isti pomen kot celoten frazem in ki bi lahko bila navedena kot različica: *lasciarsi sfuggire di bocca*.

Podobno se dogaja pri frazemu:

⁴ Za razlago frazema v slovenščini glej *casa sulle spalle* v seznamu frazemov z delno ekvivalenco.

⁵ Za razlago frazema v slovenščini glej *qlco. esce di bocca a qlcu.* v seznamu frazemov s popolno ekvivalenco.

levare il fiato⁶

- Stupire, meravigliare, lasciare a bocca aperta per lo stupore, la meraviglia, la sorpresa.

Var.: **da levare il fiato**

- Altro sign.: In senso figurato, infastidire qualcuno standogli sempre attorno, assillarlo, non lasciargli quasi il tempo di respirare.

Tudi v tem primeru frazemu *levare il fiato* 'odvzeti sapo' manjka vezljivostno določilo *komu* in je v razlagi uporabljen frazem *lasciare a bocca aperta* 'pustiti z odprtimi usti' (tudi brez določila *koga*), kar pa ne moti, saj sopomenski frazem ni različica. Kot različico pa je naveden prislovni frazem, ki je v resnici le pretvorba glagoskega.

V slovarju Zingarelli frazemi ne sestavljajo posebne iztočnice, ampak so označeni pri posameznih pomenskih razlagah njihovih enobesednih sestavin. Zingarelli frazeme poimenuje **locuzioni idiomatiche** in jih oblikovno označi tako, da jih loči z navpično črto in zanje uporablja krepko poševno pisavo. Zingarelli frazeme vedno navaja v slovarski obliki in z vezljivostnimi določili, pomenske razlage so kratke in jedrnate, včasih navaja še zglede. Slovar loči med frazeme in kolokacije tako, da prve ponavadi obravnava kot **fraseologia esplicativa**, pri čemer je termin *fraseologia* v italijanščini le lažni prijatelj slovenskega *fraseologija*: v italijanščini se namreč nanaša na ilustrativno gradivo, saj *frase* pomeni 'stavek' in *esplicativa* 'razlagalna'. Slovar posebej obravnava tudi pregovore (*proverbi*), ki jih označi z dvema navpičnima črtama in okrajšavo **PROV.** v krepki pisavi. Slabost slovarja je, da ne loči med frazeološkimi in terminološkimi besednimi zvezami: na isti način pri iztočnici *testa* navede frazem *avere la testa sulle spalle* (dobesedno 'imeti glavo na plečih', preneseno 'biti odgovoren, racionalen') in *giocare, segnare di testa* 'zabiti gol z glavo'. V konkretnem primeru si pri ločevanju med frazemom in terminom lahko pomagamo s kvalifikatorji (frazem ima kvalifikator *fig.*, termin pa *sport*), ampak to ne velja za vse primere.

Slovar Treccani je bolj nedosleden pri navajanju frazemov. Frazeme poimenuje **locuzioni**, pri čemer ne razlikuje med terminološkimi in frazeološkimi besednimi zvezami, prav tako pa vključuje kolokacije in druge stalne besedne zveze. Frazeme včasih navaja v slovarski obliki,

⁶ Za razlago frazema v slovenščini glej *togliere il fiato* v seznamu frazemov s popolno ekvivalenco.

večkrat pa tudi v obliki zgledov. Najdemo jih v ločenih razdelkih (sestavljajo neke vrste frazeološko gnezdo) ali v ilustrativnem gradivu pri posameznih pomenskih razlagah. Ponavadi jih uvaja okrajšava *loc*.

Pri iztočnici *testa* 'glava' npr. najdemo izkretenjske frazeme takoj po razlagi 1.a., kjer je *glava* 'del človeškega telesa'. Nato imamo razdelek 1.b., ki predstavlja neke vrste frazeološko gnezdo, saj že na začetku razdelka imamo pojasnilo ***locuzioni e usi fig.*** 'frazemi in figurativne rabe'. Tudi ti frazemi spadajo k pomenski razlagi glave kot dela človeškega telesa. Frazemi, ki ne spadajo k tej razlagi, pa so prisotni v razdelkih 2.b., 4.a. in 5.b.

Kar se torej tiče italijanskih virov, Quartu vsebuje najbolj izčrpne razlage (ampak ni zgledov in ni vezljivostnih določil), Treccani večkrat navaja frazeme tako, da jih uporablja takoj v zgledih, in Zingarelli navaja slovarsko obliko z vsemi vezljivostnimi določili. Rojenemu govorniku ponavadi že Quartu ponuja dovolj informacij, saj o vezljivosti lahko sklepa na podlagi lastne jezikovne kompetence, za nerojenega govornika pa je relevantnejši vir slovar Zingarelli. Čeprav imata slabost, da ne ločujeta med frazemi in drugimi stalnimi besednimi zvezami, slovarja Treccani in Zingarelli imata prednost, da vsebujeta več frazeološkega gradiva, predvsem večji delež pragmatičnih frazemov in minimalnih frazemov (Quart navaja minimalne frazeme, samo če se vežejo s še kakšno sestavino, pri čemer seveda niso več »pravi« minimalni frazemi). Oba slovarja Treccani in Zingarelli vsebujeta veliko frazeološkega gradiva, Zingarelli pa je bolj pregleden zaradi oblikovne podobe.

Pri obravnavi minimalnih glagolskih frazemov sem uporabila še GRADIT, o katerem bom spregovorila v poglavju 4.2. Včasih sem tudi preverila rabo posameznih frazemov v korpusu PAISÀ, a to ponavadi ni bilo potrebno, saj so že slovarji vsebovali dovolj informacij.

3.1.2. Obravnavanje frazeologije v slovenskih slovarjih in primer preverjanja v korpusu

O obravnavi slovenske frazeologije v SSKJ-u so pisali že različni avtorji, med katerimi Nedelko v svoji magistrski nalogi *Frazeologija pri prevajanju umetnostnih besedil* (2006). Frazemi v SSKJ-u se pojavljajo v frazeološkem gnezdu (na katerega opozarja znak ●) in v ilustrativnem gradivu pri besedah, ki so njihove sestavine (Nedelko 121-122). Večina frazemov ni prisotna v slovarski, temveč v besedilni obliki, včasih pa pri navajanju slovarske oblike frazemov

imamo besedilno konkretizacijo vezljivostnega določila ali vrivanje besedilnih prvin (Nedelko 122).

SSF frazeme navaja pod imensko iztočnico, pri čemer se razlaga posameznega frazema nahaja le pod eno imensko iztočnico, ki je njegova sestavina: če frazem iščemo pod drugo imensko iztočnico, ki je tudi njegova sestavina, najdemo le njegovo slovarsko obliko in kazalko na glavno imensko iztočnico. Prav tako pri nekaterih variantah najdemo kazalko na frazem pod isto glavno iztočnico. Frazemi so navedeni v slovarski obliki z vezljivostnimi določili in neobveznimi sestavinami v oglatem oklepaju, med poševnicami sledijo stilna oznaka frazema, pomenske, slovnične in druge oznake ter kategorija frazema. Po pomenski razlagi frazema so navedeni sopomenski ali protipomenski izrazi, ponazarjalni zgledi, izvor frazema in tujejezični ustrezniki. Morebitne različice so navedene posebej s kazalko. Pogosto italijanskih ustreznice ne najdemo, čeprav obstajajo. Najdemo veliko ustreznice iz slovanskih jezikov, nemščine in angleščine.

Ker izhajam iz perspektive govorke slovenščine kot drugega jezika in je frazeologija področje, ki ga nerojeni govorniki težko obvladajo (že pri rojenih govornikih pogosto zasledimo napake v rabi frazemov ali nepoznavanje določenih frazeoloških izrazov), je zame raziskovanje frazemov v korpusu GF bistvenega pomena. Pri frazemu *ponavljati kot papagaj*, ki sem ga našla v besedilu, sem le s pomočjo obeh slovarjev in korpusa lahko ugotovila, kakšen status ima ta frazem v slovenščini. Pri njem me je namreč zanimalo, kakšna je razlika med izrazoma *papiga* in *papagaj*, in sicer ali sta sopomenki ter ali se oba lahko uporabljata kot sestavini frazema *ponavljati kot papagaj*, pri čemer bi *ponavljati kot papiga* bil varianta frazema, ki sem ga našla v besedilu. V nasprotnem primeru me je zanimalo, ali imata besedi različno konotacijo in ali se samo eno uporablja znotraj frazema.

V SSF-u je navedena samo ena različica frazema, in sicer *ponavljati kot papiga* (z dovršno obliko *ponoviti kot papiga*), sledijo razlaga, zgledi, izvor frazema in prevod v 8 drugih jezikov (med katerimi ni italijanščine). Slovar ne navaja različice *papagaj* (ali različice z drugo glagolsko sestavino, kot je npr. *govoriti*, ki jo navaja SSKJ), zato kot nerojena govorka nisem mogla presojati, ali sem v besedilu zasledila različico ali napako. Da bi ugotovila, ali sta izraza spopomenska, sem si pomagala s SSKJ-em.

SSKJ kaže zanimive razlike pri razlagah izrazov *papiga* in *papagaj*. Pri iztočnici *papagaj* imamo dve pomenski razlagi. Prva razlaga je pravzaprav le sopomenka 'papiga', po njej v ilustrativnem gradivu najdemo frazem 'govoriti kot papagaj'. Druga je razlaga prenesenega pomena, ki izhaja prav iz tega primerjalnega frazema in ima kvalifikator slabšalno: 'kdor nekritično ponavlja mnenje, izjave koga drugega'. Ker je razlaga besede *papagaj* le enobesedna sopomenka *papiga*, sem sklepala, da je izraz *papiga* pogostejši in da se bo pri tej iztočnici pojavila opisna pomenska razlaga. Predvidevala sem tudi, da bo prisotna ista razlaga prenesenega pomena ter da bo navedena sopomenka *papagaj*. V resnici pri iztočnici *papiga* najdemo opisno razlago, kot različica pa je navedena le stilna različica pri izgovorjavi, medtem ko sopomenka *papagaj* ni omenjena. Tudi razlaga prenesenega pomena ni navedena. Sledi terminološko gnezdo z različnimi vrstami papige, medtem ko primerjalni frazem se ne pojavlja niti v ilustrativnem gradivu.

Tudi pri glagolih ne najdemo frazema. Pri glagolu *govoriti* imamo le zgled 'naša papiga govori', kar ni povezano s frazeologijo. Pri glagolu *ponavljati* ni nobene povezave s papigo ali papagajem.

Če bi poiskala frazem samo v SSKJ-u, bi kot nerojena govorka sklepala, da besedi *papiga* in *papagaj* sta sopomenki samo v dobesednem pomenu, medtem ko sta frazeološka raba in raba v prenesenem pomenu omejena na besedo *papagaj*. Križanje informacij iz dveh slovarjev pa je pokazalo, da ni tako, saj v SSF-u imamo samo frazem s sestavino *papiga*. Da bi torej dokončno preverila, ali sta ta dva frazema res različici, sem preverila njuno rabo v korpusu GF, kar je sliko dodatno pojasnil.

Za frazem *ponavljati kot papiga* najdemo v GF 126 konkordanc, za frazem *ponavljati kot papagaj* 84 konkordanc. Prevladuje različica, ki jo navaja SSF, vsekakor pa izraz *ponavljati kot papagaj* predstavlja 40 % primerov, kar potrdi, da je različica. V GF lahko preverimo tudi rabo frazema brez glagola. Za *kot papiga* imamo 175 konkordanc, za *kot papagaj* jih imamo 112: konkordance, ki se nanašajo na preneseni pomen *papige* in *papagaja* kot posnemovalca, kažejo razmerje 152 : 102, v drugih primerih pa imamo dobesedni pomen 'žival' ali drugi preneseni pomen 'oseba, ki izstopa zaradi kriččega videza, oblačil'. Frazem *ponavljati kot papagaj* je torej različica frazema *ponavljati kot papiga*, saj sestavini sta si popolnoma zamenljivi, čeprav je *papiga* bolj pogosta. Zanimivo je, da SSF različice ne navaja, medtem ko SSKJ pri iztočnici *papiga* sploh ne navaja prenesenega pomena in primerjalnega frazema.

Zanimivo je tudi to, da SSKJ navaja zgled 'govoriti kot papiga', medtem ko je iz GF razvidno, da je v veliki večini primerjalnih zvez uporabljen glagol *ponavljati*, ki ga navaja SSF.

Kot nerojena govorka se včasih ne morem zanesti na jezikovni čut, da bi prepoznala, ali je zamenjava določene sestavine v frazemu posledica napake ali le različica. Noben slovar ne navaja obeh možnosti, zato uporaba korpusa bistveno pripomore k odpravljanju dvomov.

3.2. Tipologija frazemov v zbirki Gospod Ničla in druge zgodbe

3.2.1. Delitev frazeološkega gradiva glede na ekvivalenco

Frazeološko gradivo sem razdelila glede na ekvivalenco besedilne oblike frazemov, saj je moja obravnava osredotočena na primerjavi frazemov v CB⁷ in IB in raziskovanju prevodnih postopkov med njimi (Nedelko 2006: 145). Včasih se lahko zgodi (predvsem pri prenovitvah), da frazemi, ki v svojih slovarskih oblikah niso popolnoma ekvivalentni, imajo v besedilu popolno ekvivalenco⁸ in obratno: frazem, za katerega obstaja prevodna ustreznica s popolnoma ekvivalentno slovarsko obliko je preveden s frazemom, ki ima le delno ekvivalenco.⁹ Prav tako se zgodi, da prevajalec prevede frazem v IB z nefrazeološkim izrazom v CB, čeprav obstaja v CJ frazem s popolno ali delno ekvivalenco¹⁰, ali da prevajalec v CB

⁷ CB, CF, CJ = ciljno besedilo, ciljni frazem, ciljni jezik; IB, IF, IJ: izhodiščno besedilo, izhodiščni frazem, izhodiščni jezik.

⁸ Primer: prenovitev *due corna a uno/dva rogova proti enemu*: izhodiščni frazem v IJ je oblikovno in pomensko le delno ekvivalenten izhodiščnemu frazem v CJ, s prenovitvenim postopkom pa je neprekrivna (glagolska) sestavina odstranjena in ostane samostalniški frazem s popolno oblikovno ekvivalenco. Prav tako je odstranjena razlika v pomenu, saj frazem, ki je v CJ uporabljen samo v zvezi z žensko nezvestobo, se v CB uporablja tudi v zvezi z moško.

⁹ Primer: *scoppiare in pianto* ima sicer delno ekvivalenco s frazemom *planiti v jok*, pri čemer je razlika v glagolski sestavini. Prevajalec pa je uporabil modifikacijo frazema *planiti v solze*, ki je v slovenščini manj razširjeno, je pa dokaj razširjeno v italijanščini (*scoppiare in lacrime*). Na slovarski ravni sta si frazema *scoppiare in pianto/planiti v jok* ter *scoppiare in lacrime/planiti v solze* dosti bolj podobna kot besedilni realizaciji *scoppiare in pianto/planiti v solze*.

¹⁰ Primer: *essere al passo*, v slovenščini *iti v koraku s čim*, na slovarski ravni delna ekvivalenca z manjšimi oblikovnimi razlikami, na besedilni ravni primer ničte ekvivalence (uporabljena je ekspresivna besedna zveza *zlit se z okoljem*, ker je v IB neobvezno vezljivostno določilo s *čim* izpuščeno, medtem ko v CB ne bi bilo mogoče).

uporabi frazem, za katerega obstaja v IJ frazem s popolno ali delno ekvivalenco, v IB pa na tem mestu sploh ni uporabljen (ga torej najdemo v skupini za kompenzacije)¹¹.

V seznam frazemov s **popolno ekvivalenco** sem vključila tudi nekatere frazeme, ki se na oblikovni ravni le rahlo razlikujejo. Zato sem npr. določila popolno ekvivalenco frazemom, ki se na besedilni ravni razlikujejo po tem, da (ne) konkretizirajo neobvezne frazeološke sestavine, prisotne na slovarski ravni, kot v primeru: *non vedere al di là del proprio naso* in *ne videti dlje od (svojega) nosu* (v IB je sestavina *svojega* konkretizirana, v CB pa ne). Upoštevala sem tudi tiste razlike v obliki, ki so sistemsko pogojene, kot npr. *non avere peli sulla lingua* in *ne imeti dlake na jeziku*. V IJ imamo množinsko obliko samostalnika, v CJ pa edninsko. Vsekakor pa se frazem v CJ lahko interpretira kot *ne imeti (niti ene) dlake na jeziku* in frazem v IJ kot *ne imeti (nobenih) dlak na jeziku*, pri čemer je razlika med njima res minimalna in jezikovno specifična.

V seznam frazemov z **delno prekrivnostjo** sem upoštevala vse frazeme, prevedene s frazemom, ki kljub manjšim ali večjim razlikam na oblikovni in/ali pomenski ravni v besedilu imajo isti denotativni pomen. Vključila sem frazeme, ki na oblikovni ravni kažejo manjše razlike v skladenjski in leksikalni zgradbi (*citare a pappagallo* 'citirati kot papiga' /*ponavljati kot papagaj*: različna glagola), večje razlike v skladenjski in leksikalni zgradbi (*cadere nel vuoto* 'pasti v praznino' /*naleteti na gluha ušesa*: imamo glagolski frazem, a sestavine so popolnoma različne, v CF je tudi pridevniška sestavina) ali popolno neprekrivnost (*di centro* 'sredinski' /*zadeti v črno*: IF je pridevniški, CF pa glagolski, jedrna sestavina je različna). Nisem našla primerov popolne prekrivnosti na oblikovni ravni in neprekrivnosti konotativnega pomena, sem pa našla primere manjše razlike na oblikovni ravni in manjše razlike v ekspresivnosti (*sputare sangue* 'pljuvati kri' /*scati kri*: frazem v slovenščini je že v slovarski obliki bolj ekspresiven, saj vsebuje vulgarno sestavino, vseeno pa je tudi frazem v italijanščini zelo ekspresiven; *sgozzato come un cane* 'zaklan kot pes' /*pobit kot pes*: glagolska sestavina v italijanščini je mnogo bolj ekspresivna od glagolske sestavine v slovenščini, čeprav je tudi CF zelo ekspresiven). Pri ugotavljanju delne ekvivalence sem se oprla na opredelitev, ki jo navaja Nedelko (Nedelko 2006: 180-184).

¹¹ Primer: *biti kot rit in srajca*, v italijanščini *essere culo e camicia*, popolna ekvivalenca na slovarski ravni (v italijanščini je le manjša razlika, izpust primerjalnega veznika), kompenzacija na besedilni ravni.

V seznam frazemov z **ničto ekvivalenco** sem vključila: frazeme, ki jih je prevajalec prevedel z enobesednim prevodnim ekvivalentom, ki ustreza denotativnemu in konotativnemu pomenu IF (sistemski: *buono a niente* 'dober za nič' /*ničvrednež*; besedilni: *di colpo* 'v strelu' /*napočiti*) ali samo denotativnemu pomenu IF (sistemski: *farcela/uspjeti*; besedilni: *in tutto e per tutto* 'v vsem in povsem' /*vsa*); frazeme, ki jih je prevajalec prevedel z opisno ustreznico z istim denotativnim in konotativnim pomenom kot IF (sistemski: *avere un occhio clinico* 'imeti klinično oko' /*biti pronicljiv opazovalec*; besedilni: *di grazia/bit* *lahko srečen*) ali samo z istim denotativnim pomenom (sistemski: *non c'è verso/ni mogoče*; besedilni: *non un'anima/bit* *popolnoma prazen*¹²); frazem, ki ga je prevajalec izpustil (*tenere banco*), frazeme, ki jih je dobesedno prevedel (navidezna ekvivalenca: *pagar dazio/plaćati davek*) in frazeme, ki jih je prevedel s SBZ (*ora di punta/prometna konica*; *essere in rosso/bit* *v minusu*; *fare presente qlco. a qlcu./usmeriti pozornost koga v kaj*).¹³

V seznam **kompensacije** so vključeni frazemi, ki sem jih našla na mestih, kjer je v IB nefrazeološki izraz. Pri posameznih primerih sem poskusila ugotoviti, ali frazem v CB nadomešča frazem, ki se v IB nahaja v bližini, ali kakšen drug ekspresivni izraz. V vseh primerih pa gre tudi za ohranjanje frazema kot stilema v CB (Nedelko 2006: 217): to se kaže predvsem v primerih, ko je prevajalec ustvaril frazeološke prenovitve z namenom poudarjanja dvoumnosti frazema, kar je značilno za Bennijevo prozo.

3.2.2. Delitev frazeološkega gradiva glede na obliko

Pri tej delitvi bom upoštevala besedilno obliko frazema, ne pa slovarske (frazeološke prenovitve, modifikacije ali pretvorbe bom torej obravnavala glede na njihovo vlogo v besedilu).

Seznam frazemov s **popolno ekvivalenco** sestavlja 43 frazemov. Velika večina jih je glagolskih (21), nato prislovnih (10), samostalniških (6), stavčnih (4), pridevniški (1) in pragmatični (1) frazem. V seznamu ni nobenega minimalnega glagolskega frazema.

¹² To ni prevod Janka Petrovca, temveč citat (glej seznam frazemov z ničto ekvivalenco).

¹³ Omenjene kategorije se nanašajo na opredelitev avtorice Nedelko (Nedelko 2006: 194-201) z dodanima kategorijama: izpust in SBZ.

Ker se naloga osredotoča na frazeoloških prenovitvah, je zanimivo opazovati, kakšno je razmerje med pravimi frazemi (in njihovimi dopustnimi pretvorbami ter različicami), neprenovitvenimi frazeološkimi modifikacijami in frazeološkimi prenovitvami. Ker sem sezname ekvivalenc ustvarila na podlagi besedilnih realizacij frazemov (ne glede na njihovo slovarsko obliko), se to razmerje v IB in CB razlikuje. V IB najdemo 3 neprenovitvene (*indicare la via, buttarsi in ginocchio, fermare il respiro*) in 5 prenovitvenih modifikacij (*non vedere al di là del proprio naso, due corna a uno, i pensieri nuotano in testa a qlcu., dibattersi come un pesce in secca, ombra di dubbio*). V CB najdemo 4 neprenovitvenih (*pokazati komu pot, vreči se na kolena, zaustaviti dih, šteti*) in 3 prenovitvene modifikacije (*ne videti dlje od nosu, dva rogova proti enemu, misli plavajo komu po glavi*). V obeh primerih se pokaže prevlada uporabe pravih frazemov, njihovih variant in dopustnih pretvorb.

Seznam frazemov z **delno ekvivalenco** obsega 68 frazemov. V seznamu frazemov z delno ekvivalenco najdemo 25 glagolskih, 10 prislovnih, 6 pragmatičnih, 6 stavčnih frazemov, 5 pridevniških frazemov in 2 samostalniška frazema, ki so iste besedne vrste v IB in CB. Frazeme različnih besednih vrst v IB in CB, lahko delimo na:

- pridevniška frazema v IB in glagolska frazema v CB (2): *di centro* → *zadeti v črno*; *pari e patta* → *biti kvit*;
- samostalniški frazem v IB in glagolski frazem v CB (1): *casa sulle spalle* → *nositi hišico na plečih*;
- pridevniški frazem v IB in samostalniški frazem v CB (1): *pari e patta* → *čisti računi*;
- glagolski frazem v IB in prislovni frazem v CB (1): *non sognarsi mai* → *niti v sanjah*;
- glagolske frazeme v IB in stavčne frazeme v CB (6): *avere le lacrime agli occhi* → *solze stopijo komu v oči*; *avere qlco. in testa* → *zamisli se rodi komu*; *passarsela male* → *komu gre slabo*; *mettere giù le mani* → *roke stran z/s*; *vederne delle belle* → *kaj bo še veselo*; *starci* → *komu je prav*;
- prislovna frazema v IB in stavčna frazema v CB (2): *a questo punto* → *trenutek napoči*; *sul punto di* → *malo manjka*;
- stavčni frazem v IB in glagolski v CB (1): *è dura per qualcuno* → *iti za nohte komu*;

V IB najdemo 2 minimalna glagolska frazema s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' (*andarsene; starci*) in 2 frazema s sestavino, ki je minimalni glagolski frazem s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' (*vederne di belle, passarsela male*).

V IB najdemo 4 neprenovitvene modifikacije (*il silenzio scende su qlco., sgozzati come cani, citare a pappagallo, spiare come un falco*) in 6 prenovitvenih modifikacij (*fare i cornetti, ricominciare da capo col capo, casa sulle spalle, farsi in quattro, la Storia si ripete, aggiungere fuoco*). V CB najdemo 5 neprenovitvenih modifikacij (*planiti v solze; pozaba leži nad čim; s kremplji in zobmi; imeti džokerja v rokavu; ista zgodba se ponavlja*) in 5 prenovitvenih modifikacij (*postaviti komu rožičke na glavo; roke stran z/s; z vrhom začeti od vrha; nositi hišico na plečih; potrebovati štiri roke*).

Seznam frazemov z **ničto ekvivalenco** obsega 85 frazemov. Imamo 51 glagolskih, 13 prislovnih, 10 pragmatičnih, 4 pridevniške, 4 samostalniške ter 3 stavčne frazeme. Med temi so 4 minimalni glagolski frazemi s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' (*farcela, prenderle, spuntarla, scamparla*) in 2 frazema s sestavino, ki je minimalni glagolski frazem s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' (*farla lunga, passarla liscia*). Kot neprenovitveno modifikacijo sem označila en frazem (*essere da urlare*) in kot prenovitvene modifikacije 4 frazeme, ki so hkrati vsi primerjalni frazemi (*urlare come un porcello sgozzato, darla in giro come il verderame, vispo come un segugio, adattarsi come un guanto*).

V seznamu **kompensacije** imamo 53 frazemov. 34 jih je glagolskih, 8 stavčnih, 7 prislovnih, 2 sta pragmatična eden je pridevniški in eden samostalniški. Imamo 2 minimalna glagolska frazema s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' (*pobrisati jo, odnesti jo s čim*). 4 izrazi so neprenovitvene modifikacije (*poganjati po grlu, ne spraviti iz sebe ničesar, tvesti prazne marnje, ugledati obličje sveta, glas se zatakne komu v grlu*), med temi je ena napačna raba frazema (*poganjati po grlu*) in eno neuspešno križanje (*ugledati obličje sveta*). 2 izraza sta frazeološki prenovitvi (*kaj gleda komu iz ušes, vleči niti usode*)

V obravnavanih besedilih prevladuje raba pravih frazemov in njihovih dopustnih pretvorb ali variant, modifikacij in prenovitev pa je bistveno manj.

3.2.3. Delitev frazeološkega gradiva glede na ekvivalenco in prevodni postopek

Skupina frazemov s **popolno ekvivalenco** je najbolj enotna skupina, saj v njej so vključeni frazemi, ki imajo popolno ekvivalenco tako na slovarski kot na besedilni ravni, edini prevodni postopek pa je **popolna frazeološka zamenjava** (Nedelko 2006: 180). V skupino frazemov s popolno ekvivalenco spadajo tudi frazemi, ki kažejo jezikovnotipološke razlike na oblikovni ravni, npr. prisotnost oz. odsotnost nedoločnega člena pri frazemu *come un'anguilla/kot jegulja* ali besedni red sestavin pri frazemu *viene il momento/trenutek napoči*. V enem primeru sem vključila tudi frazema, ki v slovarski obliki imata na oblikovni ravni le delno ekvivalenco, ta pa se zaradi frazeološke prenovitve in zamenjave neprekrivne sestavine v besedilu spremeni v popolno ekvivalenco.

Popolna ekvivalenca (43)		
	V IB	V CB
Neprenovitvene modifikacije	3	4
Prenovitvene modifikacije	5	3

Pregled skupine frazemov z **delno ekvivalenco** je pokazal, da je vključenih 10 frazemov, za katere na slovarski ravni obstaja frazeološka prevodna ustreznica s popolno ekvivalenco. Vsi analizirani frazemi z delno ekvivalenco kažejo **popolno pomensko prekrivnost**, pri čemer sta torej ohranjeni tako denotativni kot konotativni pomen IF. Vsak prevod ohrani določen stopnjo ekspresivnosti, pri tem pa lahko opazimo tudi nekaj razlik: v nekaterih primerih je frazem v CB manj ekspresiven kot frazem v IB, npr. *sgozzato come un cane/pobit kot psa*, kjer v italijanščini namesto *pobit* imamo glagol s pomenom 'zaklan'; v nekaterih primerih pa je frazem v CB bolj ekspresiven, kot pri frazemu *con le unghie e con i denti/s kremplji in zobmi*, kjer je sestavina *kremplji* v slovenščini bolj ekspresivna od sestavine *unghie* 'nohti' v italijanščini. V teh primerih je moč zaznati drugačno stopnjo ekspresivnosti, vseeno pa razlika ni takšna, da bi frazemoma pripisala delno pomensko neprekrivnost. Tudi pri tem predstavljajo frazeološke prenovitve posebno skupino, saj se pri njih lahko pojavi tudi delna prekrivnost denotativnega pomena. To se npr. dogaja s frazemom *la Storia si ripete/ista zgodba se ponavlja*: v IB imamo prenovljeni frazem z dvojnimi branjem, medtem ko v CB

imamo neprenovitevno modifikacijo frazema, nastalo pod vplivom izvirnika, ki ne sproži dvojnega branja in torej aktualizira samo en pomen prenovljenega frazema v IB.

Znotraj delne ekvivalence imamo **na oblikovni ravni** 61 primerov **delne** in 16 primerov **popolne neprekrivnosti** (Nedelko 2006: 181), nisem pa našla nobenega primera popolne prekrivnosti. 34 primerov frazemov z delno oblikovno neprekrivnostjo kaže manjše razlike v skladijski in leksikalni zgradbi, 18 pa jih kaže večje razlike. Imamo tudi primer **skrčenja**, saj je iz frazemov *avere in serbo* in *(la) massa segreta* (ki sta na meji s SBZ) nastal frazem *imeti džokerja v rokavu*.

	Delna ekvivalenca (68)
DON I: delna oblikovna neprekrivnost (manjše skladijske in leksikalne razlike)	34
DON II: delna oblikovna neprekrivnost (večje skladijske in leksikalne razlike)	18
PON: popolna oblikovna neprekrivnost	16
Skrčenje	1

V skupino frazemov z **ničto ekvivalenco** spadajo tisti frazemi v IB, ki so prevedeni z nefrazeološkim izrazom v CB. Med nefrazeološke prevodne postopke sodijo: **nevtralizacija I** (prevod z nefrazeološko enobesedno ustreznico), **nevtralizacija II** (prevod z nefrazeološko prostobesednozvezno opisno ustreznico) (Nedelko 2006: 196), **izpustitev** in **prevod s SBZ**. V CB sem našla 37 primerov nevtralizacije I, 47 primerov nevtralizacije II, 3 SBZ in eno izpustitev. V 17 primerih nevtralizacije I sta bila v prevodu ohranejna tako denotativni kot konotativni pomen, medtem ko v 20 primerih se je ohranil samo denotativni pomen. Bolj učinkovita pri ohranjanju celotnega pomena IF se je izkazala nevtralizacija II: v 31 primerih sta bila ohranjena tako denotativni kot konotativni pomen, v 16 pa samo denotativni. SBZ same po sebi naj ne bi bile ekspresivne, v enem primeru pa raba SBZ v CB omogoča tudi ohranjanje ekspresivnosti: v IB imamo frazem *fare presente qlco. a qlcu.*, ki v svoji slovarski obliki ima zelo nizko stopnjo ekspresivnosti, v konkretnem kontekstu pa je formalnost izraza v nasprotju z vsebino pogovora med glavnima likoma, ki opisujeta občutek zaljubljenosti in hkrati do njega ohranita distanco. Na isti način deluje prevajalčeva SBZ *usmeriti pozornost koga v kaj*, zato je v tem primeru ohranjen tudi konotativni pomen.

Prevodne ustreznice se delijo na sistemske (ustreznice iste besedne vrste) in besedilne ustreznice. V prvo kategorijo spadajo tudi vse tri SBZ, medtem ko sem v drugo vključila izpustitev. Sistemskih ustreznic je 74, od teh jih 41 ohranja tako denotativni kot konotativni pomen, 33 pa samo denotativni. Besedilnih ustreznic je 14, od teh jih 8 ohranja tako denotativni kot konotativni pomen, 6 pa samo denotativni.

V 16 primerih obstaja na slovarski ravni frazem v slovenščini s popolno ali delno oblikovno ekvivalenco z izhodiščnim frazemom v IB, ampak zaradi sobesedilnih dejavnikov (npr. drugačna vezljivost pri frazemu *essere al passo/iti v korak s čim*, omejenost vida pri *prenderle/dobiti jih*) se je prevajalec odločil za nefrazeološki prevod. V dveh primerih je nefrazeološki izraz v CB uporabljen namesto kombinacije dveh frazemov v IB.

	Ničta ekvivalenca (88)	
	Ohranjena denotativni in konotativni pomen (49)	Ohranjen denotativni pomen (39)
Nevtralizacija I (37)	17	20
Nevtralizacija II (47)	31	16
Izpustitev (1)	/	1
SBZ (3)	1	2

Skupina **kompensacije** obsega 53 frazemov v CB. V IB imamo v 31 primerih nefrazeološka enobesedna ustreznica oz. **kompensacijo I** (ustreznice iste besedne vrste je 26, različne besedne vrste 5), v 22 primerih pa nefrazeološki prostobesednozvezni izraz oz. **kompensacijo II** (ustreznice iste besedne vrste je 16, različne besedne vrste 6). Kompensacije so nastale namesto ekspresivnih besed ali besednih zvez (36 primerov neprave kompensacije tipa B), namesto idiomatske tvorjenke (1 primer kompensacije tipa A) (Nedelko 2006: 205) in kot sredstvo za nadomeščanje frazema ali ekspresivnih izrazov v neposredni bližini izraza, ki je v CB preveden s frazemom (16 primerov). Frazeme v zadnji skupini obravnavam kot **prave kompensacije**, čeprav večinoma niso nastali namesto določenega frazema v IB, temveč kot sredstvo za pridobivanje ekspresivnosti, ki je v IB izražena s prostimi besednimi zvezami na drugih mestih.

	Kompenzacija (53)		
	neprava A (1)	neprava B (36)	prava (16)
Kompenzacija I (31)	1	16	14
Kompenzacija II (22)	/	20	2

Pri frazeoloških prenovitvah lahko kot kompenzacijo razumemo tudi primere, v katerih prenovitve v CB vzpostavljajo z izrazom v IB razmerje delne ekvivalence. Čeprav imamo v IB frazem, ki je preveden s frazemom, ni nujno, da oba spadata v kategorijo frazeoloških prenovitev: frazem v IB lahko ima npr. nižjo stopnjo ekspresivnosti, v CB pa ga nadomešča prenovitev, ki poleg ekspresivnosti v besedilu ustvari tudi humor, kot v primeru frazeološke prenovitve *iti komu za nohte, kremplje in kopita* namesto frazema *è dura per qlcu.* v IB. Med izrazoma obstaja razmerje delne ekvivalence, vseeno pa je frazeološka prenovitev v CB kompenzacija na makrostrukturni ravni, saj znatno stopnjuje ekspresivnost in prispeva k ohranitvi humornega učinka, ki na tem mestu v IB ni prisoten, a ga lahko najdemo na drugih točkah v besedilu. Primer lahko obravnavamo tudi kot ohranitev frazeološke prenovitve kot stilema v CB.

4. Prevodi minimalnih glagolskih frazemov s strukturo ‘glagol + klitična oblika osebnega zaimka’

4.1. Minimalni glagolski frazemi s strukturo ‘glagol + klitična oblika osebnega zaimka’ v slovenščini in italijanščini

V slovenski frazeologiji obstaja skupina minimalnih glagolskih frazemov, ki jih sestavljata glagol in klitična oblika osebnega zaimka. Znotraj slovanskih jezikov je ta tip glagolskih frazemov precej omejen na slovenščino (Kržišnik 2001: 239). Nedelko v obravnavi prevodov Grassoovega romana *Pločevinasti boben* ne najde nobenih frazemov tega tipa v nemškem izvirniku, ampak samo v slovenskih prevodih (Nedelko 2006: 83), kar verjetno kaže na dejstvo, da so takšni frazemi v nemščini redki oz. odsotni. V zgodbah, zbranih v zbirki *Gospod*

Ničla in druge zgodbe, pa najdemo nekaj primerov, ki pričajo o zastopanosti te skupine frazemov v italijanščini. V slovenskem prevodu se pojavljata le dva frazema s takšno strukturo in oba spadata v kategorijo kompenzacije, saj sta prevoda nefrazeoloških izrazov. Noben frazem, ki ima v italijanščini to strukturo, ni preveden z ustreznim minimalnim frazedom v slovenščini. Razlog je v tem, da čeprav imajo isto osnovno strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka', nekateri frazemi v italijanščini pokrijejo pomenska polja, ki jih slovenski frazemi z isto strukturo ne pokrijejo. Razlike se kažejo tudi, če upoštevamo samo konotacijo, ki je v slovenščini omejena na negativno. Še en razlog za neprekrivnost je, da se v italijanščini glagol lahko veže z več zaimki hkrati (s tem mislim predvsem na kombinacijo 'glagol + *ci* + *la*'), kar predstavlja oblikovno razliko s slovenščino. Poleg tega pa v italijanščini struktura 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' lahko nastopi tudi kot sestavina znotraj drugih frazemov, kar se v slovenščini dogaja bolj redko (npr. v CB *odnesti jo s čim*).

Frazemi v tej skupini so v slovenščini sestavljeni iz sistemsko ali monokolokabilno prehodnega glagola in klitične oblike osebnega zaimka. Zaimek je ponavadi v tožilniku razen v primerih, ko je določilo v tožilniku že zasedeno s *se* in je torej osebni zaimek v rodilniku. Osebni zaimek je lahko edninski ali množninski in moška spolska oblika *ga* prevladuje nad žensko *jo*. Morfološko-sintaktične restrikcije so omejene le iz semantičnih in pragmatičnih razlogov, ne pa iz oblikovnih. (Kržišnik 2001: 241)

Kar se pomena tiče, E. Kržišnik deli slovenske frazeme s strukturo 'glagol + osebni zaimek' v pet semantičnih skupin: premikati se; delati neumnosti, lahkomiselnosti, napake; piti alkoholne pijače/opijati se; dajati/dobivati udarce; jezno govoriti. Vsem kategorijam pripisuje poleg visoke ekspresivnosti, ki izhaja iz evfemizacije preko rabe zaimkov, tudi negativno konotacijo, saj se zaimki večinoma nanašajo na negativno konotirana dejanja. Včasih je referenca še razberljiva, včasih pa ne, zato se različne skupine gibljejo med popolno in delno nemotiviranostjo. (Kržišnik 2001: 242-243)

Iz primerov iz obravnavanih besedil je jasno, da v italijanščini skupina frazemov s strukturo 'glagol + osebni zaimek' kaže tako formalne kot semantične razlike. Na formalni ravni imamo prevlado ženske oblike zaimka *la*, saj je moška oblika *lo* popolnoma odsotna (v članku A. Vivianija, ki upošteva 157 takšnih minimalnih frazemov, je zabeležen en sam primer frazema

s strukturo 'glagol + lo', še en pa s strukturo 'glagol + si + lo'). Tudi v primerih, kjer imamo množinsko obliko, je spol vedno ženski (zaimek *le*). V enem izmed primerov, ko kategorija spola ni razvidna iz zaimka (zaimek *ne*), se pojavi v pridevniku *belle*, ki je v ženski obliki.

Tovrstna oblikovna razlika med italijanskimi in slovenskimi minimalnimi frazemi s strukturo 'glagol + osebni zaimek' naj ne bi predstavljala posebne ovire pri prevajanju, saj je povezava med zaimkom in polnopomensko sestavino, ki jo nadomešča, v italijanščini večinoma nemotivirana in zaimek ima torej nedoločno vrednost. Oblikovne razlike, ki bi otežile prevod (tudi že samo dobesedni prevod) so tiste, ki so specifične za italijanščino, kakor pojavitev zaimkov *ne* in *ci*.

Včasih mesto osebnega zaimka *la* ali *le* namreč zasede t. i. delni zaimek (*pronome partitivo*) *ne*, za katerega bi rekla, da v nefrazeološkem pomenu ustreza slovenskemu množinskemu osebnemu zaimku v roditeljski obliki (*jih*) oz. njegovi kazalni obliki (*tistih*, *teh*). Zaimek *ne* se namreč nanaša na del znotraj celote in ga uporabljamo pri izražanju količine (*ne prendo cinque* 'teh vzamem pet'). V prosti rabi ima *ne* (*jih*) nanašalnico v kontekstu ali referenco v situaciji, znotraj nekaterih minimalnih frazemov pa jo izgubi, kakor npr. v zgledu *me ne vado* 'odidem'. Glagol v frazemu je lahko v povratni obliki, čeprav izhodiščni glagol ni povratni (kot npr. *andare* – *andarsene*). Povratni zaimek *si* se namreč lahko poveže s sicer nepovratnimi glagoli, brez da bi spremenil njihovega denotativnega pomena ali njihove vezljivosti. Njegova edina vloga je vzpostavljanje ekspresivnosti (*uso intensivo*). Treccani razlaga, da klitična oblika povratnega zaimka je povsem poljubna in jo lahko izpustimo, vsekakor pa njena prisotnost spremeni konotacijo izraza, kajti poudarja vpletenost osebkov v določenem dogodku (Enciclopedia Treccani, *pronominali*). Viviani pa navaja, da je kombinacija 'glagol + *si* + *la*' najbolj pogosta med vsemi kombinacijami (50 minimalnih frazemov od 157).

Znotraj frazema se lahko pojavi tudi posebna sestavina *ci* (za kombinacijo 'glagol + *ci*') Viviani najde kar 30 primerov, še 2 za kombinacijo 'glagol + *ci* + *la*' in 2 za 'glagol + *ci* + *ne*'), ki ima v italijanščini različne vloge. Lahko je osebni zaimek, lahko pa prislovni zaimek, saj se pogosto pojavi v vlogi prislovnega določila kraja. Zaradi delne nemotiviranosti frazemov je težko ugotoviti, katero vlogo ima *ci* znotraj njih (osebno zaznavam besedno bolj kot prislovni zaimek). Treccani navaja, da »v nekaterih glagolskih frazemih (ima) nedoločeno vrednost«, pri čemer v zgledih navaja tudi glagolski frazem *starci*, ki sem ga vključila v seznam delnih ekvivalenc (Vocabolario Treccani, *ci*: 3.). Prav tako za zaimek *ne* Treccani navaja, da »v nekaterih glagolskih frazemih ima le vlogo stopnjevanja ekspresivnosti« (Vocabolario

Treccani, *ne*: 2.), pri čemer navaja glagolski frazem *andarsene*, ki ga v zbirki *Gospod Ničla in druge zgodbe* najdemo dvakrat.

Tudi na semantični ravni obstajajo mnoge razlike med italijanskimi in slovenskimi frazemi s strukturo 'glagol + osebni zaimek'. Tudi v italijanščini so namreč prisotne kategorije 'premikati se' (*andarsene, filarsela ...*), 'delati neumnosti' (*combinarla, farla grossa ...*), 'dajati/dobivati udarce' (*darle, prenderle ...*) in 'jezno govoriti' (*cantarle, sentirle, dirne quattro ...*). V besedilih sta zastopani le prvi dve kategoriji, pojavljajo pa se frazemi iz drugih pomenskih polj. Med temi so trije minimalni frazemi s pomenom 'uspeti, rešiti se iz neprijetne situacije' (v slovenščini je to osamljen primer *odnesti jo*, tudi brez negativne konotacije). Izvor teh frazemov je mogoče evfemizacija negativno konotiranega dejanja, celoten frazem pa ima pozitivno konotacijo. Za nekatere frazeme bi tudi rekla, da nimajo predpisane pozitivne oz. negativne konotacije, in da je ta odvisna od konteksta. Frazem *andarsene* ima namreč pomen 'spelji se', če ga uporabljamo kot ukaz v velelniku, lahko pa enostavno pomeni 'oditi', če ga uporabljamo v drugem kontekstu.

Treccani te frazeme obravnava znotraj kategorije *verbi pronominali* (zaimenski glagoli), ki vključuje tudi povratne glagole ter glagole, kjer ima povratni zaimek le vlogo stopnjevanja ekspresivnosti (*bersi, mangiarsi ...*). Verbi pronominali so tisti, pri katerih se glagol poveže z zaimki *ci, la, le, ne* ali kombinacijo *le-teh*, najpogostejša kombinacija pa je med *ci, la, le, ne* in povratnim zaimkom *si*. Gran dizionario italiano dell'uso (GRADIT) jih poimenuje *verbi procomplementari* (to poimenovanje navaja tudi Treccani). Vsi primeri, ki sem jih našla v analiziranih besedilih, imajo v GRADIT-u oznako *verbi procomplementari*, nastopijo samostojno, torej sestavljajo ločeno iztočnico (kakor vsi frazemi in SBZ v tem slovarju) in niso del širšega frazema (to se presenetljivo dogaja tudi pri glagolu *passarsela*, ki sicer ni nikoli rabljen brez prislovnega določila načina, pri tem pa je glavna izbira med prislovoma *bene* in *male*, 'dobro' in 'slabo'). Edina izjema je *vederne delle belle*, ki ga najdemo le v zgledu za 6. pomen glagola *vedere* (*ne ho viste delle belle*), in torej ni vključen v skupino glagolov *verbi procomplementari*.

Andrea Viviani v svojem članku *I verbi procomplementari tra grammatica e lessicografia* označi De Maura, avtorja slovarja GRADIT, kot osebo, ki je zaslužna za uvedbo termina *verbi procomplementari* ter za izpostavitve in opredelitev te skupine kot posebne kategorije

(Viviani 2006: 279). V svoji obravnavi Viviani opozarja, da čeprav je v mnogih primerih težko potegniti mejo med *verbi pronominali* (zaimenskimi glagoli) in *verbi procomplementari*, ta vsekakor obstaja, saj je pri slednjih zaimek tudi pomensko določilo. V Vivianijevem članku najdemo tudi podatke o rabi in konotaciji minimalnih glagolskih frazemov s strukturo 'glagol + osebni zaimek', ki jih ponavadi v slovarjih ne najdemo oz. kažejo nekaj nedoslednosti. Zdi se mi pomembno omeniti, da so takšni glagoli v italijanščini zelo tipični za pogovorni jezik in standardnopogovorni register (Viviani 2006: 257), prav tako pa jim Viviani pri posameznih obravnavah večinoma pripisuje kvalifikator CO, *comune*, ki kaže na njihovo razširjenost.

Zanimivo je, da je raba klitične tožilniške oblike ženskega (in ne moškega) zaimka znotraj minimalnih frazemov omenjena v Pleteršnikovem slovarju pod iztočnico *on*. Pleteršnik se sklicuje na Miklošiča in takšno rabo zaimka pripisuje vplivu italijanščine: »acc. F. sing. *jo* izraža nekak nedoločen objekt pri mnogih glagolih; *potegniti jo kam*, *uganiti jo*; *Štirje jo godejo*, *Eden jo trobi*, *Npes.-K.*; (menda po vplivu italijanščine; prim. capirla, *Mik. (V. Gr. IV. 30.)*).« Prav tako tudi Miklošič pripisuje to rabo ne le tožilniški, temveč na splošno ženski obliki osebnega zaimka ter ženski obliki pridevnika. Navaja, da je takšen pomen ženskega zaimka v slovanskih, klaisčnih in germanskih jezikov ponavadi izražen z uporabo srednjega spola in da so primeri takšne rabe zaimka nastali pod vplivom italijanščine (Miklošič 2015: 30). Je res možno, da je italijanščina vplivala na razširitev takšne rabe ženskega zaimka, saj so v italijanščini ti minimalni frazemi izpričani že v XIII. stoletju. Viviani namreč piše, da izmed vseh *verbi procomplementari*, ki jih GRADIT navaja, 5 jih je datiranih s XIII. stoletjem, 5 s XIV., 4 s XV., 19 s XVI., 5 s XVII., 13 z XVIII., 40 z XIX. in 66 z XX (Viviani 2006: 282). Ti frazemi torej obstajajo v italijanščini že od nekdanj in njihovo število narašča.

4.2. Minimalni glagolski frazemi s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' v italijanskih slovarjih

Pri obravnavi minimalnih frazemov z obliko 'glagol + osebni zaimek' se v italijanščini pojavljata dve glavni vprašanji, ki sta specifični za ta jezik. Ta vrsta minimalnih frazemov se namreč v italijanščini v nedoločni obliki zapiše kot ena beseda, pri čemer se zaimek pri nedoločniku pojavi na koncu glagola, medtem ko se pri spreganju »osamosvoji« in pojavlja ločeno ter s spremenjenim besednim redom (*andarsene*, nedoločnik → *me ne vado*, sedanjik *presente semplice*, 1. os. ed.). Prvo vprašanje je torej, kako italijansko jezikoslovje razume tovrstne strukture, in sicer ali so del frazeologije oz. le (eno)besedni leksemi. Druga posebnost italijanskih minimalnih frazemov z obliko 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' je, da večkrat nastopijo kot jedro širših frazemov (redko tudi v slovenščini, npr. *poceni jo odnesti*, *imeti ga pod kapo*, *dobiti jih po glavi/buči/grbi*), kar je izhodišče za vprašanje o tem, ali so ti minimalni frazemi produktivni pri ustvarjanju novih frazeoloških enot oz. so rezultat elipse razširjenih frazemov.

Najti odgovor na prvo vprašanje je posebej težko zaradi nekaterih nejasnosti, ki jih vsebuje opredelitev frazeologije v italijanščini in njeno vključevanje v slovarje. V italijanščini se v zvezi s frazeologijo srečujemo z veliko izrazi, med katerimi je včasih težko potegniti natančno mejo. Izraz, ki se večkrat pojavlja kot ustreznica za slovenski *frazem*, je *modo di dire*. Zaradi njegove razširjenosti v pogovornem, vsakdanjem jeziku rojeni govorec lahko ta termin razume zelo ohlapno in pod njim združuje vse izraze, ki vsebujejo sestavino s figurativnim pomenom. Enciklopedija Treccani pod tem geslom zato navaja strokovnejša termina *locuzione* in *espressione idiomatica*, vseeno pa opozarja, da definicija teh (sinonimnih) terminov v jezikoslovju prav tako ni povsem natančna.

Da bi se odpravila nejasnost, Treccani navaja, da se v jezikoslovju *espressione idiomatica* konvencionalno uporablja za konvencionalno, figurativno stalno besedno zvezo, ki je bolj ali manj ustaljena in ki lahko spada h glagolom, samostalnikom, pridevnikom in prislovom, pri čemer navaja primere glagolskih, samostalniških, pridevniških in prislovnih frazemov. Za to skupino dopušča tudi poimenovanje *modi di dire* in iz nje izloči pregovore in kolokacije. Iz sestavka ni mogoče razbrati, ali so v skupino *espressioni idiomatiche* vključeni stavčni frazemi in kakšno mesto imajo znotraj nje minimalni frazemi.

Slovenski termin *frazem* ima torej v italijanščini več možnih ustreznic: *modo di dire*, *espressione idiomatica* in *locuzione (idiomatica)*. Ta poimenovanja vzpostavljajo razliko s pregovori in kolokacijami, ne vzpostavljajo pa prave meje med frazemi, terminološkimi in

drugimi stalnimi besednimi zvezami. Glavno določilo za *espressione idiomatica* je namreč to, da njen pomen ni vsota pomenov posameznih sestavin, ni pa govora o ekspresivnosti in vlogi konotativnega pomena.

Pri tem je smiselno navajati tudi termin *locuzione polirematica*, ki ga enciklopedija Treccani definira na podlagi razlage v slovarju Grande dizionario italiano dell'uso (De Mauro 1999) in ki bi ga lahko enačili s slovenskim terminom *stalna besedna zveza*. Grande dizionario italiano dell'uso (naprej GRADIT) *locuzioni polirematiche* navaja kot samostojna gesla (pri čemer upošteva tudi minimalne glagolske frazeme), znotraj njih pa ne loči med terminološkim in frazeološkim gradivom.

Tudi slovarja Zingarelli in Treccani, ki uporabljata termina *locuzione idiomatica* in *locuzione*, ne upoštevata frazeologije kot skupine, ločene od stalnih besednih zvez in terminov, temveč vse termine, SBZ, frazeme in minimalne frazeme označita na isti način.

Čeprav so frazemi in druge SBZ v teh slovarjih združeni v isto skupino, v njej lahko opazimo prisotnost minimalnih frazemov z obliko 'glagol + osebni zaimek', kar kaže na dojemanje le-teh kot večbesedne strukture.

Kaj pa se zgodi v frazeoloških slovarjih? Pogledala sem v starejši frazeološki slovar Capire l'antifona: dizionario dei modi di dire con esempi d'autore (Zanichelli 1995), ki že v naslovu kot poimenovanje za *frazem* navaja izraz *modo di dire*. V predgovoru je razloženo, da slovar vključuje izraze z različno stopnjo idiomatičnosti kot npr. *phrasal verbs* (v besedilu v angleščini), »bolj razčlenjene izraze« ter »tiste, ki so že skoraj majhne zgodbe«. To je bolj specifično razloženo v opisu slovarja, kjer avtorji pod terminom *modi di dire* naštejejo *frasi fatte* (stavčne frazeme), *locuzioni* (stalne besedne zveze), *metafore lessicalizzate* (ustaljene, leksikalizirane metafore), *espressioni idiomatiche* (idiomi). Vse gradivo v slovarju je glagolsko. Tudi ta slovar vključuje minimalne frazeme s strukturo 'glagol + osebni zaimek', ampak jih navaja samostojno samo v primeru, ko ne obstaja širši frazem, v katerem bi imeli vlogo glagolskega jedra. Izmed frazemov, ki jih bom obravnavala, dva navaja samostojno (*farcela* in *spuntarla*), pet jih navaja kot sestavine širšega frazema (*andarsene alla chetichella* idr., *darla via*, *passarsela bene/male*, *scamparla bella*, *vedersela brutta*), enega kot sestavino širšega frazema, uporablja ga samostojno v zgledu (*darne un sacco e una sporta* → *me le dette*), enega pa ne navaja (*starci*).

V novejšem frazeološkem spletnem slovarju avtorice M. Quartu, ki sem ga skupaj s splošnimi slovarji Zingarelli 2005 in Vocabolario Treccani uporabila pri razlaganju frazeološkega gradiva v Bennijevih zgodbah, se minimalni frazemi z obliko 'glagol + osebni zaimek' ne pojavijo, če niso del širšega frazema, pri čemer lahko sklepamo, da jih avtorica ne upošteva pod oznako *modi di dire*.

Na podlagi pregledanih virov in glede na omenjene nejasnosti v terminologiji je težko določiti, ali je izraz, ki ga določen slovar navaja kot *locuzione* pravi frazem ali mogoče le SBZ, saj v obravnavanih nefrazeoloških slovarjih ti dve kategoriji nista ločeni, vsekakor pa prisotnost minimalnih frazemov z obliko 'glagol + osebni zaimek' v tej skupini v večini slovarjev kaže na razumevanje teh struktur kot večbesednih. Hkrati pa težnja po prednostnem vključevanju širših frazemov opozarja na to, da če se minimalne frazeme s strukturo 'glagol + osebni zaimek' sploh dojema kot del frazeologije, se jih vsekakor postavlja na njeno obrobje.

Takšen občutek dobimo tudi pri branju teorije, ki se specifično ukvarja s takšnimi minimalnimi frazemi, saj zanje ne uporablja termina, povezanega s frazeologijo, temveč jih označi kot posebno skupino glagolov, t. i. *verbi procomplementari*, za katero je značilna oblikovna podobnost z zaimenskimi glagoli oz. *verbi pronominali* in povratnimi glagoli.

V svojem članku *I verbi procomplementari tra grammatica e lessicografia*, v katerem se osredotoča na zastopanost minimalnih frazemov s strukturo 'glagol + osebni zaimek' v slovnica in slovarjih za učence italijanščine kot J2, Viviani opaža, da ima zaimek znotraj takšne strukture vedno šibkejšo zaimensko vlogo in nemotiviran pomen ter da je včasih celo neločljiv od glagola, kar »kaže na zaključen proces leksikaliziranosti« (Viviani 2006: 318).

Viviani med drugimi lastnostmi frazemov s strukturo 'glagol + osebni zaimek' navaja tudi njihovo vse pogostejšo rabo v pogovornem jeziku (Viviani 2006: 257), saj struktura 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' obstaja že od samih začetkov italijanskega knjižnega jezika in ostaja produktivna vse do danes (Viviani 2006: 282). Omenja tudi zmožnost, da postanejo takšni frazemi »izhodišče za znatno količino glagolskih in prislovnih frazemov (Viviani 2006: 287), ki jih imenuje *locuzioni verbali e avverbiali*, pri tem pa ni jasno, ali je omenjeno

izhodišče dejansko minimalni glagolski frazem oz. le izhodiščni glagol¹⁴. Sposobnost, da takšni frazemi »producirajo SBZ« omenja že v začetni opredelitvi pojma *verbi procomplementari* (Viviani 2006: 258), naprej pa pri obravnavi štirih frazemov, pri čemer v opombah navaja, da od skupnih 157 frazemov s strukturo 'glagol + osebni zaimek' v njegovem izboru, jih kar 63 nastopi tudi kot jedro pravega glagolskega ali prislovnega frazema (Viviani 2006: 287).

Če povzamemo, lahko ugotovimo, da je položaj minimalnih frazemov s strukturo 'glagol + osebni zaimek' v italijanščini na meji med frazemom in besedo. Kar se tiče razmerja med minimalnim glagolskim frazemom in širšim frazemom, kjer le-ta nastopi v vlogi jedra, lahko ovržemo hipotezo, da je minimalni frazem nastal iz elipse širšega. Že sam podatek, da so takšni minimalni frazemi zelo produktivni, da imajo vlogo v procesu ustvarjanja neologizmov in da so zelo pogosti v vsakdanjem, pogovornem jeziku, kaže na drugo možnost, ki jo Viviani omenja že v začetku svojega članka, in sicer, da so širše strukture posledica razširitve minimalnega frazema.

4.3. Minimalni glagolski frazemi s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' v IB

Frazeme sem razdelila v dve skupini: v prvi so pravi minimalni frazemi, v drugi pa ti nastopijo kot sestavine znotraj širših frazemov.

4.3.1. Pravi minimalni glagolski frazemi s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka'

4.3.1.1. Glagol + zaimek v edninski ženski obliki *la*

¹⁴ Najprej se zdi, da avtor kot izhodišče omenja le glagolsko sestavino, nato pa se v opombi sklicuje na seznam minimalnih glagolskih frazemov s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka'.

spuntarla: premagati koga

Konotacija frazema je pozitivna. Glagolski frazem se bliža k popolni nemotiviranosti, saj se izhodiščni glagol zelo redko prosto rabi v istem (figurativnem) pomenu (Zingarelli navaja zgled *spuntare una difficoltà* 'premagati težavo'). Prevajalec je prevedel denotativni pomen z nefrazeološkim, nezaznamovanim glagolom. Ekspresivnost frazema je izgubljena, vseeno pa je sobesedilo že dovolj ekspresivno zaradi prisotnosti vulgarnega izraza.

- *Va bene, cazzo, quattro a tre per te, ma non la spunterai.* (Benni 2007: 61)

»Dobro, pizda, štiri proti tri zate, ampak ne boš me premagala.« (Benni 2010: 127)

scamparla: rešiti se

Konotacija frazema je pozitivna, glagolski frazem je delno motiviran, saj ima glagol *scampare* pomen 'izogniti se nevarnosti', čeprav je frazeološka oblika *scamparla* bolj pogosta kot nefrazeološka besedna zveza (Treccani, *scampare*: 1.), zaimek *la* pa ni popolnoma motiviran. Če bi se namreč nanašal na *nevarnost*, bi imeli moško obliko, saj je ta v italijanščini moškega spola (*il pericolo*). Frazem se tudi pojavi kot sestavina frazemov *scamparla bella* in *scamparla per miracolo*. Obstaja tudi različica *scamparsela*, kjer povratni zaimek ima le vlogo stopnjevanja ekspresivnosti frazema. Prevajalec je prevedel denotativni pomen z nefrazeološkim, nezaznamovanim glagolom.

- *Va bene, pari e patta. Per stavolta l'hai scampata.*

- *No, tu l'hai scampata.*

(Benni 2007: 62)

»V redu, izenačena sva. Zaenkrat si se rešil.«

»Ne, ti si se rešila.«

4.3.1.2. Glagol + zaimek *ci* + zaimek v edninski ženski obliki *la*

farcela: komu kaj uspeti

Konotacija izhodiščnega, nezanikanega frazema je pozitivna. Dobesedni prevod sestavine *ci* (v tem primeru *ce*, ker se nahaja pred drugim zaimkom) je skoraj nemogoč, lahko pa v njej zaznamo referenco na dejanje *alzare le mani* 'dvigniti roke', ki se nahaja v prejšnjem stavku. Kljub temu pa sestavina ne deluje kot pravi zaimek, saj tudi če v stavku spremenimo besedni red, je ne moremo odstraniti. Prevajalec je prevedel denotativni pomen z nefrazeološkim, nezaznamovanim glagolom.

Non alzò le mani perché non ce la faceva, ma credeva proprio di avere vinto. (Benni 1987: 59)

Ni mu uspelo dvigniti rok v šampionski pozdrav, toda kljub temu je bil prepričan v svojo zmago. (Benni 2010: 26)

4.3.1.3. Glagol + zaimek v množinski ženski obliki *le*/delni zaimek *ne*

prenderle/prenderne: tepsti

V konkretnem primeru ne vemo, katrera izmed dveh sinonimnih različic je izhodiščna, saj nekateri slovarji navajajo obe, nekateri pa samo prvo. V besedilu se glagol veže z delnim zaimkom *ne*, ampak to je lahko tudi sintaktično pogojeno, saj je takoj zatem izražena količina *un sacco*. Zaimek *ne* je namreč delni zaimek, ki kaže na del znotraj celote in ki se ga uporablja pri izražanju količine. Če prevedemo italijanski frazem s slovensko frazeološko ustreznico *dobiti jih*, lahko stavek dobesedno prevedemo kot 'škoda, da jih je dobival celo vrečo', pri čemer je 'celo vrečo' frazeološki izraz za veliko količino. Pri tem opazujemo, da bi v slovenščini namesto zaimka *ne* uporabili roditeljsko obliko zaimka (*jih*), kar lahko preverimo s tem, da *jih* zamenjamo s polnopomensko sestavino, npr. *udarcev*. Prevajalec je spremenil perspektivo in prevedel z glagolom v aktivu *tepsti* (proti: *biti tepen*). Ekspresivnost izjave je ohranjena zaradi sobesedilne prvine (vulgarni izraz na koncu stavka). Prevod z ustreznico

dobiti jih v tem primeru ne bi bil mogoč, ker glagolski frazem nima nedovršniške variante **dobivati jih*.

L'hanno ripreso con le telecamere-spia mentre faceva a botte allo stadio, più di due minuti s'è visto, con la bandiera in mano, peccato che ne prendesse un sacco, quel pirla ... (Benni 1994: 10-11)

Ujeli so ga s skritimi kamerami, medtem ko se je tepel na stadionu. Več kot dve minuti je bil na ekranu, z zastavo v roki. Škoda, da so ga ravno takrat tepli, klinca ... (Benni 2010: 53)

4.3.1.4. Glagol + povratni zaimek *si* + delni zaimek *ne*

andarsene: odstraniti se, speljati se

Izhodiščnemu nepovratnemu glagolu *andare* 'iti' sta dodana povratni zaimek *si* in delni zaimek *ne*, ki v teh primerih nima vloge izražanja količine, ampak (kakor navaja Treccani) je le sredstvo za poudarjanje ekspresivnosti. Morebitni razlog za povezavo z zaimkom *ne* namesto *la* je neprehodnost izhodiščnega glagola. Prevajalec je prvi primer prevedel z glagolom, ki ima v SSKJ-u oznako ekspresivno, saj je frazem še posebej ekspresiven zaradi velelniške oblike. V drugem primeru pa je uporabil glagol, ki v SSKJ-u nima nobenih oznak, saj v tem kontekstu isti izhodiščni frazem ne izraža iste stopnje ekspresivnosti (pojavi se v pogovoru med dvema dekletoma na elegantni večerji), vsekakor pa ima tudi v slovenščini v tej zvezi v primerjavi z *oditi* določeno ekspresijo.

- *Vattene – dico – sei ubriaca.* (Benni 1987: 84)

»*Spelji se*,« rečem. »*Pijana si.*« (Benni 2010: 33)

- *Meno male che se ne è andato, Veronica ... e meno male che è un esperto di buongusto!*
(Benni 1987: 160)

- *Še dobro, da se je odstranil, Veronica ...In res krasno, da prav on velja za poznavalca lepega obnašanja!* (Benni 2010: 38)

Minimalni glagolski frazem *andarsene* v IB ne nastopi kot sestavina znotraj širšega frazema, ampak se v enem primeru pojavi v kombinaciji z drugim frazemom *di buon passo* 'zelo hitro', dobesedno 'dobrega koraka' (tudi pri tem frazemu opazimo visoko stopnjo motiviranosti). Prevajalec ni prevedel nobenega frazema v IB s frazemom v CB, temveč ju je združil v eno samo glagolsko ustreznico, *pohiteti*, katerega denotativni pomen je seštevek denotativnih pomenov obeh frazemov. Ekspresivnost je na tem mestu nižja, vsekakor pa je v tem kontekstu večji del ekspresivnosti izražen z uporabo kratkega stavka v nasprotju s prejšnjimi dolgimi in zapletenimi izjavami glavnih likov. S kratkim stavkom avtor poudarja nenaden, nepričakovan zaključek pogovora, zato prevajalčeva rešitev, da frazema združi v enobesedno ustreznico, uspešno posreduje učinek stavka v IB. Hkrati sta izraza v IB in CB ekspresivna že zaradi svojega denotativnega pomena, saj v konkretnem kontekstu delujeta nenavadno: za osebi, ki sta se komaj spoznali, imeli prijeten pogovor in ugotovili, da imata ogromno skupnega, ne pričakujemo, da bosta *pohiteli vsaka v svojo smer*. Frazema imata torej v tem primeru le vlogo, da rahlo stopnjujeta ekspresivnost, ki pa jo avtor ustvari tudi z drugimi sredstvi.¹⁵

E se ne andarono di buon passo, ognuno per la sua strada. (Benni 1994: 30)

In pohitela sta vsak v svojo smer. (Benni 2010: 75)

4.3.1.5. Glagol + zaimek *ci*

starci: komu je prav

¹⁵ V besedilu najdemo tudi dva primera kompenzacije na začetku zgodbe (ta je sicer med najkrajšimi, zato ne pride do velike razdalje med kompenzacijskimi frazemi in primeri ničte ekvivalence). Uporabljena frazema vpeljeta razmeroma visoko stopnjo ekspresivnosti (*živeti v zmoti, čigave poti se križajo*), medtem ko v IB najdemo poleg analiziranih samo še dva primera ničte ekvivalence z nižjo stopnjo ekspresivnosti (*fare presente, rendersi conto*), pri čemer je prvi preveden s stalno besedno zvezo, ki v tem kontekstu že omogoča ohranitev konotativnega pomena.

V tem glagolskem frazemu je težko z natančnostjo določiti, katero funkcijo opravlja beseda *ci*. Slovar Treccani navaja, da vloga besede *ci* v nekaterih glagolskih frazemih (vključeno s tem) ni določena. Konotacija frazema je pozitivna, saj frazem izraža strinjanje, hkrati pa je tudi pogovorno obarvan. Prevajalec je prav tako uporabil frazem za izražanje strinjanja, ki je pogovorno obarvan.

- Ci sto – disse Ettore – non ho paura di te, ladro di biciclette. (Benni 1987: 55)

»Meni je prav,« je rekel Hektor, »ne bojim se te, tat koles.« (Benni 2010: 21)
(Benni 2010: 127)

4.3.2. Frazem s sestavino *minimalni glagolski frazem s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka'*

4.3.2.1. Glagol + zaimek v edninski ženski obliki *la* + prislovno določilo kraja

darla in giro: vlačiti se

Konotacija je negativna, saj je frazem vulgaren. Frazem je popolnoma motiviran, saj njegov dobesedni prevod bi bil 'dajati jo okoli'. Prislovno določilo *in giro* (v Zingarelliju imamo varianto *via*) je obvezno le v pomenu 'imeti spolne odnose z veliko ljudmi', če ga odstranimo pa ostane pomen 'imeti spolni odnos'. To obliko (*darla*) navaja GRADIT. Prevajalec je prevedel z ekspresivnim glagolom.

- *Gran figlio della tua mamma che munge i cavalli e la dà in giro nei campi come il verderame /.../*
(Benni 1987: 56)

»Pankrt zanikrni! Tvoja mama molze konje in se vlači po poljih kot modra galica /.../ (Benni 2010: 23)

4.3.2.2. Glagol + zaimek v edninski ženski obliki *la* + pridevnik v edninski ženski obliki

farla lunga: komplicirati

Glagolski frazem se v tem primeru veže s pridevnikom, ki se slovnično ujema z zaimkom. Frazem je delno motiviran, dobesedni prevod bi bil 'delati jo dolgo', najbližji pomenski prevod pa mogoče 'zavlačevati situacijo'. Konotacija je negativna, saj Zingarelli frazem razlaga tako: 'zavlačevati kaj po nepotrebnem, predvsem pogovor ali debato' (Zingarelli, *lunga*: 4). Prevajalec se je odločil za pogovorni izraz.

Via, non la faccia così lunga ... (Benni 1987: 162)

Ne complicirate, no ... (Benni 2010: 41)

passarla liscia: plačati

Tudi v tem primeru imamo glagolski minimalni frazem in pridevnik, ki se slovnično ujema z zaimkom. Frazem je delno motiviran, dobesedni prevod bi bil 'preživeti jo gladko'. Zingarelli frazem razlaga tako: 'izogniti se kaznim, težavam ipd.' (Zingarelli, *liscio*: 2.), pri čemer frazem uporabljamo v zvezi z nekom, ki je v potencialno težki situaciji ali pričakuje kazen (v besedilu se pojavi v pogovoru med zakoncema, ki sta drug drugega zalotila pri varanju). Prevajalec je ohranil ekspresivnost z uporano metaforičnega pomena glagola *plačati*.

Stavolta non la passi liscia. (Benni 2007: 60)

Tokrat mi boš plačal. (Benni 2010: 124)

4.3.2.3. Glagol + povratni zaimek *si* + zaimek v edninski ženski obliki *la* + prislovno določilo načina

passarsela male: komu gre slabo

Frazem nima vrednostne konotacije sam na sebi. V tem primeru se poveže z vezljivostnim določilom, prislovom *male* 'slabo', ki poimenuje negativno, obstaja pa tudi frazem z nasprotnim pomenom *passarsela bene*, ki ga nekateri slovarji (npr. *Capire l'antifona*) navajajo kot različica. Frazem lahko nastopi tudi v vprašanju, mesto prislovnega določila načina pa zasede vprašalnica *come* 'kako' (npr. *come te la passi?*). Slovarja Zingarelli in GRADIT kot izhodiščno obliko navajata le minimalni glagolski frazem *passarsela*, vseeno pa ne navajata nobenih zgledov, kjer bi frazem bil uporabljen brez prislovnega določila načina, le-ta pa je omejen na *dobro*, *slabo* in druge izraze za izražanje iste lastnosti (namesto *dobro* bi lahko imeli *da dio*, *alla grande* – neke vrste *gre dobro*, *slabo*, *kot po maslu*). A. Viviani pa kot določilo navaja le *dobro*, *slabo* in vprašalnico *come*. Frazem je torej na meji z minimalnim frazemom. Pomensko je frazem delno motiviran, saj glagol *passare* pomeni 'preživljati', ko se veže s predmetom, ki izraža časovno obdobje. Izhodiščnemu glagolu je dodan povratni zaimek *si* (tukaj *se*, ker se nahaja pred drugim zaimkom). Dobesedni prevod bi torej bil 'preživljati si jo slabo'. Prevajalec se je odločil za pogovorno obarvan izraz *komu gre slabo*. Ohranjeni so denotativni pomen, konotacija, sestavina *slabo*.

Noi umani non ce la passavamo male. (Benni 1987: 13)

Ljudem niti ni šlo tako slabo. (Benni 2010: 13)

4.3.2.4. Glagol + delni zaimek *ne* + delno določilo

vederne di belle: nekaj biti še veselo

Konotacija frazema je negativna. Dobesedni pomen je 'videti jih nekaj lepih'. Frazem je še posebej ekspresiven zaradi dodatne evfemizacije preko določila *di belle*, 'nekaj lepih', ki je uporabljeno sarkastično, saj se nanaša na negativne situacije. Frazem sicer ne spada v skupino minimalnih frazemov, ker je določilo obvezno. Tudi prevajalec je pri prevodu uporabil sarkastični izraz in s tem ohranil ekspresivnost.

Nonno Celso disse che ne avremmo viste di belle. (Benni 1987: 11)

Dedek Celso je rekel, da bo še veselo. (Benni 2010: 11)

4.4. Minimalni glagolski frazemi s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' v CB

V CB imamo dva primera frazemov s strukturo 'glagol + osebni zaimek'. Oba spadata v kategorijo kompenzacije. Uporaba frazema na mestu, kjer je v izvirniku nefrazeološki izraz, je sobesedilno utemeljena, saj v obeh primerih imamo hitro nizanje izrednih dogodkov, ki se stopnjujejo: v prvem imamo nizanje nenavadnih vremenskih pojavov, v drugem pa pripovedovanje nepričakovanega zločina gospoda Minardija. Prevajalec je torej z uporabo frazema stopnjeval ekspresivnost, kar je v tem kontekstu ustrezna izbira.

ripartire: pobrisati jo

Le rondini se ne andarono e arrivarono le cicogne. Sganciarono giù sessanta bambini cinesi e ripartirono.

(Benni 1987: 13)

Lastovke so odletele in priletele so štorklje. Odvrgle so šestdeset Kitajčkov in jo pobrisale.

(Benni 2010: 13)

V tem primeru imamo v italijanščini nevtralen glagol s pomenom 'oditi', v slovenščini pa minimalni glagolski frazem s strukturo **Glag + jo**. Raba frazema je pogojena z ekspresivnim zgodbenim kontekstom, hkrati pa je tudi kompenzacija za ekspresivnost, ki jo v izvirnik vpelje glagol *sganciare*. Glagol prvotno pripada vojaškemu govoru in ga pogosto najdemo v zvezi z metanjem bomb (Treccani, *sganciare*: 1.b), v slovenščini pa je preveden z glagolom *odvreči*. Ta ima širšo kolokabilnost: uporablja se ga lahko v zvezi z metanjem bomb (GF, *odvreči bombo*: 223 konkordanc), lahko pa tudi z metanjem česa drugega (SSKJ *odvreči*: **2.** z *metom spraviti kam*: helikopter jim je odvrgel opremo v taborišče; letalo je odvrglo partizanom municijo in orožje / padalce so odvrgli na osvobojeno ozemlje). Zaradi širše kolokabilnosti je glagol v slovenščini manj ekspresiven, kar je prevajalec kompenziral s frazemom, ki ima v

SSKJ-u oznaki pogovorno in ekspresivno (SSKJ, *pobrisati*: 2. pog., ekspr., navadno v zvezi z jo *oditi*, *zbežati*).

non gravemente: odnesti jo (s čim)

Il Minardi tenta la fuga, ma gli sbarra la strada il fattorino Nevio Neghelli, di ventitré anni, che viene colpito non gravemente. (Benni 1994: 12)

Minardi skuša zbežati, a pot mu prekriža triindvajsetletni kurir Nevio Neghelli, ki jo odnese z lažjo strelno rano. (Benni 2010: 55)

V tem primeru je izbira frazema tudi način, kako rešiti prevajalsko težavo, in sicer prevajanje glagola v trpnem načinu. V IB je v zadnjem stavku trpni glagol, katerega osebek je *il fattorino Nevio Neghelli*, dobesedni prevod oziralnega odvisnika pa je skoraj nemogoč, približek bi bil 'ki ni bil hudo ranjen/ga niso hudo ranili'. Če bi prevajalec želel ohraniti glagol *colpire* 'zadeti', ki je v izvirniku, bi moral uporabljati bolj navadno, tvorno obliko glagola, ki bi mu moral določiti osebek (verjetno vršilec dejanja, *Minardi*, ali povzročitelj dejanja, *strel*). Z uporabo frazema besedilo ostane tekoče, saj ni potrebe po eksplicitnemu izražanju vršilca in posledničnem ponovnem omenjanju *Minardija*.

4.5. Opazanja v zvezi s prevajanjem minimalnih glagolskih frazemov s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka'

Čeprav je kategorija frazemov s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' prisotna tako v slovenščini kot v italijanščini, prevajanje tovrstnih frazemov ostaja zelo težko. Razlog je v oblikovnih razlikah, v delni ali popolni nemotiviranosti, v neprekrivnosti na pomenski ravni in v tem, da je konotacija v italijanščini lahko tudi pozitivna, v slovenščini pa (z redkimi izjemami) negativna. Zaradi navedenih razlik je prevajalec vse frazeme tega tipa v IB prevedel nefrazeološko, pri tem pa je bil pozoren na njihovo vlogo znotraj besedila in vsakič presodil, ali je sobesedilo dovolj za ohranitev ekspresivnosti ali pa jo je treba izraziti z izbiro ekspresivnega nefrazeološkega izraza.

Minimalni frazemi s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' imajo ponavadi visoko ekspresivnost in so pogovorno obarvani. Konotacijo je prevajalec ohranil z uporabo ekspresivnega glagola, pogovornih izrazov ali opisno, tj. s sobesedilnimi prvinami. Sobesedilo ima še največ vpliva na stopnjo ekspresivnosti določenega frazema: pri prevajanju frazema *andarsene*, ki se pojavi dvakrat, je prevajalec namreč upošteval, da v prvem primeru frazem vpelje v besedilo višjo stopnjo ekspresivnosti kot v drugem, zato je v prevodu uporabil dva različna glagola. Pri tem je treba upoštevati, da je v prvem primeru uporabljen velelnik, ki frazema tudi brez pomočjo dodatnega konteksta naredi znatno bolj ekspresivnega.

Da bi preverila, ali so ti frazemi v italijanščini dodatno zaznamovani, sem pogledala kvalifikatorje v različnih slovarjih. V slovarjih Zingarelli in Treccani nisem našla posebnih kvalifikatorjev, M. Quartu pa minimalnih glagolskih frazemov s strukturo 'glagol + osebni zaimek' sploh ne navaja. V njenem slovarju jih najdemo samo, ko se pojavljajo kot sestavine znotraj drugih frazemov. M. Quartu torej navaja le dva obravnavana frazema: *farla lunga* in *passarsela male/bene*. Prvi ima oznako *družinsko (fam.)*, drugi pa *poljudno/pogovorno (pop.)*. Nekatero obravnavano frazeme sem našla znotraj širših frazemov, v katerih večinoma ohranjajo isti izhodiščni pomen, znotraj celote pa dobivajo še dodatne pomenske razsežnosti ter postanejo bolj ekspresivni: *prenderle di santa ragione*, *andarsene alla chetichella*, *vederne di tutti i colori*, *starci come i cavoli a merenda (fam.)*. Minimalnih frazemov kot *spuntarla*, *scamparla* in *farcela* pa M. Quartu ne navaja, čeprav je *scamparla* tudi del frazema *scamparla bella* in bi lahko bil prisoten. Najbolj dosledno obravnavo konotacije teh frazemov sem našla v članku A. Vivianija, ki jim pripisuje pogovorno obarvanost in razširjenost. To je verjetno zaznal tudi prevajalec v primerih, ko je v prevodu namesto frazema uporabil pogovorni izraz (*meni je prav, bo še veselo*).

V CB se pojavljata le dva minimalna glagolska frazema s strukturo 'glagol + osebni zaimek'. V prvem primeru v izvirniku nimamo frazema, prav tako nimamo zaznamovanega nefrazeološkega izraza. Besedilo kot celota pa je zelo ekspresivno, tako da je frazem odlično sredstvo za kompenzacijo. Tudi v drugem primeru zaznavamo neko stopnjo ekspresivnosti, se pa zdi, da je frazem bil izbran bolj zaradi svojih oblikovnih kakor konotativnopomenskih lastnosti, saj olajša prevajanje trpnega glagola.

5. Frazeološke prenovitve v zbirki *Gospod Ničla in druge zgodbe*

Frazeološka prenovitev je enkratna, stilno zaznamovana raba frazema, ki jo avtor doseže s spremembami oblike in/ali pomena frazema in ki v določenem sobesedilu vzpostavlja nove pomenske razsežnosti (Kržišnik 1996: 140-141). Čeprav zaradi stilnega učinka, ki ga imajo, bi lahko predvidevali, da so frazeološke prenovitve zelo značilne za umetniška besedila, lahko opazujemo, da jih v danih besedilih ni veliko, medtem ko prevladuje raba pravih frazemov in njihovih dopustnih pretvorb. Razlog je prav v stilnem učinku, kajti previsoka pogostost prenovitev bi besedilo otežila in prenasičila.

Prenovitve bom najprej razdelila glede na to, ali se pojavljajo v obeh besedilih, samo v izhodiščnem, ali samo v prevodnem, in poskusila bom določiti, kateri dejavniki so vplivali na ohranjanje, izginjanje ali nastajanje prenovitve v prevodu. Znotraj teh kategorij bom prenovitve razdelila tudi glede na prenovitveni postopek v sklopu tipologije prenovitev, ki jo obdeluje E. Kržišnik v članku *Izraba semantične potence frazemov* (Kržišnik 2006). Takšne prenovitve se po obliki delijo na enostopenjske, križanjske in večstopenjske. Enostopenjske znotrajfrazemske so fonološke/pravopisne, morfološke, besedotvorne, sestavinske in sintaktične. Enostopenjske zunajfrazemske so vezljivostne, sobesedilne ali kontekstualne (slikovne oz. multimedialne in situacijske). Večstopenjske se delijo na sestavljene in razstavljene. (Kržišnik 2006: 648)

5.1. Vloga frazeoloških prenovitev v humorističnih besedilih Stefana Bennija

Frazeološke prenovitve v umetnostnih besedilih imajo več funkcij: zaradi oblikovne in pomenske vpletenosti s sobesedilom imajo vlogo vzpostavljanja kohezije in koherence, zaradi rušenja ustaljenega vzorca z vnašanjem nepričakovane oblikovne in/ali pomenske spremembe imajo vlogo preseganja bralčevega horizonta pričakovanja in izražanja avtorjeve izvirnosti, v nekaterih primerih (ne vseh) pa imajo zaradi poudarjanja dvoumnosti frazemov in priklicovanja določenih asociacij ne samo vloge stopnjevanja ekspresivnosti, ampak tudi ustvarjanja humorja, komičnosti in ironije. To je še posebej pomembno za obravnavana

besedila, saj sodijo k humoristični prozi. Če spregledamo mejne primere frazeoloških prenovitev (ki preko namigovanja na frazeme vsekakor ustvarjajo ironijo), od analiziranih 23 prenovitev jih najdemo 8 z vlogo ustvarjanja humorja.

Frazeološko prenovitev z namenom ustvarjanja humorja (pod katerim spadata tako komični učinek kot ironija) najdemo v nekaterih teorijah tudi pod oznako *besedna igra* (in sicer kot le eno od možnih realizacij besedne igre, saj se pojem ne nanaša samo na frazeološko raven). Izčrpno opredelitev pojma *besedna igra* najdemo v delu Zygmunta Tęczy *Das Wortspiel in der Übersetzung* (Niemeyer 1997), ki analizira besedno igro na različnih jezikovnih ravneh. Besedna igra na frazeološki ravni je v tem smislu vsekakor podskupina frazeološke prenovitve, saj kot taka ima značilnost, da je nameren odstop od norme z namenom doseganja stilistilčno-retoričnega učinka (Tęcza 1997: 18). Posebej značilno za besedno igro pa je, da je retorični učinek večinoma humor, kar za prenovitev ni obvezen pogoj.

Zdi se smiselno izpostaviti to vrsto prenovitve zaradi vloge, ki jo ima v obravnavanih besedilih. Prenovitve s humornim učinkom bi označila kot posebno podskupino znotraj frazeoloških prenovitev, saj se od njih razlikujejo na recepcijski ravni. Za vse prenovitve je namreč pomembno, da vzpostavljajo jasno razmerje med izhodiščnim in prenovljenim, ni pa nujno, da se sproži t. i. dvojno branje frazema oz. aktualizacija njegovega pomena kot prosta besedna zveza in kot frazem.

Že v slovarski obliki nekateri frazemi ponujajo možnost dvojnega branja, govorec/pisec jih namreč lahko aktualizira tako na nefrazeološki kakor na frazeološki ravni. Dvojno branje omogočajo tisti frazemi, ki ne vsebujejo monokolokabilnih sestavin, saj te pridobivajo pomen le znotraj frazema (Kržišnik 2006: 632). Razlogov za dvojno branje je več: PBZ in frazem sta lahko homonimna ali povezana preko semantičnega transferja (mataforičnega ali metonimičnega), v nekaterih primerih pa je možnost dvojnega branja omejena zaradi nenavadnosti nefrazeološkega pomena BZ. Posebnost predstavljajo izkretenjski frazemi, ki vedno aktualizirajo tudi dobesedni pomen skupaj s frazeološkim, in skupi, ki vedno vsebujejo sestavino v slovarskem pomenu, medtem ko druge sestavine lahko ponujajo možnost dvojnega branja (Kržišnik 2006: 632-633).

Veliko frazemov se torej lahko potencialno aktualizira na dveh ravneh. To je še posebej očitno pri frazeoloških prenovitvah. Prenovitveni postopek namreč vedno izhaja tudi iz

razmerja med dobesednim in frazeološkim pomenom frazema, ampak v večini obravnavanih primerov frazeoloških prenovitev ostane frazeološko branje močno v ospredju in dvojno branje ni aktualizirano. To lahko vidimo v primeru 1.1.3:

Čudne, lahkotne in težke misli so mu plavale po glavi; morje jim je sledilo, ko se je včasih potuhnilo v premirje, potem pa se znova vznemirilo z zaporedjem treh, štirih večjih valov. (Benni 2010: 128)

Tu imamo sestavinsko prenovitev izhodiščnega frazema *kaj gre/hodi po glavi komu*, ki ima v SSKJ-u pomen 'premišljati o čem' (SSKJ, *hoditi*). Zamenjava sestavine je pogojena s potencialno aktualizacijo BZ na nefrazeološki ravni: glagolsko sestavino *hoditi* je namreč zamenjal drug glagol premikanja, *plavati*. Njuna slovarska pomena se nahajata v istem pomenskem polju, zato lahko rečeva, da zamenjava glagola do neke mere aktualizira pomen besedne zveze kot PBZ. Bralec razume, da je vzrok spremembe sorodnost med dobesednima pomenoma glagolov, torej zazna, da je v ozadju razmerje med aktualizacijami obeh možnih pomenov besedne zveze, vsekakor pa prenovitev razume izključno v frazeološkem pomenu, saj slika, ki jo ustvarja prenovljeni frazem, še vedno deluje kot metafora (v okviru konceptualnih metafor MISEL SE PREMIKA in TELO (GLAVA) JE POSODA (ZA MISLI). V tem primeru torej potencialno dvojno branje frazema ni aktualizirano in prenovitev cilja samo na stopnjevanje ekspresivnosti, vzpostavljanje večje vpletenosti s sobesedilom in ustvarjanje manjšega pomenskega premika (poudarek na nezbranosti misli, prepuščenosti miselnemu valovanju).

V nekaterih drugih obravnavanih primerih pa prenovitveni postopek omogoča, da se potencialno dvojno branje frazema dejansko aktualizira v besedilu. Tako je pri frazemu *ne videti dlje od nosu* v primeru 1.4.1:

Nastopila je megla. Nismo videli dlje od nosu. Edini, ki je lahko mirno hodil po ulicah, je bil Enej, čigar nos je meril osemindvajset centimetrov. (Benni 2010: 13)

Tu imamo sobesedilno prenovitev, katere namen je aktualizacija besedne zveze tako na frazeološki kot na nefrazeološki ravni. Predbesedilo namreč aktualizira frazeološki pomen *ne videti dlje od nosu* (poudarjena omejenost vidnega polja – je vsekakor visoko motiviran), pobesedilo pa pomen PBZ (vidno polje je omejeno glede na dolžino nosu). Izhodiščni pomen je torej frazeološki pomen, medtem ko je aktualizacija dobesednega pomena rezultat

prenovitve oz. remotivacije (Kržišnik 2006: 645). V tem primeru sta oba pomena enako izrazita: oba sta ključna za razumevanje smisla besedila, saj bi drugače pre- ali pobesedilo izgubilo smisel. Aktualizacija obeh pomenov v besedilu ustvarja humor.

Da je avtor z različnima prenovitvama nameraval doseči povsem različna stilna učinka, potrjuje tudi pogled na položaj zgodb znotraj zbirke oz. znotraj avtorjevega ustvarjalnega opusa. Prvi primer je namreč iz novejše zgodbe *Trenutek*, ki jo prevajalec zbirke označi kot edina zgodba brez sledi humorja (ki mogoče naznanja novo obdobje v Bennijevem ustvarjanju) (Benni 2010: 165). Na začetku, kjer se nahaja prenovitev, je ton zgodbe melanholičen, na koncu celo tesnoben. Za ustvarjanje takšnega učinka ni potrebna aktualizacija dvojnega branja frazema.

Druga prenovitev pa je vzeta iz zgodbe *Leto norega vremena* iz obdobja, ko je Bennijevo prozo zaznamovalo bolj »grobo« izražanje humorja preko situacijske komike, grotesknih prizorov, prepleta vulgarnih in zbornih registrov in seveda tudi poigravanja z jezikom. K ustvarjanju humorja v tem primeru bistveno prispeva poudarjanje dvournosti, dvojne narave frazemov.

5.2. Frazeološke prenovitve in ustvarjanje humorja: različne realizacije dvojnega branja frazema in namigovanja na frazem

Pri vsaki frazeološki prenovitvi prihaja do interakcije med frazeološkim pomenom besedne zveze in njenim prostobezednozveznim pomenom oz. prosto aktualizacijo katerih izmed njenih sestavin (Kržišnik 2006: 642). To je še bolj razvidno pri tistih frazeoloških prenovitvah, ki ciljajo na dvojno branje frazema z namenom ustvarjanja humorja, in torej temeljijo na poudarjanju pomenske večplastnosti izraza.

Tudi v okviru takšnih prenovitev pa opazimo razlike. Pri različnih prenovitvah namreč pride do različne aktualizacije prostega (dobesednega) in frazeološkega pomena prenovljenega frazema. Včasih sta oba pomena enako izrazita, včasih pa je eden v ospredju, drugi pa v ozadju (Kržišnik 2006: 642-643).

V primeru 1.4.1 sta bila oba pomena enako izrazita in je bilo omogočeno dvojno branje celotnega frazema. V drugem primeru (primer 1.1.1) pa imamo sestavinsko prenovitev, ki omogoča dvojno branje le prenovljene sestavine, ne pa celotnega prenovljenega frazema *postaviti rožičke (na glavo) komu*. V tem primeru samo prenovljena samostalniška sestavina aktualizira dva možna slovarska pomena (*rožiček* kot pecivo in kot majhen rog, o tem več v analizi). To ni odvisno od prenovitvenega postopka, saj tudi v italijanščini imamo tu sestavinsko prenovitev, ki pa aktualizira dvojno branje celotne besedne zveze *fare i cornetti*. Dvojno branje v slovenščini zajema le del frazema zaradi nezdržljivosti pomenov besedne zveze *postaviti na glavo* in sestavine *rožički* s pomenom 'pecivo'. V ospredju ostaja frazeološko branje prenovljenega frazema, namigovanje na drugi pomen prenovljene sestavine pa je vsekakor jasno, saj ga predbesedilo že enkrat aktualizira. Rezultat je tudi v tem primeru ustvarjanje humorja.

Kot možno realizacijo dvojnega branja frazema v besedilu bi izpostavila še primere namigovanja na frazem, ki sodijo k mejnim primerom frazeološke prenovitve (Nedelko 2006: 67). Primeri namigovanja na frazem (5.1, 5.2, 5.3, 5.4 in 6 v analizi) se bistveno razlikujejo od prejšnjih iz dveh glavnih razlogov: prenovitev se ne dogaja samo na besednozvezni ravni, saj se v štirih obravnavanih primerih pojavi le prosto rabljena sestavina frazema, hkrati pa ne moremo trditi, da je namigovanje omejeno na besedno raven, saj ga omogoča celotno sobesedilo; frazeološki pomen je v ozadju, aktualizacija PBZ je močno izrazitejša in edino res nujna za razumevanje smisla besedila, hkrati pa prepoznavanje namigovanja na frazem omogoča zaznavanje ironije. Takšni primeri so lahko bolj ali manj očitni in njihovo prepoznavanje od bralca zahteva več truda. Znotraj te kategorije bom analizirala tudi mejni primer namigovanja na frazem kot besedilotvorni princip, v katerem se namigovanje realizira na ravni celotnega besedila.

5.3. Delitev prenovitev glede na prevodno ekvivalenco

5.3.1. Iste vrste prenovitev

V analiziranih besedilih sem našla osem prenovitev enake vrste: tri so sestavinske, dve sta skladenjski, ena je križanjska in dve sta sobesedilni. Čeprav je prenovitveni postopek isti, ni nujno, da sta si izhodiščna ali prenovljena frazema v IJ in CJ popolnoma ekvivalentna. Izhodiščna frazema (v IJ in CJ) sta si v obravnavanih primerih lahko tudi le delno ekvivalentna, kar pomeni, da kažeta razlike v obliki, v pomenu ali v obeh. V teh primerih pa ni nujno, da je delna ekvivalenca ohranjena tudi pri izhajajočih frazeoloških prenovitvah v IB in CB. Prenovitvi delno ekvivalentnih izhodiščnih frazemov imata namreč lahko popolno ekvivalenco, lahko kažeta razlike samo v obliki, lahko pa se razlikujeta tako v obliki kot pomenu. Tudi v zadnjem primeru (razlike v obliki in pomenu) pa opazimo, da je neka stopnja ekvivalence vedno ohranjena (delna prekrivnost pomena in oblike).

Obravnava primerov v besedilih ustvarja precej raznoliko sliko.

Imamo dva primera, v katerih sta popolnoma ekvivalentna izhodiščna frazema podlaga za prenovitvi s popolno oblikovno in pomensko ekvivalenco (5., 7.).

Imamo tri primere, v katerih sta delno ekvivalentna izhodiščna frazema podlaga za prenovitvi s popolno oblikovno in pomensko ekvivalenco (1., 4., 6.). V dveh primerih sta to frazema, ki imata v IJ in CJ isti pomen, a v obliki kažeta manjše razlike, ki jih prenovitev odpravlja. V enem primeru pa prenovitev odpravlja tudi razliko v pomenu, in sicer v primeru 4., kjer imata izhodiščna frazema *fare/mettere le corna* in *natakni/nasaditi roge/ove* v italijanščini in slovenščini drugačno kolokabilnost.¹⁶

Imamo dva primera, ko sta delno ekvivalentna izhodiščna frazema podlaga za prenovitvi z delno oblikovno in popolno pomensko ekvivalenco (2., 8.), in primer, ko sta delno

¹⁶ Frazem v italijanščini se lahko nanaša na nezvestobo partnerja kateregakoli spola, v slovenščini pa močno prevladuje asociacija z žensko nezvestobo. V besedilu je prenovljen frazem v slovenščini uporabljen v pomenu 'nezvestoba moža ali žene', zato lahko rečemo, da je v prenovitvenem postopku bilo spremenjenih več lastnosti izhodiščnega frazema v CJ kot izhodiščnega frazema v IJ, s čimer sta nastali popolnoma ekvivalentni frazeološki prenovitvi.

ekvivalentna izhodiščna frazema podlaga za prenovitvi z delno oblikovno in delno pomensko ekvivalenco (3.).

5.3.1.1. Sestavinska prenovitev v IB: sestavinska prenovitev v CB

1. *fare i cornetti* (← *fare le corna*): postaviti rožičke (← postaviti roge/rogove)
2. *casa sulle spalle* (← *(avere) la testa sulle spalle*): nositi hišico na plečih (← nositi kaj/odgovornost na plečih)
3. *i pensieri nuotano in testa a qlcu.* (← *passare per la testa*): misli plavajo komu po glavi (← kaj hodi/gre komu po glavi)

5.3.1.2. Skladenjska prenovitev v IB: skladdenjska prenovitev v CB

4. *due corna a uno* (← *fare le corna*,): dva rogova proti enemu (← natakniti/nasaditi roge/rogove)
5. *scendere dalla giostra* (← *la giostra degli eventi*): stopiti z vrtiljaka (← vrtiljak dogodkov)

5.3.1.3. Križanjska prenovitev v IB: križanjska prenovitev v CB

6. *costruire il castello (di qlco.) su qlcu.* (← *fare castelli in aria + costruire sulla sabbia*): zidati grad česa na kom (← zidati gradove v oblakih + zidati na skalo)

5.3.1.4. Sobesedilna prenovitev v IB: sobesedilna prenovitev v CB

7. *non vedere al di là del proprio naso* (dvojno branje BZ): ne videti dlje od nosu (dvojno branje BZ)

8. *ricominciare da capo (col capo) (dvojno branje BZ): (z vrhom) začeti od vrha (dvojno branje BZ)*

5.3.2. Različne vrste prenovitev

Imamo samo dva primera, v katerih se je prenovitev določene vrste v IB spremenila v prenovitev druge vrste v CB. V enem primeru imamo v IB križanjsko prenovitev, ki je nastala iz križanja frazema in stalne besedne zveze. V CB je bila prevedena s sestavinsko frazeološko prenovitev. Pri tem ni popolnoma jasno, ali dejansko gre za frazeološko prenovitev ali enostavno za ustvarjalno primero, saj izraz v CB kaže le oblikovno podobnost z domnevnim izhodiščnim frazemom. Poleg tega pa si prenovitvi v IB in CB nista popolnoma pomensko ekvivalentni, saj prenovitev v IB ima namen ustvarjanja humorja, tista v CB pa ne.

V drugem primeru, ki sem ga navedla, imamo v italijanščini pravi frazem, ki vsebuje sestavino, ki v sobesedilu aktualizira tako frazeološki kot slovarski pomen. Imamo torej sobesedilno prenovitev, pri kateri je vsekakor v ospredju frazeološki pomen, saj sobesedilo ne aktualizira prostega pomena celotne besedne zveze, ampak samo sestavine znotraj nje. V CB je bilo to prevedeno z izrazom, ki je tudi na meji med frazeološko prenovitvijo in ustvarjalno metaforo. Ker je povezava s frazeološkim izrazom vsekakor zaznavna, ga obravnavam kot primer sestavinske frazeološke prenovitve, pri čemer je zamenjava sestavine pogojena s sobesedilom in aktualizira poleg frazeološkega tudi slovarski pomen spremenjene sestavine. Kljub razlikam prenovitvi v IB in CB sta pomensko popolnoma ekvivalentni in vzpostavljata ironijo preko dvojne aktualizacije sestavine *quattro/štiri*: zanimivo je, da frazem v IB vzpostavlja ironijo tako, da aktualizira predvsem frazeološki pomen in namiguje na slovarski pomen sestavine *quattro*, medtem ko frazem v CB aktualizira predvsem pomen PBZ in na frazeološki pomen le namiguje.

5.3.2.1. Križanjska prenovitev v IB: sestavinska prenovitev v CB

9. *darla in giro come il verderame* (← *darla in giro + dare il verderame*, SBZ): *vlačiti se kot modra galica* (← *vlačiti se kot megla?*)

5.3.2.2. Sobesedilna prenovitev v IB: sestavinska prenovitev v CB

10. *farsi in quattro* (dvojno branje sestavine *quattro*): *potrebovati štiri roke* (← *potrebovati/imeti deset rok*)

5.3.3. Prenovitev samo v IB

Devet primerov prenovitev v IB ni bilo prevedenih s frazeološko prenovitvijo v CB. To ne pomeni, da se v prevodu frazeološkost ni ohranila, saj v štirih primerih je prevajalec namesto prenovljenega uporabil pravi frazem, v enem primeru pa neprenovitveno frazeološko modifikacijo, ki je nastala pod vplivom izvirnika. V ostalih primerih je uporabil nefrazeološki izraz, pri čemer je prenovitev trikrat prevedel dobesedno, enkrat pa z neuspešnim križanjem frazemov.

Zanimivo je opaziti, da večino te skupine sestavljajo primerjalni frazemi, ki že po svoji naravi predstavljajo posebno kategorijo znotraj frazeologije, saj je včasih težko določiti, ali pri njih gre za ustaljeno frazeološko besedno zvezo ali za prosto ustvarjalno primero. To postane še posebej težko pri njihovih prenovitvah, saj se s prenovitvijo meja med stalnostjo in ustvarjalnostjo še bolj zabriše.

Pogosta lastnost primerjalnih frazemov je tudi njihova pomenska transparentnost. Posledično se večkrat zgodi, da tudi prenovitev ohranja visoko stopnjo motiviranosti. To včasih povzroča, da se v določenih besedilih prenovitev začne razširiti in pridobiti neko stopnjo ustaljenosti. V italijanščini npr. imamo prenovljeni frazem *dibattersi come un pesce in secca*, ki ni ustaljen ali leksikaliziran, vsekakor pa je razmeroma razširjen v umetnostnih in publicističnih besedilih. Izrazu torej ne moremo pripisati statusa frazema, hkrati pa mu ne moremo pripisati posebne avtorske izvirnosti.

Stopnja frazeološkosti posameznih izrazov v IB postane razvidna tudi preko primerjanja s prevodi v slovenščino. Zaradi visoke motiviranosti prenovitve primerjalnih frazemov naj ne bi predstavljale posebnih težav pri prevajanju, saj v primeru, da v CJ ne najde ekvivalentnega frazema, prevajalec lahko izraz prevede dobesedno kot prosto primero. V primerih, ko je v IB povezava s frazomom izrazitejša, pa opazimo, da prevajalec ni bil zadovoljen z dobesednim prevodom, temveč je uporabil sestavine, ki vzpostavljajo povezavo s slovensko frazeologijo ali dodatno pojasnijo izhodišče primere¹⁷.

5.3.3.1. Prenovitev v IB: frazeološki izraz v CB

11. *dibattersi come un pesce in secca* (← *(sentirsi) come un pesce fuor d'acqua*):
(premetavati se) kot riba na suhem
12. *la Storia si ripete* (← *la storia si ripete, sempre la solita storia*; **pravopisna prenovitev**):
ista zgodba se ponavlja (← *zmeraj ista pesem*; **neprenovitvena modifikacija**)
13. *aggiungere fuoco* (← *aggiungere legna al fuoco*; **sestavinska prenovitev**): *doliti olja na ogenj*
14. *ombra di dubbio* (← *senz'ombra di dubbio*; **skladenjska prenovitev**): *senca dvoma*

5.3.3.2. Prenovitev v IB: nefrazeološki izraz v CB

15. *bianco come farina* (← *bianco come uno straccio*; **sestavinska prenovitev**): *bel kakor moka*

¹⁷ Npr. pri primeri *prilagoditi se kot volnena rokavica roki*, pri kateri sta pridevnik *volnena* in vezljivostno določilo *roki* nastala v prevodu.

16. *urlare come un porcello sgozzato* (← *strillare come una gallina spennata*; **sestavinska prenovitev**): *kričati, kot da bi koga drli iz kože* (← *kričati, kot da bi koga iz kože dajali + kričati, kot da bi koga živega drli*; **neuspešno križanje frazemov**)

17. *adattarsi come un guanto* (← *calzare come un guanto*; **sestavinska prenovitev**): *prilagoditi se kot volena rokavica roki*

18. *vispo come un segugio* (← *vispo come un grillo*; **sestavinska prenovitev**): *živahen kot lovski pes*

5.3.4. Prenovitev samo v CB

V zbirki najdemo štiri primere, v katerih je prevajalec ustvaril frazeološko prenovitev na mestu, kjer je v IB ni. V analizi posameznih primerov bom poskusila ugotoviti, kako so takšne prenovitve, ki zaradi vnašanja pomenske in konotacijske spremembe predstavljajo precejšen poseg v besedilo, sobesedilno utemeljene, saj jih razumem kot neke vrste kompenzacijo na mikro- in tudi na makrostrukturni ravni.

5.3.4.1. Frazeološki izraz v IB: prenovitev v CB

19. *è dura per qlcu.: iti komu za nohte, kremplje in kopita* (← *iti komu za nohte*; **sestavinska prenovitev**)

20. *giù le mani : roke dol z* (← *roke dol od*; **sestavinska prenovitev**)

5.3.4.2. Nefrazeološki izraz v IB: prenovitev v CB

21. *avere gli occhi iniettati di insaccato (PBZ): klobase gledajo komu iz ušes* (← *pri ušesih komu kaj ven gleda*; **sobesedilna prenovitev**)

22. *muovere i destini* (preneseni pomen glagola, metafora): vleči niti usode (← imeti (vse) niti v (svojih) rokah + presti niti usode; križanjska prenovitev)

Med vsemi prenovitvami jih 8 (več kot tretjina) ima vlogo ustvarjanja humorja. V njihovi analizi bom ugotavljala, katere lastnosti prenovitve ustvarjajo dvournost in humor ter ali je humorni učinek ohranjen v prevodu.

Vlogo ustvarjanja humorja imajo tudi nekateri mejni primeri frazeološke prenovitve, ki aktualizirajo dvojno branje preko namigovanja na frazem.

5.3.5. Namigovanje na frazem

Namigovanje na frazem imamo v primerih, v katerih prosto rabljena sestavina frazema namiguje na njegov frazeološki pomen: več takšnih primerov najdemo v zgodbi *Gospod Ničla*, kjer prosto rabljen glagol *šteti* namiguje na frazem *šteti nekaj/kaj* s pomenom 'biti pomemben' (SSKJ, *šteti*: ekspr. *njegovi romani (nekaj) štejejo*: so pomembni, dobri). Frazem se v besedilu pojavlja zelo pogosto, zato je v IB namigovanje ponavadi dokaj očitno in ustvarja ironijo. Čeprav se namigovanje v IB nanaša vedno na isti izhodiščni frazem, njegova realizacija je lahko različna: v dveh primerih (a., b.) je zaradi položaja v besedilu in oblikovne podobe glagola namigovanje dosti bolj očitno kot v drugih dveh (c., d.), kjer glagol v IB nastopi s spremenjeno vezljivostjo in ni v neposredni bližini izhodiščnega frazema. Zaradi vpliva vseh teh dejavnikov je prišlo do različnih prevodov: ohranjen je bil samo en primer namigovanja (in z njim ironija), v drugem primeru je namigovanje postalo šibkejše (prav tako je tudi ironija manj zaznavna), v ostalih dveh pa sta namigovanje in ironija bila izgubljena. Obravnavani frazem lahko razumemo kot besedilotvorni princip, saj se pojavlja skozi celotno besedilo in imamo več namigovanj nanj.¹⁸ Če pa se pomen frazema zdi preozek, da bi bil

¹⁸ Tudi poimenovanje glavnega lika, *Gospod Ničla* oz. *Dottor Zero*, lahko razumemo kot namig na frazem *contare zero*, dobesedno 'šteti nič', ki je v slovenščino bil preveden z besedno zvezo *biti ničla*, v italijanščini pa predstavlja le različica besedilotvornega frazema *contare qualcosa* 'šteti nekaj/kaj'.

izhodišče celotnega besedila, ga moramo vsekakor prepoznati kot eden izmed glavnih motivov, ki besedilo povezujejo in razvijajo.

5.3.6. Namigovanje na frazem kot besedilotvorni princip

Kot mejni primer prenovitve obravnavam še celotno zgodbo *Kakšno je vreme?*, ki bi jo lahko razumeli kot namigovanje na italijanski frazem *fare il bello e il cattivo tempo/fare la pioggia e il bel tempo*, pri čemer bi v tem primeru frazem res služil kot besedilotvorni princip. Primer namigovanja je bolj mejni od prejšnjih, saj v besedilu *Gospod Ničla* je namigovanje zelo očitno, ker se v njem izhodiščni frazem večkrat pojavlja, medtem ko se v tem primeru ne pojavi nikoli. Namigovanje lahko prepoznamo v tem, da so nekatere sestavine frazema prosto rabljene v besedilu, pri čemer na mikrostrukturni ravni ne spodbujajo dvojnega branja in ne vzpostavljajo jasne povezave z domnevnim izhodiščnim frazemom. To, kar vzpostavlja povezavo, je vsebina celotne zgodbe, ki ustvarja natančno sliko dobbesednega pomena frazema. Zaradi omenjenih dejavnikov bralec besedila v italijanščini lahko povezave s frazemom preprosto ne zazna. V nasprotnem primeru jo lahko zazna le po branju celotne zgodbe, pri čemer zgodbo prepozna kot aktualizacijo pomena frazema kot proste besedne zveze, ki ustvari humor in ironijo (več v analizi).

Tudi namigovanje je torej lahko bolj ali manj jasno, kar vpliva na prevod. Možno je, da prevajalec ga ne zazna ali v CJ ne najde ekvivalentnega frazema, na katerega bi prevod namigoval. Tudi bralec, ki zazna namigovanje, ne more z gotovostjo določiti, ali je res bil avtorjev namen. Zaradi narave umetnostnih besedil pa je takšno branje legitimno, saj je utemeljeno z vsebino besedila.

Besedilo je zanimivo, ker v njem se pokaže, kako se lahko namigovanje realizira na besedilni ravni, ki zajema celotno, zaključeno zgodbo (analizirana zgodba obsega manj kot eno stran, ampak je vseeno zaključena celota).

5.4. Analiza frazeoloških prenovitev

5.4.1. Iste vrste prenovitev

5.4.1.2. Sestavinska prenovitev v IB: sestavinska prenovitev v CB

1. *fare i cornetti* (← *fare le corna a qlcu.*): postaviti rožičke (← *natakni* komu *rogove/roge*)

- *Ettore Baldi/ tutte le notti fa i cornetti caldi/ lui ne fa cento/ e altri due glieli fa Fiorenzo.*
Il fornaio diventò bianco come farina. L'insulto riguardava una vecchia tresca di cui erano sospettati sua moglie e il postino Fiorenzo. (Benni 1987: 56)

»Hektor Baldi peče rožičke,/vsako noč za vaše ženičke,/sto jih napravi,/še dva pa mu Fiorenzo na glavo postavi.«

Pek je prebledel, da je postal bel kakor moka. Psovka se je nanašala na davno minulo avanturo, ki naj bi jo imela njegova žena s poštarjem Fiorenzo. (Benni 2010: 22)

Izhodiščni frazem v italijanščini je *fare/mettere le corna*, v slovenščini pa *natakni/nasaditi roge/ove*. Frazema sta delno ekvivalentna, saj glagola sta različna, imata pa isto jedrno samostalniško sestavino. Tudi pri pomenu imamo le delno prekrivnost. Definicija, ki jo navaja frazeološki slovar M. Quartu je namreč 'kršiti zakonsko zvestobo'. Razlaga v SSKJ-u pa se nanaša na zgled: *žena mu je nasadila, nataknila roge* 'imela je spolni odnos, spolne odnose z drugimi moškimi'. Tudi SSF najprej navaja pomen 'imeti spolne odnose, spolni odnos z drugimi moškimi', šele kot drugi pomen pa 'prevarati koga nasploh', pri čemer namen ni vključevanje obeh spolov, ampak opozarjanje na preneseni pomen frazema, ki se lahko nanaša na bolj abstraktne enote (*vojska, policija ...*). SSF opozarja na razliko med italijanskim frazemom, ki se lahko rabi v zvezi z nezvestim moškim in nezvesto žensko, in slovenskim, ki se rabi samo v zvezi z nezvesto žensko. Tudi pregled konkordanc v GF potrjuje ta podatek, saj je frazem *nasaditi roge* uporabljen le enkrat v zvezi z nezvestim moškim (od skupnih 23 konkordanc), frazem *natakni roge* pa ima 54 konkordanc, od katerih se jih samo 5 nanaša na katerikoli partner, 4 na nezvestega moškega, 3 primeri pa govorijo o moškem, ki drugemu

moškemu natakne roge, ampak vedno preko odnosa z njegovo (nezvesto) ženo. V vseh preostalih primerih pa prevladujeta figurativna raba in raba v zvezi z žensko nezvestobo.

V zbirki se ta frazem pojavi dvakrat in obakrat služi kot izhodišče za prenovitev. V tem primeru govorimo o ženski nezvestobi, ki pa jo govorec (Ahil) pripisuje drugemu moškemu (poštarju Fiorenzu). **Sestavinska prenovitev** se dogaja z zamenjavo sestavine *corna* s *cornetti* v IB in *roge/ove* z *rožički* v CB. Prenovitev služi ustvarjanju **humorja**.

V italijanščini pride do pravega dvojnega branja prenovljenega frazema, saj je beseda *cornetti* tako manjšalnica besede *corna* kot poimenovanje za pecivo. BZ je ponovljena dvakrat (drugič namesto samostalniške sestavine imamo zaimek): prvič je BZ *fare i cornetti* aktualizirana dobesedno, k dobesednemu branju nas usmerja predvsem pridevnik *caldi* 'topli', ki se nanaša na rogljičke in je verjetno zaradi metruma v slovenskem prevodu izgubljen. Drugič pa imamo aktualizacijo frazeološkega pomena BZ, h kateremu nas jasno usmerja pobesedilo, v katerem pripovedovalec razloži psovko. Dvojno branje je podlaga za **humor** in je seveda tudi sobesedilno pogojeno, vseeno pa je glavni prenovitveni postopek zamenjava jedrne sestavine.

V slovenskem prevodu lahko opazimo nekaj razlik. Nimamo ponavljanja iste BZ: enkrat se sestavina *rožički* poveže z glagolom *peči*, nato s *postaviti*, tako da že različna glagolska vezljivost sproži dobesedno oz. frazeološko branje (ne potrebujemo dodatnega konteksta). Zaradi tega nimamo dvojnega branja celotne BZ, ampak samo dobesedno in frazeološko aktualizacijo jedrne sestavine *rožički*: povezava z glagolom *peči* aktualizira pomen 'pecivo', povezava z glagolom *postaviti* pa aktualizira frazeološki pomen.

Tudi pri izbiri samostalniške sestavine opazimo razliko. Samostalniški sestavini *cornetti* in *rožički* nista popolnoma ekvivalentni. Razliko najdemo v definiciji besede *rožiček* v slovenščini. Medtem ko je v italijanščini *cornetto* tako poimenovanje za majhen rog kot tudi za pecivo (izraza sta torej homonimna), v slovenščini pri iztočnici *rožiček* v SSKJ-u najdemo samo pomen 'manjšalnica od *rog*', medtem ko je pomen 'pecivo iz kvašenega testa, podkvaste oblike' naveden pri iztočnici *rogljiček* oz. *rogljič*. Beseda *rožiček* je v besedilu nedvomno uporabljena tudi v pomenu 'pecivo', ampak v SSKJ-u tega pomena ni. Tudi v GF ne najdemo konkordanc, ki bi pričale o uporabi besede *rožiček* v okolju glagolov *(s)peči* ali *(po)jesti*. *Rogljček* pa SSKJ označi kot manjšalnico od *rogljič*, ki je manjšalnica od *rogelj*, ki

redko pomeni tudi *rog*. Vprašanje je, ali bi se povezava z rogom še vedno lahko zaznala v besedi *rogliček*, ki bi torej bila boljša prevajalska rešitev, oz. ali je sobesedilo dovolj, da zaznamo podobnost med *rožički* in *roglički* in razumemo, da gre za namig na pecivo. Sobesedilo namreč bralca močno usmerja v dvojno branje samostalniške sestavine tako, da jo uporablja v zvezi z različnima glagoloma. Dvojno branje cilja na ustvarjanje neposrednega komičnega učinka in dvoumnost je eksplicitna in ohranjena tudi v prevodu, saj jo pripovedovalec tudi razloži.

2. *casa sulle spalle* (← *avere la testa sulle spalle*): nositi hišico na plečih

Quanto alle lumache, tutto era stato più semplice, dato che gli erano state simpatiche, con quella bella trovata rassicurante della casa sulle spalle. (Benni 1994: 74)

Kar pa se tiče polžev: ti so mu bili zaradi imenitne, pomirjujoče iznajdbe, da so svoje hišice nosili kar na plečih, že od nekdaj simpatični. (Benni 2010: 91)

Na frazeološkost v italijanščini opozarja nenavadna odločitev, da zgornji del polža poimenujemo *spalle* 'ramena', saj se to poimenovanje v slovarskem pomenu uporablja izključno za ljudi in četveronožne živali (Treccani, *spalla*: 1.a., 2.a.). Zveza *la casa sulle spalle* 'hiša na ramenih' zaradi oblikovnih lastnosti prikliče močno asociacijo na frazem *avere la testa sulle spalle*, dobesedno 'imeti glavo na ramenih'.

Izhodiščni frazem je glagolski in ima v frazeološkem slovarju M. Quartu razlago 'biti obzirna in razumna oseba, ki se vede z razlogom, racionalno in uravnovešeno, po konkretnem preučevanju dejstev, ne da bi se zamudila s trenutnim navdušenjem ali z brezciljnimi idejami. Tudi ne pustiti, da nas zanesejo vzgibi in občutki, da nas zagrabitena nenaden bes in prezir, obdržati umirjenost, znati se obvladovati.' Prenovitev je **sestavinska** in se dogaja z zamenjavo sestavine *testa* 'glava' s sestavino *casa* 'hiša'. S prenovitvijo pride do aktualizacije tako dobesednega pomena PBZ, saj polži dobesedno nosijo hišo s seboj, kot frazeološkega pomena izhodiščnega frazema. Inženir Prilagaiatti, glavni lik zgodbe, je namreč človek, ki popolnoma ustreza slovarskemu opisu osebe z »glavo na ramenih«, saj ne mara impulzivnih odločitev do takšne skrajnosti, da se namerno in sistematično upira vsaki osebni strasti, vsakemu mnenju in stališču. Ne samo na besedilni, ampak tudi na ravni povedi, kjer

se nahaja frazem, najdemo navodilo za frazeološko branje: Prilagaiatti polževo »iznajdbo« namreč označi kot »pomirjujočo«, kar sodi med lastnosti človeka, ki »ima glavo na ramenih«. Rekla bi, da je v tem primeru nefrazeološko razumevanje PBZ v ospredju in da frazeološka prenovitev že meji na namigovanje. Frazeološki pomen nam pomaga razumeti, zakaj sploh ima »hiša na plečih« pomirjujoč učinek na junaka, vseeno pa bi verjetno prišli do podobnih zaključkov tudi, če s frazemom ne bi bili seznanjeni.

V slovenskem prevodu imamo glagolski frazem, saj je prevajalec ustvaril prenovitev iz drugega izhodiščnega frazema. Izhodiščni frazem za prenovitev v CB je *imeti/nositi kaj na (svojih) plečih*, ki ima pomen 'biti odgovoren za kaj, skrbeti za kaj, čutiti posledice česa' (v zadnjem pomenu se povezuje tudi s starostjo: *imeti/nositi leta na plečih*). Frazem se pojavi v treh zgledih v SSKJ-u pri iztočnici *pleča*: ekspr. *prevzeti odgovornost na svoja pleča*: nase; ekspr. *že devetdeset jih ima na plečih*: že devetdeset let je star; ekspr. *otrok je ostal nama na plečih*: skrbeti morava zanj. Pregled konkordanc v korpusu GF kaže, da je frazem z glagolom *nositi* zelo razširjen. Če ne upoštevamo konkordanc za *nositi leta na plečih*, nam ostane za frazem *nositi na plečih* 227 konkordanc. Od teh jih je 76 za *nositi breme na plečih* in 35 za *nositi odgovornost na plečih*, kar jasno kaže, da je konotacija frazema negativna. To je močno v nasprotju s konotacijo, ki jo ima prenovitev v tem besedilu, saj je *hišica na plečih* označena kot *pomirjujoča iznajdba*. Na spremenjeno konotacijo frazema ima velik vpliv vezljivostno določilo *hišica*, k temu pa pripomore tudi vpliv konteksta.

Kakor v IB je tudi v CB v ospredju pomen proste besedne zveze, vsekakor pa uporaba glagolske sestavine, ki v IB sploh ni prisotna in ki je v slovenščini precej ustaljena v BZ s sestavino *na plečih*, kaže na to, da je prevajalec želel vzpostaviti asociacijo na frazem. Izhodiščna frazema v italijanščini in slovenščini sta si precej različna, vseeno pa jih oblikovno združuje prisotnost sestavine *na plečih*, na pomenski ravni pa prekrivnost pomena 'biti odgovoren', z razliko da je odgovornost pri italijanskem frazemu pozitivno konotirana, pri slovenskem pa negativno, saj predstavlja breme. Konotacijo je prevajalec poskusil odpraviti ne samo preko sestavinske prenovitve z uporabo besede *hiša*, ki sama po sebi nosi konotacijo varnosti, ampak tudi preko uporabe manjšalnice, ki jo naredi malo bolj ekspresivno (in manj obremenjujočo).

V tem primeru imamo torej različna izhodiščna frazema, ki sta si le delno oblikovno prekrivna in predstavljata znatne razlike v pomenu in predvsem v konotaciji (ki je pri frazemih toliko

pomembna kot denotativni pomen). Prenovitveni postopek je isti pri obeh, a njegove posledice so precej različne, saj zaradi spremembe konotacije frazema v CB postane povezava z izhodiščnim frazemom manj zaznavna. To sicer na celotno besedilo nima velikega vpliva, saj je v tem kontekstu močno v ospredju nefrazeološki pomen izraza.

3. *i pensieri nuotano in testa a qlcu. (← passare per la testa) misli plavajo po glavi komu (← kaj hodi/gre po glavi komu)*

E strani pensieri gli nuotavano in testa, leggeri e gravi, proprio come il mare che fingeva una tregua e poi si animava in sequenze di tre, quattro onde più grandi. (Benni 2007: 78)

Čudne, lahkotne in težke misli so mu plavale po glavi; morje jim je sledilo, ko se je včasih potuhnilo v premirje, potem pa se znova vznemirilo z zaporedjem treh, štirih večjih valov. (Benni 2010: 128)

Izhodiščni frazem je v italijanščini *passare per la testa* 'iti (mimo) po glavi', v slovenščini pa *kaj hodi komu po glavi*. Izhodiščni glagolski sestavini nista popolnoma ekvivalentni, v obeh primerih pa gre za glagola premikanja in nanašanje na konceptualno metaforo TELO (GLAVA) JE POSODA (ZA MISLI) in MISEL SE PREMIKA. Frazem *passare per la testa* ima v frazeološkem slovarju M.Quartu definicijo: 'pojaviti se v mislih. Uporablja se v zvezi z bežno fantazijo, lahko pa tudi z nedoločno, spontano, bežno mislijo, ki je ponavadi ne moremo ustaviti. Uporablja se tudi v zvezi z nesmiselno ali neuresničljivo idejo, ki jo takoj zavrnemo, ter z nelogičnim zaključkom, do katerega nas je privedlo zapleteno razmišljanje'. SSKJ frazem *kaj hodi komu po glavi* navaja v frazeološkem gnezdu glagola *hoditi* in mu pripisuje pomen 'premišljati o čem' (SSKJ, *hoditi*: ekspr. *to mi že dolgo hodi po glavi*: o tem že dolgo premišljam; velikokrat se mi vsiljuje misel na to).

Tudi v tem primeru gre za **sestavinsko prenovitev**. Zamenjava izhodiščne glagolske sestavine *hoditi* z glagolom *plavati* je mogoča, ker sta obe sestavini v slovarskem pomenu glagola premikanja. Prenovitev je pogojena s sobesedilom in vnaša pomen valovanja, nenehnega izginjanja in ponovnega pojavljanja mislih, lahko pa tudi prepuščenosti miselnemu toku.

Prenovljena frazema sta si popolnoma ekvivalentna. Stilni učinek prenovitve je večja ekspresivnost in vpletenost v sobesedilo.

5.4.1.2. Skladenjska prenovitev v IB: skladenjska prenovitev v CB

4. *due corna a uno* (← *fare/mettere le corna a qlcu.*): *dva rogova proti enemu* (*natakiniti/nasaditi komu roge/ove*)

- *Sì, quindi vinco io. Due corna a uno. Domani andiamo dall'avvocato. Voglio la casa di Cortina e il fuoristrada Cherokee, per cominciare ...* (Benni 2007: 60)

»Ja, ampak sem zmagala. Dva rogova proti enemu. Jutri greva k odvetniku. Za začetek hočem hišo v Cortini in terenca Cherokee ...« (Benni 2010: 125)

Izhodiščni frazem v italijanščini je *fare/mettere le corna* in v slovenščini *natakiniti/nasaditi roge/ove*. Pomensko razlago sem navedla pri analizi primera 1. Frazema sta delno ekvivalentna tako na ravni oblike kot na ravni pomena. V tem besedilu je frazem uporabljen za označevanje tako ženske kot moške nezvestobe, kar je običajno za italijanski frazem, za slovenski frazem pa že predstavlja pomensko prenovitev.

V **skladenjski prenovitvi** je ohranjena samo samostalniška sestavina, medtem ko je glagol izpuščen. Samostalniško jedro je isto v obeh jezikih, tako da sta prenovitvi popolnoma ekvivalentni. Protagonista zgodbe *Čisti računi* sta bogata zakonca, ki skušata drug drugega zasačiti pri varanju, da bi lahko določili pogoje pri ločitvi, toda oba sta enako nezvesta. Citat je vzet iz začetka zgodbe, beseda *rog* v sobesedilu pridobi pomen 'primer nezvestobe'. Žena je namreč preštela dva primera nezvestobe s strani moža, enega s svoje strani.

5. *scendere dalla giostra* (← *la giostra degli eventi*): *stopiti z vrtiljaka* (← *vrtiljak dogodkov*)

Nuovamente riappariranno gli stereotipi, i luoghi comuni, le barzellette e le conversazioni da treno, e risorgeranno le caduche indignazioni cavalcando le quali l'opposizione, seppur di poco, prevarrà. Ben sapendo che presto anche lei dovrà scendere dalla giostra, e tutto di

nuovo ruoterà, in un colorato nulla di chiacchiere e nell'onanismo di nuovi sondaggi. (Benni 2007: 140)

Spet se bodo pojavili stereotipi in predsodki, vici in obrekovanja. Vzniknilo bo kratkotrajno ogorčenje in na krilih slednjega bo prevladala opozicija, pa čeprav le za kratek čas; tudi ta se zaveda, da bo morala kmalu stopiti z vrtiljaka. Vse se bo znova zavrtelo v barvito ničevost razprav in onanizma novih javnomnenjskih raziskav. (Benni 2010: 149)

Ta primer je še posebej na meji med prenovitvijo in ustvarjalno metaforo, ker za sestavino *vrtiljak* ne najdemo pravega izhodiščnega frazema. Vsekakor pa ji je mogoče pripisati isti figurativni pomen tako v italijanščini kot v slovenščini in tudi podobno vezljivost: besedna zveza *vrtiljak dogodkov* se namreč pojavi kot zgled pri iztočnici *vrtiljak* tako v SSKJ-u kot v Treccani, medtem ko Zingarelli navaja določilo *dogodkov* kar v razlagi. Opazimo torej, da je zveza *vrtiljak dogodkov* dokaj pogosta, vseeno pa ni popolnoma ustaljena, saj se *vrtiljak* v prenesenem pomenu lahko veže z različnimi sestavinami. V zgledih za razlago enega od pomenov besede *giostra* 'vrtiljak' Treccani navaja tudi BZ *vrtiljak dogodkov*:

5. (fig.) a. *Rapido e tumultuoso succedersi di cose, persone, fatti, o anche immagini, sensazioni, ecc.: sequire la g. degli avvenimenti; una continua g. di gente che va e che viene;*
b. *roman. Confusione, vicenda intricata di fatti, affaccendamento, e sim.; soprattutto in espressioni esclam.: è una g.!, è stata una g.!, che giostra!; è la solita giostra!*

5. (pren.) a. *Hitro in burno zaporedje stvari, oseb, dejanj ali tudi slik, občutkov itd.: slediti vrtiljaku dogodkov; nenehen vrtiljak ljudi, ki prihajajo in odhajajo; b. knjiž. Zmedeno stanje, zaplet dogodkov, hitro delovanje ipd.; predvsem v vzklikih: to je vrtiljak!, to je bilo vrtiljak!, kakšen vrtiljak!, zmeraj isti vrtiljak!*

Zingarelli pa sestavino *dogodkov* vključi že v razlago besede *giostra*, ki jo definira kot 'vrtoglavo zaporedje dejstev, dogodkov ipd.: vrtiljak novic, idej'.

Tudi v slovenščini SSKJ pri iztočnici *vrtiljak* navaja: '2. eksp. kar se vrti, hitro spreminja: zgodovina je vrtiljak / vrtiljak dogodkov, zabav.'

BZ *vrtiljak dogodkov* je prisotna v vseh teh slovarjih, vseeno pa je njena raba razmeroma omejena, saj zanjo v GF najdemo le 5 konkordanc.

Na podlagi sobesedila, v katerem se govori o zgodovini, politiki in človeški usodi, lahko sklepamo, da je beseda *vrtiljak* uporabljena prav v zvezi z vrtenjem dogodkov. Vrtenje je negativno konotirano, saj je le navidezno dinamično, v resnici pa gre za ponovno pojavljanje starih problemov. Prenovitev (ali ustvarjalno metaforo) lahko razumemo v okviru koneptualne metafore ČAS SE (KROŽNO) PREMIKA, pri čemer je vrtenje časa enačeno z vrtenjem dogodkov. S tem, ko *stopimo z vrtiljaka*, nismo več del dogajanja (v tem primeru političnega dogajanja). Prenovitev lahko razumemo kot **skladenjsko prenovitev**, saj je iz samostalniškega frazema (oz. BZ) preko izpusta levega rodnliškega določila in dodajanja glagola tvorjen glagolski frazem.

5.4.1.3. Križanjska prenovitev v IB: križanjska prenovitev v CB

6. *costruire il castello di qlco. su qlcu. (← fare castelli in aria + costruire sulla sabbia):
sezidati grad česa na kom (← zidati gradove v oblakih + zidati na skalo)*

Pensò: se io leggo tutto, me proprio tutto di questo ponderoso autore, se mi impadronisco della sua vastissima opera, ne farò un formidabile trampolino di lancio per il mio futuro. Diventerò l'unico ed esclusivo interprete, esegeta, divulgatore, critico, esperto, erede, concessionario di Garibain. Diventerà mia esclusiva proprietà, l'oasi protetta Garibain. Lì sarò il bosso, e terrò fuori gli altri con le unghie e con i denti. Infatti da allora lei ha difeso la sua conquista, ringhiando proprio come questo barboncino a cui ha dato quell'orribile nome rivierasco. Sul mio nome lei costruì il castello della sua nomea letteraria. (Benni 1994: 162)

Pomislili ste: če preberem čisto vsa dela tega napornega avtorja in osvojim ves njegov obsežni opus, se bom s tem dokopal od izjemne odskočne deske za svojo prihodnost. Postal bom edini in izključni tolmač njegovih del, njegov razlagalec, širitelj, kritik, strokovnjak, dedič in zastopnik. Garibain bo postal moja last, moja zaščiten oaza. V njej bom edini šef, s kremplji in zobmi jo bom branil pred vsemi. Svojo pridobitev ste res branili in renčali na vsakogar kot vaš koder, ki ste mu dali to obupno letoviško ime. Na meni ste sezidali grad svoje književne razvpitosti. (Benni 2010: 115)*

Tako v italijanščini kot v slovenščini obstajata **delno ekvivalentna** frazema *far castelli in aria* in *zidati gradove v oblakih* (tudi *graditi* ali *postavljati*), ki ju prepoznam kot izhodiščna

frazema za prenovitev. Glavna razlika med frazemoma v italijanščini in slovenščini je oblikovne narave, in sicer v italijanščini namesto sestavine *v oblakih* imamo sestavino *in aria*, ki dobesedno pomeni 'v zraku' (pomensko sta si sestavini vsekakor blizu). Frazeološka pomena sta popolnoma ekvivalentna. Frazeološki slovar M. Quartu definira italijanski frazem kot 'delati zelo ambiciozne, a neizvedljive načrte, popolnoma neuresničljive, in torej podobne prividom, ki jih lahko vidimo le v zraku. Tudi slepiti se, da bi sledili lastnim fantazijam.' SSF pa slovenski frazem razlaga kot 'delati neizvedljive načrte, sanjariti o nemogočem'. Povezava s frazemoma je tako v italijanščini kot v slovenščini do neke mere zabrisana, saj se jedrna samostalniška sestavina *castelli* oz. *gradovi* pojavlja v edninski obliki, kar je v obeh jezikih zelo nenavadno. Edninska oblika je pogojena s sobesedilom, saj se prenovljeni frazem ne nanaša več na sanjarjenje nasploh, ampak na konkreten načrt, ki ga je junak pravzaprav tudi izvedel (kar se v slovenščini pokaže z uporabo glagola v dovršniku). Prislovno določilo *in aria* oz. *v oblakih* je torej izbrisano, namesto njega imamo rodilniško vezljivostno določilo, ki določa konkreten primer ambicije. Vsekakor pa je pomen neuresničljivosti še vedno prisoten, saj sobesedilo namiguje na to, da junakova slava ne bo trajala še dolgo¹⁹. Opozarjala bi tudi na možno povezavo v italijanščini s samostalniškim frazemom *castello di carte*, dobesedno 'grad iz kart' (v slovenščini *hišica iz kart*), ki ga frazeološki slovar M. Quartu definira kot 'izjemno krhka zgradba, ki se lahko vsak trenutek ruši, uporabljeno predvsem v zvezi s situacijo, načrtom idr., ki lahko propade ob najmanjši težavi, kakor se dogaja z gradom iz kart ob najrahljšem pihu. Redko tudi v zvezi z lažno predstavo, ki jo predstavljamo kot resnično.' Tudi ta frazem se zdi ustrezno izhodišče, saj vsebuje sestavino *castello* v edninski obliki in se nanaša na načrt, ki je bil že izveden, ampak bo skoraj gotovo propadel. Zaradi delne pomenske prekrivnosti frazemov *fare castelli in aria* in *castello di carte* ne moremo točno določiti, kateri velja za izhodišče.

V slovenščini jasno povezavo z izhodiščnim frazemom vzpostavljata ohranjena glagolska in samostalniška sestavina, ki sta deležni le vidske (iz nedovršnika v dovršnika) in sklonske spremembe (iz množine v ednino). V italijanščini pa je glagol sobesedilno pogojen, saj ga v slovarski obliki frazemov ne najdemo.

¹⁹ Tega iz navedka ni mogoče razbrati, ampak odlomek je del premege govora jeznega preminulega avtorja Garibaina, ki svojemu kritiku očita nepoštenosti, zaradi katerih ga ne prenaša več, zato lahko pričakujemo njegovo kaznovanje in rušenje njegovega metaforičnega gradu.

Da bi prenovitev določila kot **križanj**sko sem upoštevala glagolsko vezljivostno določilo. Glagol se veže s prislovnim določilom kraja, ki je v prenesenem pomenu lahko tudi oseba: *sezidati na kom/čem*. Tu lahko vzpostavimo povezavo z bibličnim frazemom, prisotnim v obeh jezikih, *zidati na pesek/skalo* (zanimivo, da M. Quartu v italijanščini navaja samo prvega, *costruire sulla sabbia*, medtem ko SSKJ pri iztočnici *zidati* navaja samo drugega, *zidati na skalo*, v GF pa ne najdemo nobenih konkordanc za *zidati na skalo* in le eno za *zidati na pesek*). Tudi tukaj je pomenski poudarek na netrajnosti. M. Quartu frazem *zidati na pesek* definira kot 'delati nekaj, kar ne bo trajalo, ker je brez podlage, osnov; uresničiti navidezno mogočne stvari, ki so v resnici zelo krhke, kakor bi bile brez temeljev ali zgrajene na pesku.' SSKJ pa navede frazem z nasprotnim pomenom *zidati na skalo*, ki ga definira kot 'ustvarjati kaj na dovolj zanesljivi, trdni osnovi'.²⁰ V besedilu se povezava s frazemom kaže v uporabi vezljivostnega določila *na meni* in se zdi pomensko ustrezna, saj je Garibainovo pisanje (in torej Garibain sam) osnova, na kateri je junak zgradil svojo slavo. Povezava s tem frazemom prinaša tudi pomen trajnosti oz. netrajnosti: junak je namreč mislil, da je »sezidal na skalo«, medtem ko je v resnici »sezidal na pesek«.

5.4.1.4. Sobesedilna prenovitev v IB: sobesedilna prenovitev v CB

7. *non vedere al di là del proprio naso: ne videti dlje od nosu*

Poi ecco la nebbia. Non si vedeva al di là del proprio naso. L'unico che camminava tranquillo era Enea che aveva il naso lungo ventotto centimetri. (Benni 1987: 13)

Nastopila je megla. Nismo videli dlje od nosu. Edini, ki je lahko mirno hodil po ulicah, je bil Enej, čigar nos je meril osemindvajset centimetrov. (Benni 2010: 13)

Frazem *ne videti dlje od nosu* je v italijanščini in slovenščini popolnoma ekvivalenten. Frazološki slovar M. Quartu razlaga njegov pomen kot 'slabo videti. V prenesenem pomenu imeti omejena stališča, biti nepredviden, ne dajati pobud ipd. Tudi biti počasen pri razumevanju.' Obe pomenski razlagi, ki jih navaja SSF za frazem *ne videti dlje od svojega*

²⁰ SSKJ sicer navaja tudi frazem *zidati na človeka*, ki se oblikovno bolj približuje obravnavanemu primeru, saj imamo človeka namesto snovi, ampak nima tudi ustreznega frazeološkega pomena, saj pomeni 'upati, da bo kaj dosegel, zaupati vanj'

nosa se nanašata na preneseni pomen frazema, vsekakor pa je pomen 'imeti omejeno vidno polje' naveden v razlagi njegovega izvora: 'Frazem *ne videti dlje od svojega nosa* je pravzaprav posledično izražena ugotovitev, da je kdo kratkoviden ali preneseno, da kdo slabo predvideva, slabo presoja, je nekoliko omejen. Nos, ki je v najbližji soseščini oči, je tu v vlogi merila omejenosti videnja, zmožnosti predvidevanja, presojanja.' (SSF) Na oblikovni ravni nimamo nobenih sprememb, v slovenščini imamo le variantno rodilniško končnico in izpust povratnega svojilnega zaimka. Gre za **sobesedilno prenovitev**: predbesedilo aktualizira frazeološki pomen BZ, pobesedilo pa ponovno aktualizira izhodiščni dobesedni pomen (remotivacija). Imamo torej preplet frazeološkega pomena *biti zelo kratkoviden* in dobesednega pomena, pri čemer kdor ima daljši nos, dlje vidi. Frazeološka prenovitev temelji na obveznem dvojnem branju frazema, cilj katerega je ustvarjanje **komičnega učinka**.

8. *ricominciare da capo col capo*: z vrhom začeti od vrha

Il dottor Adattati era nell'occasione veramente costernato. Non per la partenza del vecchio direttore, ma per l'imminente arrivo del nuovo. Poiché ciò significava per lui riavviare un duro lavoro, una faticosa ricerca. Significava, sia consentito il gioco di parole, ricominciare da capo col capo. (Benni 1994: 73)

Inženir Prilagaiatti je bil ob tej priložnosti resnično nesrečen. Pa ne zaradi odhoda dosedanjega direktorja, temveč zaradi skorajšnjega prihoda novega. Zanj je to pomenilo ponoven začetek trdega dela in napornega raziskovanja. Pomenilo je, če nam je dovoljena igra besed, da bo z vrhom treba začeti od vrha. (Benni 2010: 90)

Sobesedilna prenovitev se dogaja z aktualizacijo enega od možnih dobesednih pomenov frazeološke sestavine: sestavina *capo* se namreč pojavlja tako v frazemu *ricominciare da capo* in kot prosta beseda *capo*, ki je v neposrednem stiku s frazemom. Prosto rabljena beseda *capo* ima v tem kontekstu pomen 'šef, nadrejenec', znotraj frazema *ricominciare da capo* pa pomeni 'začetek'. Treccani navaja prislovni frazem *da capo* in možno glagolsko vezljivost z glagolom *cominciare*, za pomensko razlago pa usmerja k prislovu *daccapo* z istim pomenom. Tukaj najdemo zvezo *cominciare daccapo* z razlago 'tudi figurativno, za izražanje želje po ponovnem začetku z namenom preusmerjanja dogajanja, spreminjanja lastnega obnašanja itd.'

Sobesedilo torej aktualizira pomen homonimne proste besede *capo* in omogoča dvojno branje frazema preko postopka literalizacije (Kržišnik 2006: 645). Besedno zvezo *iniziare da capo* vedno primarno interpretiramo v frazeološkem pomenu 'začeti od začetka', ampak v ozadju je tudi možna interpretacija 'začeti pri nadrejenem'. Prenovitev ima namen ustvarjanja **humorja**, saj kakor opozarja avtor sam, je del »igre besed«, s katero pridobiva novo pomensko razsežnost.

V prevodu je ohranjen isti frazeološki pomen, ampak je izražen z drugo samostalniško sestavino, saj namesto *capo* imamo *vrh*. Ohranjena je tudi sobesedilna prenovitev, ki temelji na dvojnem branju izhodiščnega frazema, prav tako pa je ohranjen humor.

Ohranitev dvoumnosti pomena kljub zamenjavi jedrne frazeološke sestavine je verjetno tudi posledica tega, da se samostalni *capo* kot poimenovanje za nadrejenega in frazem *ricominciare da capo* gibljeta znotraj konceptualne metafore GOR JE POZITIVNO (MOČ, ZAČETEK). *Capo* je namreč tudi poimenovanje za glavo (ki je »gor«) in ni dvoma, da prav iz tega izhaja tudi pomen 'nadrejenec, šef'. Hkrati je tudi *capo* v pomenu *začetek* povezan z višjo točko, saj v frazemu *senza capo né coda* 'brez glave in repa', ki pomeni 'brez začetka ali konca', je začetek enačen z glavo.

Lahko opazimo, da je prevajalec našel rešitev v okviru iste konceptualne metafore. Sestavino *glava* je prevedel s sestavino *vrh*, ki je uporabljena kot poimenovanje za nadrejene in v SSKJ-u ima pomen 'najvišje mesto, položaj v kaki organizaciji' (SSKJ, *vrh*: 7.), znotraj besedne zveze *začeti od vrha* pa pomeni 'začetek'. Besedna zveza v slovenščini je sicer le na meji s frazemom, saj ni leksikalizirana in ustaljena. Prislovni del *od vrha* ima v GF le pet konkordanc, glagolska besedna zveza *začeti od vrha* ima eno konkordanco, pri kateri pa lahko opazimo podobnost s primerom iz Bennijevega besedila *Spokojen možakar*: »Tudi Boško Šrot je s prevzemom Laškega začel od vrha, torej od lastnikov Laškega, v času, ko je za posojila še lahko zastavil delnice, ki jih je še kupoval.« (vir: Finance 2008)

Obstajajo pa nekateri leksikalizirani frazemi, v katerih ima sestavina *vrh* pomen 'začetek', tako da asociacija ni povsem arbitrarna. Imamo frazema *od vrha do tal*, ki lahko sproži asociacijo med vrhom, glavo in začetno točko, kakor vidimo v zgledu *ogledal si jo je od vrha do tal* (SSKJ, *vrh*). Asociacija med vrhom in začetkom je prisotna tudi v frazemu *(samo/le) vrh ledene gore*, ki ga SSF razlaga kot 'samo začetek, del česa, navadno slabega'. Sobesedilo

lahko priključimo asociacijo na ta frazem, saj junak mora ponovno začeti naporno delo in se ga bo najprej lotil z najlažjimi metodami, kasneje pa z vse bolj zapletenimi.

Čeprav *začeti od vrha* nima statusa pravega frazema v slovenščini, lahko trdimo, da pridobiva s pomočjo sobesedilnih prvin frazeološki pomen, prav tako pa je ohranjena tudi dvoumnost, ki ustvari humor.

5.4.2. Različne vrste prenovitev

5.4.2.1. Križanjska prenovitev: sestavinska prenovitev

9. *darla in giro come il verderame* (← *darla in giro + dare il verderame*): *vlačiti se po poljih kot modra galica* (← *vlačiti se kot megla?*)

- *Gran figlio della tua mamma che munge i cavalli e la dà in giro nei campi come il verderame* /.../ (Benni 1987: 56)

»Pankrt zanikrni! Tvoja mama molze konje in se vlači po poljih kot modra galica /.../ (Benni 2010: 23)

Izraz *darla in giro*, dobesedno 'dajati jo okoli', je v italijanščini vulgaren izraz s pomenom 'imeti spolni odnos' (Zingarelli, *dare*: 6. (vulg.) *darla a qlcu., darla via*), ki se nanaša samo na žensko. Ima slabšalno konotacijo, saj se uporablja za izražanje neodobravanja in obsojanja. Na visoko ekspresivnost frazema opozarja avtor sam, saj ga postavlja v premi govor glavnega lika, ki tekmuje v ustvarjanju čim bolj izvirnih psov. Iz sobesedila bralec že ve, da bo govor ekspresiven in izviren, ter lahko pričakuje, da se bodo morebitni frazemi pojavljali v obliki prenovitev. Avtor je ustvaril primerjalno frazeološko prenovitev s **križanjem** frazema *darla in giro* in stalne besedne zveze *dare il verderame*, 'škropiti z modro galico' (v italijanščini je uporabljen tudi glagol *spruzzare*, ki bolj ustreza slovenskemu *škropiti*, v pogovornem jeziku pa je zelo pogosta oblika z *dare*). Povezavo med izrazoma je ustvaril z dodajanjem primerjalnega člena in vrivanjem sobesedilnih prvin (prislovnega določila kraja). Dobesedni prevod bi bil: 'tvoja mama jo daje okoli po poljih kot modro galico'. Prenovitev je namerno vulgarna in vsebuje motive iz kmečkega življenja, saj se lik Hektor posmehuje Ahilovim

kmečkim koreninam. Tudi če bralec mogoče osebno ne zazna komičnosti, se vseeno zaveda, da je **komični učinek** bil junakov (in torej avtorjev) namen, saj prenovitev služi posmehovanju.

V prevodu imamo primero *vlačiti se kot modra galica*, kjer je drugi primerjalni člen dobesedno preveden iz italijanščine. Ne vem, ali bi zvezo označila kot frazeološko prenovitev, saj je glagol *vlačiti se* prisoten v slovenski frazeologiji v frazemu *vlačiti se kot megla (brez vetra)* (SSF). V tem frazemu ima glagol *vlačiti se* pomen 'zelo počasi, leno iti' (SSF, *vlačiti se kot megla*), medtem ko ima v sobesedilu pomen 'imeti spolne odnose' (SSKJ, *vlačiti se*: 5.,6.). Nenavadnost zveze *vlačiti se kot modra galica* je v tem, da vršilec dejanja ni omenjen in se nekako predpostavlja, da se modra galica sama premika, prav kakor megla. Če stavek upoštevamo kot prenovitev, lahko trdimo, da je referenca na frazem ohranjena in pride do aktualizacije dveh pomenov glagola *vlačiti se*: oblikovna podobnost s primerjalnim frazemom aktualizira pomen 'počasi se premikati', osebek *mama* pa aktualizira pomen 'imeti spolne odnose'. BZ *modra galica se vlači* je sicer že sama po sebi metaforična oz. sproži personifikacijo modre galice.

5.4.2.2. Sobesedilna prenovitev: sestavinska prenovitev

10. *farsi in quattro*: potrebovati štiri roke

- *Tu, dottore, che alle nove in via Archimede otto aspetti Lazio sette da sei minuti mentre doveva arrivare in cinque e devi farti in quattro perché devi concludere tre affari in due ore, ebbene, da ora sei uno qualunque e conterai zero.* (Benni 2007: 128)

»*Ti, gospod, ki ob devetih na Arhimedovi ulici osem čakaš taksi Lacij sedem že šest minut, čeprav bi moral priti v petih, in ki bi potreboval štiri roke, ker moraš zaključiti tri posle v dveh urah, boš odslej ena navadna ničla.*« (Benni 2010: 135)

Primer v italijanščini označim kot **sobesedilno** frazeološko **prenovitev**. Urok zoper Gospoda Ničlo vsebuje števila od devet do ničle, ki besedilo oblikujejo v odštevanje. Število *quattro* 'štiri' je v italijanščini tako del odštevanja kot tudi del frazema *farsi in quattro*, dobesedno 'razdeliti se na štiri', ki ga frazeološki slovar M. Quartu razlaga kot 'biti zelo aktiven, močno se potruditi za doseganje cilja, predvsem v korist nekoga'. Ker je frazem tudi del uroka,

bralec razume sestavino *štiri* na dva načina: kot število v odštevanju in kot del frazema s pomenom 'ogromno se potruditi'. V ospredju ostaja frazeološki pomen izhodiščnega frazema, medtem ko je dobessedni pomen sestavine *quattro* v ozadju.

Prevajalec je izkoristil visoko motiviranost frazema, ki vzpostavlja dokaj jasno povezavo med podobo, ki jo ustvarja, in pomenom, ki ga izraža: 'veliko se potruditi' je enako 'potruditi se za štiri osebe'. Prevod *potrebovati štiri roke* je zelo ustrezen in v njem je ohranjena tudi določena stopnja frazeološkosti. Že uporaba sestavine *roka*, ki je tukaj metafora za delo, je namreč ekspresivna, hkrati pa zaznamo povezavo s frazemom, ki ga navaja SSKJ kot zgled v frazeološkem gnezdu za iztočnico *roka*: ekspr. *saj nimam deset rok* 'ne morem opraviti toliko dela, kot se pričakuje, zahteva od mene'. Če kot izhodišče upoštevamo ta frazem, lahko prenovitev opredelimo kot **sestavinsko** (namesto *deset* imamo *štiri* in namesto *imeti* imamo *potrebovati*). Vseeno pa opazimo precejšnjo razliko med izrazom v slovenščini in tistim v italijanščini: v IB je namreč v ospredju frazeološki pomen BZ, medtem ko je v slovenščini v ospredju aktualizacija prostega pomena BZ.

Učinek prenovitve v italijanščini ni komičen, ampak zaradi aktualizacije dobessednega in frazeološkega pomena sestavine *quattro* ustvarja **ironijo**. Ta je v prevodu ohranjena, hkrati pa jo tako v IB kot v CB stopnjuje tudi dvojno branje besede *ničla* v isti povedi.

5.4.3. Prenovitev samo v IB

5.4.3.1. Prenovitev v IB: frazeološki izraz v CB

11. *dibattersi come un pesce in secca* (← *come un pesce fuor d'acqua*): (*premetavati se*)
kot riba na suhem

Il dottor Milione si dibatte come un pesce in secca, ma già un operaio gli ha sottratto la sedia, mentre l'altro sta spostando la scrivania. Ed Elisa, la maledetta, si è impossessata del suo ficus. (Benni 2007: 131)

Medtem ko se Gospod Milijon premetava kot riba na suhem, mu eden od delavcev izmakne stol, drugi mu odstrani pisalno mizo, Elisa – prekleta Elisa! – pa se polasti njegovega fikusa.
(Benni 2010: 139)

Frazem v italijanščini je prenovitev izhodiščnega prislovnega frazema *come un pesce fuor d'acqua*, dobesedno 'kot riba iz vode', ki označi človeka, ki se v novi situaciji počuti neudobno. Namesto sestavine *fuor d'acqua* 'iz vode' imamo sestavino *in secca* 'na suhem', ki ne prinaša pomenskih sprememb in torej predstavlja neprenovitveno modifikacijo. Prenovitev pa je izpeljana z dodajanjem glagolske sestavine *premetavati se*, kar povzroča pomenski premik iz počutja do obnašanja, saj se oseba, ki se počuti neudobno, tudi *premetava*, se torej upira. S tem je avtor ustvaril dinamično sliko. Prenovitev bi lahko označili kot **skladenjsko** v primeru, da kot izhodiščni frazem upoštevamo le prislovni frazem *come un pesce fuor d'acqua*, ki se z dodajanjem glagola pretvori v glagolski frazem. Če pa kot izhodišče določimo glagolski frazem *sentirsi come un pesce fuor d'acqua* imamo **sestavinsko** prenovitev z zamenjavo glagola *sentirsi* 'počutiti se' z glagolom *dibattersi* 'premetavati se'. Frazološki slovar M. Quartu navaja prislovni frazem kot glavno iztočnico in poda naslednjo razlago: 'neudobno. Uporabljeno v zvezi z nekom, ki se počuti neprijetno, ki mu je nerodno, ki ne ve, kako ravnati daleč od domačega okolja, in se počuti zmedeno, kakor riba, ko ni v svojem naravnem elementu.' Kot varianti navede glagolska frazema *sentirsi un pesce fuor d'acqua* in *essere un pesce fuor d'acqua*. Oba se nanašata na počutje, stanje²¹.

V slovenščini imamo pravi frazem (*premetavati se*) *kot riba na suhem*, za katerega SSF navaja, da 'se nanaša na počutje ali ravnanje človeka' in se je razvil iz primere *kot riba na suhem* s pomenom 'neugodno, slabo' in stopnjevalnim pomenom 'zelo, močno', ki stopnjuje

²¹ V italijanščini sem izraz označila kot prenovitev, ker ga slovarji (Quartu, Treccani, Zingarelli) navajajo kot (*sentirsi come un pesce fuor d'acqua* 'počutiti se) kot riba iz vode', pri čemer se tako prislovni kot glagolski frazem nanašata na počutje. Glagol *dibattersi* 'premetavati se' pa prinaša pomensko spremembo. Kot rojena govorka izraz razumem kot prenovitev, saj povezava z glagolom *dibattersi* zveni nenavadna, zaznavam pa tudi razliko v pomenu, ki ni ustaljen v mojem frazeološkem zakladu. V corpusu PAISÀ prislovni frazem *come un pesce fuor d'acqua* 'kot riba iz vode' se pojavlja samo v povezavi s počutjem, obstaja pa tudi posamostljena oblika *pesce fuor d'acqua* 'riba iz vode', ki označi nekaj/nekoga neprimerneza v določenem kontekstu - glavna dva pomena sta torej: 'počutiti se neudobno kot riba iz vode' in 'zgledati neumestno kot riba iz vode'. Ti podatki potrjujejo, da je povezava z glagolom *dibattersi* 'premetavati se' prenovitvena.

Edine podatke, ki tega ne potrjujejo, dobim z vtipkanjem izraza v google: *dibattersi come un pesce in secca* 'premetavati se kot riba na suhem' se pojavi le parkrat, medtem ko ima *dibattersi come un pesce fuor d'acqua* 'premetavati se kot riba iz vode' precej konkordanc (predvsem iz drugih umetnostnih in tudi iz publicističnih besedil). Mogoče je to prenovitev, ki pa se je razširila predvsem v pisanih besedilih, saj v govoru nisem nikoli zasledila te rabe. Poleg tega je glagol *dibattersi* 'premetavati se' preveč literaren, da bi bil del pogovornega jezika.

pomen glagolske sestavine. Čeprav je frazem z nasprotnim pomenom *kot riba v vodi* bolj pogost (393 konkordanc v GF), je tudi *kot riba na suhem* dokaj zastopan, saj zanj v GF najdemo kar 195 konkordanc. Njegova glagolska vezljivost ni stalna, vseeno pa ni omejena na glagole s pomenom duševnega počutja, saj tudi v SSF najdemo tako varianto z glagolom *počutiti se* kot varianto z glagolom *premetavati se*.

12. *la Storia si ripete* (← *la storia si ripete*): *ista zgodba se ponavlja* (← *ista pesem*)

Ormai da anni, nel nostro paese la Storia si ripete. Vince uno schieramento, poi la gente ne è delusa, a volte senza un vero motivo, senza saper spiegare cosa si aspettava. (Benni 2007: 140)

Ista zgodba se v naši deželi ponavlja že leta. Takoj ko ena koalicija zmaga na volitvah, že je ljudstvo razočarano nad njo, ne da bi znalo razložiti, zakaj, in ne da bi znalo utemeljiti, kaj je od nje sploh pričakovalo. (Benni 2010: 148)

La Storia si ripete je primer frazeološke prenovitve z namenom ustvarjanja **humorja**. V prevodu je ohranjena neka stopnja frazeološkosti, saj je prevajalec uporabil modificirani frazem, humor pa se ni ohranil, saj modifikacija je neprenovitvenega in ne aktualizira dvojnega branja frazema.

V slovenščini imamo izraz *ista zgodba se ponavlja*, ki ga lahko razumemo kot neprenovitveno modifikacijo frazema *ista pesem* s pomenom 'kar je (vedno) enako, neprimerno, nezaželeno' (SSF). Modifikacija je nastala pod vplivom italijanščine, saj je dobesedni prevod italijanskega izraza.

V italijanščini pa imamo prenovitev izhodiščnega frazema *è (sempre) la solita storia*, dobesedno 'je vedno ista zgodba', ki po razlagi v slovarju Treccani govori 'o razmeroma neprijetni stvari, ki se monotono ponavlja' (Treccani, *storia*: 5.a.). Modificirana oblika frazema *la storia si ripete*, dobesedno 'zgodba se ponavlja', je služila kot izhodišče za **sestavinsko prenovitev**. Prenovitev je realizirana na pravopisni ravni z uporabo velike začetnice namesto izhodiščne male. Poseg vzpostavlja razliko med besedama *zgodba* in *zgodovina*, ki sta v italijanščini obe *storia*. V izhodiščnem frazemu je aktualiziran pomen 'zgodba'. Velika začetnica pa se lahko uporablja le v pomenu 'zgodovina' in tudi v tem

pomeni ni pogosta izbira. Gre torej za prenovitev, ki jo lahko samo bralec opazi, medtem ko bi jo morebiten poslušalec spregledal. Bralec pa pravopisni poseg zaradi neobičajnosti takoj opazi, kar sproži hkratno dvojno branje frazema. Povezava z zgodovino je sobesedilno utemeljena, saj se liki v zgodbi *Spodobna rešitev* pogajajo v zvezi s političnim dogodkom, ki bo novost v zgodovini države in bo dokončno ustavil monotono ponavljanje starih problemov. Ohranjena je negativna konotacija (naveličanost), ki jo izraža izhodiščni frazem, hkrati pa je ta pripisana vrtenju zgodovinskih dogodkov.

Dvojno branje frazema ne sproži komičnega učinka, ampak bolj ironijo, saj ne pride do izrazitega kontasta med pomeni. Oba pomena samostalnika *storia* sta si namreč pomensko zelo blizu: zgodovina je zgodba človeka. V prevodu je dvoumnost izgubljena, saj besedi *zgodba* in *zgodovina* v slovenščini nista homonimni. Dobesedni prevod frazema 'ista zgodovina se ponavlja' bi pa bil že predaleč od izhodiščnega frazema *zmeraj ista pesem*. Prevajalec je torej ohranil frazeološkost izraza, ne pa prenovitve in možnosti dvojnega branja.

13. *aggiungere fuoco* (← *aggiungere legna al fuoco*): *doliti olja na ogenj*

Prevediamo il rapido insorgere di un clima rovente, cui aggiungeremo subito un bel po' di fuoco. (Benni 2007: 142)

Predvidevamo, da se bo družbeno ozračje hitro močno segrelo, precej olja pa bomo na ogenj dolili tudi mi. (Benni 2010: 151)

Izhodiščni frazem v italijanščini je *aggiungere legna al fuoco* 'dodati drva na ogenj' (tudi *versare benzina sul fuoco*, 'doliti bencin na ogenj'). Frazeološki slovar M. Quartu ga definira kot 'spodbujati določeno situacijo z dodajanjem novih elementov, da bi jo na vsak način ohranili pri življenju; še posebej tako, da jo izostrimo, da jo naredimo bolj napeto, bolj živo, predvsem če gre za spopad, diskusijo, kreganje ipd.' V slovenščini imamo delno ekvivalenco s pravim frazemom *doliti/priliti olja na ogenj*, ki ga je uporabil prevajalec. V izvirniku pa imamo **skladenjsko prenovitev** frazema: sestavina *legna* 'drva' je izpuščena, zato ostane le besedna zveza 'dodati ogenj'. Ta vzpostavlja povezavo z besedno zvezo *clima rovente* 'ognjeno ozračje', ki označi ognjevitost spopadov. Temu torej ne dodamo *drv*, ampak direktno *ogenj*.

V tem sobesedilu bi pravi frazem v italijanščini deloval še bolje, kakor pokaže prevod s pravim frazemom v slovenščini. Edina nova pomenska razsežnost, ki jo prinaša prenovitev, je pogojena z možnim dvojnimi branjem sestavine *fuoco*. Govorimo namreč o spopadih, pri čemer *ogenj* predstavlja tudi streljanje oz. uporabo orožja (Treccani, *fuoco*: 4.a.). Streljanje in metanje bomb sta v besedilu omenjena, ampak ne v neposredni bližini frazeološke prenovitve, zato je težko določiti, a je namig na orožje tukaj res prisoten. Zaradi tega se mi prevod, ki onemogoča dvojno branje sestavine *ogenj*, zdi vsekakor ustrezen.

14. *ombra di dubbio* (← *senz'ombra di dubbio*): *senca dvoma*

Vedo nei vostri occhi qualche ombra di dubbio. È naturale. Le nuove idee, le riforme hanno bisogno di tempo per essere accettate. (Benni 2007: 143)

V vaših očeh vidim senco dvoma. To je normalno. nove zamisli in reforme potrebujejo čas, preden jih lahko človek sprejme. (Benni 2010: 152)

V italijanščini je frazem leksikaliziran v negativni obliki *senz'ombra di dubbio*, dobesedno 'brez sence dvoma'. V tej obliki je prislovni frazem in po definiciji frazeološkega slovarja M. Quartu pomeni 'nedvomno, gotovo; ne le brez najmanjšega dvoma, ampak tudi brez njegove sence'. **Skladenjska prenovitev** iz prislovnega v samostalniški frazem izbriše negacijo in uvaja nasprotni pomen, saj *senca dvoma* pomeni 'rahel dvom'. V slovenščini frazem ni prisoten v slovarjih, ampak raziskava v korpusu kaže, da je *senca dvoma* zelo razširjen izraz. Pregled prvih 20 konkordanc v GF (zadetkov je 969) pokaže, da je tudi v slovenščini prisoten tako v nikalni kot v trdilni obliki (pri tem vzorcu z razmerjem 11 : 9), ki je precej razširjena. Vprašanje je, ali v italijanščini gre dejansko za prenovitev ali le za pretvorbo, ki je sicer (vsaj v slovenščini) že pogosto rabljena.

5.4.3.2. Prenovitev v IB: nefrazeološki izraz v CB

15. *bianco come farina* (← *bianco come uno straccio*): *bel kakor moka*

Il fornaio diventò bianco come farina. L'insulto riguardava una vecchia tresca di cui erano sospettati sua moglie e il postino Fiorenzo. Ma non si perse d'animo. (Benni 1987: 56)

Pek je prebledel, da je postal bel kakor moka. Psovka se je nanašala na davno minulo avanturo, ki naj bi jo imela njegova žena s poštarjem Fiorenzem. A ni izgubil poguma. (Benni 2010: 22)

Kot večina barv je pridevnik *bel* prisoten v številnih primerjalnih frazemov tako v italijanščini kot v slovenščini. Nemogoče je z gotovostjo trditi, kateri frazem je služil kot izhodišče za prenovitev. Kot izhodišče lahko določamo tiste primerjalne frazeme s sestavino *bel* in pomenom 'bled'. V italijanščini in v slovenščini imamo popolnoma ekvivalentna frazema *bianco come uno straccio/uno straccio lavato/un cencio lavato/un panno lavato* in *bel kakor prt*. Prvi je v frazeološkem slovarju M. Quartu definiran kot: 'zelo bel, v smislu zelo bled. Ponavadi uporabljeno v zvezi s prestrašenostjo, boleznijo ipd.' Kakor vidimo iz pobesedila (*ni izgubil poguma*) je povezava s prestrašenostjo še prisotna, vsekakor pa je glavni vzrok za bledico čustvena prizadetost peka. **Sestavinsko prenovitev** je avtor dosegel z zamenjavo drugega primerjalnega člena v primerjalnem frazemu s samostalnikom *moka*. Ta vzpostavlja pomensko povezavo z osebkom stavka, ki je *pek*. V okviru celotne zgodbe *Ahil in Hektor* sta poklic oz. poreklo junakov večkrat poudarjena, kajti sta tema njunega verbalnega spopada. Ker je Ahil član kmečke družine in Hektor vaški pek, imamo veliko referenc na ti področji.

SSF v definiciji ekvivalentnega frazema *bel kakor prt* ne navaja podatkov o vzroku bledosti, ampak le pomen 'zelo bled'. V edinem zgledu za pridevniško obliko frazema (slovar navaja še glagolsko pretvoro) pa je frazem uporabljen v zvezi z boleznijo/smrtjo. Za *bel kakor prt* SSF navaja nekaj sopomenskih frazemov: *bled kot platno*, *bel kot stena* in *bel kot zid*. GF pokaže večjo razširjenost le-teh: *bel kot prt* ima le eno konkordanco (*bel kakor prt* nobene), *bel kot stena* jih ima 11, *bel kot zid* 9, *bled kot platno* tudi samo eno. Zanimivo je, da so dosti bolj rabljeni primerjalni frazemi, kjer je sestavino *bel* zamenjal pridevnik *bled*. Tu pa se kaže prevlada frazema *bled kot stena* (94 konkordanc) in *bled kot zid* (32 konkordanc), medtem ko ni nobenega primera za *bled kot prt*. Čeprav bi vsak od teh frazemov lahko bil izhodišče za prenovitev, je izraz v slovenščini nastal pod vplivom izvirnika, saj je njegov dobesedni prevod in ne deluje frazeološko.

16. urlare come un porcello sgozzato (← strillare come una gallina spennata): kričati, kot da bi koga drli iz kože (← kričati, kot da bi koga devali iz kože + kričati, kot da bi koga živega drli)

E Achille mezzo metro di piccante e Ettore mezzo metro di passita: dopodiché cominciarono a diminuire il ritmo e Achille mangiò mezza salsiccia e Ettore mezza e Achille tre fettine e Ettore gli rispose una per una, ma si vedeva che erano allo stremo e avevano gli occhi iniettati di insaccato e le sopracciglia già un po' setolose /.../ Quando vide Ettore morto, Achille scoppiò in pianto, gli si buttò sopra, gli chiese perdono, una scena straziante, e urlava come un porcello sgozzato /.../ (Benni 1987: 60)

Ahil je pojedel polovičko in Hektor drugo, Ahil tri rezine in Hektor prav tako – videti je bilo, da sta na koncu moči, saj so jima klobase že gledale iz ušes, obrvi pa so postale prašičje ščetinaste. /.../ Ko se je Ahil zavedel, da Hektor leži mrtev, je planil v solze, se vrgel na mrliča in ga prosil odpuščanja. Mučen prizor. Ahil je kričal, kot da bi ga drli iz kože /.../ (Benni 2010: 27)

V italijanščini imamo **sestavinsko prenovitev** frazema *strillare come una gallina spennata* 'kričati kot kura, ki ji pulijo perje'. Čeprav s strogo oblikovnega vidika se v prenovitvi ni ohranila nobena sestavina izhodiščnega frazema, glagol *urlare* lahko razumemo le kot varianta glagola *strillare*, saj sta izraza sopomenska. Spremenjena je torej le zveza samostalnika in pridevnika. Frazološki slovar M. Quartu izhodiščni frazem definira kot 'močno, nepretrgano in predrljivo kričati, kakor bi to delala kura, če bi ji živi pulili perje.' Izhodiščni frazem je torej že v skladu s kmečkimi motivi, ki prežemajo besedilo, s prenovitvijo pa se vzpostavi tudi povezava s telesno podobo dveh glavnih likov Hektorja in Ahila, ki v boju s klobasami postajata vse bolj podobna hrani, ki jo jesta (*insaccato, klobase*), in prašiču, iz katerega je hrana (*sopracciglia setolose, prašičje ščetinaste obrvi*). Hkrati se zaradi uporabe večje živali kot drugi člen primerjave stopnjuje tudi ekspresivnost (prašič povzroča več hrupa kot kura). **Sestavinska prenovitev**, ki zajema tako samostalniško kot pridevniško sestavino, ima torej namen vzpostavljanja reference na sobesedilne prvine in stopnjevanja ekspresivnosti.

Prevajalec je uporabil izraz *kričati, kot da bi koga drli iz kože*, pri čemer je križal dva frazema. Izhodiščni frazem je namreč *kričati, kot da bi koga iz kože dajali* (SSKJ, *kričati*), prevajalec pa

je zamenjal glagolsko sestavino z *dreti*. Pri tem ni upošteval, da je sestavina *iz kože* že prisotna v pomenu *dreti* (SSKJ, *dreti* ²: 1. odstranjevati kožo z živali, navadno z ostrim predmetom /.../ *fant je vpil, kakor bi ga živega drli*) in da je torej redundantna. *Dreti* lahko uporabljamo v frazemu *koga živega dreti*, ki ga kot zgled navaja SSKJ. Gre torej za **neuspešno križanje** oz. napako pri prevodu, oba izhodiščna frazema pa bi bila ustrezna, predvsem prvi, saj lahko sproži asociacijo na prašiča.

17. *adattarsi a qlcu. come un guanto* (← *calzare come un guanto*): prilagoditi se komu kot volnena rokavica roki

Aveva già cambiato quattro direttori e a ognuno di loro si era adattato come un guanto. Era diventato abilissimo a intuire ogni loro gusto e ogni sfumatura. (Benni 1994: 75)

Preživel je že štiri direktorje in vsakemu od njih se je prilagodil kot volnena rokavica roki. Naučil se je mojstrsko prepoznavati njihove želje v najmanjših odtenkih. (Benni 2010: 92)

Izhodiščni frazem v italijanščini je *calzare come un guanto*. V frazeološkem slovarju M. Quartu je definiran kot 'popolnoma, povsem pristajati, ponavadi uporabljeno v zvezi z obleko, vzdevkom ipd., ki je za določeno osebo zelo ustrezen.' Avtor je ustvaril **sestavinsko prenovitev** preko zamenjave glagolske sestavine: namesto *calzare* 'pristajati' imamo *adattarsi* 'prilagoditi se', saj se prenovljeni frazem ne nanaša na obleko ali ime, temveč na osebo. Glavni lik zgodbe *Spokojen Možakar*, inženir Prilagaiatti, svojega direktorja posnema tako dobro, da lahko pri opisu njegovega obnašanja uporabljamo frazem, ki se ponavadi uporablja za obleke. Primerjanje junaka z oblačilom je še vedno prisotno zaradi nespremenjenega drugega primerjalnega člena. Ohranjena je tudi pozitivna konotacija frazema, saj je zgodba pripovedovana s Prilagaiattijeve perspektive, ki prilagajanje razume kot vrlino.

V slovenščini ne obstaja ekvivalentni frazem, a to v tem primeru ni ovira za prevajalca, saj je motiviranost primerjalnega frazema v italijanščini zelo visoka. Prevajalec se je odločil za nefrazeološki dobesedni prevod. Izraz v prevodu deluje kot nefrazeološka primera. Da bi bil pomen čim bolj jasen je prevajalec dodal pridevnik *volnena* in vezljivostno določilo *roki*, ki metaforo še bolje dopolnita.

18. *vispo come un segugio* (← *vispo come un grillo*): živahen kot lovski pes

il nuovo direttore si chiamava lalini. Il giorno del suo arrivo Adattati sedeva alla scrivania vispo come un segugio. /.../ fondamentale e prioritario naturalmente sarebbe stato capire le idee politiche del capo. (Benni 1994: 75)

Nov direktor se je pisal lalini. Na dan njegovega prihoda je bil Prilagaiatti za svojo mizo živahen kot lovski pes. /.../ uspeh je temeljil na prednostni nalogi: čim prej razumeti šefova politična stališča. (Benni 2010: 93)

V italijanščini imamo en sam primerjalni frazem s pridevnikom *vispo* 'živahen' in živaljo kot drugi primerjalni člen: *vispo dome un grillo* 'živahen kot murn'. Frazeološki slovar M. Quartu navaja naslednjo razlago: 'živahen, vitalen in radosten kot murn, ki z lahkoto skače po travnikih. V prenesenem pomenu tudi popolnoma zdrav, v formi ipd. Uporablja se tudi v zvezi s posebej vitalno, živahno, energično osebo.' V besedilu najdemo **sestavinsko prenovitev** z zamenjavo drugega primerjalnega člena, ki ni več *murn*, ampak postane *lovski pes*. Izraz *segugio* oz. *lovski pes* prinaša popolnoma drugačne konotacije kot *murn*. Izhodiščni pomen živahnosti in energičnosti je zmanjšan, saj iz sobesedila vemo, da se junak Prilagaiatti veseli le v svojem srcu. Primerjanje z lovskim psom pa prinaša vse konotacije in pomenske asociacije na lov. Zahteva torej določitev vlog plenilca in plena, ki v tem primeru sta Prilagaiatti in inženir lalini. V italijanščini poleg dobesečnega pomena sestavine *segugio* je aktualiziran tudi njen figurativni pomen, kakor ga navaja Treccani: 'član policije, detektiv, ki ima poseben dar in vztrajnost pri zbiranju in osmišljanju sledi ali pri ugotavljanju in ulovu krivca zločina'. Dobesečni pomen sestavine *segugio* je sicer še vedno v ospredju, saj na lov namiguje tudi druga metaforika, uporabljena v zvezi z junakom (npr. njegovo *prežanje na plen*, ki ga najdemo dlje v besedilu), je pa res, da se junak obnaša bolj kot hladnokrven detektiv kakor nagonski pes.

V slovenščini ni ekvivalentnega primerjalnega frazema, zato ima dobesečni prevod *živahen kot lovski pes* status ustvarjalne primere. Z dobesečnim prevodom ne izgubimo pomenskih razsežnosti, ki jih vnaša prenovitev. Že sama sestavina *lovski pes* je namreč zaznamovana in zaradi svoje figurativne vrednosti sproži iste asociacije tako znotraj frazeološke prenovitve kot znotraj ustvarjalne, proste primere. Za besedno zvezo *kot lovski pes* najdemo v GF 22 konkordanc s figurativnim pomenom zasledovanja, ena pa se še posebej približuje

figurativnemu pomenu v italijanščini in v Bennijevi zgodbi, saj je uporabljena v zvezi z glagolom *trepetati*: »Kakšno veselje, detektivstvo! Trepetaš kot lovski pes.« (vir: Delo 2008).

5.4.4. Prenovitev samo v CB

5.4.4.1. Frazeološki izraz v IB: prenovitev v CB

19. *è dura per qlcu.: iti komu za nohte, kremplje in kopita* (← *iti za nohte komu*)

Noi umani non ce la passavamo male. Avevamo il pane e il formaggio di Sompazzo, tremila calorie la fetta. Ma per gli animali era dura. (Benni 1987: 13)

Ljudem niti ni šlo tako slabo. Imeli smo kruh in semnorski sir – tri tisoč kalorij na rezino. Živalim pa je šlo precej za nohte, kremplje in kopita. (Benni 2010: 13-14)

Italijanski frazem *è dura per qlcu.* bi lahko prevedli kot 'živalim) je trda predla', če bi želeli ohraniti sestavino *dura* 'trda', drugače pa lahko preprosto prevedemo, da je živalim 'šlo slabo' ali 'bilo težko'. Rabo frazema *è dura* Treccani definira kot 'v zvezi z bolečo situacijo, ki jo je težko prenavljati' (Treccani, *duro*: 3. fig.). Frazem v italijanščini je pogovorno obarvan in v konkretnem primeru ni posebno ekspresiven.

Prevajalčev poseg v besedilo ni običajen, saj kakor trdi Eco v svojem razmišljanju o prevajanju *Dire quasi la stessa cosa* (Bompiani 2003), prevajalec bi se moral zadržati pred vzgibom, da izhodiščno besedilo »obogati«, pa čeprav se mu ponuja odlična priložnost, ki zaradi jezikovnih razlik avtorju ni bila na voljo (Eco 2003: 110). Prevajalec zbirke *Gospod Ničla in druge zgodbe* pa se je v tem primeru odločil, da se ne bo držal tega načela, in je frazem prevedel s prenovitvijo, ki je v celoti plod lastne ustvarjalnosti in s katero ni samo ohranil frazeološkost izraza, ampak tudi ustvaril **humor**. Imamo **sestavinsko prenovitev**, ki izhaja iz razširitve samostalniške sestavine *nohti*. Frazemu *iti za nohte komu* (SSF: 'znajti se v težkem položaju') je namreč dodan del *kremplje in kopita*, ki se pomensko nanaša na vezljivostno določilo *živalim*. Humor temelji na dvojnem branju sestavine *nohti*, ki jo bližina sestavin

kremplji in kopita aktualizira tudi v dobesednem pomenu. (V italijanščini to ne bi bilo mogoče, saj ne obstaja ekvivalentni frazem s sestavino *noht*.)

Če upoštevamo Ecov pogled na obogatitve besedila, bi tovrstna sprememba bila primer »slabega prevoda«, pa čeprav lahko cenimo njeno duhovitost. Vseeno pa se prenovitev popolnoma prilega igrivemu tonu zgodbe in pisateljevemu stilu nasploh, in na tej podlagi bi jo označila kot neke vrste kompenzacijo na makrostrukturni ravni. Zgodba *Leto norega vremena* je namreč kopičenje absurdnih podob, ki povzročajo komični učinek, nosilec katerega je tudi jezik sam. Že na začetku npr. srečamo prenovitev s komičnim učinkom, ki temelji na dvojnem branju frazema *ne videti dlje od nosu*, v nadaljevanju pa je ekspresivnost izražena ne samo na frazeološki, ampak že na besedni ravni (primer je tudi izbira krajevnega imena *Semnor*). Prevajalčevo izbiro razumem kot odlično sredstvo za pridobivanje tiste ekspresivnosti in humorja, ki ju je mogoče na drugih točkah moral znižati. Pri tem je upošteval stil avtorja, ki se prav tako rad poigrava z jezikom in se ponavadi izogiba ustaljenim jezikovnim vzorcem. Na tej točki je vredno omeniti, da se zgodba *Leto norega vremena* nahaja v prvem razdelku zbirke *Gospod Ničla in druge zgodbe* (je prva zgodba v zbirki). V tem razdelku je predstavljeno Bennijevo zgodnejše ustvarjalno obdobje, za katerega prevajalec sam pove, da ga zaznamuje »avtorjevo dobrohotno roganje literarnim junakom« (Benni 2010: 165).

20. giù le mani da: roke stran z (← roke stran od)

- *Le sembra che mia moglie assomigli a una cameriera?*

- *Oh, certo che no, è il vestito che mi ha ingannato... oh, sono costernato... posso rimediare aiutandola a riempire il piatto? Vuole dei pomodorini ripieni signora? Vuole un po' di caviale? Su, ne prenda a volontà, chissà quando potrà rimangiarne dell'altro... mi scusi... le ho macchiato tutto il vestito.*

- *Metta giù le mani da mia moglie!* (Benni 1987: 162)

- *Se vam zdi moja žena podobna natakariči?*

- *Ne, seveda ne, samo obleka me je zmedla ... Joj, konec je z mano ... Se vam lahko oddolžim tako, da vam napolnim krožnik? Hočete polnjene paradižnike, gospa? Hočete malo kaviarja? Dajte, vzemite, kolikor hočete, kdo ve, kdaj bo spet priložnost ... Oprostite ... Pomazal sem vam celo obleko.*

- Roke stran z moje žene! (Benni 2010: 40)

V IB je avtor uporabil pravi frazem, ki ima v frazeološkem slovarju M. Quartu dva pomena: 'dobesedno: ne dotikati se določene stvari. Danes razširjeno tudi v protestnih frazah, ko se hoče braniti kaj pred nezakonitim polaščanjem.' V besedilu imamo prvi pomen 'ne dotikati se česa'. Ker se prizor odvija izključno preko dialogov, ne moremo vedeti, ali imamo v tem primeru frazeološki ali enostavno dobesedni pomen 'umaknite roke'. Pomena sta si vsekakor zelo blizu, saj je frazem visoko motiviran, in verjetno gre v besedilu za preplet obeh: junak Vantoni je ravnokar umazal obleko ženske, njen mož pa je vzkliknil *roke stran*, kar lahko interpretiramo kot odziv na Vantonejev poskus, da madež očisti (pri čemer so njegove roke dobesedno na ženski), ali bolj na splošno na dejstvo, da Vantone povzroča škodo, kamorkoli gre – v tem primeru pa bi frazem pomenil 'oddaljite se (od moje žene)', pri čemer *roke* ne bi imele dobesednega pomena.

Čeprav lahko zaznamo neko stopnjo frazeološkosti, je dobesedni pomen BZ bolj v ospredju, saj prisotnost glagola *mettere* v zvezi *mettere giù* aktualizira dobesedni pomen 'umakniti roke', prav tako pa vsebina dialogov namiguje na to, da je Vantone poskusil očistiti madež. Prevajalec je torej izhajal iz ekvivalentnega frazema v slovenščini, *roke stran od* (SSKJ, *stran*: ekspr. *roke stran od tega denarja*: ne segaj po njem, ne prisvajaj si ga), a ga je uporabil s spremenjeno vezljivostjo, ki aktualizira pomen izraza kot proste besedne zveze, saj z izrazom *roke stran z moje žene* lik v zgodbi namiguje na to, da so se Vantonejeve roke dobesedno nahajale na ženi, ne pa da jo je on želel osvajati.

5.4.4.2. Nefrazeološki izraz v IB: prenovitev v CB

21. avere gli occhi iniettati di insaccato: kaj gleda komu iz ušes

/.../ dopodiché cominciarono a diminuire il ritmo e Achille mangiò mezza salsiccia e Ettore mezza e Achille tre fettine e Ettore gli rispose una per una, ma si vedeva che erano allo stremo e avevano gli occhi iniettati di insaccato e le sopracciglia già un po' setolose, pisciavano direttamente vino e per bere un goccio ci mettevano un'ora. (Benni 1987: 59)

Potem sta upočasnila ritem; Ahil je pojedel polovičko in Hektor drugo, Ahil tri rezine in Hektor prav tako – videti je bilo, da sta na koncu moči, saj so jima klobase že gledale iz ušes, obrvi pa so postale prašičje ščetinaste. Scala sta čisto vino, za vsako novo popito kapljo pa sta potrebovala uro. (Benni 2010: 26)

Kaj gleda komu iz ušes (GF, *kaj gleda komu iz ušes*: 47 konkordanc) je različica frazema *pri ušesih komu kaj ven gleda*, za katero SSF navaja, da 'izraža veliko mero, količino česa'. V tem kontekstu imamo **sobesedilno prenovitev**. Sobesedilo namreč sproži tako frazeološko kot dobesedno branje frazema preko postopka remotivacije, saj je ponovno aktualiziran pomen besedne zveze kot PBZ. Razlaga izvora frazema v SSF-u navaja, da frazem 'bi lahko temeljil na predstavi, da je kdo česa dejansko ali preneseno tako sit, da tega nima le samo poln želodec in polna usta, ampak da mu to – povedano hiperbolično – celo pri ušesih ven gleda.' Prevajalec je s pomočjo sobesedila omogočil branje besedne zveze tudi v tem pomenu.

Predbesedilo sproži frazeološko branje, saj je frazem, ki 'izraža veliko mero, količino česa' (SSF), uporabljen za izražanje velike količine klobas, ki sta jih junaka pojedla. Pobesedilo pa sproži tudi aktualizacijo dobesednega pomena besedne zveze, saj opisuje junakovi teles, ki se spreminjata in postajata vedno bolj podobna hrani. Pri zaznavanju dobesednega pomena nam pomagajo sobesedilne prvine: *obrvi pa so postale prašičje ščetinaste* in *scala sta čisto vino*. Podatek o spreminjanju junakovih teles je prisoten tudi v besedilu v izvirniku, kjer namesto frazema imamo informacijo, da sta junaka 'imela zašinek, vbrižgan v obeh'. Ta izraz ima v italijanščini samo dobesedno branje, saj ni del frazeologije: avtor je torej pri opisovanju junakovih teles uporabil izraze, povezane s hrano, kar potrjuje, da je tudi v slovenščini prevajalec namenoma uporabil frazem, ki v ozadju aktualizira tudi pomen proste besedne zveze in ustvarja sliko, v kateri sta junakovi teles podobni hrani.

Prevajalčeva izbira je zelo ustrezna ekspresivnemu tonu celotne zgodbe in prispeva k ustvarjanju **humorja**, ki ga avtor v IB na tem mestu ustvarja z uporabo hiperboličnih, grotesknih podob. Poleg tega jo lahko razumemo tudi kot kompenzacijo na markoravni, saj je besedilo na splošno zelo ekspresivno in od začetka najdemo razne primere, kjer prevajalec ni mogel ohraniti isto stopnjo ekspresivnosti v CB (npr. izrazita pogovornost dialogov med glavnima likoma).

22. muovere i destini: vleči niti usode (← imeti niti v svojih rokah + presti niti človekove usode)

Chi conosce il potere sa che né una sola persona, né un milione di fucili, decide gli eventi. Neanche quella folla radunata là fuori, pronta in un attimo a cambiare d'umore e di passioni. Qualcosa d'altro muove i destini. (Benni 2007: 139)

Kdor pozna oblast, ve, da o zmagi ne odloča posameznik, ne milijon pušk, in niti množica, ki se je zbrala na trgu in ki lahko vsak trenutek spremeni svoje razpoloženje in svoje strasti. Nekaj drugega vleče niti usode. (Benni 2010: 147)

Italijanski izraz ni frazeološki in bi ga lahko dobesedno prevedli kot '(kaj) premika usode'. V slovenščini se je v prevodu pojavila sestavina *nit*, ki v izvirniku ni prisotna. Prevajalec je ohranil (in stopnjeval) ekspresivnost z ustvarjanjem povezave na slovensko frazeologijo: najočitnejšo povezavo s frazemom vzpostavlja zveza *niti usode*, ki spominja na grško (in rimsko) mitologijo, kjer so Parke predle nit za vsako človekovo življenje in odločale o njegovi smrti tako, da so jo prerezale. Čeprav SSF te besedne zveze ne pozna, se *nit usode* pojavlja v SSKJ-u v zgledih v frazeološkem gnezdu pri iztočnici *nit*: 'ekspr. *presti niti človekove usode*: določati človekovo usodo; ekspsr. *prestriči, pretrgati nit življenja*: povzročiti smrt.' Nenavadni element je zveza z glagolom *vleči*, čeprav je izraz *vleči niti usode* prisoten tudi v korpusu GF, kjer ima 3 konkordance. BZ *vleči niti* spominja bolj na delovanje lutkarja kot na mitološko predstavo človekove usode, saj sta mitološki referenci bolj ustrezna glagola *presti* in *pretrgati*. Podoba lutkarja, ki vleče niti, je prisotna v frazemu *imeti (vse) niti v (svojih) rokah*, ki ima pomen 'odločati o vsem, kar je bistveno' (SSF). SSF pri razlagi motiviranosti frazema namreč navaja: 'Ko govorimo o besedni zvezi *niti v rokah*, se ponuja tudi asociacija z lutko, ki jo lutkar vodi z nitjo v rokah in tako odloča o vseh njenih gibih. Preneseno to velja za koga, ki vodi posle ali odloča o vsem iz ozadja kot nekakšna siva eminenca.' Tudi ta frazem torej popolnoma ustreza zgodbenemu kontekstu, ki govori o razmerju med človekovim vplivom na dogodke in vplivom naključja. Interakcija obeh frazemov je na pomenski ravni vsekakor prisotna, na oblikovni ravni pa ostaja bolj skrita: to, kar vzpostavlja povezavo s podobo lutkarja je namreč glagol *vleči*, ki pa ni hkrati tudi sestavina slovarske oblike frazema *imeti (vse) niti v (svojih) rokah*. Če pa pogledamo v korpus GF, najdemo 28 relevantnih konkordanc za BZ *iz ozadja vleči niti* in 65 konkordanc za *vleči niti iz ozadja*. To priča o precejšnji

ustaljenosti te besedne zveze, hkrati pa opazimo, da njen pomen ustreza pomenu frazema *imeti (vse) niti v (svojih) rokah*, tako da bi jo lahko vključili med njegove variante. Kot zgled navajam primer, ki aktualizira pomen 'voditi posle ali odločati iz ozadja kot nekakšna siva eminenca' in eksplicitno navede tudi referenco na lutkarja: »To seveda implicira, da se oni sami resnice kot takšne zavedajo in da vedo, da lahko škodi njim in njihovim botrom... torej lutkarjem, ki vlečejo niti iz ozadja - ali bolje rečeno iz Murgel.« (vir: rtvslo.si 2011)

Vleči niti usode torej označim kot **križanjsko prenovitev** dveh izhodiščnih frazemov: *presti niti usode* (iz katerega izhaja besedna zveza *niti usode*) in *imeti (vse) niti v (svojih) rokah* (iz katerega izhaja *vleči niti*). Križanje dveh frazemov ni napaka, saj se oba frazema nanašata na zunanjo silo, ki določa potek dogodkov, le da je v enem primeru usoda, v drugem pa človek. Prenovitev je kompenzacija na mikrostrukturni ravni, saj je namesto nje v IB metafora oz. preneseni pomen glagola *muovere* 'premikati', vsekakor pa je prenovitev v dosti bolj ekspresivna od izraza v IB. Lahko jo zato razumemo tudi kot kompenzacijo na makrostrukturni ravni za tiste primere, v katerih prevajalcu ni uspelo ohraniti isto stopnjo ekspresivnosti, ki jo je določen izraz imel v izvirniku. V istem besedilu npr. najdemo primer, kjer je v IB uporabljena frazeološka prenovitev, ki sproži dvojno branje besedne zveze in ustvarja humor, v CB pa imamo le neprenovitveno modifikacijo frazema, ki je znatno manj ekspresivna (primer 3.1.3).

5.4.5. Namigovanje na frazem

Zgodba *Gospod Ničla* (iz katere izhaja tudi naslov celotne zbirke) predstavlja poseben primer povezanosti med vsebino zgodbe in predstavami, ki jih že same jezikovne izbire ustvarjajo v bralčevi domišljiji. Zgodba sama v sebi ni inovativna, saj sledi vzorcu, ki je v Bennijevem opusu dokaj pogost in ki se v tej zbirki pojavi pri štirih zgodbah od skupnih devetnajstih. Označila bi jo kot zgodba o propadu kapitalista.

Kapitalist je v zgodbah Stefana Bennija predstavnik višjih slojev, ki je prišel do bogastva, brez da bi se oziral na sočloveka in brez spoštovanja do kulture. Ponavadi zaton mogotca povzroči magični element. Temu vzorcu sledijo zgodbe:

- *Škrat za porazno slabe vtise*: gospod Vantoni je pisatelj knjig o dobrem okusu, ki se obnaša vljudno samo do uglednih oseb; škrat ga uroči;
- *Novi knjigarnar*: profesor Acanti je rešil knjigarno pred zaprtjem, ampak kultura je zanj le kapital, s katerim bo mastno zaslužil; knjige se mu uprejo;
- *Garibainova vrnitev* : kritik Zebél je obogatel kot poznavalec in prevajalec pisatelja Garibaina, ki ga izkorišča ob vseh priložnostih, da izpostavi svojo kulturno avtoriteto; Garibainov duh ga kaznuje;
- in *Gospod Ničla*: Gospod Milijon je vpliven poslovnež, ki izkorišča svoj položaj in se počuti boljšega kot vsi drugi; otrok ga uroči.

Zgodba *Gospod Ničla* se razlikuje od ostalih treh samo zaradi razpleta dogodkov takoj pred zaključkom. Medtem ko v drugih zgodbah junaki Vantone, Acanti in Zebél doživijo propad takoj po uročitvi in se ta pospešeno odvija, Gospod Ničla proti koncu doživi podvig, spremeni slog življenja in nato spet zapade v stare navade. Na koncu ne propade zaradi čarobnega posega, ampak zaradi lasntega ravnanja. Konec pusti melanholičen občutek bolj kot zadovoljstvo ob maščevanju, saj je junakov propad le naznanjen.

Humor na situacijski ravni je torej nizek zaradi uporabe znanega vzorca, zato postane glavni vzrok za humor jezikovna raven, na kateri najdemo več primerov uporabljanja dvoumnosti in namigovanja na frazem z namenom ustvarjanja ironije.

Celotno besedilo prežemajo motivi in izrazi, povezani s časom in denarjem. Gospod Ničla se na začetku imenuje Gospod Milijon, kar je jasno namigovanje na njegovo finančno stanje. Gospod Milijon je namreč poslovnež, ki se ukvarja z denarjem in zasluži milijone, je ugleden in ima veliko podrejenih. Od začetka ga avtor spet in spet opisuje kot *človeka, ki (nekaj/kaj) šteje*, pri čemer v italijanščini uporablja večinoma eliptično obliko frazema *contare* 'šteti's pomenom 'biti pomeben'. *Človek, ki (nekaj/kaj) šteje* je toliko vreden kot vsota denarja, ki ga zasluži. Hkrati je življenje takega človeka določeno s časom. V besedilu je večkrat poudarjeno, da »človek, ki šteje, ima čas le zase« (Benni 2010: 132), da Gospodu Milijonu »ni treba izgubljati časa« (Benni 2010: 132) ipd. S časom, ki ga lahko posveti službi, zasluži denar in pridobiva družbeni status, zato ko zboli in ni več sposoben zaslužiti, se dokončno preobrazi v Ničlo. Števila (namigovanje na denar) ga določata v takšni meri, da v zgodbi nima drugega

imena: ko je uspešen je Gospod Milijon in ko »ne šteje nič« (Benni 2010: 143) oz. postane »navadna ničla« (Benni 2010: 135) je Gospod Ničla.

Frazem *šteti nekaj/kaj* torej prinaša cel kup asociacij, ki so povezane s časom in denarjem, hkrati pa je podlaga za nekaj frazeoloških prenovitev, ki se realizirajo na nefrazeološki ravni: v ospredju je dobesedni pomen prosto rabljene glagolske sestavine *šteti*, v ozadju pa namigovanje na frazem *šteti nekaj/kaj*. V italijanščini se frazem večinoma pojavi v eliptični obliki *contare*, ki ima v Treccani razlago 'imeti avtoriteto, biti vpliven, pomemben' (Treccani, *contare*: 2.b.). V slovenščini pa prevladuje raba pravega frazema z vezljivostnimi določili *kaj* ali *nekaj*, ki ima v SSKJ-u razlago 'biti pomemben, dober' (SSKJ, *šteti*: ekspr. *njegovi romani (nekaj) štejejo*: so pomembni, dobri). Zaradi oblikovne razlike je v italijanščini lažje zaznati namigovanja, saj ta temeljijo na popolni homonimnosti med *contare* kot eliptični frazem in *contare* kot prosti glagol. Nekatera namigovanja so v slovenščini izgubljena oz. bolj skrita tudi zaradi ožje pomenske vrednosti glagola *šteti*. Ta se namreč v italijanščini pojavi tudi v kontekstih, kjer v slovenščini uporabljamo *računati* ali *prešteti/preštevati*.

Primeri **namigovanja na frazem** so mejni primeri **sobesedilne frazeološke prenovitve**, saj se ne dogajajo na pravi frazeološki ravni. Dobesedni pomen aktualizira neposredno sobesedilno okolje. Izključno dobesedno branje sestavine je dovolj za razumevanje ožjega smisla besedila. Šele s pogledom na celoten zgodbeni kontekst pa bralec zazna frazeološki pomen. Ta ima v obravnavanih primerih vedno namen ustvarjanja **ironije**.

Navedla bom 4 primere namigovanja na frazem. Samo v enem primeru se je namigovanje popolnoma ohranilo tudi v CB (prevajalec je uporabil glagol *šteti*). V dveh primerih je namigovanje bilo izgubljeno (prevajalec je uporabil glagola *računati* in BZ *biti prepričan*), v enem pa je namigovanje postalo šibkejše (prevajalec je uporabil glagol *preštevati*).

a. *contare: računati*

- *La prego, la prego. Oggi verrò interrogato in matematica e non ho potuto studiare, ho dovuto aiutare papà a lavorare e...*

- *Non mi interessa, sparisci – dice l'uomo, e lo scosta punzonandolo con l'ombrello. Se non ci fosse gente, gli darebbe unbel calcione.*

- Dottore, – insiste il piccolo importuno – per lei è roba da niente, si vede che sa bene la matematica, che è abituato a contare. (Benni 2007: 127)

»Lepo vas prosim! Danes bom vprašan pri matematiki, pa se nisem mogel naučiti. Moral sem pomagati očku pri delu in ...«

»Kaj me briga, izgini,« reče mož in ga dregne z dežnikom, da bi se odstranil. Če ne bi bilo ljudil, bi ga brcnil.

»Gospod,« ne odneha mali sitnež. »Za vas bo lahko! Vidi se, da znate matematiko in da ste navajen računati.«

(Benni 2010: 134)

Namigovanje in ironija sta izgubljeni s prevodom. V italijanščini je namreč namesto glagola *racunati* uporabljen prav ta glagol *šteti*, ki se je do te točke v besedilu v frazeološkem pomenu pojavil že 16-krat. Povezava s frazemom je torej precej jasna. Tukaj je glagol *contare* uporabljen v pomenu 'opravljati enostavnejše aritmetične operacije, večinoma na pamet' (Treccani, *contare*: 1.); *šteti* je sicer precej ohlapno poimenovanje za vse to, tudi v italijanščini obstajajo bolj specifična izraza kot *far di conto*, *calcolare*, *far di calcolo*, vsekakor pa sobesedilo pomaga pri zaznavanju tega pomena. Mogoče bi se dvoumnost lahko ohranila tudi v slovenščini, če bi glagol dobesedno prevedli.

b. *contare*: šteti

Allora paga in fretta.

- *Le ho detto undici euro e cinquanta, questi sono undici, non sa contare? – ringhia la Nuca.*

Il dottor Milione gli sbatte venti auro in mano e salta giù. (Benni 2007: 129)

Zato raje hitro plača.

»Rekel sem vam enajst in petdeset centov. Dali ste mi enajst evrov, ne znate šteti?« zarenči Tilnik.

Gospod Milijon mu lopne dvajset evrov v dlan in skoči iz avta. (Benni 2010: 136-137)

Primer je zelo podoben prejšnjemu, le da je tukaj *šteti* uporabljen v pomenu preštevanja (kovancev), ne pa računanja, zato je prevajalec lahko uporabil isti glagol in ohranil dvoumnost in ironijo tudi v prevodu. Z razliko od prejšnjega primera je tukaj ironija prisotna tudi na situacijski ravni, saj se aroganten Gospod Milijon prvič znajde v ponižujoči situaciji; v prejšnjem primeru pa je bil še vedno vpliven in pomemben.

c. *contarci: biti prepričan*

Il primario con un sorriso disse:

- Un collasso, ma il cuore è integro. Un mesetto di riposo e lei tornerà come nuovo. Ci conti.
(Benni 2007: 135)

Nato se je primarij nasmehnil:

»Za napad je šlo, a srce je brez poškodb. Mesec počitka potrebujete, potem pa boste spet kot novi, lahko ste prepričani ...« (Benni 2010: 144)

V tem primeru v italijanščini imamo namigovanje na frazem z uporabo glagola, ki ni popolnoma homonimen z njim, ampak mu je samo podoben. Imamo namreč povezavo med frazemom *contare qlco.* 'šteti nekaj/kaj' in *contare su qlco.* 'računati na kaj', pri čemer je namesto vezljivostnega določila uporabljen prislovni zaimek *ci*. Ta primer je težji s prevajalskega vidika, saj slovenščina za ta pomen uporablja izključno glagol *računati*, zato prevajalec ni mogel ohraniti namigovanja. Tudi v italijanščini ga je na tem mestu zaradi drugačne vezljivosti težje zaznati.

d. *contare: preštrevati*

Ma non era più come prima.

Ogni tanto, si svegliava di notte.

E nella testa gli si agitavano numeri misteriosi, in fila, in serie, in successione. Elefanti rosa, con un numero sulla pancia.

Allora si alzava dal letto e contava le cravatte nell'armadio, e le giacche, e consultava i suoi documenti, il danaro di cui poteva disporre e che poteva togliere e concedere, cifre immense.

E questo lo calmava un po'.

Ma subito la sarabanda di numeri ricominciava.

Perché, nella sua misera anima, qualcosa di nascosto e pauroso si era risvegliato.

E un'eco misteriosa ripeteva quella minacciosa matematica, quei numeri senza sosta e senza corpo.

Finché una notte si svegliò sudato, ansante.

In numeri, ora lo vedeva bene, avevano un senso.

E così si accorse che stava contando gli istanti che mancavano alla sua morte. (Benni 2007: 136)

A nič ni bilo kot prej.

Občasno se je prebujal sredi noči.

Skrivnostne številke so se mu mešale po glavi, se postavljale v vrsto, v sosledje, v zaporedje.

Rožnati sloni s številkami na trebuhu.

Dvigoval se je s postelje in prešteval kravate in suknjiče v omari ter preverjal dokumente.

Prešteval je denar, ki ga je imel na razpolago, ki ga je lahko odpisal ali odobril; sami visoki zneski.

In to ga je malo pomirilo.

A vrtoglavi ples števil se je hitro spet začel.

V njegovi poniglavi duši se je namreč prebudila prikrita bojazen.

Grozeča matematika, neustavljive breztelesne številke so se ponavljale v skrivnostnem odmevu.

Potem pa se je neke noči prebudil prepoten in zasopel.

Postalo mu je jasno, da imajo številke smisel.

Doumel je, da ves čas preštevata trenutke, ki ga ločijo od smrti. (Benni 2010: 145-146)

Glagol *contare* je v italijanskem besedilu uporabljen večinoma neprehodno, tukaj pa imamo njegovo prehodno rabo, ki ustreza slovenskemu glagolu *preštevati*. Namigovanje je v slovenščini zaradi tega šibkejše, vseeno pa opazimo, da ga je prevajalec poudaril, s tem da je glagol ponovil trikrat in ne dvakrat kakor v izvirniku.

Odlomek namiguje tudi na povezavo med časom (*preštevati trenutke*) in denarjem (*preštevati denar*) ter ugledom oz. osebno vrednostjo, ki izvira iz uporabljanja časa za pridobivanje denarja (*preštevati kravate in suknjiče*).

5.4.6. Namigovanje na frazem kot besedilotvorni princip

Namigovanje na frazem imamo v treh primerih: ko so posamezne sestavine frazema prosto rabljene, a se pojavljajo v ustaljenem zaporedju; ko so sestavine prosto rabljene in se ne pojavljajo v ustaljenem zaporedju; imamo pa tudi mejne primere namigovanja (Nedelko 2006 67-68). Kot mejni primer namigovanja Nedelko (po Schweizerju) navaja sestavino *zibka* kot namigovanje na frazem (*kaj*) *biti v zibelko položeno (komu)*. Avtorja Schweizer in Burger, na katera se nanaša Nedelko, sicer ne ločita med prenovitvenimi in neprenovitvenimi modifikacijami frazemov (Nedelko 2006: 59), pri čemer se pojavi vprašanje, ali imamo v tem primeru res namigovanje ali le pretvorbo frazema oz. neprenovitveno modifikacijo *že v zibki* s pomenom 'v zgodnjih otroških letih'. Kot mejne primere namigovanja torej razumem tiste, pri katerih niso uporabljene vse sestavine frazema.

V primeru, ki ga obravnavam v tem poglavju, skoraj nobena sestavina izhodiščnega frazema ni uporabljena v besedilu, zato je primer namigovanja res mejni in zelo odvisen od bralčeve interpretacije. Namigovanje namreč obstaja predvsem na vsebinski ravni, saj na jezikovni ravni ni dovolj sestavin, ki bi dokazale, da je avtor ciljal na ta učinek.

Po drugi strani pa na vsebinski in konceptualni ravni lahko celotno zgodbo razumemo kot namigovanje na frazem, pri čemer ima frazem tudi vlogo **besedilotvornega principa**.

Kot **mejni primer namigovanja** na frazem obravnavam kratko zgodbo *Kakšno je vreme?* (Benni 2010: 108). Vsebina zgodbe lahko namiguje na frazem *fare la pioggia e il bel tempo/fare il bello e il cattivo tempo*. Na oblikovni ravni v besedilu najdemo le malo sestavin izhodiščnega frazema, tako da mogoče tovrstna povezana ni bila avtorjev namen. Tudi naslov ne vsebuje frazema, ampak ga mogoče samo nakazuje z uporabo sestavine *tempo*. Sicer pa tudi Nedelko (po Burgerju) poudarja, da je frazem kot besedilotvorni princip »mejni in ekstremni primer modifikacije« (Nedelko 2006: 77), ter navaja nekaj primerov, ki so tudi zelo odvisni od bralčeve perspektive (frazem se namreč tudi v teh primerih pojavi v naslovu le kot namigovanje).

Bennijeva zgodba *Kakšno je vreme?* obsega samo eno stran in se vrti okoli pogovora med vladarjem in njegovim majordomom. Vladar je še v postelji, zavesa pokriva okna, zato vpraša majordoma, kakšno je vreme. Majordom ga opominja, da je odločitev o tem, kakšno

je vreme, njegova vladarska obveznost. Vladar se nato odloči, da je vreme sončno, da bo še malo spal in da bo nato šel igrat golf. Majordomu skoraj uide, da bo vladar moral vzeti s sabo dežnik, ampak se pravočasno popravi in mu svetuje, naj vzame klobuk, saj sonce peče.

Zgodba spominja na italijanski frazem *fare la pioggia e il bel tempo/fare il bello e il cattivo tempo*, dobesedno 'narediti dež in lepo vreme/narediti lepo in grdo vreme'. M. Quartu ga v frazeološkem slovarju razlaga kot 'uveljaviti lastne želje preko svojega položaja in moči; prisiliti druge, da naredijo to, kar hočemo; imeti določeno situacijo v rokah, imeti popolno oblast, kakor da bi lahko celo vremenu ukazovali'.

Zgodba torej izhaja iz iste ideje, ki je izhodiščna motivacija za frazeološki izraz: tudi najvplivnejši človek na svetu ne more ukazovati vremenu. Če besedilo razumemo kot namigovanje na frazem *fare la pioggia e il bel tempo/fare il bello e il cattivo tempo*, moramo frazem obravnavati tudi kot **sobesedilno prenovitev** preko remotivacije frazema, ki ima namen ustvarjanja **humorja**, saj sobesedilo (celotno besedilo) predstavlja natančno sliko dobesednega pomena frazema, ki hkrati namiguje na njegov frazeološki pomen.

V slovenščini obstaja delno ekvivalentni frazem *vedriti in oblačiti kje*, ki ima v SSF razlagi 'biti kje stalno navzoč' in 'odločati, imeti oblast kje, ravnati po svoji volji' (GF, *vedriti in oblačiti*: 110 konkordanc). Frazem v slovenščini ima delno ekvivalenco s frazemom v italijanščini tako na oblikovni kot na pomenski ravni (v italijanščini frazem nima prvega pomena). Če bi prevajalec želel izraziti namigovanje, bi verjetno moral spremeniti besedilo tako, da bi v njem lahko uporabil sestavini *vedriti* in *oblačiti*. Možno je tudi, da namigovanja ni zaznal ali da se mu je zdelo, da je že vsebina zgodbe dovolj za vzpostavljanje povezave s frazemom (tudi v italijanščini je namig prisoten bolj na vsebinski kot na oblikovni ravni, saj če bi ga avtor želel izraziti bolj eksplicitno, bi lahko uporabil sestavine frazema na ravni BZ kot npr. *bel tempo* ali *cattivo tempo*).

Vzpostavljanje asociacije na frazem je pri bralcu lahko bolj ali manj zavedno, lahko pa je tudi odsotno, saj je odvisno od njegove razgledanosti po jeziku in literaturi. Ker je namigovanje v IB na oblikovni ravni izraženo le preko pojavljanja besede *vreme*, ima smisel zgodbe glavno vlogo pri vzpostavljanju asociacije na frazeološki pomen. Zaradi prisotnosti delno ekvivalentnega frazema lahko tudi slovenski bralec zazna namigovanje, čeprav popolna odsotnost sestavin izhodiščnega slovenskega frazema otežuje to interpretacijo.

5.5. Opažanja v zvezi s prevajanjem frazeoloških prenovitev

V obravnavanih besedilih najdemo 22 frazeoloških prenovitev in 5 primerov namigovanja na frazem, pri katerih je frazem tudi besedilotvorni princip. V večini primerov (10 primerov) je prevajalec prevedel prenovitev v IB s prenovitvijo v CB. Znotraj tega najdemo 8 primerov, v katerih je prevajalec uporabil isto vrsto prenovitve, in 2 primera, v katerih je prevajalec ustvaril različno vrsto prenovitve.

Analiza prvih 8 primerov ustvarja raznoliko sliko:

- v 2 primerih (**5. scendere dalla giostra/stopiti z vrtljaka**; **7. non vedere al di là del proprio naso/ne videti dlje od nosu**) imamo v IJ in CJ **popolnoma ekvivalentna izhodiščna frazema**, iz katerih sta izpeljani **popolnoma ekvivalentni frazeološki prenovitvi** v IB in CB (ena skladenjska, druga sobesedilna);
- v 3 primerih (**3. i pensieri nuotano in testa a qlcu./misli plavajo komu po glavi**; **4. due corna a uno/dva rogova proti enemu**; **6. costruire il castello di qlco. su qlcu./sezidati grad česa na kom**) imamo v IJ in CJ **delno ekvivalentna izhodiščna frazema**, iz katerih sta izpeljani **popolnoma ekvivalentni frazeološki prenovitvi** v IB in CB (ena sestavinska, ena skladenjska in ena križanjska);
- v 2 primerih (**1. fare i cornetti a qlcu./postaviti komu rožičke na glavo**; **8. ricominciare da capo col capo/z vrhom začeti od vrha**) imamo v IJ in CJ **delno ekvivalentna izhodiščna frazema**, iz katerih sta izpeljani delno ekvivalentni frazeološki prenovitvi (ena sestavinska, druga sobesedilna), ki pa imata **delno ekvivalenco na oblikovni ravni in popolno ekvivalenco na pomenski**;
- v 1 primeru (**2. casa sulle spalle/nositi hišico na plečih**) imamo **delno ekvivalentna izhodiščna frazema**, iz katerih sta izpeljani sestavinski frazeološki prenovitvi, ki imata **delno ekvivalenco tako na pomenski kot na oblikovni ravni**.

Na ustvarjanje iste vrste frazeološke prenovitve odločilno vpliva možnost in sposobnost prevajalca, da v CJ najde izhodiščni frazem, ki kaže vsaj delno prekrivnost z izhodiščnim frazemom v IJ.

V primerih, ko je prekrivnost popolna, prevajalec lahko izraz prevede dobesedno in s tem ohrani isti učinek, ki ga je imel v IB. To se zgodi v primeru 5. (*scendere dalla giostra/stopiti z vrtiljaka*) in tudi v primeru 7. (*non vedere al di là del proprio naso/ne videti dlje od nosu*), kjer popolna ekvivalenca izhodiščnih frazemov v IJ in CJ omogoča ohranitev humornega učinka.

V primerih, ko je prekrivnost delna, pa imamo več možnih prevajalskih rešitev, saj se tudi znotraj delne prekrivnosti pojavljajo manjše ali večje razlike.

V primerih 3. in 6. (*i pensieri nuotano in testa a qlcu./misli plavajo komu po glavi; costruire il castello di qlco. su qlcu./sezidati grad česa na kom*) imata izhodiščna frazema v IJ in CJ le oblikovno delno prekrivnost, medtem ko je pomen popolnoma ekvivalenten. Prenovitev v IB povzroči izpust neprekrivnih sestavin in omogoča, da je prenovitev v CB popolnoma ekvivalentna s prenovitvijo v izvirniku. V primeru 4. (*due corna a uno/dva rogova proti enemu*) pa imamo delno prekrivnost izhodiščnih frazemov tudi na pomenski ravni, saj frazem v IJ in v CJ imata drugačno kolokabilnost (frazem v CJ se uporablja samo v zvezi z ženskami). V tem primeru je frazem v CJ še dodatno prenovljen, saj ima spremenjeno kolokabilnost. Sprememba je sobesedilno pogojena, prevajalec ni dodatno opozoril nanjo, saj je že dovolj razumljiva.

Ista izhodiščna frazema kot v primeru 4. sta tudi podlaga za frazeološki prenovitvi, ki imata delno oblikovno in popolno pomensko prekrivnost. V primeru 1. imamo v IB prenovitev frazema *fare i cornetti*. Prenovitev ni povzročila izpust neprekrivne sestavine, glagola *fare*, ki torej predstavlja problem za prevajalca. Glagol *fare* se namreč veže z obema pomenoma sestavine *i cornetti* 'rogličke', pri čemer v enem primeru pridobi pomen 'peči', v drugem pa frazeološki pomen 'varati'. V slovenščini nimamo glagola, ki bi ga lahko uporabili v obeh pomenih hkrati, zato je prevajalec moral poseči po dva različna glagola (*peči* in *postaviti*), s čimer se je dvoumnost celotne BZ skrčila na dvoumnost sestavine *rožički*. Vsekakor pa je prevajalcu uspelo ohraniti možnost dvojnega branja jedrne sestavine frazema, pri čemer je ohranil tudi humorni učinek. Še en primer delne prekrivnosti izhodiščnih frazemov v IJ in CJ predstavlja primer 8. (*ricominciare da capo col capo/z vrhom začeti od vrha*). Tu je naloga prevajalca še težja, saj v CJ nimamo besede, ki bi bila oblikovno in pomensko ekvivalentna jedrni sestavini *capo* v IJ. Prevajalec je torej kot jedrno sestavino za prenovitev uporabil izraz *vrh*, ki ima popolnoma drugačen dobesedni pomen, lahko pa se v prenesenem pomenu uporablja na zelo podoben način. Prenovitev, ki jo je ustvaril v CB, ima delno oblikovno

ekvivalenco (isto skladenjsko strukturo z drugačnimi sestavinami), a popolno pomensko ekvivalenco z izrazom v IB. Prevajalec je ohranil tudi humor.

Izhodiščna frazema v primeru **2.** (*casa sulle spalle/nositi hišico na plečih*) kažeta več razlik kot podobnosti. Med frazemoma *avere la testa sulle spalle* in *nositi kaj na plečih* lahko prepoznamo delno ekvivalenco, če upoštevamo, da je na oblikovni ravni pri obeh prisotna sestavina *na plečih*, na pomenski pa pomen 'biti odgovoren'. To, kar frazema močno razlikuje, pa je konotacija, saj ta je pri izhodiščnem frazemu v IJ izrazito pozitivna, v CJ pa negativna. Prevajalec se je za odpravljanje negativne konotacije zanesel na sobesedilo in vnesel manjšo oblikovno spremembo, saj je uporabil manjšalnico (besedo *hišica*), ki lahko deluje tudi ljubkovalno.

V besedilih najdemo še dva primera, v katerih je prenovitev bila prevedena s prenovitvijo, čeprav sta v IB in CB bila uporabljena različna prenovitvena postopka. To sta primera **9.** (*darla in giro come il verderame/vlačiti se kot modra galica*) in **10.** (*farsi in quattro/potrebovati štiri roke*). Pri obeh primerih opazimo, da je prevod v CB na meji med frazeološko prenovitvijo in prosto besedno zvezo, saj ne vzpostavlja dovolj jasne povezave z izhodiščnim frazemom. V prvem primeru je prevajalec ohranil ekspresivnost z uporabo glagola *vlačiti se*, ki ima v SSKJ- oznako slabšalno, hkrati pa priklicuje asociacijo na frazem *vlačiti se kot megla*. Ker se izraz pojavi v govoru lika, ki ga zaznamujejo grobost, vulgarnost, neknjižnost in izvirnost, je njegova nenavadnost na nek način pričakovana in ne otežuje branja. V drugem primeru pa imamo izraz, ki lahko priklicuje asociacijo na frazem (*ne*) *imeti deset rok*, pri čemer tudi brez poznavanja tega izhodiščnega frazema ostane povsem razumljiv in vpelje določeno stopnjo ekspresivnosti, saj je sestavina *roka* uporabljena v prenesenem pomenu.

V 8 primerih frazeološka prenovitev v IB ni bila prevedena s frazeološko prenovitvijo v CB. Tudi tukaj najdemo več prevajalskih rešitev:

- v 3 primerih je frazeološka prenovitev v IB bila prevedena s pravim frazemom v CB (**11.** *dibattersi come un pesce in secca/premetavati se kot riba na suhem*; **13.** *aggiungere fuoco/doliti olja na ogenj*; **14.** *ombra di dubbio/senca dvoma*);
- v 1 primeru je frazeološka prenovitev v IB bila prevedena z neprenovitveno modifikacijo frazema v CB (**12.** *la Storia si ripete/ista zgodba se ponavlja*);

- v 4 primerih je frazeološka prenovitev v IB bila prevedena z nefrazeološkim izrazom v CB (**15.** *bianco come farina: bel kakor moka*; **16.** *urlare come un porcello sgozzato/kričati, kot da bi koga drli iz kože*; **17.** *adattarsi come un guanto/prilagoditi se kot volnena rokavica roki*; **18.** *vispo come un segugio/živahen kot lovski pes*).

Razlog, da namesto prenovitve imamo v primerih **11.** (*dibattersi come un pesce in secca/premetavati se kot riba na suhem*) in **14.** (*ombra di dubbio/senca dvoma*) pravi frazem v CB, je, da ista BZ, ki v IB ima status prenovitve, obstaja v CJ kot pravi frazem. Prevajalec je torej z »dobesednim« prevodom ohranil frazeološkost in uporabil pravi frazem. V primeru **13.** (*aggiungere fuoco/doliti olja na ogenj*) pa se je zavestno odločil za uporabo pravega frazema, saj prenovitev v IB ni najboljše izpeljana in prinaša zelo rahlo spremembo v pomenu (namigovanje na uporabo orožja): pravi frazem na tem mestu deluje bolj ekspresivno in hkrati ustvarja podobno sliko, kot jo ustvarja prenovitev v IB.

V primeru **12.** (*la Storia si ripete/ista zgodba se ponavlja*) je prevajalec uporabil neprenovitveno modifikacijo namesto pravopisne prenovitve, saj ta temelji na popolni homonimiji med besedama *zgodba* in *zgodovina* v italijanščini, in posledično v slovenščini sploh ni mogoča. Prevajalec je ohranil del ekspresivnosti s tem, da je v prevodu ohranil frazeološkost.

Ostali primeri so bili prevedeni z nefrazeološkim izrazom. Pri tem opazimo, da imamo v IB same primerjalne frazeme z visoko stopnjo motiviranosti. Ti ustvarjajo jasno sliko, ki jo bralec razume tudi, če izhodiščnega frazema sploh ne pozna, zato so prevodi večinoma kalki izrazov v IB. Manjšno stopnjo motiviranosti je prevajalec zaznal pri frazemih **16.** (*urlare come un porcello sgozzato/kričati, kot da bi koga drli iz kože*) in **17.** (*adattarsi come un guanto/prilagoditi se kot volnena rokavica roki*). Prvega je poskusil prevesti frazeološko, a je pri tem neuspešno križal dva frazema. Drugemu pa je v prevodu dodal sestavini *volnena* in *roki*, ki zvišajo motiviranost izraza.

Prevajalec je ustvaril prenovitve na tudi mestih, kjer jih v IB ni. Imamo 4 take primere:

- v 2 primerih je prenovitev v CB nadomestila frazeološki izraz v IB (**19.** *è dura per qlcu./iti komu za nohte, kremplje in kopita*; **20.** *giù le mani/roke stran z*);

- v 2 primerih je prenovitev v CB nadomestila nefrazeološki izraz v IB (**21.** avere gli occhi iniettati d'insaccato/klobase gledajo komu iz ušes; **22.** muovere i destini/vleči niti usode).

V enem primeru (**20.** *giù le mani/roke stran z*) je prevajalec ustvaril prenovitev, da bi v ospredju aktualiziral dobesedni pomen BZ, ki ga v IB aktualizira sobesedilo. V ostalih primerih pa je prevajalec ustvaril prenovitev z namenom, da bi kompenziral za ekspresivnost, ki je v IB izražena tako na mikrostrukturni kot na makrostrukturni ravni. Na mikrostrukturni ravni imamo v posameznih primerih: **19.** frazem; **21.** groteskni opis; **22.** preneseni pomen glagola. Opazimo, da je stopnja ekspresivnosti v prevodu znatno višja (mogoče le v primeru **21.** ostane podobna izvirniku). Prevajalec namreč hoče s temi prenovitvami ustvariti tudi kompenzacijo za tisto ekspresivnost, ki je na drugih točkah v besedilu ni mogel ohraniti.

Nekatere frazeološke prenovitve imajo v satiričnih, humorističnih besedilih dodatno lastnost ustvarjanja humorja. Za te frazeološke prenovitve je značilno, da sprožijo dvojno branje oz. aktualizacijo frazeološkega in nefrazeološkega pomena besedne zveze. Več kot tretjina obravnavanih prenovitev (8/22) ima namen ustvarjanja humorja. Le en primer takšne prenovitve je bil preveden »dobesedno« (**7.** *non vedere al di là del proprio naso/ ne videti dlje od nosu*), saj je izhodiščni frazem v IJ popolnoma ekvivalenten frazemu v CJ. V drugih primerih pa tako prevajanje ni bilo mogoče. Ta podatek lahko kaže na to, da je v obravnavanih primerih ohranjanje stilnega učinka za prevajalca bolj pomembno kot to, da bi ostal zvest oblikovni podobi frazema.

Humor, ki temelji na dvojnem branju, je bil ohranjen v treh primerih: **1.** *fare i cornetti/postaviti rožičke*, **7.** *non vedere al di là del proprio naso/ ne videti dlje od nosu* in **8.** *ricominciare da capo col capo/z vrhom začeti od vrha*. V treh primerih dvojno branje in humor nista bila ohranjena, a je prevajalec kljub temu ohranil neko stopnjo ekspresivnosti: z uporabo modificiranega frazema (**12.** *la Storia si ripete/ista zgodba se ponavlja*), z uporabo ekspresivnega glagola, ki namiguje na frazem (**9.** *darla in giro come il verderame/vlačiti se kot modra galica*) in z uporabo prenovitve, ki aktualizira predvsem pomen BZ kot PBZ (**10.** *farsi in quattro/potrebovati štiri roke*). V dveh primerih je prevajalec uporabil prenovitev z dvojnim branjem na mestu, kjer je v italijanščini ni, in s tem znatno stopnjeval ekspresivnost in dodal humor: enkrat namesto frazeološkega izraza v italijanščini (**19.** *è dura per qlcu./iti komu za nohte, kremplje in kopita*), enkrat namesto nefrazeološkega, a hiperboličnega in

skoraj grotesknega opisa v italijanščini (**21. avere gli occhi iniettati d'insaccato/klobase gledajo komu iz ušes**). Prevajalčeva izbira je v drugem primeru ustrežnejša izhodiščnemu besedilu, saj je tudi v njem prisoten humor (na vsebinski ravni), sobesedilo v slovenščini pa še vedno aktualizira predvsem frazeološki pomen besedne zveze, medtem ko je dobesedno branje v ozadju. V prvem primeru pa jo razumem kot sredstvo za ohranjanje ekspresivnosti na besedilni ravni.

Nekatere prenovitve sprožijo **dvojno branje** celotnega frazema, nekatere pa sprožijo dvojno branje le določene sestavine. Prve so: *fare i cornetti, la Storia si ripete, non vedere al di là del proprio naso/ne videti dlje od nosu* in *klobase gledajo komu iz ušes*. Druge so: *postaviti rožičke* (dvojno branje sestavine *rožiček*), *iti komu za nohte, kremplje in kopita* (dvojno branje sestavine *noht*), *darla in giro come il verderame* (dvojno branje sestavine *dare*), *ricominciare da capo col capo/z vrhom začeti od vrha* (dvojno branje sestavine *capo/vrh*) in *farsi in quattro* (dvojno branje sestavine *quattro*). V enem primeru se izhodiščna prenovitev v IB, ki zadeva celoten frazem, skrči na prenovitev ene sestavine v CB (*fare le corna/postaviti rožičke*).

Od obravnavanih prenovitev s humornim učinkom so tri **sestavinske**, ena je **križanjska** in štiri so **sobesedilne**, nimamo pa primerov takšnih skladijskih prenovitev. K ustvarjanju humorja pa prispevajo tudi mejni primeri frazeološke prenovitve, namigovanja na frazem.

V besedilu *Gospod Ničla* so to prenovitve frazema *contare qlco.* v italijanščini in *šteti nekaj/kaj* v slovenščini. Prosta raba glagola *contare* oz. *šteti* ustvarja **namigovanje na frazem**, ki deluje ironično. V IB imamo štiri takšne prenovitve, v CB pa je ohranjena samo ena, dve sta izgubljeni, ena pa je manj zaznavna.

Če bi prevajalec želel ohraniti namigovanje v vseh primerih, bi moral uporabiti glagol *šteti* tudi v besednih zvezah, v katerih v slovenščini zveni nenavadno, npr. v pomenu 'računati'. Takšna uporaba glagola bi sicer na bralca delovala kot forsiranje, saj bi izstopala zaradi svoje neustaljenosti in bi imela prav nasprotni učinek od namigovanja, ki pa ostaja vedno v ozadju (s tem bi se uničila tudi ironija). Prevajalčeva izbira, da ne forsira uporabe glagola *šteti* na mestih, kjer bi deloval nenavadno, je povzročila, da sta dve namigovanji bili izgubljeni v prevodu, hkrati pa je edina smiselna prevajalska rešitev.

Če pogledamo širšo sliko, lahko trdimo, da se v celotnem besedilu pojavljajo reference na frazeološki in dobessedni pomen glagola *šteti*, saj zgodbo prežemajo reference na denar in števila. Primer mogoče že meji na rabo frazema kot besedilotvorni princip (Nedelko 2006: 77), ampak nimamo dovolj dokazov za takšno interpretacijo. Frazem pa je vsekakor motiv, ki poveže celotno besedilo in glavno sredstvo za ustvarjanje ironije.

Kot mejni primer namigovanja na frazem sem označila celotno zgodbo *Kakšno je vreme?* V tej zgodbi se namigovanje ne realizira preko proste aktualizacije posameznih sestavin frazema, ampak izključno na vsebinski ravni. Seveda se pojavljajo tudi določene sestavine frazema (npr. beseda *vreme*), ampak jih je premalo, da bi z gotovostjo trdili, da je namigovanje namen avtorja. V primeru, da namigovanje prepoznamo, moramo frazem označiti tudi kot **besedilotvorni princip**. Ker se namigovanje na frazem realizira preko aktualizacije njegovega dobessednega pomena, imamo tudi dvojno branje, ki ustvari humor.

Namigovanje na frazem Nedelko obravnava kot znotrajbesednozvezno jezikovno igro, medtem ko je frazem kot besedilotvorni princip med zunajbesednozveznimi jezikovnimi igrami. Na podlagi primerov v 5. In 6. podpoglavju lahko trdimo, da je namigovanje mejna oblika sobesedilne prenovitve (če ne bi bilo predzgodbe, bi npr. besedo *šteti* razumeli le v dobessednem pomenu). Namigovanje je torej vedno zunajsintagmatsko.

Na podlagi obravnavanega lahko tudi trdimo, da je delitev med zunaj- in znotrajfrazemskimi prenovitvami le način za ugotavljanje, kateri izmed teh dveh dejavnikov najbolj vpliva na spremembo v pomenu, sobesedilo ali spremenjena oblika frazema. V vseh primerih pa je prenovitev močno pogojena s sobesedilom, prav tako pa že sama notranja zgradba določenih frazemov vpliva na možnost dvojnega branja.

Ločitev med frazeološkimi prenovitvami z namenom ustvarjanja humorja in drugimi prenovitvami je pokazala večjo težnjo po dobessednem prevajanju prenovitev, ki ne prispevajo k ustvarjanju humorja. Seveda pa moramo vedno upoštevati, da k temu pripomorejo tudi drugi dejavniki, predvsem ekvivalenca med izhodiščnim frazemom v IJ in v CJ.

6. Povzetek

V svoji magistrski nalogi sem analizirala prevode minimalnih glagolskih frazemov s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' in prevode frazeoloških prenovitev v zbirki *Gospod Ničla in druge zgodbe* italijanskega avtorja Stefana Bennija, ki jo je v slovenščino prevedel Janko Petrovec.

Osredotočila sem se na ti skupini, ker imata skupni značilnosti, ki sta za prevajalca zelo pomembni: v besedilu vpeljeta visoko stopnjo ekspresivnosti in sta težki področji za prevajalca. Prevajanje minimalnih glagolskih frazemov s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' otežujejo že razlike na slovarski ravni. Zaradi oblikovnih in pomenskih (tudi konotativnih) razlik med slovarskimi oblikami tovrstnih frazemov v italijanščini in slovenščini je možnost prevajanja izhodiščnega minimalnega glagolskega frazema v IB s popolno ekvivalentnim frazemom v CB zelo omejena in v obravnavanih besedilih ni nikoli realizirana. Frazeološke prenovitve pa pri prevajanju lahko predstavljajo težavo, ker izhajajo iz razmerja med slovarsko obliko in besedilno realizacijo frazema. Na nastanek frazeološke prenovitve s popolno ekvivalenco v CB ne vpliva le ekvivalenca slovarskih oblik izhodiščnih frazemov v IJ in CJ, ampak tudi drugi dejavniki, kot so konkretizacija v besedilu, razmerje med izhodiščnim in prenovljenim frazemom, možnost vzpostavljanja istega razmerja med zamenjanimi sestavinami pri sestavinskih prenovitvah v IB in CB (npr. zamenjava izhodiščnega glagola premikanja z drugim glagolom premikanja) in prenovitveni postopek (posamostaljenje npr. lahko odpravlja neprekrivnost glagolske sestavine). Predvsem na prenovitve z namenom ustvarjanja humorja pa vpliva obstoj homonimnih sestavin v IJ in CJ, ki lahko aktualizirajo pomen prenovljenega frazema na dveh ravneh (npr. *storia* 'zgodba' – *Storia* 'zgodovina' v italijanščini; *vrh* 'začetek' – *vrh* 'nadrejenec' v slovenščini).

V obeh analizah se kaže raznolikost prevajalčevih pristopov. Minimalni glagolski frazemi s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka' so bili trikrat prevedeni s frazeološkim izrazom, ki ni minimalni frazem, devetkrat pa nefrazeološko. Zaradi minimalne strukture izhodiščnih frazemov prevladuje prevajanje z enobesedno glagolsko ustreznico, znotraj tega pa štirikrat najdemo zaznamovane glagole, enkrat pa glagol v prenesenem pomenu.

V analizi prevodov frazeoloških prenovitev se ustvarja še bolj raznolika slika. V okviru prenovitev istega tipa imamo primere, kjer iz popolnoma ekvivalentnih izhodiščnih frazemov sta nastali popolnoma ekvivalentni prenovitvi; primere, kjer iz delno ekvivalentnih izhodiščnih frazemov sta nastali popolnoma ekvivalentni prenovitvi; primere, kjer iz delno ekvivalentnih izhodiščnih frazemov sta nastali delno ekvivalentni prenovitvi z oblikovno in pomensko delno prekrivnostjo ali samo oblikovno delno prekrivnostjo. Imamo dva primera različnih prenovitev v IB in CB, kjer sta prenovitvi v CB zelo na meji med frazeološko prenovitvijo in nefrazeološkim izrazom. Imamo osem primerov, kjer prenovitev v IB ni bila prevedena s prenovitvijo v CB. Znotraj te kategorije najdemo prevode s pravim frazemom, prevoda z neprenovitveno modifikacijo frazema, nefrazeološke kalke in neuspešno križanje frazemov.

Prevajalčev pristop je torej zelo raznolik in odvisen od posebnosti posameznih primerov, pri čemer se kaže tudi njegova ustvarjalnost pri iskanju rešitev, ki bi na bralca prevoda učinkovale na podoben način, kot učinkuje izhodiščno besedilo. Posebej zanimivi so primeri kompenzacije, kajti pri njih lahko vidimo, kako je prevajalec vedno v dialogu z besedilom kot celoto, saj ti predstavljajo bolj ali manj ustvarjalne posege, ki niso vedno utemeljeni na mikrostrukturni ravni, ampak imajo tudi vlogo, da ohranjajo določeno stopnjo ekspresivnosti na besedilni ravni. Prevajalec je dvakrat ustvaril kompenzacijo z minimalnima glagolskima frazema s strukturo 'glagol + klitična oblika osebnega zaimka', štirikrat pa je ustvaril frazeološko prenovitev na mestu, kjer je v IB ni. Prevajalčeve frazeološke prenovitve so dobro izpeljane: prevodno besedilo na določenem mestu obogatijo, hkrati pa na besedilni ravni delujejo kompenzacijsko. Največji ustvarjalni poseg v prevodno besedilo imamo v primerih, ko prevajalec ustvari frazeološko prenovitev, ki preko aktualizacije dvojnega branja ustvarja humor. Tovrstna kompenzacija v prevodnem besedilu znatno stopnjuje ekspresivnost, a v okviru celotne zbirke deluje kot sredstvo za ohranjanje frazema (in frazeološke prenovitve) kot stilema, saj se povsem prilega avtorjevemu stilu, za katerega je značilna inovativna raba jezika na vseh ravneh in ustvarjanje dvoumnosti.

Posebno podskupino frazeoloških prenovitev predstavljajo tudi mejni primeri namigovanja na frazem in uporabe frazema kot besedilotvornega principa, ki pa so se prav zaradi svoje narave v prevodu večinoma izgubili. Prepoznavanje namigovanja je namreč zelo odvisno od bralca, hkrati pa je za njegovo ohranjanje ključnega pomena, da v CJ najdemo ekvivalentni

izhodiščni frazem, katerega sestavine aktualizirajo isti slovarski pomen, ki ga aktualizirajo sestavine IF, ko so prosto rabljene. Ker namigovanja po definiciji ne smejo biti očitna, je iskanje prevodnih rešitev omejeno na tiste, ki v CB ne izpadejo kot forsiranje. Zaradi tega se je v prevodu popolnoma ohranil le en primer namigovanja, ki v besedilu ustvarja ironijo.

VIRI IN LITERATURA

Stefani Benni, 1987: *Il bar sotto il mare*. Milano: Feltrinelli.

Stefano Benni, 1994: *L'ultima lacrima*. Milano: Feltrinelli.

Stefano Benni, 2007: *La grammatica di dio*. Milano: Feltrinelli.

Stefano Benni, 2010: *Gospod Ničla in druge zgodbe*. Iz italijanščine prevedel Janko Petrovec. Ljubljana: LUD Literatura.

Francesco Bianco, 2010: Locuzioni. *Enciclopedia dell'italiano Treccani*.

http://www.treccani.it/enciclopedia/locuzioni_%28Enciclopedia-dell%27Italiano%29/.

Books in Italy: Janko Petrovec. <http://www.booksinitaly.it/it/traduttori/janko-petrovec-2/>.

Umberto Eco, 2003: *Dire quasi la stessa cosa*. Milano: Bompiani.

Meta Grosman idr., 1997: *Književni prevod*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Elisabetta Jezek, 2011: Verbi pronominali. *Enciclopedia dell'italiano Treccani*.

http://www.treccani.it/enciclopedia/verbi-pronominali_%28Enciclopedia-dell%27Italiano%29/.

Erika Kržišnik, 1996: Norma v frazeologiji in odstopi od nje v besedilih. *Slavistična revija* 44/2. Ljubljana : Slavistično društvo Slovenije. 133–154.

Erika Kržišnik, 2001: Frazemi s strukturo glagol + osebni zaimek v slovenskem jeziku. *Frazeografia słowianska*. Opole : Uniwersytet Opolski. 239–248.

Erika Kržišnik, 2006: Izraba semantične potence frazemov. V angleščino prevedla Marjeta Vrbinc. *Slavistična revija* 54. Ljubljana : Slavistično društvo Slovenije. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-OI80BALA>.

Francesca Masini, 2011: Parole polirematiche. *Enciclopedia dell'italiano Treccani*.

http://www.treccani.it/enciclopedia/parole-polirematiche_%28Enciclopedia-dell%27Italiano%29/.

Franc Miklošič, 2015: *Vergleichende Grammatik der slavischen Sprachen. Vol. 4, Syntax*.

Cambridge: Cambridge University Press.

Vesna Nedelko, 2006: *Frazeologija pri prevajanju umetnostnih besedil*. Magistrska naloga.

Ljubljana.

Zygmunt Tęcza, 1997: *Das Wortspiel in der Übersetzung : Stanisław Lems Spiele mit dem Wort als Gegenstand interlingualen Transfers*. Tübingen : Max Niemeyer Verlag.

Andrea Viviani, 2006: I verbi procomplementari tra grammatica e lessicografia. *Studi di grammatica italiana a cura dell'accademia della crusca XXV*. Firenze: Le Lettere. 225–322.

http://www.academia.edu/359062/_I_verbi_procomplementari_tra_grammatica_e_lessicografia_

Wikipedia: Stefano Benni. https://it.wikipedia.org/wiki/Stefano_Benni.

SLOVARJI

Tullio De Mauro, 1999: *Grande dizionario italiano dell'uso*. Torino: UTET.

Janez Keber, 2011: *Slovar slovenskih frazemov*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

Maks Pleteršnik, 2010: *Slovensko-nemški slovar* (spletna izdaja). Ljubljana: ZRC SAZU.

<http://bos.zrc-sazu.si/pletersnik.html>.

Monica Quartu, 2011: *Dizionario dei modi di dire della lingua italiana* (spletna izdaja). Hoepli.

<http://dizionari.corriere.it/dizionario-modi-di-dire/>

Slovar slovenskega knjižnega jezika (spletna izdaja), 2010. Ljubljana: ZRC SAZU.

<http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>.

Giovanna Turrini, 1995: *Capire l'antifona. Dizionario dei modi di dire con esempi d'autore*. Bologna: Zanichelli.

Il Vocabolario Treccani (spletna izdaja), 2008. Roma: Istituto dell'Enciclopedia Italiana.
<http://www.treccani.it/vocabolario/>.

Nicola Zingarelli, 2005: *Lo Zingarelli 2005. Vocabolario della lingua italiana*. Bologna: Zanichelli.

Priloga 1: Frazeološko gradivo

Seznam frazemov s popolno ekvivalenco

	Frazem v IB	Frazem v IJ, slovarska oblika: pomenska razlaga	Dobesedni prevod, prevod slovarske oblike: prevod pomenske razlage	Frazem v CB	Frazem v CJ, slovarska oblika: pomenska razlaga	Opombe
1.	<i>Poi ecco la nebbia. <u>Non si vedeva al di là del proprio naso.</u> L'unico che camminava tranquillo era Enea che aveva il naso lungo ventotto centimetri.</i> (Benni 1987: 13)	Non vedere al di là del proprio naso (pren. iz: non vedere più in là del proprio naso): Vederici poco. In senso figurato, essere di vedute limitate, o mancare di lungimiranza, di previdenza, d'iniziativa e simili. Anche essere lenti a capire. (Quartu)	Ne videti čez lastnega nosu (pren. iz: ne videti dlje od lastnega nosu): biti kratkovidn i. V figurativne m pomenu, imeti omejen pogled na svet, ne biti daljnovidn, previden, pobuden ipd. Tudi biti počasen pri razumevan ju. (Quartu)	<i>Nastopila je megla. <u>Nismo videli dlje od nosu.</u> Edini, ki je lahko mirno hodil po ulicah, je bil Enej, čigar nos je meril osemindvajset centimetrov.</i> (Benni 2010: 13)	Ne videti dlje od nosu (pren. iz: ne videti dlje od svojega nosa): Izražena ugotovitev, da je kdo kratkoviden ali preneseno, da kdo slabo predvideva, slabo presoja, je nekoliko omejen (SSF).	V IF je uporabljen svojilni zaimek <i>proprio</i> , ki ga lahko prevedemo s povratnim svojilnim zaimkom <i>svoj</i> ali s pridevnikom <i>lasten</i> , kajti izraža, da je osebek stavka tudi lastnik. V tem kontekstu je pomen frazema 'imeti omejeno vidno polje'. Drugi preneseni pomen 'omejenost razuma, presoje' ni aktualiziran, je pa aktualiziran dobesedni pomen preko sobesedilne prenovitve.

2.	<i>Il dittatore tremò. Era venuto per lui il momento della verità.</i> (Benni 1987: 52)	Viene il momento	Pride trenutek	<i>Diktator je vztrepetal. Napočil je trenutek resnice.</i> (Benni 2010: 17)	Trenutek napoči: knjiž. začeti se, nastopiti: za naš kraj je napočil nov čas; čakala je, kdaj bo napočil težko pričakovani trenutek (SSKJ) GF, trenutek napoči: 26 konkordanc	V CJ je frazeološkost bolj razvidna, saj je za pomen glagola <i>venire</i> uporabljen glagol <i>napočiti</i> , ki je že sam po sebi zaznamovan.
3.	<i>A quelle parole il dittatore si buttò in ginocchio. Com'era buono il capo degli Uomini Buoni! Che grande lezione gli dava! Non con anatemi e ingiurie, ma con la forza dell'indulgenza e del perdono.</i> (Benni 1987: 52)	Buttarsi in ginocchio (mod. iz: mettersi in ginocchio, gettarsi alle ginocchia): 1. arrendersi, capitolare, cedere davanti a chi è più forte, come inginocchiando si ai suoi piedi in segno d'umiltà o resa. Anche supplicare qualcuno per ottenere qualcosa d'importante. (Quartu) 2. inginocchiarsi davanti a qualcuno per impetrare il suo perdono o per implorare una grazia, un beneficio e simili. (Quartu)	Vreči se na kolena (mod. iz: postaviti se na kolena, vreči se h kolenim): 1. vdati se, kapitulirati, predati se močnejše mu, kakor bi poklekneli pred njim v znaku ponižnosti ali podrejenosti. Tudi prositi koga, da bi dosegli nekaj pomembnega. 2. poklekniti pred kom, da bi vprašali za odpuščanje ali prosili za milost, za uslugo ipd.	<i>Ko je slišal te besede, se je diktator vrغل na kolena. Kako dober je bil Poglavar dobrih ljudi! Kakšen neprecenljiv poduk mu je dal! Ni ga osramotil ali celo izobčil, temveč mu je prizanesljivo odpustil!</i>	Vreči se na kolena (mod. iz: pasti na kolena): ekspr. <i>pasti na kolena</i> : poklekniti; biti premagan, vdati se (SSKJ, <i>pasti</i>) ekspr. <i>pasti na kolena pred kom</i> kleče ga prositi (SSKJ, <i>pasti</i>)	V obeh jezikih ima izhodiščni frazem pomena 'prositi' in 'vdati se'. V besedilu pa je pomen rahlo drugačen, saj diktator ne prosi v pravem pomenu besede, ampak se vrže na kolena v znak hvaležnosti do Poglavarja. S tem izkazuje svojo vdanost novemu načinu življenja, ki ga bo od sedaj sprejel. Prisoten je torej pomen 'vdati se', saj se diktator vda ljubezni.
4.	<i>Che grande lezione gli dava! Non con</i>	Indicare la via a qlcu. (mod.	Pokazati komu pot	<i>Kakšen neprecenljiv</i>	Pokazati komu pot:	Navedla sem razlago za

	<i>anatemi e ingiurie, ma con la forza dell'indulgenza e del perdono.</i> <u>Indicandogli la via</u> ... (Benni 1987: 52)	iz: riportare sulla retta via): redimersi, abbandonare una vita moralmente riprovevole e ritrovare l'onestà. (Quartu)	(mod. iz: postaviti koga nazaj na pravo pot): biti odrešen, opustiti nemoralno življenje in pridobiti nazaj poštenost.	<i>poduk mu je dal! Ni ga osramotil ali celo izobčil, temveč mu je prizanesljivo odpustil! Pokazal mu je pot ...</i> (Benni 2010: 17)	<i>pokazal je narodu pot k svobodi</i> (SSKJ, <i>pot</i>: 6.) /ali mod. iz: spraviti koga na pravo pot: prepričati koga, da pošteno živi (SSF)	različico <i>tornare sulla retta via:</i> <i>vrniti se na pravo pot.</i> V tem primeru <i>pokazati pot</i> nima le pomena pokazati 'način, sredstvo za dosego česa' (SSKJ, <i>pot</i>: 8.), ki ga izraža beseda <i>pot</i> v prenesenem pomenu, ampak tudi frazeološki pomen, 'spreobrniti koga', ki ga izraža frazem <i>spraviti koga na pravo pot</i>, zato ga razumem kot modifikacijo tega frazema.
5.	<i>Poi con ampio gesto da sibilla spalancò le braccia e disse:</i> - <i>Strigàtevela. Era un'antica formula orfica dialettale che voleva dire: io me ne lavo le mani.</i> (Benni 1987: 55)	Lavarsene le mani: Disinteressarsi di qualcosa in cui non si vuole essere coinvolti, lasciare che se ne occupi qualcun altro. (Quartu)	Umiti si roke česa: ne zanimati se za nekaj z namenom, da ne bi bil vpleten, pustiti, da se kdo drug ukvarja s tem.	<i>Končno je kot pravi vedež razprostrl roke in dejal:</i> »Sama razmotajta.« <i>Ta skrivnostna starodavna fraza ni pomenila drugega kot:</i> <i>umijem si roke.</i> (Benni 2010: 21)	Umiti si roke: ne sprejeti odgovornost i za negativno dejanje, ki ga je kdo storil ne popolnoma prostovoljno (SSKJ, <i>roka</i>)	Čeprav gre za isti biblični frazem, je prisotna manjša oblikovnarazlika. V IJ je namreč uporabljen <i>ne</i>, ki v tem primeru ima vlogo zaimka: »umijem si roke tega/glede tega«. Zaimek je del slovarske oblike frazema.
6.	- <i>Benvenuto! Chi non la conosce! La seguo sui giornali, in televisione ... lei</i>	Buon gusto: Capacità di intendere, riconoscere e	Dober okus: Sposobnost za	- <i>Dobrodošli! Kdo vas ne pozna! Sledim vam v časopisih, na</i>	Dober okus (imeti dober okus): sposobnost	V italijanščini je prisotna tudi tvorjenka

	<i>si occupa di un argomento che purtroppo pochi apprezzano: <u>il buon gusto!</u> E modestamente io credo di essere un'intenditrice, se non proprio quanto lei ... (Benni 1987: 159)</i>	apprezzare il bello, e spec. la bellezza dell'arte. (Treccani, <i>gusto</i> : 4.d.)	sprejeman je, prepoznavanje in spoštovanje e lepega, predvsem lepega v umetnosti.	<i>televiziji ... Toda ukvarjate se s področjem, ki ga na žalost malokdo ceni: <u>z dobrim okusom!</u> Skromno dodajam, da se imam za poznavalko, četudi ne na vašem nivoju ... (Benni 2010: 37)</i>	za pravilno presojanje, kaj je lepo, primerno, skladno (SSKJ, <i>okus</i> : 3.)	<i>buongusto.</i>
7.	<i>- Non lo so Ghislandi, venga qui un momento ... mi è successa una cosa terribile con le figlie della contessa ... due gaffes imperdonabili ... una con la ciccione ... volevo dire, la maggiore delle sorelle ... <u>Le parole mi sono uscite di bocca senza che me ne rendessi conto</u> ... Come potrò rimediare? (Benni 1987: 160)</i>	Qlco. esce di bocca a qlcu. (lasciarsi scappare di bocca): Rivelare una confidenza o un segreto nonostante l'intenzione di non farlo. Lasciarsi sfuggire qualcosa che si dovrebbe tacere. (Quartu)	Kaj gre komu ven iz ust (pustiti, da kaj zbeži iz lastnih ust): nenamerno razkriti zaupno informacijo ali skrivnost. Povedati nekaj, česar ne bi smeli.	<i>- Ne vem, stopite za trenutek sem ... Nekaj groznega se je zgodilo z grofčinima hčerkama ... Dva nedopustna kozla sem ustrelil ... Enega z debeluško ... Hočem reči, s starejšo od obeh ... <u>Besede so mi ušle iz ust, ne da bi se zavedal</u> ... Kako naj popravim škodo? (Benni 2010: 38)</i>	Kaj uide komu iz ust: ekspr. z dajalnikom nehote, proti svoji volji reči, izreči: <i>iz ust, z jezika mu je ušla grda beseda, kletev</i> (SSKJ, <i>uiti</i> : 6.)	Slovenski glagol <i>uiti</i> je pomensko bližji italijanskemu glagolu <i>scappare</i> v slovarski obliki frazema, medtem ko je v IB uporabljen <i>uscire</i> , ki je v slovenščini <i>iti ven</i> . V slovarski obliki je osebek IF tudi vršilec dejanja (<i>kdo spusti kaj iz ust</i>). Pri prevodu IF sem dodala pridevnik <i>lasten</i> , ker je v IF uporabljena povratna oblika glagola <i>lasciare</i> , kar v tem primeru izraža svojino.
8.	<i>- Hai sentito? Sembra che <u>tra Vantone e le figlie della De Meres non sia scattata la scintilla della simpatia</u>. (Benni 1987: 161)</i>	La scintilla (della simpatia) scatta tra qlcu. (iz: la scintilla di qlco.): causa determinante di qualche cosa,	Iskra (simpatije) preskoči med kom (iz: iskra česa): glavni vzrok nečesa, dogodek,	<i>- Si slišala? Menda <u>med Vantonejem in hčera De Meresove ni preskočila iskra naklonjenosti</u>. (Benni 2010: 39)</i>	Iskra (naklonjenosti) preskoči med kom: kar povzroča nastajanje, ustvarjanje česa: <i>živa stvariteljska iskra; iskra</i>	Če pogledamo v korpus, opazimo, da ima besedna zveza <i>iskra preskoči</i> dva glavna figurativna pomena:

		occasione che provoca il verificarsi di fatti, condizioni o situazioni potenziali; <i>la sc. della passione, dell'odio</i> (Treccani, <i>scintilla</i> : 3.b.)	ki je zaslužen za uresničitev potencialnih dejanj, stanj ali situacij; <i>iskra strasti, sovraštva</i> .		<i>ustvarjalnega duha / razvneti iskro upora</i> (SSKJ, <i>iskra</i>: 3.) GF, <i>iskra preskoči/preskoči iskra</i>: 85 konkordanc	največ je uporabljena v pomenu 'hitro nastane ljubezen/strast', obstaja pa tudi pomen 'hitro nastane spor'. Za drugi pomen najdemo 13 konkordanc od skupnih 191, za prvi pomen pa 85 konkordanc. Prevladuje vezljivostno določilo <i>med kom</i>, najdemo pa tudi <i>pri kom</i> in <i>v kom</i>. Močno prevladuje edninska oblika, v 5 primerih pa imamo množinsko <i>iskre preskočijo</i>. Redko se pojavlja tudi rodilniško določilo: 4-krat <i>iskra strasti</i>, 3-krat <i>iskra ljubezni</i>. Ko ni uporabljena v teh pomenih, ima BZ <i>iskra preskoči</i> ponavadi dobesedni pomen. Lahko torej sklepamo, da je preneseni pomen BZ <i>iskra preskoči</i> veliko bolj določen od pomena, ki
--	--	--	--	--	---	---

						ga navaja SSKJ, saj se v večini primerov nanaša na nastajanje ljubezni/strasti, pri čemer je pomen jasen tudi brez dodatnih določil. <i>Iskra preskoči</i> je torej frazem s pomenom 'ljubezen/strast nastane'.
9.	<i>/.../ io non ho peli sulla lingua: signori, una persona superiore è una persona superiore e basta ... una persona brutta è brutta ... un purosangue è un purosangue e un nano è un nano!</i> (Benni 1987: 166)	Non avere peli sulla lingua: Dire schiettamente quello che si pensa, senza farsi trattenere da timidezza, riguardi, timore e simili. (Quartu)	Ne imeti dlak na jeziku: iskreno povedati to, kar mislimo, brez sramežljivosti, obzirnosti, strahu ipd.	<i>Gospoda, jaz nimam dlake na jeziku: kdor je v družbi večvreden, je pač večvreden, in konec ... kdor je grd, je samo grd, kdor je čistokrven, je pač čistokrven, in kdor je pritlikav, ni nič drugega kot pritlikavec!</i> (Beni 2010: 44)	Ne imeti dlake na jeziku: ekspr. <i>ta nima dlake na jeziku</i> : v vsakem položaju si upa odkrito povedati, kar misli, da je prav (SSKJ. <i>dlaka</i>)	Sestavina <i>dlaka</i> je v IF v množini, v CF pa v ednini.
10.	<i>- Più o meno è così – sorride l'altro. – Ecco, ora siamo in diretta.</i> (Benni 1994: 11)	Più o meno: per indicare piccole differenze quantitative o qualitative: <i>fanno tutti così, più o meno</i> (Treccani, <i>meno</i> : 1.a.)	Bolj ali manj: z majhnimi razlikami v kakovosti ali količini: <i>vsi se obnašajo bolj ali manj enako</i>	<i>»Bolj ali manj, ja,« se nasmehne sogovornik. »Tako, zdaj pa smo v živo.«</i> (Benni 2010: 53)	Bolj ali manj: <i>Stvar je bolj ali manj jasna</i> : kolikor toliko, približno (SSKJ, <i>bolj</i> : 2.)	
11.	<i>- Non lo so – disse a testa bassa Zeffirini.</i> (Benni 1994: 25)	A testa bassa: in atteggiamento di umiltà, di vergogna o timidezza. (Quartu)	Z nizko glavo: z držo, ki izraža skromnost, sram ali sramežljivost.	<i>»Ne vem,« je s sklonjeno glavo odgovoril Zeffirini.</i> (Benni 2010: 70)	S sklonjeno glavo (skloniti glavo): eksr. <i>prej ali slej boš sklonil glavo</i> : se boš uklonil, vdal (SSKJ, <i>skloniti</i>)	V italijanščini imamo pridevnik <i>bassa</i> : <i>nizka</i> , ki pa ima tukaj isti pomen kot <i>abbassata</i> : <i>sklonjena</i> .
12.	<i>Altrimenti, sul monitor alle sue spalle, avrebbe</i>	Come il vento: Molto velocemente,	(Hitro) kot veter: zelo hitro,	<i>Če je ne bi, bi na ekranu za svojim hrptom videl</i>	Hitro kot veter (hiter kot veter):	V italijanščini je pridevnik <i>veloce</i>

	<i>visto Zeffirini correre via, <u>veloce</u> come il vento, col merlo dietro.</i> (Benni 1994: 27)	detto di una cosa o di una persona che si muove o si sposta a grande velocità. (Quartu)	uporabljen o za stvar ali osebo, ki se premika z veliko hitrostjo.	<i>Zeffirinija, kako teče stran – <u>hitro</u> kot veter in s kosom za sabo.</i>	zelo hiter; <i>hiter kot blisk, kot veter</i> (SSKJ, hiter: 1.)	neobvezno dopolnilo frazema <i>come il vento</i> . <i>Veloce</i> je v slovarjih (Treccani in Zingarelli) označen kot pridevnik, medtem ko je <i>velocemente</i> prislovna oblika. V pogovornem jeziku pa se <i>veloce</i> lahko uporablja tudi kot prislov, predvsem v zvezah z glagolom <i>iti</i> (<i>andare veloce</i>). Tukaj ni mogoče z gotovostjo trditi, ali je <i>veloce</i> pridevnik ali pogovorna oblika prislova, saj se lahko nanaša tako na <i>Zeffirini</i> kot na <i>correre via</i> 'teči stran', prevajalec pa ga je prevedel s prislovom.
13.	<i>- Lei ha esattamente descritto il mio stato d'animo. E in questo stato d'animo, io mi metto a fantasticare ...</i> (Benni 1994: 29)	Stato d'animo: Condizione, disposizione di spirito (Treccani, <i>animo</i> : 2.d.)	Stanje duha: počutje	<i>»Povsem točno ste opisali <u>moje</u> takratno <u>stanje duha</u>. Ko me preveva, začnem sanjariti ...«</i> (Benni 2010: 74)	Stanje duha: GF, <i>stanje duha</i> : 3311 konkordanc	
14.	<i>Là doveva essere il tesoro e infatti la, sull'ultima scansia, vide <u>qualcosa</u> che</i>	Togliere il fiato a qlcu. (var.: levare il fiato):	Odvzeti komu sapo: povzročiti,	<i>Tam zgoraj bi moral ležati zaklad. In res, na najvišji polici je</i>	Vzeti komu sapo (var.: jemati komu sapo):	Slovarska razlaga frazema v IJ vsebuje drug

	<i>gli tolse il fiato.</i> (Benni 1994: 39)	Stupire, meravigliare, lasciare a bocca aperta per lo stupore, la meraviglia, la sorpresa. (Quartu)	da je kdo preseneče n, osupel, močno začuden.	<i>zagledal nekaj, kar mu je vzelo sapo.</i> (Benni 2010: 86)	ekspr. <i>nenavadna lepota jim je jemala sapo:</i> zaradi nenavadne lepote so bili zelo prevzeti (SSKJ, <i>sapa</i>)	frazem <i>lasciare a bocca aperta.</i>
15.	<i>Perché io riuscii ad animare la materia, e dare fuoco allo spento e vita all'inerte, anche se mai riuscii a scaldare il cuore degli uomini.</i> (Benni 1994: 41)	Scaldare il cuore (di qlcu.): Consolare, incoraggiare, ridare fiducia e speranza. (Quartu) /tudi povezano z: Avere un cuore di ghiaccio: Essere insensibili e freddi per temperamento , riferito in particolare alla sfera dei sentimenti d'amore. (Quartu) Toccare il cuore: commuovere; far pena. Anche suscitare altre emozioni. (Quartu)	Ogreti srce koga: tolažiti, spodbujati , ponovno vliti v koga zaupanje in upanje. Imeti ledeno srce: biti neobčutljiv in hladen po značaju, predvsem na ljubezensk em področju. Dotakniti se srca: ganiti koga; zasmiliti se komu. Tudi vzbuditi druge občutke.	<i>Zakaj meni je uspelo oživeti tvar, prižgal sem ogenj na pepelu in vžil življenja v negibno. Le človeških src mi nikdar ni uspelo ogreti.</i> (Benni 2010: 88)	Ogreti srce (koga): <i>taka pesem ogreje srce</i> (SSKJ, <i>ogreti:</i> 2.) /ali pren. iz: Srce gori (komu) za koga/kaj: (kdo) ima zelo rad koga (SSF)	Slovarska razlaga IF ne ustreza popolnoma pomenu, ki ga ima frazem v IB, saj tukaj ne pomeni 'tolažiti koga', temveč 'ganiti koga, vzbuditi sočutje'. Temu bolj ustreza razlaga, ki je navedena pod frazemom <i>toccare il cuore</i> 'dotakniti se srca', povezavo pa lahko najdemo tudi s frazemom <i>avere un cuore di ghiaccio</i> 'imeti ledeno srce', ki izraža neobčutljivost. Sestavina <i>srce</i> v IB ostaja v ednini, medtem ko je v CB v množini.
16.	<i>Sfuggi a tutti i test attitudinali di</i>	Come un'anguilla	Kot jegulja (tudi:	<i>Kot jegulja se je izvil iz vseh</i>	Kot jegulja: zelo spretno,	

	<i>Adattati <u>come un'anguilla</u>. (Benni 1994: 78)</i>	(tudi: fare l'anguilla): eludere abilmente domande o situazioni imbarazzanti o sgradevoli. (Quartu)	delati jeguljo): spretno se izogniti neprijetni m vprašanje m ali položajem.	<i>preizkusnih testov. (Benni 2010: 97)</i>	iznajdljivo (SSKJ, jegulja: 1.)	
17.	<i>Adattati <u>passò allora all'attacco</u>. Anzitutto analizzò l'umore di Ialini al lunedì, e ciò lo portò ad escludere che fosse tifoso di qualche squadra cittadina. Tentò allora con i colori patrii: un giorno comunicò al direttore il suo dispiacere per una cattiva prova della nazionale azzurra. (Benni 1994: 79)</i>	Passare all'attacco (andare all'assalto/partire all'attacco): Riferito a un'iniziativa, un progetto o altro, affrontarlo con decisione, iniziarlo con irruenza e simili. (Quartu)	Preiti v napad (iti v napad, pričeti napad): Če govorimo o pobudi, projektu ipd., pomeni, da se ga lotimo z odločnostjo, z zanosom ipd.	<i>In tako je Prilagaiatti <u>prešel v napad</u>. Najprej je preučil razpoloženje, v katerem Ialini prihaja na delo ob ponedeljkih, in tako izključil možnost, da bi direktor navijal za ta ali oni nogometni klub. Poizkusil je torej z državnim dresom. Nekega dne je direktorju naznanil svoje razočaranje nad igro, ki jo igra državna reprezentanca. (Benni 2010: 98)</i>	Preiti v napad: <i>preiti, iti v napad</i> (SSKJ, napad: 1.) nav. ekspr. oster, grob, žaljiv nastop proti komu (SSKJ, napad: 3.) GF, preiti v napad: 47 konkordanc.	V SSKJ-u je prisotna SBZ <i>preiti v napad</i> z dobesečnim pomenom <i>začeti napad</i> ter razlaga za preneseni pomen besede <i>napad</i> . <i>Za preiti v napad</i> najdemo v GF 47 konkordanc s figurativnim pomenom, ki so večinoma povezane s tremi temami: ljubezenski ali spolni odnos, politični govor ali pogovor z žensko. Stalnost tematskih polj, v katerih uporabljamo besedno zvezo s prenesenim pomenom, kaže na njeno frazeološkost. V besedilu imamo pomen 'prevzeti pobudo', ki v tem primeru ni povezan z

						ljubezensko situacijo, ampak s spremembo junakovega obnašanja iz pasivnega opazovanja svojega nadrejenega v aktivnega izzivanja njegovih reakcij.
18.	- <i>Oh dottore – disse Adattati <u>con un groppo alla gola</u>, e non riuscì a dire di più.</i> (Benni 1994: 82)	Con un groppo alla gola (avere un nodo alla gola/avere un groppo in gola): Sentirsi la gola chiusa come da un nodo per emozione, commozione o simili. (Quartu)	S kepo v grlu (imeti voz v grlu/imeti kepo v grlu): zaradi vznemirjenja, ganjenosti ipd. se počutiti, kot da nam voz zapira grlo.	» <i>Oh, inženir lalini,« je rekel Prilagaiatti s <u>cmokom v grlu</u>, potem pa ni več spraval iz sebe ničesar.</i> (Benni 2010: 101)	S cmokom v grlu (cmok v grlu): nelagoden občutek, ko se komu zaradi vznemirjenja, strahu ustavi beseda; nelagoden občutek sploh, predvsem v stresnem položaju (SSF)	Sestavini <i>groppo</i> in <i>cmok</i> nimata istega denotata, če pa upoštevamo, da se zlasti v govoru <i>kepa</i> pojavlja kot variantna sestavina za <i>cmok</i> , imamo popolno ekvivalenco.
19.	- <i>Pescare mi annoia – ribadì Adattati quasi <u>in lacrime</u>, e uscì dall'ufficio gobbo come una carpa.</i> (Benni 1994: 82)	In lacrime (tudi: essere tutto in lacrime, in un mare di lacrime, scoppiare in lacrime): In molte locuz., e quando non siano altrimenti determinate, s'intende in genere lacrime provocate da dolore o commozione (Treccani, <i>lacrime</i> : 1.b.)	V solzah (tudi: biti ves v solzah, v morju solza, počiti v solze): V več SBZ in frazemih in v primerih, ko jih ne povzroča kaj drugega, pomeni, da je njihov vzrok bolečina ali ganjenost	» <i>Ribolov me dolgočasi,« je ponovil Prilagaiatti že skoraj <u>v solzah</u> in zapustil pisarno zgrbljen kot krap.</i> (Benni 2010: 102)	V solzah: <i>našel sem jo vso v solzah:</i> jokajočo, objokano (SSKJ, <i>solza</i> : 1.b.)	
20.	<i>Pensò: se io leggo</i>	Trampolino di	Odskočna	<i>Pomislili ste: če</i>	Odskočna	

	<i>tutto, ma proprio tutto di questo ponderoso autore, se mi impadronisco della sua vastissima opera, ne farò <u>un</u> formidabile trampolino di lancio per il mio futuro.</i> (Benni 1994: 162)	lancio (per qlco.): avvenimento o episodio anche casuale, oppure piccolo successo, che può costituire un punto di partenza verso la celebrità e simili. (Quartu)	deska (za kaj): dogodek, naključen pripetljaj, ali majhen uspeh, ki lahko predstavlja prvi korak do slave ipd.	<i>preberem čisto vsa dela tega napornega avtorja in osvojim ves njegov obsežni opus, se bom s tem dokopal do izjemne <u>odskočne deske za svojo prihodnost.</u></i> (Benni 2010: 115)	deska (za kaj): publ. kar omogoča kakšno dejavnost, izhodišče (SSKJ, deska: 2.)	
21.	<i>- Sì, quindi vinco io. <u>Due corna a uno.</u> Domani andiamo dall'avvocato. Voglio la casa di Cortina e il fuoristrada Cherokee, per cominciare ...</i> (Benni 2007: 60)	Due corna a uno (pren. iz: fare le corna/metters le corna): tradire la fedeltà coniugale. (Quartu)	Dva rogova proti enemu (pren. iz: delati rogove/natakniti rogove): varati soproga ali soprogo.	<i>»Ja, ampak sem zmagala. <u>Dva rogova proti enemu.</u> Jutri greva k odvetniku. Za začetek hočem hišo v Cortini in terenca Cherokee ...«</i> (Benni 2010: 125)	Dva rogova proti enemu (pren. iz: natakniti/nasadi komu rogove/roge): ekspr. <i>žena mu je nasadila, nataknila roge:</i> imela je spolni odnos, spolne odnose z drugimi moškimi; ekspr. <i>on nosi roge:</i> njegova žena ima spolni odnos, spolne odnose z drugimi moškimi (SSKJ, rog)	Imamo skladenjsko prenovitev iz glagolskega v samostalniški frazem. Izhodiščna frazema imata različna pomena, saj se frazem v slovenščini nanaša samo na žensko nezvestobo (v italijanščini se nanaša na nezvestobo žene ali moža). S prenovitvijo pa se pomen razširi tudi na moškega.
22.	<i>E strani <u>pensieri gli</u> nuotavano in testa, leggeri e gravi, proprio come il mare che fingeva una tregua e poi si animava in sequenze di tre, quattro onde più grandi.</i> (Benni 2007: 78)	I pensieri nuotano in testa a qlcu. (pren. iz: passare per la testa a qlcu.): presentarsi alla mente. Si dice in genere di una fantasia passeggera come di un pensiero vago, spontaneo, fuggevole, che il più delle	Misli plavajo komu po glavi (pren. iz: kaj gre komu po glavi): misel nastane. Ponavadi v zvezi s kratkotrajnim sanjarjenjem ali tudi s	<i>Čudne, lahkotne in težke <u>misli so</u> mu plavale po glavi; morje jim je sledilo, ko se je včasih potuhnilo v premirje, potem pa se znova vznemirilo z zaporedjem treh, štirih večjih valov.</i> (Benni 2010: 128)	Misli plavajo komu po glavi (pren. iz: kaj hodi komu po glavi): ekspr. <i>to mi že dolgo hodi po glavi:</i> o tem že dolgo premišljam (SSKJ, hoditi)	Slovarska oblika v IJ je brez vezljivostnih določil. Imamo sestavinsko prenovitev z zamenjavo glagolske sestavine <i>passare oz. hoditi</i> .

		volte non si riesce a fermare. (Quartu)	spontano, bežno, nedoločno mislijo, ki je večinoma ni mogoče obdržati v spominu.			
23.	<i>Un uomo che <u>conta</u> ha tempo solo per sé.</i> (Benni 2007: 125) <i>Perché un uomo che <u>conta</u> non saluta mai per primo un uomo che non conta, a meno che non ci siano le telecamere.</i> (Benni 2007: 126) <i>E l'uomo che <u>conta</u>, appoggiandosi come un ballerino all'ombrello, ha un lieve, ironico sorriso.</i> (Benni 2007: 126) <i>- Ma insomma, sono il direttore, questo è il mio ufficio, <u>conterò</u> pure qualcosa!</i> (Benni 2007: 129) <i>Sono ancora il direttore qui, e conto, eccome se <u>conto</u>.</i> (Benni 2007: 131) <i>E si fa avanti il geometra Zerillo, il paria dell'azienda, quello che <u>conta</u> meno di tutti.</i> (Benni 2007: 131) <i>E quel muratore lì, quell'albanese ...</i>	Contare, contare qualcosa, contare meno di qlcu., non contare nulla (iz: contare qualcosa): avere autorità, credito, importanza, valere (Treccani, <i>contare</i>: 2.b.)	Šteti, šteti nekaj, šteti najmanj, ne šteti nič (iz: šteti nekaj): imeti avtoriteto, biti spoštovan, pomembne	<i>Človek, ki <u>šteje</u>, ima čas le zase.</i> (Benni 2010: 132) <i>Človek, ki <u>šteje</u>, namreč nikoli prvi ne pozdravi človeka, ki ne šteje, razen če so prižgane kamere.</i> (Benni 2010: 132) <i>Človek, ki <u>šteje</u>, se kot baletni plesalec nasloni na dežnik in se nalahno, ironično nasmehne.</i> (Benni 2010: 133) <i>»Kako si drznete! Jaz sem vendar direktor in moj urad je tamle na vrhu, to menda <u>nekaj šteje</u>!«</i> (Benni 2010: 136) <i>Še vedno sem direktor in nekaj štejem. Jasno, da štejem.</i> (Benni 2010: 138) <i>Med njimi stoji geometer Zerillo, ki med vsemi zaposlenimi <u>šteje najmanj</u>.</i> (Benni 2010: 139) <i>Potem je tu še zidar, ki je Albanec ...Ta dela pri nas, ampak na črno, zato</i>	Šteti, šteti nekaj, šteti najmanj, ne šteti nič (pren. iz: nekaj/kaj šteti): ekspr. njegovi romani (nekaj) štejejo: so pomembni, dobri (SSKJ, šteti)	V italijanščini gre večinoma za eliptično obliko frazema oz. glagolsko sestavino, ki se je osamosvojila in nastopi v prenesenem pomenu. Tako M. Quartu kot Zingarelli sploh ne navajata frazema <i>šteti nekaj/ne šteti nič</i>, medtem ko oba navajata <i>contare come il due di coppe</i> (šteti toliko, kot karta pri igri briškola z nizko vrednostjo). Quartu navaja tudi različico <i>contare come il due di briscola</i> 'šteti toliko, kot dve pri briškoli' in <i>contare come il fante di picche</i> 'šteti toliko, kot fant pikov' (šteti toliko, kot karta z visoko vrednostjo)

	<i>beh, lavora qua dentro in nero, bisogna trattarlo bene. Praticamente, qui solo io e lei <u>non contiamo nulla</u>. (Benni 2007: 133)</i> <i>Capì d'un tratto cosa voleva dire <u>non contare nulla</u>, vivere invisibili e in fila, aspettare per ore e giorni una visita medica, un documento, un esame. (Benni 2007: 133)</i> <i>QUI GIACE IL DOTTOR ZERO. <u>NON CONTAVA NULLA</u>. (Benni 2007: 134)</i>			<i>moramo paziti nanj. Tako da ... Tu notri vsak nekaj šteje, samo vi in jaz <u>ne štejeva nič!</u> (Benni 2010: 142)</i> <i>V hipu je doumel, kaj pomeni, če človek <u>nič ne šteje</u>, če živi nevidno življenje in če ure, dneve dolgo čaka na zdravniški pregled, na dokumente, na izpite. (Benni 2010: 142)</i> <i>TUKAJ POČIVA GOSPOD NIČLA. V ŽIVLJENJU <u>NI ŠTEL NIČ</u>. (Benni 2010: 143)</i>		pri igri <i>scala quaranta</i> in drugih). <i>Contare qualcosa</i> je torej frazem, katerega glagol <i>contare</i> se je osamosvojil in je postal tudi sam nosilec presenenega pomena frazema. Zaradi tega nastopi kot sestavina v primerjalnih frazemih <i>contare come il due di coppe</i>, <i>contare come il due di briscola</i>, <i>contare come il fante di picche</i>. Vključila sem primere iz besedila, kjer nastopi v polni obliki <i>contare qualcosa</i> oz. v zanikani <i>non contare niente</i>, in tudi redke primere eliptične rabe <i>contare</i>, ki so tudi v CJ bili prevedeni z eliptično obliko. Primerov, ko je eliptični frazem bil preveden s <i>šteti nekaj</i> ali <i>šteti kaj</i>, nisem navedla kot primere
--	---	--	--	--	--	--

						popolne ekvivalence.
24.	<i>- e poi <u>non ho tempo</u>, aspetto il taxi.</i> (Benni 2010: 127)	Non avere tempo: essere molto impegnato (Zingarelli, <i>tempo</i> : 4.)	Ne imeti časa: biti zelo zaposlen	»Sicer pa <u>nimam časa</u> , čakam na taksi.« (Benni 2010: 134)	Ne imeti časa: ni v slovarjih	Frazem se v IB pojavi tudi v frazemu <i>non avere tempo da perdere</i> 'ne imeti časa za izgubljat', ki pa ni preveden s frazemom.
25.	<i>Due vecchiette a cui è passato davanti si voltano a guardarlo. Sono vecchie che non contano, non contavano neanche da giovani. <u>Chinano la testa</u>. La vita ha insegnato loro che dovranno aspettare il loro cappuccino.</i> (Benni 2007: 126)	Chinare la testa (tudi: piegare la testa, piegare il capo, chinare il capo): cedere, sottomettersi, rassegnarsi, subire; non essere in condizioni di fronteggiare una situazione e quindi arrendersi, accettare quanto viene imposto dalla parte più forte. (Quartu)	Skloniti glavo (tudi: upogniti glavo): popustiti, podrediti se, vdati se, prenašati; ko se kdo ne zna spopadati z določeno situacijo, in se torej vda ter sprejme to, kar mu ukazuje močnejši.	<i>Starki, ki ju je prehitel, se obrneta in ga pogledata. Gre za starejši ženski, ki ne štejeta nič, in tudi ko sta bili še mladi, nista nič šteli. <u>Sklonita glavi</u>. Življenje ju je izučilo, zato znata počakati na svoj kapučino.</i> (Benni 2010: 133)	Skloniti glavo: <i>boš sklonil glavo:</i> se boš uklonil, vdal (SSKJ, <i>skloniti</i>)	V CB imamo dvojnisko obliko samostalnika (<i>glavi</i>), medtem ko v IB ostane <i>testa</i> v ednini. Edninska oblika samostalnika v frazemu, ki se nanaša na dve osebi, je pokazatelj frazeološkosti i (ustaljenosti oblike), medtem ko dvojniska oblika bi kazala na opis kretnje. V tem primeru tudi v slovenščini bi bilo bolj ustrezno pustiti edninsko obliko samostalnika, da bi se BZ brala kot izkretenjski frazem.
26.	<i>Fuori dai piedi, con quel ridicolo cappotto da bimba ...</i> (Benni 2007: 127)	Fuori dai piedi (levarsi, togliersi dai piedi): (pop.) andarsene (Zingarelli,	Stran od nog/stopa l: iti stran; <i>Odstrani se od stopall,</i>	<i>Spravi se mi spod nog, ti in tvoj blesav plašček za punčke ...</i> (Benni 2010: 134)	Spraviti se komu spod nog: iti stran, oditi: <i>spravi se mi izpod nog, izpred</i>	Samostalnik <i>piede</i> se nanaša samo na <i>stopalo</i> . <i>Noga</i> pa je širši pojem, saj se lahko

		<i>pie</i> : 1.) <i>togliti dai piedi!</i> , invito brusco ad andarsene, o a spostarsi da un luogo in cui si dà fastidio (Treccani, <i>pie</i> : 2.a.)	oster ukaz, naj kdo odide ali se umakne iz kraja, kjer je v napoto		<i>oči</i> (SSKJ, <i>spraviti se</i> : 1.)	nanaša na to, kar je v italijanščini <i>pie</i> , <i>gamba</i> ali oboje skupaj.
27.	<i>Il dottore vorrebbe replicare, ma il diavoletto rosa sparisce nel nulla e l'auto è arrivata.</i> (Benni 2007: 128)	Sparire nel nulla (tudi: finire nel nulla): In particolare di una persona, non dare più notizie di sé, scomparire, non essere più rintracciabile. (Quartu)	Izginiti v nič (tudi: končati v nič): Predvse m ko gre za osebo, ne oglašiti se več, izginiti, ne biti več dosegljiv .	<i>Gospod je že imel pripravljen odgovor, a rožnati hudiček je izginil v nič, taxi pa je končno prispel.</i> (Benni 2010: 135)	Izginiti v nič (tudi: razbliniti se v nič): nav. ekspr.: razbliniti se v nič (SSKJ, <i>razbliniti se</i> : 1.)	Tukaj uporabljeno v rahlo drugačnem pomenu kot pri slovarski razlagi IF 'prekinjanje vseh stikov' (z namigovanjem na obstoj odnosa v preteklosti), medtem ko je tu le poudarjen pomen 'izginiti'.
28.	- <i>Il dottor Foschi ha annullato l'appuntamento – gli comunica.</i> - <i>Ma come si permette, così all'ultimo momento,</i> - <i>esclama il dottor Milione – era fissato da una settimana!</i> (Benni 2007: 128)	All'ultimo momento (arrivare all'ultimo momento): con molto ritardo (Zingarelli, <i>momento</i> : 1.) poco prima che qualcosa abbia fine (Treccani, <i>momento</i> : 1.b.)	V zadnjem trenutku (priti v zadnjem trenutku): z veliko zamudo; ravno pred koncem česa	»Gospod Foschi je odpovedal srečanje,« mu sporoči. »Kako si dovoli! In to zdajle, <u>v zadnjem trenutku</u> ,« vzklikne. »Že prejšnji teden sva se domenila!« (Benni 2010: 135)	V zadnjem trenutku (priti zadnji trenutek): ekspr. <i>prišel je zadnji trenutek</i> : komaj še pravočasno (SSKJ, <i>trenutek</i>)	Zanimiva je razlaga v slovarju Zingarelli, saj se bistveno razlikuje od razlage frazema v slovenščini. Človek, ki pride v <i>zadnjem trenutku</i> je namreč v italijanščini že zamudil, v slovenščini pa je vseeno pravočasno prispel. Razlaga v Treccani pa je nekje vmes, saj predpostavlja, da je človek zamudil dogodek,

						ampak ne bo zamudil konca. Lahko opazimo, da je v tem besedilu frazem uporabljen v prvem pomenu (Zingarelli), vsekakor pa je v italijanščini uporabljen tudi v pomenu, ki ga navaja SSKJ (kot rojena govorka bi mu pripisala prav ta pomen, ne pa tistega, ki ga navajata italijanskega slovarja). Lahko bi rekli, da je razlaga pomanjkljiva v vseh slovarjih ali da gre za dve plati istega kovanca: v primeru iz besedila je npr. gospodu Foschiju uspelo v zadnjem trenutku odpovedati sestanek, kar verjetno on dojame kot 'pravočasno', saj ustreza njegovim načrtom, za načrte Gospoda Milijona pa je obveščanje prišlo
--	--	--	--	--	--	---

						prepozno. Glej tudi: <i>appena in tempo</i>: v zadnjem hipu (seznam frazemov z delno ekvivalenco).
29.	<i>Ora il dottor Milione (che non sa più se è Milione) siede in silenzio, guardando la città dal quindicesimo piano, attraverso la vetrata. Tutto era ai suoi piedi fino a un momento fa.</i> (Benni 2007: 130)	Qlcu./qlco. essere ai piedi di qlcu. (ai piedi di qlcu.): fig., vuole vedere tutti ai suoi piedi: vuole dominare su tutti (Treccani, piede: 3.b.)	Biti pri nogah (stopalih) koga (pri nogah/sto palih): rad vidi, da so vsi pri njegovih nogah: rad vlada nad vsemi.	<i>Gospod Milijon (ki ni več prepričan, da to še vedno je) zdaj poseda v tišini in s petnajstega nadstropja skozi stekleno steklo opazuje mesto. Še pred trenutkom mu je svet ležal pred nogami.</i> (Benni 2010: 138)	Kdo/kaj ležati komu pred nogami: ekspr. <i>takrat je bila igralka na vrhu slave in občinstvo ji je ležalo pred nogami</i>: jo je občudovalo, oboževalo (SSKJ, ležati) GF, <i>svet leži komu pred nogami</i>: 55 konkordanc	Če izhajamo samo iz zgleda v SSKJ-u, je raba frazema v CB nepravilna. Vseeno pa ima <i>ležati pred nogami</i> v GF 124 konkordanc, od katerih jih 100 ima figurativni pomen. V večini konkordanc (55) je osebek frazema <i>svet</i>. Frazem <i>svet leži komu pred nogami</i> ima v večini primerov pomen 'kdo ima veliko možnosti'. Pojavlja se v povezavi z mladostjo, s kariero, z uspehom ipd. Pomen 'kdo je deležen občudovanja', ki ustreza pomenu v SSKJ-u, imamo le v treh primerih, ko je osebek <i>moški svet</i>, in v nekaterih drugih primerih

						figurativne rabe frazema, ko se ne veže s sestavino svet (v teh primerih je osebek lahko celina, država, mesto, oseba itd.) Frazem <i>ležati komu pred nogami</i> ima torej vsaj dva različna figurativna pomena, pri čemer mu lahko določimo krovni pomen 'biti uspešen', ki pokrije pomena 'biti deležen občudovanja, oboževanja' in 'imeti veliko možnosti'. Povezavna s sestavino svet aktualizira drugi pomen.
30.	- <i>Scusa dottore, ma deve traslocare, noi dobbiamo imbiancare.</i> - <i>Ma neanche per sogno!</i> – esclama il dottor Milione. – <i>Nessuno mi ha avvertito, c'è un errore ...</i> (Benni 2007: 131)	Neanche per sogno (tudi: nemmeno per sogno/neppure per sogno): assolutamente no, nel modo più assoluto, neanche per idea; usato per rafforzare una negazione. (Quartu)	Niti v sanjah: nikakor ne, v nobenem primeru, na noben način; poudarja zanikanje.	»Oprostite, gospod, ampak preseliti se morate. Prišla sva prebelit.« » <i>Niti v sanjah!</i> « vzklikne Gospod Milijon. »Nihče me ni opozoril, gotovo gre za pomoto ...« (Benni 2010: 139)	Niti v sanjah: ekspr. še v sanjah mi ne pride na misel, da bi to storil: izraža močno zanikanje (SSKJ, <i>sanja</i>)	Slovarska razlaga IF vsebuje frazem <i>neanche per idea</i> , ki bi lahko bil naveden kot različica.
31.	<i>Il dottor Milione si dibatte come un pesce in secca, ma già un operaio gli ha sottratto la sedia, mentre l'altro sta</i>	Dibattersi come un pesce in secca (pren. iz: sentirsi come un pesce fuor d'acqua): a disagio.	Premetavati se kot riba na suhem (pren. iz: počutiti se kot riba	<i>Medtem ko se Gospod Milijon premetava kot riba na suhem, mu eden od delavcev izmakne stol, drugi mu</i>	(Premetavati se) kot riba na suhem: premetaval se je kot riba na suhem, v mreži (SSKJ,	V italijanščini gre za prenovitev, v slovenščini ne, čeprav glagolska sestavina ni

	<i>spostando la scrivania. Ed Elisa, la maledetta, si è impossessata del suo ficus.</i> (Benni 2007: 131)	Usato per chi si sente in imbarazzo, fuori posto, che non sa come comportarsi lontano dal proprio ambiente, e si trova visibilmente spaesato come potrebbe trovarsi un pesce fuori dal suo elemento naturale. (Quartu)	izven vode): biti v zadregi. Pomeni, da je komu nerodno, da se počuti neudobno, da ne ve, kako naj se obnaša izven domačega okolja in je zmeden kot riba izven svojega naravnega elementa.	<i>odstrani pisalno mizo, Elisa – prekleta Elisa! – pa se polasti njegovega fikusa.</i> (Benni 2010: 139)	<i>riba: 1.)</i> neugodno, slabo (SSF)	stalna in je počutiti se pogostejše vezljivostno določilo (v GF ima 53 konkordanc v nasprotju s 3 konkordancami za <i>premetavati se</i>).
32.	<i>- Prego, - dice il rumeno – sposti suo culo da lì che devo spostare tappeto.</i> (Benni 2007: 132)	Spostare il culo: ni v slovarju	Premakniti i rit: umakniti se	»Če smem,« reče Romun. » <u>Premaknite rit</u> , da pospravim preprogo.«	Premakniti rit: ni v slovarju. GF: 14 konkordanc.	Frazema je vulgaren, zato ga ni v slovarjih in tudi v korpusu ima malo konkordanc, ampak obstaja v obeh jezikih s pomenom 'umakniti se'. Ponavadi se uporablja v zvezi s sedenjem, je zelo ekspresiven ker vsebuje sestavino <i>rit</i> , ki je v slovenščini izražena nevtrarno, v italijanščini pa z vulgarnim izrazom <i>culo</i> .
33.	<i>E un dolore sconosciuto gli ferma il respiro.</i> (Benni 2007: 132)	Fermare il respiro a qlcu. (mod. iz: mozzare il fiato): Di un dolore	Zaustaviti komu dih (mod. iz: presekati sapo): Ko se	<i>Neznana bolečina mu zaustavi dih.</i> (Benni 2010: 140)	Kaj zaustaviti dih komu (mod. iz: ostati brez sape) :	Prevod je nastal pod vplivom izvirnika.

		improvviso, essere molto acuto. (Quartu)	nanaša na nenadno bolečino, pomeni, da je ta zelo huda.		biti zadihan, izčrpan (SSF)	
34.	<i>Il tossico lo buttereì in strada, ma è figlio del vicequestore.</i> (Benni 2007: 133)	Buttare qlcu. in strada (tudi: buttare in mezzo a una strada): privare qualcuno dei suoi mezzi di sostentamento. (Quartu)	Vreči koga na cesto (tudi: vreči sredi ceste): odvzeti komu sredstva za preživljanje.	<i>Narkomana bi vrqel na cesto, pa je sin pomočnika šefa policije.</i> (Benni 2010: 141-142)	Vreči koga na cesto: ekspr. pognati, postaviti, vreči koga na cesto: dati koga iz službe ali iz stanovanja (SSKJ, cesta)	V tem kontekstu pomeni <i>pustiti koga brez zdravniške oskrbe</i> . V CB se frazem še enkrat pojavi (str. 145) kot prevod italijanskega glagola <i>licenziare</i> , ki pomeni <i>odpustiti iz službe</i> .
35.	<i>E quel muratore lì, quell'albanese ... beh, lavora qua dentro in nero, bisogna trattarlo bene. Praticamente, qui solo io e lei non contiamo nulla.</i> (Benni 2007: 133)	In nero: (colloq.) detto di attività economiche nascoste, specialmente per evadere il fisco. (Zingarelli, nero: 6.)	Na črno: (pog.) nanašajoč se na skrite finančne dejavnosti, ki so namenjen e izogibanju davkov.	<i>Potem je tu še zidar, ki je Albanec ... Ta dela pri nas, ampak na črno, zato moramo paziti nanj. Tako da ... Tu notri vsak nekaj šteje, samo vi in jaz ne štejeva nič!</i> (Benni 2010: 142)	Na črno: na črno prodajati tujo valuto, zidati hišo (SSKJ, črn)	
36.	<i>Un mesetto di riposo e lei tornerà come nuovo. Ci conti ...</i> (Benni 2007: 135)	Tornare come nuovo (tudi: rimettere a nuovo): (fig.) rimettere in buona forma (Zingarelli, nuovo: 4.)	Vrniti se kot nov (tudi: postaviti spet na novo): (fig.) povzročiti, da je kdo spet v dobri formi	<i>Mesec počitka potrebujete, potem pa boste spet kot novi, lahko ste prepričani ...</i> (Benni 2010: 144)	Biti (spet) kot nov: Spočit, osvežen, ponovno zdrav, obnovljen (SSF)	V italijanščini obstaja tudi primerjalna zveza <i>come nuovo</i> , za katero pa v Zingarelliju najdemo le pomen, da je predmet podoben novemu. Glagol v CF se oblikovno razlikuje od glagola v IF, ampak v zvezi s prislovom <i>spet</i> dobi isti

						denotativni pomen.
37.	<i>O se dubita non lo fa vedere, ha sempre una pistola nascosta, non fidatevi delle sue <u>mani nude</u>. Come ora, mentre trae dalla borsa un pacco di documenti, e li posa sul tavolo, davanti allo sguardo sospeso dei presenti.</i> (Benni 2007: 140)	Mani nude (iz: a mani nude): Senza usare armi, riferito in particolare a chi uccide o combatte servendosi esclusivamente e delle mani. (Quartu)	Gole roke (iz: z golimi rokami): Brez uporabe orožja, predvsem če se izraz nanaša na koga, ki ubija ali se bori izključno z rokami.	<i>Pri sebi ima zmeraj skrito pištolo, zato ne zaupajte njegovim <u>golim rokam</u> niti zdajle, ko iz aktovke vleče šop papirjev in jih polaga na mizo, prisotni pa ga nemirno opazujejo.</i> (Benni 2010: 148)	Gole roke (iz: z golimi rokami): brez propomočko v (SSKJ, roka: 1.)	Imamo pretvorbo iz prislovnega v samostalniški frazem, pomen je nespremenjen.
38.	<i>A questo punto, numerosi cecchini bipartisan, appostati in città e paesi, cominceranno a sparare <u>alla cieca</u>.</i> (Benni 2007: 142)	Alla cieca: senza riflettere, a caso, sconsideratamente (Treccani, cieco: 3.)	Na slepo: ne da bi razmišljal, nepremišljen	<i>Številni ostrostrelci, ki bodo služili obema stranema, bodo iz svojih zased v mestu in na vasi začeli streljati <u>na slepo</u>.</i> (Benni 2010: 151-152)	Na slepo: <i>streljati, udarjati na slepo:</i> ne da bi pomiril (SSKJ, slepi)	Slovenska razlaga je v tem kontekstu ustrežnejša, čeprav lahko razumemo ciljanje kot obliko načrtovanja in torej razmišljanja.
39.	<i>Un apposito centro di controllo bipartisan veglierà <u>giorno e notte</u> sull'andamento del conflitto.</i> (Benni 2007: 142)	Giorno e notte: continuamente, senza sosta (Zingarelli, giorno: 2.)	Dan in noč: nenehno, brez premora	<i>Medstrankarsko nadzorno središče bo <u>dan in noč</u> spremljalo razvoj spopadov.</i> (Benni 2010: 152)	Dan in noč (mod.: noč in dan): nenehno, neprestano (SSF)	Spremenjeni besedni red v prevodu je nastal pod vplivom izvirnika.
40.	<i>Vedo nei vostri occhi qualche ombra di dubbio.</i> (Benni 2007: 143) <i>Per finire, la domanda che vi sta a cuore, e <u>che leggo nei vostri occhi inquieti</u>.</i> (Benni 2007: 145)	Vedere (qlco.) negli occhi, leggere (qlco.) negli occhi: Capire cosa pensa o prova una persona guardando l'espressione dei suoi occhi. (Quartu)	Videti kaj v očeh, brati kaj v očeh: Ugotavljati, kaj misli ali čuti določena oseba na podlagi izraza v njenih očeh.	<i>V vaših očeh vidim <u>senco</u> dvoma.</i> (Benni 2010: 152) <i>Naj zaključim z odgovorom na vprašanje, ki vas še posebej muči in <u>ki ga berem v vaših nemirnih očeh</u>.</i> (Benni 2010: 155)	Videti kaj v očeh, brati kaj v očeh: ugotavljati misli, čustva po zunanjih znamenjih: <i>brati z obraza, na obrazu, v očeh</i> (SSKJ, brati: 3.)	
41.	<i>Vedo nei vostri occhi qualche <u>ombra di dubbio</u>.</i> (Benni 2007: 143)	Ombra di dubbio (pren. iz: senz'ombra di dubbio): Certamente, sicuramente; non solo senza	Senca dvoma (pren. iz: brez sence dvoma): Z gotovostjo	<i>V vaših očeh vidim <u>senco</u> dvoma.</i> (Benni 2010: 152)	Senca dvoma: GF, <i>senca dvoma</i> : 969 konkordanc.	Frazem je v IJ leksikaliziran v nikalni obliki <i>senz'ombra di dubbio</i> , dobesečno

		il minimo dubbio ma senza nemmeno la sua ombra. (Quartu)	, s sigurnostjo; ne samo brez kakršnega koli dvoma, ampak tudi brez njegove sence.			‘brez sence dvoma’. Pregled prvih 20 konkordanc v GF pokaže, da je v slovenščini frazem prisoten tako v nikalni kot v trdilni obliki (pri tem vzorcu z razmerjem 11:9). Pomen frazema v nikalni obliki je <i>nikakršen dvom</i>, v trdilni pa <i>rahel dvom</i>. Pri strukturi <i>kaj vrže/meče senco dvoma na koga/kaj</i> gre mogoče tudi za povezavo s frazemom <i>kaj vrže slabo luč na koga/kaj</i>, saj v tem primeru <i>senca</i> ne izraža majhne količine, temveč prinaša negativno konotacijo.
42.	<i>I benefici di questa guerra civile non sono evidenti a prima vista, ma sono molti e sicuri.</i> (Benni 2007: 143)	A prima vista: Subito, immediatamente, riferito di solito a reazioni impulsive, a valutazioni affrettate e simili. (Quartu)	Na prvi pogled: Hitro, takoj, ponavadi v zvezi s takojšnjimi reakcijami, s prenapljenimi sodbami ipd.	<i>Dobrodejni učinki državljske vojne niso očitni na prvi pogled, zato pa so številni in zanesljivi.</i> (Benni 2010: 153)	Na prvi pogled: izraža, da se dejanje zgodi v kratkem času: <i>vsem se je prikupil na prvi pogled / ljubezen na prvi pogled</i> (SSKJ,	Tako v IB kot v CB je rabljen pridevnik <i>evidenti/očitni</i> , kar je že isto kot <i>opazni na prvi pogled</i> ‘na hitro, zelo opazni’ (SSKJ očitni: 2.), isti

					<i>pogled: 6.b.)</i>	pomen je torej izražen dvakrat zapored.
43.	<u>Passo perciò la parola</u> al ministro dell'Informazione e della Propaganda. (Benni 2007: 144) <u>Passo la parola</u> al rappresentante dell'opposizione. (Benni 2007: 145) <u>Cedo quindi la parola</u> al cardinale De Ior, che saprà sicuramente pronunciare parole unificanti e di pace. (Benni 2007: 146)	Passare la parola a qlcu., cedere la parola a qlcu. (var.: dare la parola a qlcu.): facoltà di parlare in un'adunanza (Treccani, parola: 7.b.)	Predati komu besedo (var.: dati komu besedo): dati komu možnost, da spregovori pri zborovanju	<u>Zato predajam besedo</u> Ministru za informiranje in propagando. (Benni 2010: 154) <u>Predajam besedo</u> predstavniku opozicije. (Benni 2010: 155) <u>Zato predajam besedo</u> kardinalu De Ioru, čigar besede bodo nedvomno namenjene povezovanju in miroljubju. (Benni 2010: 156)	Predajati besedo komu: publ. <i>predajati besedo drugemu diskutantu:</i> prepuščati, dajati (SSKJ, <i>predajati</i>)	V ita imamo dva glagola, <i>passare</i> in <i>cedere</i> . Obema ustreza prevod <i>predajati</i> .
44.	Anche voi vi rendete conto, onorevoli colleghi, <u>della responsabilità che ci prendiamo</u> aderendo a questo progetto. (Benni 2007: 145)	Prendersi una responsabilità: <i>assumersi, prendersi la responsabilità delle proprie azioni</i> (Treccani, <i>responsabilità: 1.</i>)	Vzeti si odgovornost	<i>Tudi sami se zavedate</i> <u>odgovornosti</u>, častitljivi kolegi, <u>ki jo prevzemamo</u>, ko pristopimo k omenjenemu projektu. (Benni 2010: 155)	Prevzeti odgovornost: ekspr. <i>prevzeti krivdo, odgovornost</i> : biti pripravljen sprejeti (vse) posledice svoje ali tuje krivde (SSKJ, <i>prevzeti</i>)	V italijanščini imamo povratno obliko glagola. Večkrat se kakšen glagol, ki sicer ni povratni, v frazemu pojavlja v povratni obliki, kar poudarja vpletenost osebk in stopnjuje ekspresivnost. V tem primeru bi lahko v slovenščino prevedli kot <i>prevzeti nase odgovornost</i> .

Seznam frazemov z delno ekvivalenco

	Frazem v IB	Frazem v IJ: slovarska oblika	Dobesedni prevod: prevod pomenske razlage	Frazem v CB	Frazem v CJ: slovarska oblika	Opombe
1.	<i>Nonno Celso disse che <u>ne avremmo viste di belle</u>.</i> (Benni 1987: 11)	Vederne di belle (vedersela brutta/nera) : Nell'uso fam., <i>vedersela brutta</i> (meno com. <i>nera</i>), trovarsi in una situazione molto difficile, essere in grave pericolo o rischio. (Treccani, <i>vedere</i> : 6.m.)	Videti jih nekaj lepih (videti si jo grdo/črno): V domačem govoru <i>videti si jo grdo</i> (manj pogosto <i>črno</i>), znajti se v zelo težki situaciji, biti v resni nevarnosti ali tveganju.	<i>Dedek Celso je rekel, da <u>bo še veselo</u>.</i> (Benni 2010: 11)	(Kaj) bo še veselo: sarkazem, v tem pomenu ponavadi v zvezi <i>to bo še veselo</i> GF, <i>bo še veselo</i> : 65 konkordanc (<i>to bo še veselo</i> : 39 konkordanc)	Za frazem v IB sem navedla razlago drugega frazema s podobno glagolsko sestavino in protipomen ko <i>brutta</i> ; pomen celotnega frazema pa je isti, saj je sestavina <i>belle</i> uporabljena sarkastično. Besedna zveza <i>delle belle: nekaj lepih</i> je v italijanščini prisotna v večih frazemih, predvsem v frazemih z glagolsko sestavino in klitično obliko zaimka kot že navedeni <i>vederne</i> in <i>farne</i> . Veže se tudi z <i>dirne: povedati, contarne: pripovedova ti, saperne: poznati,</i>

						<i>sentirne: slišati (Treccani). Pomen besede lepih je odvisen od glagola, zato celo zvezo glagol+pride vnik označim kot frazem. Konotacija pa je vedno rahlo negativna, saj so belle v tem primeru neprijetne situacije. Frazem vsebuje tudi konotacijo presenečenj a, nezaslišanos ti. Izraz v slovenščini ni zelo ustaljen. Konkordanc e za to bo še veselo (39) kažejo ustaljenost prihodnjika in sarkastične rabe.</i>
2.	<i>Il gelataio lavorava <u>ventiquattro ore su ventiquattro</u> e dopo quell'estate si comprò un grattacielo a Montecarlo. (Benni 1987: 12)</i>	Ventiquattro ore su ventiquattro : ni v slovarjih.	Štiriindvajset ur na štiriindvajset : ni v slovarjih, pomeni cel dan, neprestano.	<i>Sladoledar je delal <u>štiriindvajset ur na dan</u> in si ob koncu poletja kupil nebotičnik v Monte Carlu. (Benni 2010: 12)</i>	Štiriindvajset ur na dan: ni v slovarju.	Izraz je v besedilu na meji med prosto in frazeološko BZ. Dobesedno bi pomenil, da je sladoledar delal celo poletje brez prestanka, kar je pravzaprav v zgodbi

						<i>Leto norega vremena</i> mogoče, saj v njej avtor niza ogromno hiperboličnih in grotesknih podob, kakor npr. »Ljudje so spali na ulicah: napenjali so podaljške in se naselili v hladilnike« (Benni 2010: 12), »Grozde je dozorelo, a je bilo slano, prisežem« (Benni 2010: 13) itd. Imamo pa tudi možnost, da je BZ le ekspresiven način za poudarjanje zaposlenosti sladoledarja in ima frazeološki pomen 'večino časa, preveč časa'. Primere takšne rabe najdemo tudi v GF: <i>Potem bi se lahko norčeval iz drugih kandidatov, ne pa iz volivcev, iz katerih se tako in tako štiriindvajset ur na dan norčujejo</i>
--	--	--	--	--	--	--

						<i>politiki.</i> (Delo Revije 2007)
3.	- <i>Vattene – dico – sei ubriaca.</i> (Benni 1987: 84) - <i>Meno male che se ne è andato, Veronica ... e meno male che è un esperto di buongusto!</i> (Benni 1987: 160)	Andarsene: andare via (con valore intensivo) (Zingarelli, andarsi: 2.)	Iti si je: iti stran (poudarjeno)	»<i>Spelji se,</i>« <i>rečem. »Pijana si.«</i> (Benni 2010: 33) - <i>Še dobro, da se je odstranil, Veronica ...In res krasno, da prav on velja za poznavalca lepega obnašanja!</i> (Benni 2010: 38)	Speljati se: ekspresivna raba glagola Odstraniti se: oditi, umakniti se (SSKJ, odstraniti se: 1.) Glagolska ustreznica	Glagol <i>speljati se</i> v CB je na meji z minimalnim glagolskim frazemom, saj v zvezi s povratnim zaimkom postane zelo ekspresiven, in ko je uporabljeno v zvezi z osebo pridobi pomen, ki ni vključen v SSKJ-u, in sicer 'oditi'. V drugem primeru pa imamo glagol, ki v SSKJ-u nima posebnih kvalifikatorjev, saj je njegova konotacija drugačna, saj je rabljen tudi v zvezi: <i>tiho se odstraniti</i> (SSKJ, odstraniti se). V drugem primeru torej nimamo frazema, navajam ga tukaj zaradi primerjave. V CB ni prišlo do dveh

						različnih prevodov istega frazema samo zaradi vpliva sobesedila, temveč tudi zaradi glagolskega naklona. Raba velelnika namreč znatno stopnjuje ekspresivno st.
4.	<i>Noi umani <u>non ce la passavamo male</u>.</i> (Benni 1987: 13)	Passarsela male: trovarsi in ristrettezze economiche, essere poveri, soprattutto se temporaneamente o in contrasto con un precedente periodo di benessere. (Quartu)	Preživljati si je slabo: biti v finančni stiski, biti reven, predvsem če le začasno ali v nasprotju s prejšnjim obdobjem blaginje.	<i>Ljudem niti <u>ni šlo tako slabo</u>.</i> (Benni 2010: 13)	Komu gre slabo: nezadovoljivost psihičnega, zdravstvenega ali gmotnega stanja: slabo mu gre (SSKJ, <i>slabo</i> : 3.c)	V italijanščini imamo zvezo minimalnega glagolskega frazema s strkturo 'Glag + si + jo' in prislova.
5.	<i>Ma per gli animali <u>era dura</u>.</i> (Benni 1987: 13)	Essere dura (per qlcu.): in costruzione impersonale: <i>è dura!</i> , <i>l'è dura!</i> , di cosa penosa, difficile a sopportarsi. (Treccani, <i>dura</i> : 3.a)	Biti težka (za koga): z brezosebno strukturo: <i>je težka!</i> , <i>ta je težka!</i> , o nečem, kar je mučno, skoraj neznosno.	<i><u>Živalim pa je šlo precej za nohte, kremplje in kopita</u>.</i> (Benni 2010: 13-14)	Iti za nohte, kremplje in kopita komu (pren. iz: iti za nohte komu): ekspr. <i>za nohte nam gre</i> : znašli smo se v težkem položaju (SSKJ, <i>noht</i>)	Prevajalec je ustvaril frazeološko prenovitev na mestu, kjer je v IB ni. S tem je tudi ustvaril humor in znatno stopnjeval ekspresivno st. Prenovitev je kompenzacija na makrostrukturni ravni.
6.	<i><u>Eravamo allo stremo delle</u></i>	Essere allo stremo delle	Biti na skrajni točki	<i><u>Bili smo na koncu moči, ko</u></i>	Biti na koncu moči:	V italijanščini

	<i>forze, quando nonno Celso sentenziò che l'unico che poteva salvarci era Ufizéina.</i> (Benni 1987: 14) <i>/.../ dopodiché cominciarono a diminuire il ritmo e Achille mangiò mezza salsiccia e Ettore mezza e Achille tre fettine e Ettore gli rispose una per una, ma si vedeva che erano allo stremo /.../</i> (Benni 1987: 59)	forze, essere allo stremo: estremo limite delle forze fisiche, delle possibilità finanziarie e sim. (Zingarelli, stremo: A.1.)	moči, biti na skrajni točki: skrajna meja fizičnih močeh, razpoložljivo sti financ ipd.	<i>je dedek Celso presodil, da nas lahko reši kvečjemu Mehankar.</i> (Benni 2010: 14) <i>Potem sta upočasnila ritem: Ahil je jedel polovičko in Hektor drugo, Ahil tri rezine in Hektor prav tako – videti je bilo, da sta na koncu moči /.../</i> (Benni 2010: 26)	ekspr. biti na koncu, pri kraju z močmi: biti telesno, duševno izčrpan, onemogel (SSKJ, moč)	imamo množinsko obliko samostalniške sestavine <i>forze</i>, v slovenščini pa je sestavina <i>moč</i> v CB v ednini, v slovarski obliki frazema pa je v množini in ekvivalenca z IF je skoraj popolna. Vezljivost z roditeljskim je manj pogosta od vezljivosti z orodnikom (GF, <i>na koncu moči</i>: 67 konkordanc; GF, <i>na koncu z močmi</i>: 145 konkordanc), je pa verjetno nastala pod vplivom izvirnika.
7.	<i>Infatti stava di là, sull'altro versante, sgonfio da far pena.</i> (Benni 1987: 14)	Da far pena (iz: far pena): Letteralmente, suscitare pietà. Usato in senso figurato come spregiativo generico per cose che si considerano molto brutte, malfatte, sgradevoli, meschine e	Da se ti smili (iz: vzbuditi sočutje): Dobesedno, vzbuditi sočutje. V prenesenem pomenu je slabšalni izraz za stvari, ki se zdijo zelo grde, slabo narejene, neprijetne, podle ipd. O osebi, da vzbuja	<i>Prav tam, za vrhom, ga je tudi našel – izpraznjenega, da se ti v dno srca zasmili.</i> (Benni 2010: 15)	Da se komu v dno srca zasmili (pren. iz: v dno duše): izraža visoko stopnjo, intenzivnost čustvene prizadetosti (SSF)	V italijanščini imamo pretvorbo iz glagolskega v prislovni frazem <i>da far pena</i>, ki v prenesenem pomenu izraža čustveno prizadetost prisotnih ali neodobravanja, pomilovanje

		simili. Riferito a una persona, suscitare disapprovazione o disprezzo. (Quartu)	neodobrava nje ali prezir.			. V tem kontekstu imamo prvi pomen, saj stanje sonca vzbuja sočutje v vaščanih, ki mu pomagajo »okrevati« oz. ga popravljajo.
8.	- <i>Mi piace questo paese, è tranquillo.</i> - <i>Sì, <u>non c'è male</u> – disse il dittatore.</i> (Benni 1987: 52)	Non c'è male: abbastanza bene: « <i>come stai?</i> » « <i>non c'è male</i> » (Treccani, <i>male</i> : 4.)	Ni slabega: dokaj v redu: » <i>kako si?</i> « » <i>ni slabega</i> «	» <i>Všeč mi je ta dežela, tako mirno je v njej.</i> « » <i>Res, <u>ni nam hudega</u>,« je odvrnil diktator.</i> (Benni 2010: 17)	Ni hudega komu: frazema v slovarju ni. GF, ni mi/ti/ji hudega: 45 konkordanc	
9.	- <i><u>Ci sto</u> – disse Ettore – non ho paura di te, ladro di biciclette.</i> (Benni 1987: 55)	Starci: accettare, acconsentire (Treccani, <i>stare</i> : 5.)	Biti za kaj: Sprejeti kaj, privoliti v kaj	» <i>Meni je prav</i> ,« je rekel Hektor, » <i>ne bojim se te, tat koles.</i> « (Benni 2010: 21)	Komu je prav: v povedni rabi, s smiselnim osebkom v dajalniku izraža soglasje, zadovoljstvo (SSKJ, <i>prav</i> : 1.)	<i>Starci</i> je minimalni frazem z glagolom <i>stare</i> in zaimkom <i>ci</i> . V tem primeru bi <i>ci</i> lahko prevedli s slovenskim <i>za kaj</i> , pri čemer lahko prevedemo cel frazem <i>starci</i> z 'biti za kaj'. Treccani navede frazem <i>starci</i> skupaj s frazemom <i>stare agli scherzi</i> 'biti za šalo'. Pri <i>starci</i> gre le za nedoločnost tega, k čemu privolimo. Na splošno izraža torej privolitev in lahko bi ga

						prevedli tudi s frazemom <i>biti za akcijo</i> . Prav tako deluje tudi v kontekstu osvajanja in ima konotacijo pogovornosti.
10.	- <i>Ettore Baldi tutte le notti fa i <u>cornetti</u> caldi lui ne fa cento e altri due <u>glieli</u> fa Fiorenzo.</i> (Benni 1987: 56)	Fare i cornetti (pren. iz: fare le corna/mettersi le corna): tradire la fedeltà coniugale. (Quartu)	Narediti rogljičke (pren. iz: delati rogove/natakni rogove): varati soproga ali soprogo.	»Hektor Baldi peče <u>rožičke</u> , vsako noč za vaše ženičke, sto jih napravi, še dva pa mu Fiorenzo na glavo postavi.« (Benni 2010: 22)	Postaviti komu rožičke na glavo (pren. iz: natakni/nasaditi komu rogove/roge): ekspr. žena mu je nasadila, nataknila roge: imela je spolni odnos, spolne odnose z drugimi moškimi; eksp. on nosi roge: njegova žena ima spolni odnos, spolne odnose z drugimi moškimi (SSKJ, rog)	
11.	<i>Ettore boccheggìò e sembrò <u>sul punto di crollare</u>, ma fieramente replicò: /.../</i> (Benni 1987: 56)	(Sembrare) sul punto di (essere sul punto di): stare per fare qualcosa (Treccani, punto: 9.)	(Zgledati) na točki, ko (biti na točki, ko): biti v trenutku, takoj pred dejanjem	<i>Hektor je komaj še ujel sapo in <u>malo bi manjkalo</u>, pa bi se zgrudil.</i> (Benni 2010: 23)	Malo manjkati: ekspr., navadno v zvezi z manjkati izraža, da je dejanje blizu uresničenja (SSKJ, malo: 2.b.)	
12.	<i>Quando vide Ettore morto, Achille <u>scoppiò in pianto</u>, gli si buttò sopra, gli chiese perdono, una scena straziante, e urlava come un porcello sgozzato /.../</i> (Benni 1987: 60)	Scoppiare in pianto: (fig.) prorompere (Zingarelli, scoppiare: 2.)	Počiti v jok: Izbruhniti (nenadno in močno izražanje čustva)	<i>Ko se je Ahil zavedel, da Hektor leži mrtev, <u>je planil v solze</u>, se vrgel na mrliča in ga prosil odpuščanja. Mučen prizor.</i> (Benni 2010: 27)	Planiti v solze (mod. iz: planiti v smeh/jok): nenadoma glasno se zasmejati (SSF)	V GF imamo 612 konkordanc za <i>planiti v jok</i> , medtem ko za <i>planiti v solze</i> jih je le 10. Prevajalčeva izbira je torej nenavadna,

						saj ni nastala po vplivu izvirnika, kjer imamo sestavino <i>jok</i> (čeprav je <i>solze</i> možna varianta). Mogoče je nastala pod vplivom prislovnega frazema v <i>solzah</i> .
13.	- È meraviglioso – dice la modella – ci andiamo? - <u>Non ci penso neanche</u> – dice Sam. (Benni 1987: 83)	Non ci penso neanche (neanche per idea): a proposito di cosa a cui non si pensa affatto o a cui non si deve neppure lontanamente pensare (quasi a dire che è talmente irreal e assurda da non aver luogo neanche nell'immaginazione) (Treccani, <i>idea</i>: 4.b.)	Niti ne pomislim na to (niti kot ideja): o stvari, na katero sploh ne pomislimo ali nikakor ne smemo pomisliti (kakor bi bila tako neverjetna in absurdna, da se niti v domišljiji ne bi mogla zgoditi)	»Prekrasno,« pravi manekenka. »Gremo?« »<u>Niti slučajno</u>,« odvrne Sam. (Benni 2010: 32)	Niti slučajno: tja ne grem več, niti slučajno: nikakor ne (SSKJ, <i>slučajno</i>)	
14.	<i>Scrolla la testa ed emette un rumore strano, un ruggito animalesco. E di colpo non si lamenta più.</i> (Benni 2007: 128)	Di colpo: all'improvviso, di botto (Treccani, <i>colpo</i>: 1.c.)	V strelu (tlesku, udarcu): nenadoma, naenkrat	<i>Strese z glavo, nakar se iz njega izvije čuden zvok, podoben živalskemu kruležu. Na lepem se ne pritožuje več.</i> (Benni 2010: 135)	Na lepem (elipsa iz: na vsem lepem): nenadoma, nepričakovano (SSF)	
15.	<i>- Lei è un nano fastidiosissimo con un cappotto troppo grande</i>	Levarsi/togliersi dai piedi: (pop.)	Odstraniti se od stopal (nog): iti stran;	<i>- Neznansko nadležen pritlikavec s predolgim</i>	Pobrati se: slabš. oditi, umakniti se (SSKJ, <i>pobrati</i>	Tudi v tem primeru v CB imamo glagol, ki je

	<i>nonché di pessima fattura ... si levi dai piedi.</i> (Benni 1987: 158) - <i>Si tolga dai piedi, mostriciattolo!</i> (Benni 1987: 158)	andarsene (Zingarelli, <i>piede</i>: 1.) <i>togliti dai p.!</i>, invito brusco ad andarsene, o a spostarsi da un luogo in cui si dà fastidio (Treccani, <i>piede</i>: 2.a.)	<i>Odstrani se od stopa!!</i>, oster ukaz, naj kdo odide ali se umakne iz kraja, kjer je v napoto	<i>plaščem in grdo postavo ... Poberite se.</i> (Benni 2010: 36) - <i>Spravite se mi s poti, pošast!</i> (Benni 2010: 36)	se: 2.) Ekspresivna raba glagola. Spraviti se komu s poti (iz: spraviti se komu izpod nog): iti stran, oditi: <i>spravi se mi izpod nog, izpred oči</i> (SSKJ, <i>spraviti se</i>: 1.)	na meji z minimalnim glagolskim frazemom s pomenom 'oditi, umakniti se'. V SSKJ-u ima v tem pomenu oznako slabšalno (SSKJ, <i>pobradi se</i>: 2). Frazem v IB je že v slovarski obliki znatno bolj ekspresiven od frazema <i>andarsene</i>, poleg tega pa je uporabljen v velelniku. Prevajalec se je dobro odločil za glagol, ki vpelje višjo ekspresivnost kot glagola <i>speljati se</i> in <i>odstraniti se</i>. V drugem primeru imamo v IB različico istega frazema. Ekspresivnost je tokrat višja, saj je frazem ponovljen, poleg tega na koncu stavka imamo klicaj in sobesedilno prvine <i>pošast</i>. V CB je
--	--	--	--	---	--	--

						prevajalec uporabil frazem, ki je oblikovno še bližji frazemu v IB: že sam glagol <i>spraviti se</i>, ki ima v SSKJ-u kvalifikator pogovorno (SSKJ, <i>spraviti se</i>: 1.), prinaša neko stopnjo ekspresivnosti, poleg tega pa imamo še sestavino s <i>poti</i>, ki vzpostavlja asoviacijo z napoto. Frazem v CB razumem kot modifikacijo frazema <i>spraviti se komu izpod nog</i>, ki pa je popolno ekvivalente n frazemu v IB.
16.	<i>Il folletto delle brutte figure</i> (Benni 1987: 157) - <i>Io sono il folletto delle brutte figure.</i> - <i>Come?</i> - <i>Io sono il folletto delle brutte figure. Mi dia il fazzoletto o se ne pentirà.</i> (Benni 1987: 158) <i>Si convinca: io sono un folletto, il folletto delle</i>	Brutta figura (<i>fare bella/brutta /cattiva figura</i>); fare brutta figura: suscitare impressione favorevole, e al contrario <i>fare brutta o cattiva figura</i> (Treccani, <i>figura</i>: 10.)	Grda podoba (<i>narediti lepo/grdo/slabo podobo</i>); narediti grdo podobo: pustiti pozitiven/negativen vtis	<i>Škrat za porazno slabe vtise</i> (Benni 2010: 35) - <i>Jaz sem škrat za porazno slabe vtise. Dajte mi robček ali pa se boste še kesali.</i> (Benni 2010: 36) <i>Verjemite mi že: jaz sem škrat, škrat za</i>	Slab vtis: pog. <i>predstava je pustila slab vtis</i>: gledalcem ni bila všeč, jim ni ugajala; (SSKJ, <i>vtis</i>)	

	<u>brutte figure.</u> (Benni 1987: 162) - <i>Guardi che però se là dentro si mette a smaniare, <u>la brutta figura la fa lei</u> ...</i> (Benni 1994: 12)			<u>porazno slabe vtise.</u> (Benni 2010: 40) »Ampak če vas potem notri zgrabi norija, vas opozarjam, da <u>boste slab vtis pustili vi, ne jaz.</u>« (Benni 2010: 55)		
17.	- <u>Meno male che se n'è andato, Veronica ... e meno male che è un esperto di buongusto!</u> (Benni 1987: 160)	Meno male: per manifestare soddisfazione e di cosa che è andata meglio di quanto si pensava (Treccani, male: 4.)	Manj škode: uporabljeno za izražanje zdovoljstva glede česa, kar se je izšlo bolje, kakor je bilo predvideno.	- <u>Še dobro, da se je odstranil, Veronica ... In res krasno, da ravno on velja za poznavalca lepega obnašanja!</u>	Še dobro: nav. elipt. izraža zadovoljstvo nad čim: <i>dobro, da si ostal doma; dobro, da ni zamudil;</i> (SSKJ, dobro: 5.a.)	V IB je frazem prvič uporabljen v pravem pomenu, drugič pa sarkastično, tako da ne izraža zadovoljstva, temveč razočaranje. Prevajalec je pri prevajanju prvega uporabil frazem, ki prav tako izraža olajšanje, pri prevajanju drugega pa je uporabil sarkazem, čeprav bi verjetno tudi frazem lahko uporabil sarkastično. V tej povedi lahko tudi opazimo tvorjenko <i>buongusto</i> iz frazema <i>buon gusto: dober okus</i>, ki jo prevajalec prevede z <i>lepim obnašanjem</i>

						SSKJ ne navaja še <i>dobro</i> kot SBZ, ampak le kot možna besedilna aktualizacija besede <i>dobro</i>, ki izraža govorčevo oceno o določenem dogodku. Če pa dodamo še, se ekspresivno st stopnjuje. Besedna zveza je na meji s pragmatičnim frazemom, glede na to da je njena oblika stalna in da izraža stališče govorca na isti način frazema <i>hvala bogu</i>.
18.	<i>Anni di lavoro, di paziente presenza nei salotti, di pubbliche relazioni e stasera mi sto giocando tutto ... ma perché parlo a vanvera?</i> (Benni 1987: 161)	Giocarsi qlco.: Mettere a repentaglio qualcosa, rischiarlo. Anche scommettere. (Quartu)	Zaigrati si kaj: Tvegati izgubo nečesa. Tudi staviti.	<i>Leta prizadevanja, potrpežljivega obiskovanja mestnih salonov, odnosov z javnostjo, nocoj pa vse to postavljam na kocko ... Zakaj sem tako nepremišljen?</i> (Benni 2010: 39)	Postavljati kaj na kocko: tvegati ob pomembni odločitvi (SSF)	
19.	- <i>Metta giù le mani da mia moglie!</i> (Benni 1987: 162)	Mettere giù le mani da (giù le mani da): Letterale: non toccare una data	Dati roke dol z/s (roke dol z/s): Dobesedno: ne dotikati se določene stvari. Danes	- <i>Roke stran z moje žene!</i> (Benni 2010: 40)	Roke stran: ekspr. <i>roke stran od tega denarja</i>: ne segaj po njem, ne prisvajaj si ga (SSKJ)	Ni mogoče z gotovostjo trditi, ali gre v IB za frazeološki ali za dobesedni

		cosa. È oggi diffuso come slogan per le manifestazioni di protesta, a difesa di qualcosa, contro chi se ne vorrebbe impadronire indebitamente. (Quartu)	razširjeno tudi v protestnih frazah, ko se hoče braniti kaj pred nezakonitim pollaščanjem .			pomen, saj se prizor odvija preko dialogov. Verjetno gre za preplet obojega: Vantoni je ravnokar umazal obleko ženske, njen mož pa je vzkliknil <i>roke stran</i>, kar lahko interpretiramo kot odziv na Vantonejev poskus, da madež očisti (pri čemer so njegove roke dobesedno na ženski), ali bolj na splošno na dejstvo, da Vantone povzroča škodo, kamorkoli gre – v tem primeru pa bi frazem pomenil 'oddaljite se (od moje žene)', pri čemer <i>roke</i> ne bi imele dobesednega pomena. V CB ima frazem spremenjen o vezljivost: namesto predloga <i>od</i> imamo <i>z</i>, kar namiguje na to, da so se roke dejansko
--	--	--	--	--	--	---

						nahajale na ženi.
20.	<i>Tenga fermo qual bicchiere, per dio! Per forza che gliel'ho versato sui calzoni ...</i> (Benni 1987: 163)	Per forza: si dice anche di cosa che appare inevitabile, che non può o non poteva non avvenire. (Treccani <i>forza</i> : 5.c.)	Zaradi moči: reče se o nečem, kar je neizbežno, tako da ni mogoče oz. ni bilo mogoče, da se ne bi zgodilo.	<i>Držite kozarec pokonci, zaboga! Nič čudnega, da sem vas polil po hlačah ...</i> (Benni 2010: 41)	Nič čudnega: ni v slovarju.	BZ v slovenščini ni leksikalizirana, je pa zelo ustaljena in vpelje tudi določeno stopnjo ekspresivnosti, saj je uporabljena za izražanje mnenja, da je nekaj neizogibno oz. logično.
21.	<i>- Forse ha ragione ... queste feste sono spesso noiose.</i> (Benni 1987: 164)	Avere ragione: essere nel proprio buon diritto, o, secondo i casi, dire il vero o il giusto, agire giustamente, comportarsi secondo le regole, ecc. (Treccani, <i>ragione</i> : 4.b.)	Imeti pamet/prav: imeti pravico ali, odvisno od primera, povedati resnico, ravnati po pravici, upoštevati pravila itd.	<i>- Mogoče ima pa prav ... naše zabave so velikokrat dolgečasne.</i> (Benni 2010: 43)	Imeti prav: <i>ti imaš prav, ne jaz: tvoje mnenje, stališče, ravnanje je pravilno; ekspr. prav imaš, da se ne družiš z njim:</i> izraža soglasje z ravnanjem koga; pog. <i>prav ima, da molči:</i> pravilno ravna (SSKJ, <i>prav</i>)	
22.	<i>- Gentiluomo d'altri tempi ... io lo frequento e vi assicuro che è un ospite squisito.</i> (Benni 1987: 165)	D'altri tempi (altri tempi!): esclamazione di nostalgia per epoche ritenute migliori di quella in cui si vive o di riprovazione per il presente. (Zingarelli, <i>tempo</i> : 12.)	Drugih časov (drugi časi!): Vzklik, ki izraža nostalgijo za obdobja v preteklosti, ki se jih smatra za boljša od sedanjega, ali obsojanje sedanjosti.	<i>- Gentleman starega kova ... Pogosto se videvava in zagotavljam vam, da je odličen gost.</i> (Benni 2010: 43)	Starega kova: ki se drži ustaljenih navad iz prejšnjih časov (SSF)	Pridevniška oblika frazema ni leksikalizirana v italijanskih slovarjih, a je vsekakor ustaljena, saj ima v korpusu 229 konkordanc (PAISÀ, <i>d'altri tempi</i>). Frazem v IJ ima pozitivno konotacijo,

						v CJ pa je leta odvisna od konteksta, saj v korpusu najdemo tudi primere z negativno konotacijo: <i>Otrokova sposobnost izjemne zbranosti, občutek za red in disciplino ter spontanost – vse to ga vodi k novim odkritjem – so pomembne lastnosti, ki so jih vzgojitelji starega kova prezrli.</i> (GF, starega kova)
23.	- <i>Modestamente ho studiato a fondo la cosa...</i> (Benni 1987: 166)	A fondo: profondamente (Treccani, <i>fondo</i> : 3.b)	Do dna: poglobljeno	- <i>To tematiko sem, skromno rečeno, proučil do obisti.</i> (Benni 2010: 44)	Do obisti: Zelo, popolnoma (SSF)	Pri frazemu v IJ sem navedla razlago za zvezo z glagolom <i>studiare</i> 'proučiti'. Glagolska sestavina je uporabljena v dobesednem pomenu in slovar navaja razlago le za prislovni del <i>a fondo</i> , ki je frazeološki.
24.	<i>Avevo dimenticato il nostalgico, che si addice a uomini di</i>	Di una certa età (iz: avere una certa età):	Določene starosti (iz: imeti določeno	<i>Pozabil sem na nostalgичnega, primerneza gospode v letih,</i>	V letih (iz: biti (že) v letih): biti star, starejši (SSF)	V CB imamo pridevniško obliko frazema s

	<i>una certa età, con un fascino sfaccettato, fatto di nuances, mentre: sei!</i> (Benni 1987: 166)	essere piuttosto anziano (Treccani, età: 1.b.)	starost): biti precej star.	<i>katerega čar je v razvejanem niansiranju vonjev, medtem ko – šest!</i> (Benni 2010: 44)		pomenom 'starejši, ne več mlad'.
25.	- <i>Beh, è una bella parte, molto drammatica... Certo, bisognerebbe invecchiarmi molto con il trucco.</i> - <i>"Molto" lo dici tu, brutta troia – dice Mariella.</i> - <u><i>Non fa niente, non fa niente</i></u> – <i>dice Lea conciliante.</i> (Benni 2010: 14)	Non fa niente (prag. fr.): non importa (Treccani, niente: 1.a.)	Ne dela nič (nič ne de): ni važno	» <i>Gotovo gre za lepo vlogo, zelo drmatična je ... Jasno, maskerke bi me morale zelo postarati.</i> « » <i>Nič te ne bi morale, kurba zdrasana,</i> « reče Mariella. » <u><i>Je že v redu, no,</i></u> « <i>spravno doda Lea.</i> (Benni 2010: 57)	Je že v redu (prag. fr. iz: v redu): ki ima določene dobre lastnosti, značilnosti v precejšnji meri (SSKJ, red: 14.)	V SSKJ-u pri iztočnici <i>red</i> najdemo primer: <i>hvala, stvar je že v redu</i> 'je že urejena'. V tem primeru je še prisotna referenca na nekaj, kar smo morali urediti. V primeru pragmatične ga frazema pa je ta referenca (če je sploh prisotna) v ozadju, medtem ko je v ospredju sporočilo naslovniku, ki mu hočemo povedati <i>ne ubadaj se (s čim)</i> .
26.	- <i>/.../ Ora un ultimo stacco pubblicitario e poi avrà inizio la procedura terminale.</i> - <u><i>Chiamatela pure col suo nome: esecuzione!</i></u> – <i>dice Carretti.</i> (Benni 1994: 15)	Chiamare le cose col loro nome: parlar chiaro, dire le cose con franchezza evitando allusioni, sottintesi e giri di parole, anche a costo di apparire rudi e privi di delicatezza.	Poklicati stvari z njihovim imenom: govoriti jasno, iskreno povedati, brez namigovanj in evfemizmov, tudi če izpademo nevljudni in brez takta.	» <i>/.../ Še zadnji premor za oglase, potem pa se bo začel izvršni postopek.</i> « » <i>Kar lepo po domače povejte: usmrtitev!</i> « reče Pricolli. (Benni 2010: 58)	Po domače povedati: preprosto, ne zapleteno (SSKJ, domače)	IF in CF imata lahko drugačni konotaciji. V obeh primerih je denotativni pomen frazema <i>preprosto povedati</i> in se ga ponavadi uporablja v nasprotju z nekom, ki govori zelo

		(Quartu)				zapleteno in nejasno. IF nakazuje tudi razlog tega obnašanja, in sicer da se kdo iz obzirnosti hoče izogibati zaznamovan emu poimenovan ju. Zato pomenska razlaga navede, da oseba, ki <i>kliče stvari z njihovim imenom</i>, lahko izpade <i>nevljudna</i>. V CF pa te konotacije ni in frazem ima lahko celo pozitivno konotacijo, če je uporabljen za vzpostavljanje nasprotja z osebo, ki govori strokovno oz. zapleteno prav z namenom, da bi se izpostavljala . V slovenščini obstaja frazem s popolno ekvivalenco <i>imenovati kaj s pravim imenom</i> (SSF).
27.	<i>Arrivò appena <u>in</u></i>	(Appena) in	(Komaj) v	<i>Prispel je <u>v</u></i>	V zadnjem hipu:	

	<u>tempo.</u> (Benni 1994: 22)	tempo: contrapp. a <i>tardi, troppo</i> <i>tardi</i> (Treccani, <i>tempo</i> : 3.c.)	času: v nasprotju s <i>pozno,</i> <i>prepozno</i>	<u>zadnjem hipu.</u> (Benni 2010: 67)	GF, v <i>zadnjem</i> <i>hipu</i> : 2339	
28.	- <i>No, no, ignorante, ignorante!</i> – <i>gemette la profe, prendendosi la testa tra le mani.</i> (Benni 1994: 24)	Prendersi la testa tra le mani: Tega frazema ni v slovarjih, tudi v korpusu je prisoten le v dobesednem pomenu.	Vzeti si glavo med rokami	» <i>Ne, ne, ničesar ne znaš!</i> « je zastokala profa in <u>se prijel</u> za <u>glavo</u> . (Benni 2010: 69)	Prijeti se za glavo: ekspr. za glavo se je prijel, ko je izvedel resnico: bil je (neprijetno) presenečen, začuden (SSKJ, <i>prijeti</i>)	
29.	<u>Ma a questo punto si rende necessaria una decisione.</u> (Benni 1994: 27) <i>La sua follia era arrivata dunque fino a quel punto!</i> (Benni 1994: 39) <u>A questo punto, numerosi cecchini bipartisan, appostati in città e paesi, cominceranno a sparare alla cieca.</u> (Benni 2007: 142) <u>A questo punto, dovremo solo gestire mediaticamente ogni istante di questo, chiamiamolo così, reality show.</u> (Benni 2007: 142)	A questo punto, arrivare fino a quel punto: Con riferimento a una progressione ideale, e più astratta, termine, limite: <i>a questo p. dunque siamo arrivati!</i> (Treccani, <i>punto</i> : 9.)	Na tej točki, priti do tiste točke: Če se nanašamo na abstrakten potek dogodkov označi konec, mejo; <i>do te točke smo torej prišli!</i>	<u>Napočil je trenutek, ko je treba ukrepati.</u> (Benni 2010: 72) <i>Njegova norost je torej šla že tako daleč!</i> (Benni 2010: 86) <i>Številni ostrostrelci, ki bodo služili obema stranema, bodo iz svojih zased v mestu in na vasi začeli streljati na slepo.</i> (Benni 2010: 151-152) <u>Od te točke dalje moramo še natančno medijsko usmerjati potek tega – recimo mu tako – resničnostnega šova.</u> (Benni 2010: 152)	Trenutek napoči: knjiž. začeti se, nastopiti: <i>za naš kraj je napočil nov čas; čakala je, kdaj bo napočil težko pričakovani trenutek</i> (SSKJ, <i>napočiti</i>) GF, trenutek napoči: 26 konkordanc Iti daleč: ekspr. s svojimi zahtevami gre <i>predaleč</i> : preveč zahteva (SSKJ, <i>predaleč</i>)	Ob teh primerih lahko opazujemo razliko med frazeološko in nefrazeološko ko rabo izraza <i>a questo punto</i> . Isti izraz je prevajalec v prvem primeru prevedel s frazemom, v tretjem izpustil, v četrtem pa prevedel s SBZ. Frazeološko st izraza <i>a questo punto</i> je torej ugotovil le v prvem primeru, saj v njem gre za izjavo naveličane profesorice, ki nima več potrpljenja za obnašanje dijaka.

						Imamo torej pomen 'doseči konec, mejo'. V drugih primerih je izraz uporabljen kot kohezivno sredstvo za vzpostavljanje je kronološkega oz. vzročno-posledičnega razmerja med stavki. Pri glagolski različici <i>arrivare a quel punto</i> (drugi primer) je prevajalec uporabil frazem <i>iti daleč</i>, ki tudi pomeni <i>priiti do skrajne točke</i>.
30.	<i>L'appello non è caduto nel vuoto.</i> (Benni 1994: 32)	Cadere nel vuoto: rimanere inascoltato, detto di parole, suggerimenti, consigli, come pure di richieste, preghiere e così via. (Quartu)	Pasti v praznino: ne biti poslušan, uporabljen za besede, predloge, nasvete in tudi prošnje, vprašanja itd.	<i>Poziv ni naletel na gluha ušesa.</i> (Benni 2010: 153)	Naleteti na gluha ušesa: naleteti na ljudi, ki se ne dajo prepričati (SSF)	
31.	- Con quest'iniziativa - ha dichiarato il Cavalier D'Alloro in una conferenza stampa - voglio nuovamente dimostrare che <u>imprenditorialità</u>	(Procedere) fianco a fianco: molto vicini, come sfiorandosi con i fianchi, detto di persone enti	(Iti naprej) bok ob boku: zelo blizu, kot če bi se skoraj dotikali z boki, uporabljen	»S to pobudo,« je izjavil gospod D'Alloro na novinarski konferenci, »hočem znova dokazati, da <u>se lahko podjetništvo in</u>	(Razvijati se) z roko v roki: Ni v slovarjih. V GF sta 2 konkordanci za <i>se razvijati z roko v roki</i> , kar je pokazatelj	

	<i>e cultura possono procedere fianco a fianco.</i> (Benni 1994: 32)	e simili che operano o procedono insieme. Usato anche con valore temporale per cose o situazioni che avvengono contemporaneamente. (Quartu)	za osebe, društva ipd., ki delujejo ali se razvijajo skupaj. Uporabljeno tudi s časovnim pomenom za dogodke ali situacije, ki se zgodijo hkrati.	<i>kultura razvijata z roko v roki.</i> (Benni 2010: 77)	obstoja frazema <i>z roko v roki</i> v pomenu <i>skupaj, hkrati</i> . Verjetno je nastal kot kalk ang. frazema <i>hand in hand</i> .	
32.	<i>Il professor Acanti si mise a ridere così di gusto che dimenticò tutto, la paura e i rumori misteriosi di prima.</i> (Benni 1994: 37)	Ridere di gusto (var.: ridere di cuore): Ridere gustosamente, sinceramente, per qualcosa che diverte realmente. (Quartu)	Nasmejati se z okusom, užitkom (var.: nasmejati se od srca): Smejati se z užitkom, iskreno, ker nas nekaj res zabava.	<i>Profesor Acanti se je od srca nasmejal ter tako pozabil na strah in na skrivnostne zvoke od prej.</i> (Benni 2010: 85)	Nasmejati se od srca (var.: iz srca): ekspr., v prislovni rabi, s predlogom izraža visoko stopnjo, intenzivnost čustvene prizadetosti: <i>iz srca se nasmejati</i> . (SSKJ, srce: 2.)	(Glej tudi <i>ridere di gusto</i> v seznamu frazemov z ničto ekvivalenco)
33.	<i>Lascio qua i nomi dei morti, sgozzati in riva al fiume, nottetempo, senza alcun conforto religioso, come cani, solo per aver reclamato il pane davanti al castello del conte.</i> (Benni 1994: 40)	Sgozzato come un cane (mod. iz: ammazzare come un cane): Uccidere in maniera brutale senza il minimo rimorso. (Quartu)	Zaklan kot pes (mod. iz: pobiti kot psa): pobiti brutalno in brez pomislekov.	<i>Zapuščam tod imena preminulih, na bregu reke sredi noči zaklanih, brez vsake dušnopastirske tolažbe kot pse pobitih, zgolj zato ker so pred grofovskim gradom kruha prosili.</i> (Benni 2010: 87)	Pobit kot pes (iz: pobiti kot psa): <i>pobili so jo kot psa</i> , neusmiljeno, na krut, grozovit način (SSKJ, pes: 1.)	Tako v IB kot v CB imamo pretvorbo iz glagolskega v pridevniški frazem (uporabljen je deležnik). V IB pa imamo tudi stopnjevanje e ekspresivnosti preko neprenoviten modifikacije, zamenjave glagolske sestavine <i>ammazzare</i> 'pobiti' z <i>sgozzare</i> 'zaklati'.
34.	<i>Il tuo valore è immenso perché sei raro e prezioso, non per</i>	Il silenzio scende su qlco. (mod. iz: cadere	Tišina se spušča na kaj (mod. iz: pasti v	<i>Neznansko veliko si vredna, zato ker si redka in dragocena;</i>	Pozaba leži nad čim (mod. iz: pasti, utoniti v pozabo):	Prevod je nastal pod vplivom izvirnika, v

	<i>le cose che contieni, <u>fatti e storie su cui è sceso il silenzio</u>.</i> (Benni 1994: 41)	nel silenzio): Lasciare indifferenti, non suscitare alcun interesse o curiosità; anche essere dimenticati. (Quartu)	tišino): naleteti na brezbriznost, ne vzbujati zanimanja ali radovednost i; tudi biti pozabljen.	<i>pa ne zaradi vsebine, zaradi <u>dejstev in zqodb, nad katerimi leži pozaba</u>.</i> (Benni 2010: 89)	ekspr: <i>iti, pasti, utoniti v pozabo</i> (SSKJ, <i>pozaba</i> : 1.)	katerem <i>silenzio</i> (v prevodu <i>pozaba</i>) je osebek stavka. Vseeno pa bi bil slovenski frazem <i>utoniti v pozabo</i> popolnoma ustrezen temu kontekstu.
35.	<i>Poiché ciò significava per lui riavviare un duro lavoro, una faticosa ricerca. Significava, sia consentito il gioco di parole, ricominciare <u>da capo col capo</u>.</i> (Benni 1994: 73)	Ricominciare e da capo col capo (pren. iz: cominciare daccapo): cominciare <i>daccapo</i> , anche fig., per esprimere la volontà di ricominciare dall'inizio e di imprimere una direzione diversa a un fenomeno, al proprio comportamento, ecc. (Treccani, <i>daccapo</i> : 1.)	Začeti spet od začetka s šefom (pren. iz: začeti spet od začetka): začeti od začetka, tudi fig., ko izraža željo, da začnemo kaj od začetka in spremenimo situacijo, naše obnašanje itd.	<i>Zanj je to pomenilo ponoven začetek trdega dela in napornega raziskovanja. Pomenilo je, če nam je dovoljena igra besed, da bo z vrhom treba začeti od vrha.</i>	Z vrhom začeti od vrha (pren.): GF, začeti od vrha: 2 konkordanci	Samostalni <i>capo</i> v italijanščini ima pomen 'začetek' samo znotraj besednih zvez ali frazemov, v prosti rabi pa nima tega pomena. Pomen, ki ga navaja Treccani, ni isti, kot je uporabljen v besedilu. Tukaj namreč <i>da capo</i> nima pozitivne konotacije spremenjenega odnosa do nečesa, ampak negativno konotacijo truda in napora, ki ju moramo ponovno vložiti v kaj. Frazem v slovenščini ni ustaljen,

						ampak ga lahko razumemo kot modifikacijo frazema <i>vrh ledene gore</i>, ki pomeni 'samo začetek, del česa, navadno slabega' (SSF). Svojo frazeološkost pridobiva predvsem zaradi dvojnega pomena <i>vrh</i>, ki označi začetek in nadrejenca. Zaradi sobesedilne prenovitve imata frazema v IB in CB dvojno branje: 'začeti od začetka' in 'začeti pri nadrejenem'.
36.	<i>La sola parola "idea" lo riempiva d'ansia, l'idea di avere un'idea in testa lo faceva soffrire, era come avere una malattia, un virus contagioso che avrebbe cosperso il suo cervello di altre idee.</i> (Benni 1994: 74)	Avere qlco. in testa: Avere intenzione, avere in progetto di fare qualcosa. Anche avere un'idea fissa e assillante nella mente, riferito soprattutto idee bizzarre o considerate stravaganti. (Quartu)	Imeti kaj v glavi: Imeti namen, načrt, da nekaj naredimo. Tudi imeti fiksno idejo, ki nam ne daje miru, predvsem v zvezi z bizarnimi, čudnimi idejami.	<i>Beseda »stališče« ga je navdajala s tesnobo in že sama misel, da bi se mu v lastni glavi rodila zamisel, ga je globoko prizadela.</i> (Benni 2010: 92)	Zamisel se rodi komu (misel se porodi komu): z oslavljenim pomenom izraža začetek dejanja, stanja, kot ga določa samostalni: <i>v trenutku se ji je porodila čudovita misel</i> (SSKJ, <i>poroditi se</i>) tedaj se mu je porodila misel o ustanovitvi stranke (SSKJ, <i>misel</i>: 6.)	
37.	<i>Quanto alle</i>	Casa sulle	Hiša na	<i>Kar pa se tiče</i>	Nositi hišico na	V

	<i>lumache, tutto era stato più semplice, dato che gli erano state simpatiche, con quella bella trovata rassicurante della casa sulle spalle.</i> (Benni 1994: 74)	spalle (pren. iz: avere la testa sulle spalle): essere realisti, concreti, razionali; ragionare secondo dati di fatto oggettivi e quindi non lasciarsi distrarre o deviare da illusioni o fantasie irrealizzabili; agire con buon senso, valutando tutti gli aspetti e le conseguenze di quello che si fa. (Quartu)	plečih (pren. iz: imeti glavo na plečih): Biti realističen, konkreten, racionalen; zanašati se na objektivna dejstva in ne se ukvarjati z iluzijami ali nedosegljivi mi fantazijami; uporabljati zdravo pamet, upoštevati in zavedati se vseh vidikov in posledic svojega ravnanja.	<i>polžev: ti so mu bili zaradi imenitne, pomirjujoče iznajdbe, da so svoje hišice nosili kar na plečih, že od nekdaj simpatici.</i> (Benni 2010: 91)	plečih (pren. iz: imeti/nositi kaj na plečih): ekspr. prevzeti odgovornost na svoja pleča nase; ekspr. otrok je ostal nama na plečih skrbeti morava zanj (SSKJ, pleča)	italijanščini zaznamo, da tukaj gre za prenovitev, ker je sestavina <i>pleča</i> dokaj nenavadna, ko govorimo o polžih. Tudi kontekst namiguje na izhodiščni frazem <i>avere la testa sulle spalle</i>, dobesedno 'imeti glavo na plečih'. V slovenščini tega frazema ni, zato se je prevajalec odločil, da ustvari frazeološko prenovitev z drugim izhodiščnim frazemom.
38.	<i>Adattati, spiando come un falco le reazioni della preda, iniziò /.../</i> (Benni 1994: 83)	Spiare come un falco (mod. iz: occhio di falco): Vista acutissima, come quella dei falchi che individuano la preda dall'alto, anche a grande distanza. Ancora, sguardo penetrante. Altro sign.: Sguardo avido, voglioso, in	Opazovati kot sokol (mod. iz: sokolje oko): Oster vid, kakor ga imajo sokoli, ki z višine odkrivajo svoj plen, tudi ko je zelo daleč. Tudi prodoren pogled. Drug pomen: poželjiv, pohlepen pogled, v katerem se vidi želja po	<i>Prilagaiatti, ki je prežal nanj kot jastreb na svoj plen, je rekel /.../</i> (Benni 2010: 103)	Prežati na koga/kaj kot jastreb (na svoj plen): gleda, preži kot jastreb (SSKJ, jastreb: 1.)	

		cui si legge il desiderio di possesso. (Quartu) Persona rapace, astuta, capace di tendere insidie (Zingarelli, <i>falco</i> : 2.)	posedovanju . Pohlepna, zvitá oseba, ki zna nastaviti pasti.			
39.	<i>Poiché fin dall'inizio, senza che lui usasse i soliti stratagemmi e le consuete trappole, il discorso era immediatamente, spontaneamente caduto sullo scrittore Garibain.</i> (Benni 1994: 157)	(Il discorso) cade su qlco./qlcu.: (fig.) rivolgersi, per lo più casualmente (Treccani, <i>cadere</i> : 3.c.)	(Pogovor) pade na koga/kaj: (fig.) se obrne, ponavadi nenamerno	<i>Ni mu bilo treba segati po običajnih zvijačah in skritih pasteh, da bi preokrenil tok pogovora, saj se je ta že v začetku spontano zavrtel okoli pisatelja Garibaina.</i> (Benni 2010: 109)	(Pogovor) se (za)vrti okoli koga/česa: ekspr., v zvezi z okoli, okrog izraža, da je kaj središče ukvarjanja, zanimanja: <i>pogovori se vrtijo okoli gospodarjenja</i> (SSKJ, <i>vrteti se</i> : 6.)	Tako v italijanščini kot v slovenščini <i>pogovor</i> ni obvezna sestavina, čeprav je zelo pogosta (pojavlja se v zgledih v Treccani in Zingarelli, tako pri iztočnici <i>cadere</i> 'pasti' kot <i>discorso</i> 'pogovor'). Lahko gre le za prenesen pomen glagolov <i>cadere</i> in <i>vrteti se</i> ali za frazem, ki obstaja v več različicah.
40.	<i>Le aveva recitato un brano di Cena di Natale, in cui lo scrittore descriveva le sofferenze e gli stenti di una povera famiglia di idraulici, con tale commossa partecipazione e fervore di accenti che tutti ne ebbero le lacrime</i>	Avere le lacrime agli occhi, con le lacrime agli occhi: In partic., spec. al plurale, quelle che sgorgano più abbondanti per viva commozione, per dolore	Imeti solze v očeh, s solzami v očeh: Predvsem v množini, solze, ki jih kdo pretaka, ker je ganjen, zaradi telesne ali čustvene bolečine, ali	<i>Oddeklamiral ji je odlomek iz Božične večerje, v kateri je pisatelj opisal trpljenje in pomanjkanje družine vodoinštalaterje v – in to je izvedel s tolikšno mero sočutja in vneme, da so</i>	Solze stopijo komu v oči: ob veliki čustveni prizadetosti, žalosti, telesni bolečini: <i>solze siliijo, ekspr. stopijo v oči</i> (SSKJ, <i>solza</i> : 1.a)	<i>Na robu solz</i> je le ena od možnih aktualizacij frazema <i>na robu česa</i> . Kakor kažeta zgleda v SSKJ-u, se namreč frazem lahko veže z različnimi

	<u>agli occhi</u> /.../ (Benni 1994: 157-158) - Grazie, grazie – disse l'uomo, quasi <u>con le lacrime agli occhi</u>. Pagò, uscì e quando fu in strada, la gente, gli alberi, il cielo, tutto gli sembrava più bello e luminoso. (Benni 2007: 166)	fisico o morale, o anche nel moto convulso del ridere (Treccani, lacrima: 1.a)	tudi zaradi smeha.	<u>prisotnim, vključno s Selene, <u>stopile solze v oči</u></u>. (Benni 2010: 109-110) »Hvala, hvala,« je <u>na robu solz rekel</u> možakar. Potem je plačal in odšel. Ko je stopal po ulici, so se mu ljudje, drevesa in nebo zazdeli mnogo lepši in svetlejši. (Benni 2010: 159)	Na robu česa: GF, na robu solz: 221 konkordanc biti na robu živčnega zloma / poslovati na robu rentabilnosti komaj še rentabilno (SSKJ, rob: 5.)	sestavlinami, ki jim določa 'veliko bližino, možnost nastopa ali prenehanja'. V primeru solz in živčnega zloma imamo 'možnost nastopa'.
41.	- Dovevo ben capirlo - sibilò sprezzante - lei cita Garibain a <u>pappagallo</u>, ma conosce poco o niente di lui. (Benni 1994: 159)	Citare a pappagallo (mod. iz: ripetere a pappagallo): Ripetere meccanicamente a memoria un discorso, un testo scritto e simili, senza però averne colto il senso o la sostanza. (Quartu)	Citirati kot papiga (mod. iz: ponavljati kot papiga): ponavljati mehansko in na pamet govor, zapisano besedilo ipd., ne da bi razumeli smisla ali vsebine.	»Lahko bi si mislil,« je siknil s prezirom. »Garibainove besede <u>ponavljate kot papagaj</u>, o njem pa ne veste skoraj nič. (Benni 2010: 111)	Ponavljati kot papagaj (var.: ponavljati kot papiga): Brez razumevanja, mehansko ponavljati za kom (SSF) GF, ponavljati kot papagaj: 15 konkordanc GF, ponavljati kot papiga: 36 konkordanc	IF ne vsebuje primerjalne ga veznika kot: ta bi v italijanščini bil come, ki bi mu obvezno sledil nedoločni členek un (pappagallo). Namesto tega imamo predlog a, ki lahko uvede prislovno določilo načina. Zato zveni frazem v IJ nekaj vmes med kot papagaj in po papagajsko. Besedilna konkretizacija frazemov v IB in CB je različna: v IB je uporabljen glagol citirati, v CB ponavljati.

						Ker gre za sklopovski skup in prvi člen primerjave nastopi v slovarskem pomenu, lahko kot frazeološki del razumemo le dvodelni primerjalni frazem <i>kot papiga/papagaj</i> .
42.	<i>Ma mentre, chino sulla ciotola, stava aprendo una scatolella di delizioso paté di iena, vide con la coda dell'occhio un piede sporgere dalla sua poltrona preferita, un piede dotato di scarpa e ghetta, appartenente a qualcuno coperto dallo schienale.</i> (Benni 1994: 160)	(Vedere) con la coda dell'occhio: Di sbieco, lateralmente, riferito a un'occhiata che si lancia di lato, senza muovere la testa. (Quartu)	(Videti) z repom očesa: Poševno, na strani, v zvezi s pogledom, ki ga namerimo na koga/kaj, ki nam je ob strani, ne da bi obrnili glave.	<i>Ko pa je sklonjen nad posodo odpiral konzervo slastnega pireja iz hijene, je s kotičkom očesa opazil stopalo, ki je kukalo izza njegovega najljubšega fotelja.</i> (Benni 2010: 112-113)	S kotičkom očesa (var.: s kotički oči): s prilastkom: skrajni del ust, oči: s kotički oči ga je opazoval (SSKJ, kotiček: 2.)	
43.	<i>Diventerà mia esclusiva proprietà, l'oasi protetta Garibain. Lì sarò il boss, e terrò fuori gli altri con le unghie e con i denti.</i> (Benni 1994: 162)	(Tenere fuori qlcu.) con le unghie e con i denti (iz.: difendere con le unghie e coi denti/difendere coi denti): Difendere strenuamente, con accanimento, decisi a servirsi di tutti i mezzi possibili compresi i denti. (Quartu)	(Držati koga stran) z nohti in z zobmi (iz: braniti z nohti in zobmi/braniti z zobmi): braniti vztrajno in z vsemi močmi, biti pripravljen na uporabo vseh možnih sredstev, vključeno z zobmi.	<i>Garibain bo postal moja last, moja zaščitena oaza. V njej bom edini šef, s kremplji in zobmi jo bom branil pred vsemi.</i> (Benni 2010: 115)	(Braniti kaj) s kremplji in zobmi (mod. iz: z nohti in zobmi): na vso moč, z vsemi sredstvi (SSF)	<i>Unghie</i> v IJ pomeni tako <i>noht</i> kakor <i>krepelj</i> , saj se izraz uporablja tudi v zvezi z nekaterimi živalmi, zato sem frazema vključila v seznam popolnih ekvivalenc; ustrežnejše poimenovanje za <i>krepelj</i> pa je <i>artiglio</i> , ki vsebuje konotacijo

						moči in nevarnosti. Tudi v IB je frazeološki le prislovni del <i>con le unghie e con i denti</i> .
44.	<i>/.../ lei mi cita ormai a sproposito, per spiegare il divorzio e l'alopecia, la formula uno e il totalitarismo, scova un mio parere illuminato su argomenti che non mi sono mai sognato di sfiorare /.../ (Benni 1994: 162)</i>	Non sognarsi mai (non sognarselo neanche/ne mmeno): Non immaginare, non supporre; non ritenere affatto. Anche non illudersi, oppure non avere la minima intenzione di fare qualcosa. (Quartu)	Nikoli si ne sanjati (niti si ga ne sanjati): Ne predstavljati si, ne domnevati; ne biti mnenja. Tudi ne ustvarjati si iluzij ali ne imeti namena, da naredimo določeno stvar.	<i>Navajate me povsem brez občutka. Z mojimi besedami razlagate ločitev in izpadanje las, formulo ena in totalitarizme, odkrivате moja razsvetljena mnenja pri vsebinah, s katerimi se niti v sanjah nisem ukvarjal! (Benni 2010: 115)</i>	Niti v sanjah: ekspr. še v sanjah mi ne pride na misel, da bi to storil: izraža močno zanikanje (SSKJ, sanja)	
45.	<i>/.../usa il mio nome per stroncare giovani scrittori, mi confronta con autori degnissimi insultandoli nel paragone, e poi questi, giù nella bibliogrotta tartarea, mi tengono il muso... (Benni 1994: 162)</i>	Tenere il muso (a qlcu.) (iz: muso lungo): Espressione imbronciata, immusonita, seccata, oppure triste, depressa. che fa sembrare il viso più allungato, simile al muso di un cane con le orecchie abbassate. (Quartu)	Držati gobec/smrč ek/mulo (var. iz: dolg gobec) nezadovolje n, namrščen, nejevoljen izraz, lahko pa tudi žalosten ali depresiven, tako da je obraz videti daljši, podoben pasjemu, ko upogne ušesa.	<i>Z mojim imenom sesuvate mlade pisatelje, postavljate me ob bok pohvale vrednim avtorjem in jih med primerjavo žalite – ti slednji pa potem v podzemski Bibliojami kuhajo mulo ... (Benni 2010: 115)</i>	Kuhati mulo: Kazati jezo, nejevoljo, navadno z vztrajnim molkom (SSF)	
46.	<i>Stavo come un pascià a Saint-Malo, mangiavo ostriche tre volte al giorno e vedevo</i>	Stare come un pascià: vivere in mezzo al lusso, con	Biti kot paša: Živeti v razkošju, udobju, tako	<i>V Saint-Maloju sem užival kot paša, trikrat na dan sem jedel ostrige, mimo</i>	Uživati kot paša: živi kakor pravi paša (SSKJ, paša)	V slovenščini ima zelo šibko frazeološkos

	<i>passare alcuni dei più bei culi di Francia.</i> (Benni 1994: 163)	tutti gli agi e i comodi, servito e riverito dagli altri (Treccani, <i>pascià</i>)	da nam drugi strežejo in služijo.	<i>mene pa so se sprehajale najlepše riti Francije!</i> (Benni 2010: 116)	GF, kot (pravi) paša: 12 konkordanc	t, saj ni zelo ustaljeno.
47.	<i>Anni e anni di lavoro fedele e scrupoloso ...</i> (Benni 1994: 163)	Anni e anni: un tempo lunghissimo (Treccani)	Leta in leta: Zelo dolg čas	<i>Dolga leta skrbnega, tankovestnega dela ...</i> (Benni 2010: 117)	Dolga leta: mn., ekspr., z oslavljenim pomenom: izraža dolgo omejeno trajanje kot del neomejenega trajanja (SSKJ, leto: 5.)	V zgledih v SSKJ-u je naveden tudi frazem, popolnoma ekvivalenten z italijanskim: <i>leta (in leta) je pisal to knjigo / dolga leta je trajalo, preden je plačal dolg</i> (SSKJ, leto: 5.)
48.	<i>Bello? Da toccarsi le palle. Dieci metri sotto la pioggia e già me la ammazza di tisi.</i> (Benni 1994: 164)	Da toccarsi le palle (iz: toccarsi le palle): come gesto di scongiuro, di scaramanzia (Treccani)	Za se prijeti za jajca (iz: prijeti se za jajca): v vraževerju se s to kretnjo prepreči nesrečo.	<i>Lepo? Za se usrat! Ženska napravi deset metrov po dežju, vi pa mi jo ubijete zaradi tuberkuloze.</i> (Benni 2010: 117)	Za se usrat (mod. iz: usrati se od strahu): Usrati se od strahu (SSKJ)	Tako v italijanščini kot v slovenščini <i>toccarsi le palle</i> in <i>usrati se</i> nista prava frazema. V besedilu pa sta uporabljena v vlogi prilastka in imata pomen 'strašen', saj Zebélovemu vprašanju, ali je prizor lep, Garibain odgovori, da je <i>za se usrat</i> , kar vpelje ekspresivnost, predvsem zaradi pogovornosti in

						vulgarnosti sestavine <i>usrati se</i> in sestavine <i>palle</i> .
49.	<i>La testa di Zebél girava e doleva.</i> (Benni 1994: 165)	La testa gira (far girare la testa): Provocare un capogiro. In senso lato, anche causare una fastidiosa sensazione di smarrimento, di vuoto cerebrale, di confusione mentale o simili. (Quartu)	Glava se vrti (kaj zavrti glavo komu): Povzročati vrtoglavico. Tudi povzročati nadležen občutek izgubljenosti, praznine, zmedenosti ipd.	<i>Zebél se je zvrtele in ga zbadalo v glavi.</i> (Benni 2010: 118)	V glavi se vrti/zvrti komu: ekspr., z dajalnikom dobiti občutek vrtenja samega sebe ali predmetov v okolici: brezoseb. <i>zvrtele se mu je v glavi</i> (SSKJ, <i>zvrteni</i> : 2.)	Frazem ima v tem kontekstu tako pomen 'boleti' kot pomen 'povzročati zmedenost', saj glavobol povzroči izgubo spomina junaka Zebéla. Sekundarni pomenski prenos je v prevodu izgubljen, saj je v slovenščini drugačen kot v italijanščini: ne gre za zmedenost, temveč za začudenje, celo šokiranost, praviloma s pozitivno konotacijo. Večkrat se uporablja v zvezi s pojmi, ki se nam zdijo neobvladljivi, neresnični zaradi svoje neverjetnosti (v dobrem smislu), kot v primeru iz GF: <i>Številke, ob katerih se povprečnem u državljanu lahko le</i>

						zvrsti v glavi. (Dnevnik 2009)
50.	<u>Pari e patta</u> (Benni 2007: 59) - <i>Va bene, allora <u>pari e patta</u>?</i> - <u>Pari e patta.</u> - <i>E invece no, - dice lei – perché se proprio vuoi sfidarmi ho in serbo la mossa segreta.</i> (Benni 2007: 60)	Pari e patta: Risultato di parità, riferito in genere a una partita e simili. Si usa inoltre per una vendetta, una ritorsione e così via, quando si ricambia in ugual misura l'offesa ricevuta, e anche per dispute, contese, discussioni nelle quali alla fine non ci sono né vincitori né vinti. (Quartu)	Izenačeno in zaključeno: Izenačen rezultat, ponavlja v zvezi s tekmo ipd. uporablja se tudi za maščevanje, povračilo itd., ko se na enak način povrne žaljitev. Tudi v zvezi s prerekanjem, kreganjem in diskusijami, ki se končajo brez zmagovalcev in premaganih.	<u>Čisti računi</u> (Benni 2010: 123) »Dobro. <u>Sva torej kvit?</u>« »Velja.« »Ne, pa nisva,« pravi ona. »Ker če me izzivaš, vedi, da imam še enega džokerja v rokavu.« (Benni 2010: 124)	Čisti računi (elipsa iz: čisti računi, dobri prijatelji): Poravnane medsebojne obveznosti omogočajo prijateljske odnose (SSKJ, račun) Biti kvit: brez dolga, brez obveznosti, na čistem (SSKJ, kvit)	Dobesedni prevod italijanskega frazema je le približek, saj gre za zraslekovski skup (<i>patta</i> je nemotiviran a sestavina). (Glej tudi <i>pari e patta</i> v seznam frazemov z ničto ekvivalenco.)
51.	- <i>E invece no, - dice lei – perché se proprio vuoi sfidarmi ho in serbo la mossa segreta.</i> (Benni 2007: 60)	Avere in serbo (la mossa segreta): conservare mettendo e tenendo da parte (Treccani, <i>serbo</i>)	Imeti na zalogo (skrito potezo): ohranjati kaj, s tem da ga damo in držimo stran.	»Ne, pa nisva,« pravi ona. »Ker če me izzivaš, vedi, da imam še enega džokerja v rokavu.« (Benni 2010: 124)	Imeti džokerja v rokavu (mod. iz: 1. potegniti iz rokava (še) zadnji adut; 2. imeti as v rokavu): 1. uporabiti najučinkovitejše sredstvo, najboljši pripomoček (SSF) 2. imeti možnost za rešitev, uspeh (SSF) GF, džoker/joker v rokavu: 7 konkordanc	V italijanščini je frazeološkos t zelo šibka. <i>Avere in serbo</i> je lahko frazem, če zaznamo v njem konotacijo nepričakovosti, drugače pa je SBZ, ki ustreza enobesednemu glagolu <i>serbare</i>. <i>Mossa segreta</i> pa ni leksikaliziran izraz, čeprav je

						dokaj razširjen. IF je kot <i>džoker/as v rokavu</i> asociran z igranjem oz. tekmovanje m. V korpusu je zelo malo konkordanc za <i>džokerja v rokavu</i>, zato ga razumem kot modifikacijo .
52.	<i>Altro che dormire da tua madre ...</i> (Benni 2007: 61)	Altro che (prag. fr.): Al contrario, anzi, per nulla (Zingarelli, <i>tutt'altro</i> : A)	Vse drugo kot (prag. fr.): Nasprotno oz. nikakor	<i>Ti bom že dala, da si spal pri mami ...</i> (Benni 2010: 125)	Ti bom že dal/a (prag. fr.): ekspr. <i>ti bom že dal!</i> kaznoval te bom; tepen boš (SSKJ, <i>dati</i>)	V tem primeru pomen ni kaznovanje, ampak izražanje grožnje in hkrati očitane, da je sogovornikova izjava lažna.
53.	- <i>Va bene, pari e patta. Per stavolta l'hai scampata.</i> (Benni 2007: 62)	Va bene (prag. fr.): sono formule di approvazione e <i>va bene, sta bene</i> , (che in qualche caso esprimono però rassegnazione (Treccani, <i>bene</i> : 3)	Gre dobro (prag. fr.): <i>gre dobro, je dobro</i> sta formuli za strinjanje (ki v kakšnem primeru pa izražata resignacijo)	» <i>V redu, izenačena sva. Zaenkrat si se rešil.</i> « (Benni 2010: 127)	V redu (prag. fr.): v medmetni rabi, v zvezi v <i>redu</i> izraža nejevoljno sprijaznjenje s čim (SSKJ, <i>red</i> : 16.c)	
54.	<i>Già un minuto di ritardo, questo costerà caro a Lazio sette.</i> (Benni 2007: 127)	Costare caro: (fig.) portare gravi conseguenze (Zingarelli, <i>costare</i> : 2.)	Koga drago stati: (fig.) imeti resne posledice	<i>Minuto zamude bo »Lacij sedem« drago plačal.</i> (Benni 2010: 133)	Drago plačati kaj: ekspr. <i>to bo še drago plačal</i> : bo imelo zanj slabe posledice (SSKJ, <i>plačati</i>)	V slovenščini obstaja frazem s popolno ekvivalenco <i>kaj koga drago stati</i> , ki bi bil v tem

						kontekstu ustrezen, saj ima isti pomen kot <i>drago plačati</i>. SSKJ, <i>drago</i>: ekspr. <i>to ga bo še drago stalo</i>: bo imelo zanj slabe posledice
55.	- <i>Tu, dottore, che alle nove in via Archimede otto aspetti Lazio sette da sei minuti mentre doveva arrivare in cinque e <u>devi farti in quattro perché</u> devi concludere tre affari in due ore, ebbene, da ora sei uno qualunque e conterai zero.</i> (Benni 2007: 128)	Farsi in quattro: Agire in modo fattivo e con grande impegno per ottenere uno scopo, spesso in favore di qualcuno. (Quartu)	Narediti se na štiri: Konkretno in s trudom se lotiti dela, da bi dosegli cilj, ponavadi, da naredimo uslugo komu.	»<i>Ti, gospod, ki ob devetih na Arhimedovi ulici osem čakaš taksi Lacij sedem že šest minut, čeprav bi moral priti v petih, in ki <u>bi potreboval štiri roke</u>, ker moraš zaključiti tri posle v dveh urah, boš odslej ena navadna ničla.</i>« (Benni 2010: 135)	Potrebovati štiri roke (pren. iz: (ne) imeti deset rok): <i>saj nimam deset rok</i>: ne morem opraviti toliko dela, kot se pričakuje, zahteva od mene. (SSKJ, roka)	Modifikacija je nastala pod vplivom izvirnika v povezavi s frazemom, ki ga navaja SSKJ pri iztočnici roka. Ohranjena je torej določena stopnja frazeološkosti.
56.	<i>No, dev'essere Cinzia, una nuova dell'ufficio, <u>la metterò a posto</u> lui.</i> (Benni 2007: 128)	Mettere a posto qlcu.: richiamare una persona ai suoi doveri, ricordandole i suoi obblighi, la sua posizione e così via. Anche rimproverarl a aspramente, o malmenarlo, o ricambiare un'offesa ricevuta e simili. (Quartu)	Spraviti koga na mesto: Opozarjati osebo o njenih dolžnostih, spomniti jo na njene obveznosti, na njen položaj itd. Tudi ostro okarati koga, ali pretepati, ali povrniti žaljitev ipd.	<i>Ne, to mora biti Cinzia, novinka. <u>Jo bo že še spravil v red.</u></i> (Benni 2010: 136)	Spraviti koga v red: ni v slovarjih GF, spraviti v red: 10 konkordanc v tem pomenu od 100 pregledanih (od skupnih 1636)	SSKJ navaja <i>spraviti stvari v red</i> (pomen: <i>urediti jih</i>), ampak ne navaja <i>koga</i> kot določilo. V GF ima besedna zveza 1636 zadetkov. Pri pregledu prvih 100 zadetkov se frazem z določilom <i>koga</i> pojavi 10-krat s pomenom 'ukrepati proti kom, kaznovati koga'.

57.	<i>Devo stare calmo, è solo <u>una giornata storta</u>. (Benni 2007: 131)</i>	Una giornata storta: (fig.) Negativo, sfavorevole, avverso: è <i>proprio una giornata storta</i> (Treccani, <i>storto</i> : 2.b.)	Ukrivljen dan: Negativen, neugoden, nesrečen: <i>ta je res ukrivljen dan</i>	<i>Pomiriti se moram, <u>slab dan</u> pač.</i> (Benni 2010: 138)	Slab dan (iz: imeti kakšen dan): ekspr. v <i>nedeljo so imeli nogometaši črn dan</i> doživeli so neuspeh; <i>igralec je imel včeraj (dober) dan</i> dobro je igral (SSKJ, <i>dan</i>)	
58.	<i><u>Sputar sangue per avere una briciola di diritti, di dignità, lottare ogni giorno.</u> (Benni 2007: 133)</i>	Sputar sangue (per qlco.): fare una grandissima fatica, sobbarcarsi pesanti sacrifici per arrivare a uno scopo, o doverli affrontare per imposizione altrui. (Quartu)	Pljuvati kri (za kaj): vložiti veliko truda, žrtvovati veliko stvari, da bi dosegli cilj ali ker nam kdo to ukazuje.	<i>Če <u>ščije kri</u> za drobtinico pravice in dostojanstva, če se bojuje iz dneva v dan.</i> (Benni 2010: 142)	Scati kri: Izraža veliko mero, stopnjo (SSF)	
59.	<i>E non precipitava giù nel magazzino, no, ma in uno squallido cimitero, loculi tutti uguali <u>a perdita d'occhio</u>. (Benni 2007: 135)</i>	A perdita d'occhio: Per un'estension e molto vasta, oltre il punto a cui può arrivare lo sguardo. (Quartu)	Do izgubljanja očesa: Za zelo dolgo razsežnost, ki se nadaljuje tudi čez točko, ki jo lahko doseže pogled.	<i>Toda ni šlo za padec v skladišče, ne, temveč za bedno pokopališče; <u>do kamor je segal pogled</u>, so se vrstile grobne votline, in vse so bile enake.</i> (Benni 2010: 143)	Do kamor seže pogled/oko: GF, do kamor seže pogled: 11; GF, do kamor seže oko: 11	
60.	<i>Ormai da anni, nel nostro paese <u>la Storia si ripete</u>. Vince uno schieramento, poi la gente ne è delusa, a volte senza un vero motivo, senza saper spiegare cosa si aspettava. (Benni 2007: 140)</i>	La Storia si ripete (pren. iz: la solita storia): di cosa, specialment e spiacevole, che si ripete con monotonia (Zingarelli, <i>storia</i> : 9.)	Zgodba se ponavlja (pren. iz: ista zgodba): nekaj ponavadi neprijetnega, ki se monotono ponavlja	<i><u>Ista zgodba se v naši deželi ponavlja že leta.</u> Takoj ko ena koalicija zmaga na volitvah, že je ljudstvo razočarano nad njo, ne da bi znalo razložiti, zakaj, in ne da bi znalo utemeljiti, kaj je od nje sploh pričakovalo.</i>	Ista zgodba se ponavlja (mod. iz: zmeraj ista pesem): pog., ekspr. zmeraj ista pesem: zmeraj enako, neprimerno, nezaželeno govorjenje, ravnanje (SSKJ, <i>pesem</i>)	V slovenščini je prevajalec dodal pridevnik <i>ista</i> , ki ni prisoten v italijanščini in vzpostavi povezavo s frazemom <i>zmeraj/vedno ista pesem</i> . Tudi

				(Benni 2010: 148)		izhodiščna oblika frazema v italijanščini vsebuje to sestavino, pridevnik <i>solita</i> . Ekvivalenca ni popolna, ker prenovitev v italijanščini služi ustvarjanju ironije preko zamenjave sestavine <i>storia</i> 'zgodba' s <i>Storia</i> 'zgodovina'.
61.	<i>Una guerra civile potrei dire "di centro", se questa parola non vi ricorda troppo la balistica.</i> (Benni 2007: 141)	Di centro (iz: far centro): Colpire il bersaglio, e in senso figurato arrivare allo scopo, raggiungere il fine cui si tende, ottenere il risultato voluto. (Quartu)	Sredinski (iz: zadedi sredino): zadedi cilj, v figurativnem smislu pa doseči namen, cilj, rezultat, ki smo ga hoteli.	<i>Lahko bi rekel, da bi z njo »zadedi v črno«, če vas ta izraz ne spominja preveč na balistiko.</i> (Benni 2010: 151)	Zadedi v črno: Uspeti (SSF)	Že avtor sam opozarja na modificiran o rabo frazema, ki ga postavi med navednice.
62.	<i>Prevediamo il rapido insorgere di un clima rovente, cui <u>aggiungeremo</u> subito un bel po' di fuoco.</i> (Benni 2007: 142)	Aggiungere fuoco (pren. iz: aggiungere legna al fuoco): alimentare una situazione portandovi nuovi elementi, mantenendo la viva in tutti i modi; in particolare esasperando	Dodati ogenj (pren. iz: dodati drva na ogenj): Ohranjati situacijo z dodajanjem novih stvari, tako da ostaja živa na vsak način; predvsem tako, da jo izostrimo (če govorimo o konfliktu,	<i>Predvidevamo, da se bo družbeno ozračje hitro močno segrelo, precej <u>olja</u> pa <u>bomo na ogenj dolili</u> tudi mi.</i> (Benni 2010: 151)	Doliti olja na ogenj (česa/ čemu): Še bolj razburiti, razdražiti koga; še poslabšati položaj, odnose; povečati, okrepiti kaj sploh. (SSF)	V italijanščini obstaja tudi <i>versare benzina sul fuoco</i> , dobesedno 'doliti becin na ogenj' (Zingarelli, <i>fuoco</i> : 6.), ki je skoraj popolnoma ekvivalenten slovenskem u.

		la, rendendola più acuta, più accesa, se si tratta di un contrasto, una discussione, una lite e simili. (Quartu)	diskusiji, prerekanju).			
63.	<i>Del resto per noi è giunta l'ora di liberarci dei fantasmi del passato: allora vincemmo, ma non si può sempre prevalere.</i> (Benni 2007: 145)	È giunta l'ora: è arrivato il momento (Zingarelli, ora: 3.)	Prišla je ura: prišel je trenutek	<i>Sicer pa je napočil čas, da se tudi sami osvobodimo utvar preteklosti; res je, bili smo med zmagovalci, a to ne more trajati večno.</i> (Benni 2010: 156)	Čas napoči: knjiž. začeti se, nastopiti: za naš kraj je napočil nov čas; čakala je, kdaj bo napočil težko pričakovani trenutek (SSKJ, napočiti)	
64.	<i>C'era nello schieramento uno che gli stava proprio sul gozzo.</i> (Benni 2007: 147)	Stare sul gozzo a qlcu. (restare sul gozzo): non sopportare o non rassegnarsi a qualcosa di offensivo, di sgradevole e simili. (Quartu)	Biti komu na golši (ostati komu na golši): Ne prenašati oz. ne vdati se nečemu, kar nas užali ali nam je neprijetno ipd.	<i>V koaliciji je imel človeka, ki mu je šel močno na jetra.</i> (Benni 2010: 158)	Iti komu na jetra: dražiti koga, povzročati komu nejevoljo (SSF)	
65.	<i>- È meglio non far circolare nessuna voce, - gli sussurrò in un orecchio Maganza – potrebbe insospettirsi.</i> (Benni 2007: 147)	Far circolare la voce (iz: passare la voce): Diffondere una notizia facendola conoscere a più persone che a loro volta fanno altrettanto. (Quartu)	Povzročiti, da glas kroži (iz: podajati glas): Razširiti novico tako, da jo povemo osebam, ki potem delajo isto.	<i>»Bolje bo, da ne govoriva o imenih,« mu je Maganza šepnil v uho. »Lahko bi posumil.«</i> (Benni 2010: 158)	Ne govoriti o imenih: GF, ne govoriti o imenih: 21 konkordanc. Ni v slovarjih. Tukaj v pomenu <i>biti tiho</i> oz. <i>ne povedati imena</i> , ker drugače bi se skrivnost razvedela.	

Seznam frazemov z ničto ekvivalenco

	Frazem v IB	Frazem v IJ: slovarska oblika	Dobese dni prevod: prevod pomenske razlage	Nefrazeološki prevod v CB	Tip kompenzacije	Opombe
1.	<i>La frutta maturava <u>di colpo</u>: ti addormentavi sotto un albero di mele acerbe e ti svegliavi coperto di marmellata.</i> (Benni 1987: 12) <i>Ad aprile ecco <u>di colpo</u> l'estate.</i> (Benni 1987: 12) <i>Il Capo degli Uomini Buoni ritirò <u>di colpo</u> la mano.</i> (Benni 1987: 52) <i>- Può essere – disse Zeffirini, prese il righello e girandosi di scatto tirò una sciabolata in faccia a Milvio, che da dietro cercò di strangolarlo, ma si separarono <u>di colpo</u> essendo entrata la profe di</i>	Di colpo: all'improvviso, di botto (Treccani, <i>colpo</i>: 1.c.)	V strelu (tlesku, udarcu): nenadoma, naenkrat	<i>Sadje je <u>v hipu</u> dozorelo. Zaspal si pod drevesom z zelenimi jabolki in se zbudil prelit z marmelado.</i> (Benni 2010: 12) <i>Aprila <u>je napočilo</u> poletje.</i> (Benni 2010: 12) <i>Poglavar dobrih ljudi je <u>v hipu</u> umaknil svojo roko.</i> (Benni 2007: 17) <i>»Čisto mogoče,« je rekel Zeffirini, prijel ravnilo, se bliskovito zasukal in kot s sabljo nameril v obraz Milviu, ki ga je hotel zadaviti od zadaj – a <u>v trenutku</u> sta se spet ločila, saj je medtem vstopila profa za književnost.</i> (Benni 2010: 67)	V hipu, v trenutku: zelo hitro Napočiti: knjiž. začeti se, nastopiti (SSKJ, <i>napočiti</i>) V istem hipu: prav takrat (SSKJ, <i>isti</i>) Naenkrat, nenadoma sistemski opisni ustrezni, besedilna enobesedna ustrezni, sistemski enobesedni ustrezni.	<i>Di colpo</i> je prislovni frazem s pomenom 'nenadoma'. Tudi v italijanščini obstajajo mnoge različice, ena od katerih (<i>di botto</i>) je celo navedena v slovarski razlagi (Treccani). Prevajalec se je štirikrat odločil za prevod s prislovnim določilom načina (<i>v hipu, v istem hipu, v trenutku</i>), enkrat pa je spremenil brezglagolski stavek »Aprila evo nam naenkrat poletje« v glagolski stavek, pri čemer je

	lettere. (Benni 1994: 23) <i>E come se <u>di colpo</u> perdesse l'equilibrio, abbracciò il suo impiegato.</i> (Benni 1994: 86) <i>Come se <u>di colpo</u> un demone notturno lo avesse trasportato in un deserto lontano da ogni intimità.</i> (Benni 1994: 34) <i>Dalla scansia più alta, vide sporgere qualcosa. Allora, <u>di colpo</u>, ricordò.</i> (Benni 1994: 41)			»Ja,« je rekel direktor in – kot da bi <u>v istem hipu</u> izgubil ravnotežje – objel uslužbenca. (Benni 2010: 106-107) <i>Kot da bi ga zli duh noči <u>naenkrat</u> prenesel v puščavo, daleč od vsakega zavetja.</i> (Benni 2010: 79) <i><u>Nenadoma</u> ga je prešnilo. Knjiga ima dva dela!</i> (Benni 2010: 89)		uporabil glagol <i>napočiti</i>. Zanimivo je, da je prevod z glagolskim frazemom edini, ki vsebuje sestavino <i>pok</i>, eden od možnih prevodov italijanske besede <i>colpo</i>. V IB je v zadnjem primeru glagol <i>ricordare</i> 'spomniti se', ki ni ekspresiven. Prevajalec je uporabil izraz <i>prešnilo je koga</i> in s tem poudaril, da se je misel pojavila nenadoma. Lahko bi prevajalec prevedel tudi frazeološko: <i>nenadoma ga je prešnila misel</i> – vendar je izraz, ki je osamosvojen v pomenu frazema, pravzaprav (ravno zaradi
--	---	--	--	---	--	---

						elipse) še bolj ekspresiven.
2.	<i>I pesci trovarono rifugio nelle vasche da bagno e <u>non c'era verso di</u> mandarli via, ci toccava far la doccia insieme alla trota.</i> (Benni 1987: 12)	Non c'è verso (di): Non c'è possibilità o modo di fare qualcosa. Usato spesso in riferimento a persone testarde che non si riesce a convincere. (Quartu)	Ni smeri (da bi): Ni mogoče narediti ničesar. Ponavadi v zvezi s trmastimi osebami, ki se jih ne more prepričati.	<i>Ribe so se zatekle v banje po domovih, od koder jih <u>ni bilo mogoče</u> nagnati.</i> (Benni 2010: 12)	Ne biti mogoče: parafraza	
3.	<i>Ben presto fummo sommersi dalla bianca visitatrice. Sbucavano solo i camini. Ma <u>non ci perdemmo d'animo</u>.</i> (Benni 1987: 13) <i>Il fornaiò diventò bianco come farina. /.../ Ma <u>non si perse d'animo</u>.</i> (Benni 1987: 56)	(Non) perdersi d'animo: Scoraggiarsi, perdere la fiducia nel buon esito di un'impresa, di un progetto e via dicendo, e in particolare nelle proprie capacità di fronteggiare o di risolvere una situazione. (Quartu)	(Ne) izgubiti duha: Izgubiti pogum, izgubiti zaupanje v dober izid kakšnega projekta ipd., predvsem pa v lastno sposobnost za soočanje s težavami in njihovo reševanje.	<i>Zima je prišla z dvanajstimi dnevi nepretrganega sneženja in Starka Zima je potopila našo vas. Samo dimniki so gledali iz snega, toda <u>mi nismo izgubili poguma</u>.</i> (Benni 2010: 13) <i>Pek je prebledel, da je postal bel kakor moka. /.../ A <u>ni izgubil poguma</u>.</i> (Benni 2010: 22)	Ne izgubiti poguma: Sistemska opisna ustreznica.	Glagolska sestavina v IF je povratna oblika glagola <i>perdere</i> 'izgubiti'. Povratni zaimek ima vlogo poudarjanja vpletenosti osebkov. Glagol ni rabljen prehodno, saj je vezljivostno določilo sestavljeno iz predloga in samostalnika. Prevajalčeva rešitev se precej približuje dobesednemu prevodu, ki pa ni popolnoma mogoča zaradi prisotnosti

						vseh teh elementov , specifičnih za nekatere glagolske frazeme v italijanščini . Če bi prevajalec želel ohraniti sestavino <i>duh</i> s pomenom 'pogum' , bi lahko v slovenščini o prevedel: <i>Toda naš duh ni klonil</i> (SSKJ, <i>duh</i>: knjiž. <i>njegov duh ni klonil</i>: ostal je pogumen). To bi bilo frazeološko, se pa redko rabi (GF: 16 konkordanc).
4.	- <i>Una persona normale come me e te – disse Achille – <u>di grazia</u> se ci batte una o due volte al minuto. A lui, quarantotto volte. Che fisico!</i> (Benni 1987: 53)	Di grazia (se): Per favore. Anche in senso ironico o in tono spazientito. (Quartu)	Zaradi milosti (če): Prosim. Tudi z ironično konotacijo ali konotacijo o nepotrpežljivosti.	»Normalen človek, kot sva ti in jaz« je odvrnil Ahil »<u>je lahko srečen, če mu srce udari enkrat ali dvakrat na minuto. Njemu pa osemindesetkrat. Kakšno telo!</u>« (Benni 2010: 19)	Biti lahko srečen, (če): Besedilna opisna ustreznica.	Razlaga v italijanščini ni dovolj jasna. <i>Per favore</i> je namreč pragmatični frazem s pomenom 'prosim' . <i>Di grazia</i> pa se kot sinonim za <i>per favore</i> ne uporablja več (Treccani, <i>grazia</i>:

						3.a.). Frazem <i>di grazia</i> ima rahlo različne pomene v različnih kontekstih, v tem primeru je bil ustrezno preveden z <i>biti lahko srečen</i> .
5.	- <i>Ad Achille che è il più anziano, la scelta delle armi.</i> /.../ - <i>Insulti, se è <u>patta</u> a <u>fiatate</u>, e se è ancora <u>patta</u> a vino e salsicce.</i> (Benni 1987: 55) <i>Il sindaco per impedire altri reati di strage al pudore dichiarò <u>il pari e patta</u>.</i> (Benni 1987: 57)	Essere patta (el. iz: pari e patta), pari e patta: Risultato di parità, riferito in genere a una partita e simili. Si usa inoltre per una vendetta, una ritorsione e così via, quando si ricambia in ugual misura l'offesa ricevuta, e anche per dispute, contese, discussioni nelle quali alla fine non ci sono né vincitori né vinti. (Quartu)	Biti zaključen o (el. iz: izenačen o in zaključen o), izenačen o in zaključen o: Izenačen rezultat, ponavadi uporabljen v zvezi s tekmo ipd. Uporabljen tudi v zvezi z maščevanjem, povračilom itd., kadar se vrne žaljitev na enak način, tudi v zvezi s prerekanjem, kreganjem, diskusijami, na koncu katerih ni zmagoval	»<i>Ahil je starejši, zato naj izbere orožje.</i>« /.../ »<i>Psovke, ja, in če <u>bo</u> na koncu rezultat <u>izenačen</u>, se spopadeva z zadahom, in če <u>bo</u> še vedno <u>neodločeno</u>, bodo zadnje orožje vino in klobase.</i>« (Benni 2010: 21) <i>Župan je hotel preprečiti nove zločine zoper spodobnost, zato je razglasil <u>izenačenje</u>.</i> (Benni 2010: 25)	Biti izenačen, biti neodločen: Sistemska opisna ustreznica.	V prvem primeru imamo elipso glagolskega frazema <i>essere pari e patta</i>, ki izhaja iz prislovnega frazema <i>pari e patta</i> in ki bi ga lahko v slovenščini prevedli z <i>biti kvit</i>. Sestavina <i>pari</i> je tista, ki nastopi v dobesednem pomenu, medtem ko sestavina <i>patta</i> je nemotivirana del frazema (M. Quartu navaja izvor: <i>patta</i> je bil termin, ki ga je nekoč uporabljal Beneško sodišče, ko so volitve

			cev ali poraženi h.			bile izenačene) . V elipsi ostane le nemotivirani del, zato je zveza še vedno frazeološka. V drugem primeru imamo pretvorbo prislovnega v samostalniški frazem. V italijanščini je to izpeljano z dodajanjem členka (v tem primeru določni členek <i>il</i>), druge oblikovne spremembe niso potrebne.
6.	- <u>Buono a niente</u> scioperato che non sai distinguere una pera crassana da una spadona /.../ (Benni 1987: 56)	Buono a niente (var.: buono a nulla): inetto, fannullone (Treccani, nulla: 1.a.)	Dober za nič: nespodobnež, lenuh	»<u>Ničvrednež</u> postopaški, ki ne ločiš tepke od viljamovke /.../ (Benni 2010: 22)	Ničvrednež: Sistemska enobesedna ustreznica	Prevajalec je kompenziral z izrazom, ki ima v SSKJ-u oznako ekspresivno.
7.	- <u>Gran figlio della tua mamma che munge i cavalli e la dà in giro nei campi come il verderame</u> /.../ (Benni 1987: 56)	Darla in giro come il verderame (pren. iz: darla via, darla a qlcu.): volg. con riferimento a una donna, intrattenere rapporti	Dajati jo okoli kot modro galico (pren. iz: dajati jo stran, dajati jo komu): vulgarno, v zvezi z žensko,	»<u>Pankrt zanikrni! Tvoja mama molze konje in se vlači po poljih kot modra galica</u> /.../ (Benni 2010: 23)	Vlačiti se kot modra galica: slabš. imeti s stališča določene ljubezenske zveze nedovoljene spolne odnose (SSKJ, <i>vlačiti se</i>: 6.)	V tem primeru v IB imamo prenovitev, saj je frazemu dodan primerjalni člen, ki se prav tako poveže z glagolom

		sessuali con qlcu. (Zingarelli, dare: 6.)	imeti spolno razmerje s kom			dare. Prevajalec je uporabil ekspresivni glagol.
8.	<i>Non alzò le mani perché non ce la faceva, ma credeva proprio di avere vinto.</i> (Benni 1987: 59)	Farcela: Riuscire (Zingarelli, fare: IV)	Narediti jo: uspjeti	<i>Ni mu uspelo dvigniti rok v šampionski pozdrav, toda kljub temu je bil prepričan v svojo zmago.</i> (Benni 2010: 26)	Uspjeti: Sistemska enobesedna ustreznica	V italijanščini imamo minimalni frazem z glagolom in dvema zaimkoma (<i>ci in jo</i>) v klitični obliki. Kontekst ima veliko vpliva na ekspresivnost teh frazemov. V tem kontekstu frazem ni posebno ekspresiven, prevajalec ga je prevedel tako, da je preoblikoval stavek in postavil glagol z istim pomenom na začetek.
9.	<i>Quando vide Ettore morto, Achille scoppiò in pianto, gli si buttò sopra, gli chiese perdono, una scena straziante, e urlava come un porcello sgozzato /.../</i> (Benni 1987: 60)	Urlare come un porcello sgozzato (pren. iz: strillare come una gallina spennata): strillare forte e in continuazione, con toni striduli, come strillerebbe una gallina se venisse	Kričati kot zaklan prašič (pren. iz: kričati kot kura, ko ji pulijo perje): Kričati močno in nepretrgano, z ostrim glasom, kakor bi	<i>Ko se je Ahil zavedel, da Hektor leži mrtev, je planil v solze, se vrgel na mrliča in ga prosil odpuščanja. Mučen prizor. Ahil je kričal, kot da bi ga drli iz kože /.../</i> (Benni 2010: 27)	Kričati, kot da bi koga drli iz kože (mod. iz: 1. kričati, kot da bi koga iz kože dajali 2. vpiti, kot da bi koga živega drli): 1. ekspr. <i>kriči, kot bi ga iz kože dajali</i> : zelo, močno (SSKJ, <i>koža</i>) 2. <i>fant je vpil, kakor bi ga živega drli</i> (SSKJ,	Prevajalec je neuspešno križal dva frazema, saj sestavina <i>dreti</i> že vsebuje pomen 'iz kože'.

		spennata da viva. (Quartu)	se oglašala kura, če bi ji pulili perje, ko je še živa.		dreti ^{2:} 1.)	
10.	<i>Tutta bagnata con i capelli asciutti fa uno strano contrasto e poi ha quei due occhi azzurri ma non del tutto, c'è un puntino nero al centro; è veramente da urlare, capisco perché Wayne si è sparato per lei, un giorno vorrei trovare anch'io qualcuno per cui farlo, o a cui farlo.</i> (Benni 1987: 82)	(Essere) da urlare (mod. iz: da urlo): di cosa o persona che colpisce vivamente per alcune sue doti o qualità (Treccani, urlo)	(Biti) za kričati (mod. iz: za krik): o osebi ali stvari, ki pusti močan vtis zaradi nekaterih svojih sposobnosti ali lastnosti	<i>Vsa mokra, a s suhimi lasmi, to je zanimiv kontrast, pa še njene oči, modre, a ne čisto, črno piko imajo v sredini; <u>neverjetne so, zdaj razumem, zakaj se je Wayne ustrelil zaradi nje, tudi jaz bi nekoč srečal osebo, zaradi katere bi se ustrelil ali pa bi jo ustrelil.</u></i> (Benni 2010: 31)	Biti neverjeten: Sistemska opisna ustreznica	V italijanščini se frazem nanaša na punco, Liso (kvečjemu bi se lahko nanašal na črno piko), medtem ko se slovenski prevod nanaša na njene oči. V IB imamo neprenovito veno modifikacij o frazema, ki je v tej obliki zelo nenavaden. Kljub zamenjavi samostalnika z glagolom celoten frazem ostane pridevniški, torej nimamo pretvorbe.
11.	<i>Cerca di essere al passo quando sa che ci sono i miei amici.</i> (Benni 1987: 82)	Essere al passo (var. iz: stare al passo): Seguire il ritmo generale dell'ambiente in cui si vive; mantenersi all'altezza degli altri e	Biti v koraku: Slediti ritmu okolja, v katerem živimo; držati se na nivoju drugih in morebitnih tekmece	<i>Ve, da so v hiši moji prijatelji, skuša <u>se zlit</u> z okoljem.</i> (Benni 2010: 31)	Zliti se z okoljem: Sistemska enobesedna ustreznica, metafora	V slovenščini obstaja ekvivalentni frazem <i>iti v korak s kom/čim</i> (SSF), pri čemer je pogosto določilo s časom (SSKJ:

		in particolare di possibili concorrenti, soprattutto per non farsi estromettere o superare. (Quartu)	v, predvsem ker nočemo, da nas prekosijo ali izločijo.			ekspr. <i>hoditi, iti v korak s časom</i>). Tudi v italijanščini ima frazem ponavadi določilo <i>s kom/čim</i> , ampak v tem primeru je uporabljen a oblika brez določil, ki v slovenščini ni ustaljena. Prevajalec je ohranil ekspresivnost s tem, da je uporabil metaforo, ki dobro predstavlja mamino prizadevanje za oponašanje stila mladostnikov, ne da bi izstopala.
12.	- Forse è meglio vuotare la piscina – dice mia madre, ma <u>nessuno le dà retta</u>. (Benni 1987: 83) <i>Aiutò il figlio a fare i compiti, <u>diede retta alla moglie</u>, le comprò un microonde e un ocelot.</i> (Benni 2007: 135)	Dare retta a qlcu.: prestargli ascolto, attenzione; lasciarsi persuadere da lui; seguirne gli ammonimenti, i consigli (Treccani, <i>retta</i>)	Dati komu ravno: Dati mu pozornost, poslušati; pustiti se prepričati; upoštevati njegova opozorila, njegove nasvete	»Mogoče bi bilo boljše izprazniti bazen,« reče mama, a <u>nihče ji ne sledi</u> . (Benni 1987: 32)	Slediti komu: Sistemska enobesedna ustreznica	

13.	- <i>Non sarebbe di buon gusto, signore ...</i> - Ah, <u>buon gusto</u>! Forse lei non sa con chi sta parlando! (Benni 1987: 158) - <i>E lei lo trova di buon gusto?</i> - Forse un tradizionalista del bon ton avrebbe qualcosa da ridire ... (Benni 1987: 165)	Di buon gusto, buon gusto: Capacità di intendere, riconoscere e apprezzare il bello, e spec. la bellezza dell'arte (Treccani, gusto: 4.d.)	Dobrega okusa (iz: dober okus), dober okus: Sposobnost za sprejemanje, prepoznavanje in cenjenje lepega, predvsem lepega v umetnostih	- <i>Ne bi bilo <u>po bontonu</u>, gospod ...</i> - Ah, <u>bonton</u>! Najbrž ne veste, s kom govorite! (Benni 2010: 36) - <i>Pa se vam zdi to <u>okusno</u>?</i> - Morda bo tradicionalni zagovornik bontona imel kakšno pripombo, meni pa se tovrstna oblika zdi izraz lastnikove ironije ... (Benni 2010: 43)	Po bontonu, okusen: Sistemska opisna in enobesedna ustreznica	V italijanščini imamo pretvorbo iz samostalnega v pridevniški frazem.
14.	<i>Ma certo qui starò a mio <u>agio</u>: siamo tra simili, questa è un'Università del bon ton.</i> (Benni 1987: 159)	Stare a proprio agio: star comodo, trovarsi bene (Treccani, agio: 1.)	Biti v svoji udobnosti: Počutiti se udobno, prijetno	<i>A tu <u>se bom</u> zagotovo <u>prijetno počutil</u>, saj sem med somišljeniki.</i> (Benni 2010: 37)	Počutiti se prijetno: Sistemska opisna ustreznica	
15.	- <i>Per carità ... non mi sono spiegato ...</i> /.../ (Benni 1987: 160)	Per carità (prag. fr.): con sign. simile a <i>tutt'altro, neanche per sogno</i> (Treccani, carità: 3.)	Za miloščin o: s podobnim pomenom kot <i>nasprotno, nikakor ne</i>	- <i>Nikakor <u>ne</u> ... Nisem se dobro izrazil ...</i> (Benni 2010: 38)	Nikakor ne: Sistemska opisna ustreznica: ista funkcija, poudarjanje nestrinjanja	Tudi v slovenskem prevodu bi lahko uporabili pragmatični frazem, npr.: <i>za boga, ne ...</i> Vsekakor pa je v prevodu poudarjanje zanikanja.
16.	- <i>Lei ha un <u>occhio clinico</u>. Vantone ... infatti il buffet è proprio del Cairoli "qualsiasi", il più prestigioso ristorante della città.</i> (Benni 1987: 160)	Avere un occhio clinico (iz: occhio clinico): Propriamente, grande intuito diagnostico da parte di un medico. Per	Imeti klinično oko (iz: klinično oko): V prvotnem pomenu, dobra zdravniška	- <i>Pronicljivo <u>opazovalec ste</u>, gospod Vantone ... Bide sem naročila prav v »kakšnem« Cairoliju – se pravi, v najbolj prestižni restavraciji v mestu.</i> (Benni 2010: 38)	Biti pronicljivo opazovalec: Sistemska opisna ustreznica.	V italijanščini imamo pretvorbo iz samostalnega v glagolski frazem. IF bi se po obliki približal

		estensione, grande intuito in generale, e in particolare capacità di capire subito una situazione e simili, oppure il carattere o le intenzioni di una persona. (Quartu)	intuicija za diagnozo . V prenesenem pomenu, dobra intuicija nasploh, sposobnost razumeti določeno situacijo ipd. ali značaj in namen osebe.			frazemu <i>imeti dobro oko</i> , saj je v slovenščini kar nekaj frazemov z <i>imeti</i> + 'kakšen del telesa' za pomen 'biti kakšen, imeti kakšno sposobnost'. Vseeno pa se zdi prevajalče v prevod bolj ustrezen pomenu v IB, saj ima <i>buon occhio</i> 'dobro oko' drugačno konotacijo kot <i>occhio clinico</i> . V zgodbi se liki pogovarjajo v zbornem, rafiniranem jeziku, <i>dobro oko</i> pa je uporabljen o v vsakdanjem, pogovornem jeziku. Pridevnik <i>proncljiv</i> je zaradi svoje specifičnosti v primerjavi s pridevniko
--	--	--	--	--	--	---

						m <i>dober</i> manj pogosta, a ustreznejš a izbira.
17.	- <i>Meno male</i> <i>che se n'è</i> <i>andato,</i> <i>Veronica ... e</i> <u><i>meno male</i></u> <u><i>che</i></u> <i>è un</i> <i>esperto di</i> <i>buongusto!</i> (Benni 1987: 160)	Meno male (che): per manifestare soddisfazione e di cosa che è andata meglio di quanto si pensava (Treccani, <i>male</i> : 4.)	Manj škoda, (da): uporabl eno za izražanje zdovoljst va glede česa, kar se je izšlo bolje, kakor je bilo predvide no.	- <i>Še dobro, da se je</i> <i>odstranil Veronica ...</i> <u><i>In res krasno, da</i></u> <u><i>ravno on velja za</i></u> <u><i>poznavalca lepega</i></u> <u><i>obnašanja!</i></u> (Benni 2010: 38)	Res krasno, (da): Sistemska opisna ustreznica: isti denotativni in konotativni pomen.	V IB je frazem prvič uporabljen v pravem pomenu, drugič pa sarkastično , tako da ne izraža zadovoljstv a, temveč razočaranj e. Prevajalec je pri prevajanju prvega uporabil frazem, ki prav tako izraža olajšanje, pri prevajanju drugega pa je uporabil sarkazem.
18.	- <i>Si dà il caso,</i> <i>signore, che lo</i> <i>scheletro sia</i> <i>mia moglie, e</i> <i>la baldracca la</i> <i>moglie</i> <i>dell'onorevole</i> <i>qui presente.</i> (Benni 1987: 161)	Si dà il caso: Accade, succede (Zingarelli, <i>caso</i> : 1.)	Daje se naključje : Dogaja se, zgodi se	- <i>Gospod! <u>Naj</u></i> <u><i>poudarim, da je</i></u> <u><i>prekla moja žena,</i></u> <u><i>vlačuga pa žena tu</i></u> <u><i>prisotnega gospoda</i></u> <u><i>poslanca.</i></u> (Benni 2010: 39)	Naj poudarim: Sistemska opisna ustreznica: isti denotativni in konotativni pomen.	S pragmatič nega vidika je v tem kontekstu prevod ustrezen, saj govorec hoče, da se sogovornik zave svoje napake (obrekoval je ženi drugih sogovornik ov). Hkrati takšno uvajanje glavne informacij e poudarja vljuden ton izjave,

						ki je v besedilu vir ironije.
19.	<i>Anni di lavoro, di paziente presenza nei salotti, di pubbliche relazione e stasera mi sto giocando tutto ... ma perché <u>parlo a vanvera</u>?</i> (Benni 1987: 161)	Parlare a vanvera: Dire cose senza senso, fuori luogo o senza aver riflettuto. La parola <i>vanvera</i> , di etimologia incerta, esiste sono nella locuzione "parlare a vanvera" e nella meno usata "fare le cose a vanvera". (Quartu)	Govoriti na vanvero: Povedati nekaj nesmiselnega, neprimernega ali nepremišljenega. Izvor besede <i>vanvera</i> je negotov, saj obstaja samo znotraj tega frazema in v manj uporabljenem frazemu <i>delati stvari na vanvero</i> .	<i>Leta prizadevanja, potrpežljivega obiskovanja mestnih salonov, odnosov z javnostjo, nocoj pa vse to postavljam na kocko ... Zakaj <u>sem</u> tako <u>nepremišljen</u>?</i> (Benni 2010: 39)	Biti nepremišljen: Sistemska opisna ustreznica.	V italijanščini je to zraslekovski skup, saj je sestavina <i>vanvera</i> nemotivirana in obstaja samo znotraj tega frazema.
20.	<i>Via, <u>non la faccia così lunga</u> ...</i> (Benni 1987: 162)	Farla lunga: Allungare inutilmente un discorso; insistere troppo in una lamentela, una discussione, un rimprovero e simili. (Quartu)	Narediti jo dolgo: Podaljšati pogovor brez razloga; preveč vztrajati pri kakšni pritožbi ali pri prerekanju, pri očitku ipd.	<i><u>Ne komplicirajte</u>, no ...</i> (Benni 2010: 41)	Komplicirati: Sistemska enobesedna ustreznica: isti denotativni in konotativni pomen.	Tudi italijanski frazem je pogovorni. To je v tem kontekstu še posebej pomembno, saj je okvir dogajanja »visoka družba« in ton dialogov je zborni. Prevajalec se je pravilno odločil, da ohranja pogovornost.
21.	<i>- E soltanto un <u>uomo di classe</u></i>	Di classe: Di prima	Razreda: dobre	<i>- In samo <u>odlična</u> mož si lahko privoščiti, da</i>	Odlična: Sistemska	V tem primeru

	<i>può osare di mostrarsi villano, proprio perché sa di non esserlo!</i> (Benni 1987: 164)	qualità, di alto livello qualitativo. (Quartu)	kakovosti , na visoki kakovost ni stopnji.	<i>zaigra kmetavza; ker namreč ve, da takšen v resnici ni!</i> (Benni 2010: 42)	enobesedna ustreznica	imamo pomen 'ki ima visok družbeni položaj' (SSKJ, odličen: 4.)
22.	<i>- Infatti ora è lì che <u>tiene banco</u> e affascina l'uditorio con la sua conversazione.</i> (Benni 1987: 164)	Tenere banco: essere al centro dell'attenzione; fare discorsi così brillanti da attirare l'interesse di tutti, anche detenere un certo potere. Oppure, non lasciare modo ad altri di parlare o di mettersi in luce. (Quartu)	Držati mizo: Biti v središču pozornosti; pogovarjati se tako duhovito , da pritegnemo zanimanje vseh, tudi imeti vpliv. Lahko pomeni tudi ne pusiti drugim, da pridejo do besede ali se izpostavljajo.	<i>- Saj. Kar poglej si ga! Spet zapeljuje poslušalce s svojim izvajanjem.</i> (Benni 2010: 42)	Izpustitev	V IB imamo poleg frazema <i>tenere banco</i> tudi besedno zvezo <i>affascinare l'uditorio</i> 'zapeljovat i poslušalce' . Prevajalec je prevedel samo drugo, saj med izrazoma ni pomenskih razlik. Da bi poudaril ekspresivnost, je besedo <i>conversazione</i> , dobesedno 'pogovor', prevedel kot <i>izvajanje</i> .
23.	<i>- Signori, calma. Non è facile rispondere: diremo così: un uomo a cui tutti chiedono la definizione di uomo di successo è certo un uomo di successo.</i> <i>- <u>Alla faccia della modestia.</u></i>	Alla faccia di: A dispetto di qualcuno, con rabbia, stizza, danno o irritazione di qualcuno. Anche in senso scherzoso. (Quartu)	V obraz koga/česa: Kljub nasprotnosti vanju koga, kljub temu da kaj povzroča škodo ali jezo koga. Tudi v	<i>- Počasi, gospoda. Odgovor ni lahek. Recimo takole: človek, ki ga vsi prosijo, naj natančno popiše znake uspešnih ljudi, gotovo sodi mednje.</i> <i>- <u>Ste pa skromni!</u></i> (Benni 2010: 43)	Ste pa skromni: Besedilna opisna ustreznica: isti denotativni in konotativni pomen, sarkazem	

	(Benni 1987: 165)		hecnem tonu.			
24.	<i>Sei forse tu adatto a un profumo forte, di quelli che fanno centro al primo colpo?</i> (Benni 1987: 166)	Fare centro (al primo colpo): Colpire il bersaglio, e in senso figurato arrivare allo scopo, raggiungere il fine cui si tende, ottenere il risultato voluto. Anche avere successo, soprattutto di un libro, uno spettacolo o simili. (Quartu)	Zadeti sredino (na prvi strel): Zadeti tarčo in v prenesenem pomenu doseči cilj, doseči namen, rezultat, ki smo ga želeli. Tudi biti uspešen, predvsem v zvezi s knjigo, predstavo ipd.	<i>Še st ... rmiš ali si že pripravljen na vonjavo, ki ne more zgrešiti cilja?</i> (Benni 2010: 44-45)	Ne zgrešiti cilja: Besedilna opisna ustreznica: isti denotativni in isti konotativni pomen.	Izraz v slovenščini je pomensko ustrezen italijanske mu, saj uporablja zadetek v cilj kot metaforo za uspeh. V italijanščini je pravzaprav frazem združitev dveh izrazov, <i>fare centro</i> s pomenom 'zadeti/uspeti' in <i>al primo colpo</i> s pomenom 'tako, na prvi poskus'. Drugi frazem je v prevodu nadomestilo zanikanje, saj če ne moremo zgrešiti cilja, ga tudi na prvi poskus ne zgrešimo.
25.	<i>Con quel caldo – trentatré gradi – in boulevard Bourdon non un'anima ...</i> (GUSTAVE FLAUBERT) (Benni 1987: 179)	Non un'anima (el. iz: non esserci anima viva): detto di un luogo, essere completamente vuoto,	Niti duše (el. iz: ne biti žive duše): o kraju, biti popolnoma prazen, zapuščen	<i>Zaradi pripeke pri triintridesetih stopinjah je bil bulvar Bourdon popolnoma prazen.</i> <i>Gustave Flaubert (prev. Stane Ivanc 1995)</i> (Benni 2010: 47)	Biti popolnoma prazen: Besedilna opisna ustreznica.	V italijanščini imamo dvojno elipso: prva je prehod iz <i>non esserci anima viva</i> 'ne biti

		deserto, disabitato, abbandonato. (Quartu)	, nenaselje n.			žive duše' do <i>non esserci un'anima</i> 'ne biti duše'. V besedilu je glagol <i>biti</i> izpuščen, tako da dobesedni prevod frazema bi bil 'ne duše'. V slovenščini imamo popolni ekvivalent (<i>ni bilo</i>) <i>žive duše</i> , ki z elipso bi lahko postal <i>niti žive duše</i> .
26.	- <i>Che bella pettinatura – dice Mariella a Lea – <u>ci siamo fatte belle</u> eh, oggi? Già, non è un giorno come tutti gli altri.</i> (Benni 1994: 10)	Farsi bello: (scherz.) abbigliarsi, impiegare particolare attenzione nella cura dell'aspetto fisico (Treccani, <i>bello</i> : 1.a.)	Narediti se lepega: (šalj.) obleči se, vložiti posebno pozornost in skrb v nego svojega videza	» <i>To pa je frizura!</i> « reče Mariella Lei. » <i>Sva se polepšali, kaj, za nocoj! Res, danes ni navaden dan.</i> « (Benni 2010: 51)	Polepšati se: Sistemska enobesedna ustreznica.	
27.	- <i>Spero di <u>fare bella figura</u> – penso.</i> (Benni 1994: 10)	Fare bella figura: suscitare impressione favorevole (Treccani, <i>figura</i> : 10.)	Narediti lepo podobo: pustiti pozitiven vtis	» <i>Upam, da <u>se ne bom osmešil</u>,« pomisli.</i> (Benni 2010: 52)	Ne osmešiti se: Sistemska enobesedna ustreznica.	
28.	<i>L'hanno ripreso con le telecamere- spia mentre <u>faceva a botte</u> allo stadio, più di due minuti s'è visto, con la bandiera in mano, peccato che ne prendesse un sacco, quel</i>	Fare a botte: Picchiarsi (Zingarelli, <i>botta</i> : 1.)	Delati na udarce: tepsti se	<i>Ujeli so ga s skritimi kamerami, medtem ko <u>se je tepel</u> na stadionu. Več kot dve minuti je bil na ekranu, z zastavo v roki. Škoda, da so ga ravno takrat topli, klinca ...</i> (Benni 2010: 53)	Tepsti se: Sistemska enobesedna ustreznica.	

	<i>pirla ...</i> (Benni 1994: 10-11)					
29.	<i>L'hanno ripreso con le telecamere-spia mentre faceva a botte allo stadio, più di due minuti s'è visto, con la bandiera in mano, peccato che <u>ne prendesse un sacco</u>, quel pirla ...</i> (Benni 1994: 10-11)	Prenderne: Essere picchiato (Zingarelli, <i>prendere</i> : III 3.)	Vzeti jih: Biti pretepen	<i>Ujeli so ga s skritimi kamerami, medtem ko se je tepel na stadionu. Več kot dve minuti je bil na ekranu, z zastavo v roki. Škoda, da <u>so ga</u> ravno takrat <u>tepli</u>, klinca ...</i> (Benni 2010: 53)	Tepsti koga: Sistemska enobesedna ustreznica	Prevajalec je zamenjal perspektiv o. V IB je osebek tisti, ki je tepen, medtem ko je v CB (implicitni) osebek tisti, ki tepe. Italijanski izraz je zelo podoben slovenske mu <i>dobiti jih</i> , ki pa je ustaljen v dovršniku in v tem stavku ne bi bil ustrezen.
30.	<i>- Come al solito lei e quei porci parassiti del suo partito vi attaccate agli avvenimenti, ma non volete <u>pagar dazio</u> ...</i> (Benni 1994: 14)	Pagar dazio (elipsa iz: fare lo scemo per non pagare il dazio): Fingersi sciocchi per far meglio il proprio interesse, per evitare un'incombenza sgradevole e simili. (Quartu)	Plačati davek (elipsa iz: narediti se neumnega, da ne bi plačali davek): Narediti se neumnega, da bi bolje dosegli svoj namen, da bi se izognil neprijetni dolžnosti ipd.	<i>»Lepite se na dogodke, tako kot druge parazitske svinje iz vaše stranke, ampak <u>davka zanje</u> pa nočete <u>plačati</u> ...«</i> (Benni 2010: 56)	Plačati davek za kaj: Dobesedni prevod, navidezna ekvivalenca.	V slovenščini ni frazeološko, ampak se razume preneseno, ker se za dogodke uradno ne plača davka.
31.	<i>POI LE RIMETTERÀ SUL CONTO? Non so se <u>sarò</u></i>	(Essere) in grado: avere o no la possibilità di	(Biti) v sposobnosti/stopnji:	<i>IN TAKRAT JIH BOSTE POLOŽILI NAZAJ NA RAČUN? Ne vem, če <u>mi bo</u></i>	Kaj uspeti komu, zmoči, uspeti, znati: Sistemske	Frazem se včasih veže z glagolom <i>essere</i>

	<u>in grado.</u> (Benni 1994: 19) - Forse un giorno ci sarà una scienza <u>in grado di</u> decifrare tutto questo. (Benni 1994: 30) Adattati dovette ammettere che non <u>era in grado di</u> classificare quella reazione garbata e un po' distante. (Benni 1994: 78) Dopo un mese, alla domanda se il nuovo direttore era simpatico, tutti, nell'ufficio, rispondevano con una serie di circumlocuzioni, forse sì forse no, a volte sì a volte no, ma se poi si doveva specificare quali "volte", nessuno <u>era in grado di citare</u> un episodio gradevole o un'impennata di stronzaggine. (Benni 1994: 79)	fare una cosa (Treccani, grado: 7.)	Imeti ali ne imeti possibilità kaj narediti	<u>uspelo.</u> (Benni 2010: 62) Morda v bodočnosti iznajdejo vedo, ki <u>bo zmožla</u> razvozlati vse to. (Benni 2010: 75) Prilagaiatti si je moral priznati, da iz njegovega skopo odmerjenega odziva <u>ni uspel</u> razbrati ničesar. (Benni 2010: 96) Na vprašanje, ali je novi direktor simpatičen, so po mesecu dni vsi v službi odgovarjali po ovinkih: mogoče ja, mogoče ne, včasih ja, včasih ne – a na vprašanje, »kdaj ja in kdaj ne«, ni nihče <u>znal</u> odgovoriti z omembe vredno osebno izkušnjo, ki bi odkrivala ljubeznivost direktorja ali bi ga razkrinkavala kot koleričnega prasca. (Benni 2010: 98)	enobesedne ustreznice	(biti), v določenih konstrukcijah pa ga lahko izpustimo (kot v drugem primeru).
32.	AHI, AHI,	Andiamo	Gremo	OJEJ, GOSPOD PIERO,	Imeti slabe	Frazem v

	<i>SIGNOR PIERO, ANDIAMO MALE.</i> (Benni 1994: 18)	male (prag. fr. iz: andare male): procedere o riuscire in modo contrario al desiderato (Treccani, <i>male</i>: 1.b.)	slabo (prag. fr. iz: iti slabo): Potekati ali razvijati se v nezažele nem načinu	<u>SLABE NOVICE</u> <u>IMAM.</u> (Benni 2010: 61)	novice: Besedilna opisna ustreznica.	italijanščini sem opredelila kot pragmatični frazem, ker gre za pretvorbo iz strukture <i>kaj iti komu slabo v gremu slabo</i>, kjer je glagol vedno v prvi osebi množine, tudi v primerih ko se ne nanaša na govorca (v tem primeru se nanaša le na gospoda Piera, sogovornika). Možen prevod bi lahko bil <i>slabo se godi komu</i> (v tem primeru <i>slabo se vam godi</i>).
33.	<i>INOLTRE IL SUO CONTO È IN ROSSO.</i> (Benni 1994: 18)	(Essere) in rosso (iz: andare in rosso): Avere un'esposizione di denaro che supera l'ammontare della propria disponibilità bancaria. Fino a tempi recenti, gli estratti conto bancari	(Biti) na rdeče (iz: iti na rdeče): Zapravlja ti več denarja, kakor ga imamo na razpolago na računu. Do nedavne ga so na bančnih	<i>POLEG TEGA PA JE VAŠ RAČUN V MINUSU.</i> (Benni 1994: 61)	Biti v minusu: Strokovna SBZ	Frazeološko se tudi v slovenščini rabi <i>biti v rdečih številkah</i> (SSKJ, <i>številk</i>: publ. <i>rdeče številke</i>: ki kažejo izgubo v delovni organizaciji, gospodarstvu

		riportavano le partite di dare e avere rispettivamente in nero e in rosso. (Quartu)	izpiskih dohodke beležili s črno barvo, izdatke pa z rdečo.			nasplah).
34.	<i>TUTTE LE VOLTE CHE GLI CHIEDO QUALCOSA DI IRREGOLARE FA STORIE.</i> (Benni 1994: 19)	Fare storie: smancerie, smorfie, discussioni, resistenze e sim. che si fanno per sottrarsi a un obbligo o a una situazione non desiderata o comunque spiacevole (Treccani, <i>storia</i> : 5.d.)	Delati zgodbe: kaprice, prerekanje, upiranje ipd., z namenom da bi se izognili dolžnosti ali neprijetni oz. nezaželeni situaciji	<i>POGOVARJAM SE S CENTRALNIM RAČUNALNIKOM, KI VES ČAS NEKAJ SERJE.</i> (Benni 2010: 63)	Nekaj srati: Sistemska opisna ustreznica. Ekspresivnost ohranjena z vulgarnim izrazom.	
35.	<i>PERCH'È SIAMO STANCHI E DISGUSTATI. Di che cosa, scusi?</i> <i>LASCI PERDERE E COMPONGA IN FRETTA QUESTO NUMERO.</i> (Benni 1994: 20)	Lasciar perdere: (fam.) soprattutto come invito a sé o ad altri a non insistere in un tentativo, a non accanirsi in un lavoro o nel voler conseguire uno scopo, e più spesso a troncata una discussione, un litigio, e sim. (Treccani, <i>perdere</i> : 1.o.)	Pustiti izgubiti: uporabljen predvsem za prepričanje sebe ali drugih, naj ne vztrajajo pri poskusu, delu ali stremenju k določeni cilju, večkrat pa za prekinjanje pogovora, kreganja ipd.	<i>ZATO KER SMO UTRUJENI IN NAVELIČANI. Česa vendar?</i> <i>PUSTITE TO. RAJE HITRO VTIPKAJTE TOLE ŠTEVILKO: DEVET DEVET TRI ŠEST DVE.</i> (Benni 2010: 63)	Pustite to: <i>pustimo to, raje nam povej kaj bolj veselega:</i> nehajmo se pogovarjati o tem, ne mislimo na to (SSKJ, <i>pustiti</i> : 10.) sistemska opisna ustreznica.	V CB imamo osamosvojitve glagola iz frazema <i>pustiti pri miru kaj</i> 'ne omenjati več česa, ne se ukvarjati s čim'.
36.	<i>- Zeffirini, oggi ti interrogano e ti fanno un</i>	Fare un culo così: rimproverar	Narediti takšno rit	<i>»Zeffirini, danes boš vprašan. Dobro te bojo zjebali, drekač</i>	Zjebati koga: Sistemska enobesedna	

	<i>culo così, brufoloso di merda.</i> (Benni 1994: 22)	e, sgridare; deplorare insistente il comportamento di qualcuno. Anche farlo oggetto di continui e noiosi ammonimenti. (Quartu)	(komu): Okarati, ošteti; vztrajno pokazati neodobravanje glede obnašanja koga. Tudi nenehno namenjati komu nadležna opozorila.	<i>mozoljasti.</i> « (Benni 2010: 67)	ustreznica: isti denotativni in konotativni pomen.	
37.	<i>- Può essere – disse Zeffirini, prese il righello e girandosi di scatto tirò una sciabolata in faccia a Milvio, che da dietro cercò di strangolarlo, ma si separarono di colpo essendo entrata la profe di lettere.</i> (Benni 1994: 22-23) <i>Reagì alzandosi di scatto e andò a vedere se era rimasto qualcuno in libreria: ma gli operai erano andati via, lasciando la grande porta d'acciaio montata.</i> (Benni 1994: 34)	Di scatto: improvvisamente, senza preavviso (Treccani, scatto: 2.a.)	Sunkom: Nenadoma, brez opozorila	<i>»Čisto mogoče,« je rekel Zeffirini, prijel ravnilo, se bliskovito zasukal in kot s sabljo nameril v obraz Milviu, ki ga je hotel zadaviti od zadaj – a v trenutku sta se spet ločila, saj je medtem vstopila profa za književnost.</i> (Benni 2010: 67) <i>Nenadoma je sunkovito vstal in stopil pogledat, če je kdo ostal v knjigarni; toda delavci so že odšli, velika jeklena vrata pa so bila že nameščena.</i> (Benni 2010: 79-80)	Bliskovito, nenadoma, sunkovito: Sistemske enobesedne ustreznice.	
38.	<i>- Mi consenta inoltre di farle presente che ogni volta abbiamo</i>	Fare presente qlco. a qlcu.: Proporla all'attenzione	Narediti kaj komu prisotno: Usmeriti pozornost	<i>»Dovolite potemtakem, da vašo pozornost usmerim v dejstvo, kako pod roko vedno nosiva</i>	Usmeriti pozornost koga v kaj: Sistemska opisna	

	<i>sottobraccio un libro dello stesso autore.</i>	e, farla notare (Zingarelli, <i>presente</i> : A.1.)	t koga v kaj, opozarjat i koga na kaj	<i>knjigo istega pisca.</i> « (Benni 2010: 73)	ustreznica.	
39.	- <i>Sì, <u>me ne sono resa conto</u>: è il mio autore preferito, e anche il suo, presumo.</i> (Benni 1994: 28)	Rendersi conto di qlco.: (fig.) spiegarsela, capirla (Zingarelli, <i>conto</i> : 5.)	Vzeti si v račun kaj: Zavedati se česa, razumeti kaj	» <i>Da, tudi sama <u>sem opazila</u>: ta pisec je moj najljubši, pa tudi vaš, domnevam.</i> « (Benni 2010: 73)	Opaziti: Sistemska enobesedna ustreznica.	Zaradi nemotiviranosti frazema je moj dobesedni prevod le približek.
40.	<i>E se ne andarono di buon passo, ognuno per la sua strada.</i> (Benni 1994: 30)	Andarsene: andare via (con valore intensivo) (Zingarelli, <i>andarsi</i> : 2.) Di buon passo: Con andatura sostenuta, molto veloce (Zingarelli, <i>passo</i> : 3.)	Iti si je: iti stran (ekspresivno) Dobrega koraka: Zelo hitro	<i>In <u>pohitela</u> sta vsak v svojo smer.</i> (Benni 2010: 75)	Pohiteti: Sistemska enobesedna ustreznica.	Prevajalec je združil pridevniški frazem <i>di buon passo</i> z glagolom <i>andare (iti)</i> , na katerega se veže. Ekspresivnost je izgubljena, vseeno pa imamo v tem besedilu kar nekaj primerov frazeoloških kompensacij, ki vzpostavljajo ravnovesje na makrostrukturni ravni.
41.	<i>Del resto, il cavalier D'Alloro <u>gli aveva parlato chiaro</u>:</i> - <i>Professore, non nascondo che dentro a quei muri avrei potuto intraprendere attività ben</i>	Parlare chiaro (a qlcu.): Parlare in modo assolutamente esplicito, senza lasciare adito a dubbi; dire le cose con	Govoriti jasno (komu): Neposredno govoriti, brez da bi vzbujal dvomov; iskreno povedati kaj brez	<i>Že gospod D'Alloro <u>mu je jasno povedal</u>:</i> » <i>Profesor, ne bom vam tajil, da bi lahko med te zidove naselil mnogo dobičkonosnejše dejavnosti.</i> « (Benni 2010: 78)	Jasno povedati (komu): Sistemska opisna ustreznica.	V italijanščini je to frazem, ker je pridevnik <i>chiaro (jasen)</i> uporabljen v prislovni funkciji. Prislovje v

	<i>più remunerative.</i> (Benni 1994: 33)	franchezza evitando allusioni, sottintesi e giri di parole, anche a costo di apparire rudi e privi di delicatezza. (Quartu)	namigov anja, implicir anja ali evfemiz mov, tudi če izgledam o nevljudni in brez takta.			italijanščini <i>chiaramente</i> , le v primeru, ko to pomeni 'seveda, očitno' raje uporablja mo <i>chiaro</i> .
42.	<i>Si potrebbe dire che questi libri mi ignorano, pensò. Che mi voltano le spalle indifferenti, forse sprezzanti.</i> (Benni 1994: 34)	Voltare le spalle a qlcu.: Girarsi per non guardare più in faccia una persona, manifestando in questo modo l'intenzione di non voler parlare con lei. Anche allontanarse ne sdegnati, in particolare nel corso di una discussione o simili. Anche non voler più avere rapporti con qualcuno, abbandonarlo, disconoscerlo. (Quartu)	Obrniti ramena komu: Obrniti se, da ne bi koga pogledali v obraz in s tem izraziti namen, da se nočemo pogovarjati z njo. Tudi odhajati, ker smo ogorčeni, predvsem med pogovorom ipd. Tudi prekiniti stike s kom, zapustiti ga, zatajiti ga.	<i>Lahko bi rekli, da se te knjige sploh ne menijo zame, si je mislil. Da se brezbrizno odvrčajo od mene, me morda celo prezirajo.</i> (Benni 2010: 80)	Odvrčati se od koga: Sistemska opisna ustreznica.	Glagol <i>odvrčati se</i> ustreza dobesednemu pomenu IF (<i>obrniti/obračati hrbet komu</i>). Frazeološki pomen s konotacijo zavračanja je že sobesedilno izraženo, tako da prevajalcu ga ni treba poudariti.
43.	<i>Ma io resisterò, pensava recuperando i fogli del libro scotennato che si erano sparpagliati ovunque e sembravano spostarsi negli angoli più remoti della</i>	Qua e là: può indicare luogo indeterminato (Treccani, qua: 1.)	Sem pa tja: Se nanašana nedoločeno kraj	<i>Vzdržati moram, si je prigovarjal, medtem ko je pobiral strani odrte knjige, ki so se razkropile po celem prostoru in se je zdelo, da se hočejo zateči v najbolj oddaljene kote. Sto, morda tisoč strani je letalo po dvorani.</i> (Benni 2010: 82)	Po dvorani: Sistemska opisna ustreznica.	Prevajalec je izpustil frazem, namesto njega pa je uporabil prislovno določilo kraja, ki je v izvirniku prisotno v prejšnji povedi:

	stanza; erano cento, mille pagine che volavano <u>qua e là</u> . (Benni 1994: 36)					negli angoli più remoti della stanza 'v najbolj oddaljene kote dvorane'. Prevajalec ga je v prvi povedi izpustil in dodal v drugi.
44.	<i>Acanti <u>rise di gusto</u>.</i> (Benni 1994: 37)	Ridere di gusto: Ridere gustosamente, sinceramente, per qualcosa che diverte realmente. (Quartu)	Zasmejati se z okusom/ užitkom: Iskreno, z užitkom se smejati, ker nas je nekaj res zabavalo.	<i>Acanti <u>se je veselo zasmel</u>.</i> (Benni 2010: 83)	Veselo se zasmeljati: Sistemska opisna ustreznica.	
45.	<i>Oltre alla gratifica, gli fu donato un calamaio in bachelite, più una targa raffigurante un faggio con la scritta Premio di Rimboschimento, che accettò senza chiedere spiegazioni, perché non vedeva l'ora di correre a casa per dedicarsi a <u>tempo pieno</u> al suo hobby, l'allevamento di lumache rampicanti.</i> (Benni 1994: 73)	A tempo pieno: v slovarjih Zingarelli in Treccani je besedna zveza prisotna le v pomenih, ki se nanašata na celodnevni šolski urnik in polni delovni čas. V tem primeru pa imamo prenesen pomen, saj govorimo o hobiju, ki se mu lahko posvetimo popolnoma, saj nimamo drugih obveznosti.	S polnim časom	<i>Poleg zahvale so mu podelili bakelitni tintnik, ob tem pa še plaketo z upodobljeno bukvijo in napisom Zahvala za pogozdovanje, ki jo je sprejel, ne da bi prosil za pojasnilo, saj je komaj čakal na trenutek, ko bo lahko odhitel domov in se <u>povsem</u> posvetil svojemu konjičku – vzreji plezajočih polžev.</i> (Benni 2010: 90)	Povsem: Sistemska enobesedna ustreznica.	
46.	<i>Come esito pratico</i>	In tutto e per tutto:	V vsem in	<i>V praktični izvedbi (tritorej): prilagodi</i>	Vsa: Besedilna	Ekspresivnost je s

	<i>(triquindi) adattare in tutto e per tutto il suo comportamento alle loro idee.</i> (Benni 1994: 74)	interamente , completamente (Treccani, tutto: 4.a.)	povsem: V celoti, popolno ma	<i>vsà svoja dejanja njihovim stališčem.</i> (Benni 2010: 91)	enobesedna ustreznica.	prevodom izgubljena.
47.	<i>Adattati era riuscito nell'intento in modo così perfetto da non ricordare più quali delle sue idee, gusti o propensioni avesse modificato e quali già gli appartenessero, tanto quelle direttoriali gli erano subito andate a pennello.</i> (Benni 1994: 74)	Andare a pennello: Perfettamente; molto bene; usato spesso per capi d'abbigliamento molto appropriati che sembrano disegnati addosso alla persona che li porta. Si dice anche di un soprannome , una definizione, una soluzione e simili che si adatta perfettamente a una persona, a una situazione o altro. (Quartu)	Iti kot s čopičem: Popolno ma; zelo dobro; pogosto v zvezi z oblekami , ki povsem pristajajo in so videti kot narisane na osebo, ki jih nosi. Tudi v zvezi z vzdevkom, definicijo , rešitev ipd., ki je povsem ustrezna za osebo, situacijo idr.	<i>/.../ stališč, okusov in želja, ki jih je pridobil, ni mogel več ločiti od tistih, ki jih je imel že prej, saj so se mu direktorjeve prilegale, kot bi mu bile ukrojene po meri.</i> (Benni 2010: 91)	Prilegati se komu/čemu, kot bi bil ukrojen po meri: Sistemska opisna ustreznica, prevajalčeva ustvarjalna primera.	Izraz »ukrojen po meri« je v slovenščini precej ustaljen in se pogosto rabi v prenesenem pomenu 'popolnom a ustrezen'. Ekspresivnost je ohranjena.
48.	<i>No, il dottor Adattati non bramava posizioni, non voleva mettersi in mostra.</i> (Benni 1994: 74)	Mettersi in mostra (var.: mettersi in vista): distinguersi dagli altri dimostrando superiorità di valore, capacità e simili; mettersi in evidenza, emergere, primeggiare.	Postaviti se na ogled, razstavljati se: Razlikovati se od drugih, dokazati večjo sposobnost, višjo vrednost ipd.; izpostaviti se,	<i>Ne, ingegner Prilagaiatti ni hrepenel po napredovanju in niti ni želel izstopati.</i> (Benni 2010: 91)	Izstopati: Sistemska enobesedna ustreznica.	M. Quartu ne navaja te različice, vseeno pa je v italijanščini zelo pogosta, mogoče še bolj kot <i>mettersi in vista</i> . Pri podobnem frazemu <i>far vista di</i>

		(Quartu)	izstopati, biti prvi.			pa kot različico navaja <i>far mostra di</i> , tako da lahko sklepamo, da sta sestavini <i>vista</i> in <i>mostra</i> v nekaterih primerih zamenljivi.
49.	<i>Aveva già cambiato quattro direttori e a ognuno di loro si era adattato come un quanto.</i> (Benni 1994: 75)	Adattarsi a qlcu. come un quanto (pren. iz: calzare come un quanto): Andare perfettamente, benissimo, riferito in genere a un capo d'abbigliamento, oppure a un soprannome e simili che risulta molto appropriato a una persona. (Quartu)	Prilagoditi se kot rokavica (pren. iz: prilegati se kot rokavica): Popolno ma, odlično pristajati, ponavadi v zvezi z obleko ali vzdevkom ipd., ki popolno ma ustreza določeni osebi.	<i>Preživel je že štiri direktorje in vsakemu od njih se je prilagodil kot volnena rokavica roki.</i> (Benni 2010: 92)	Prilagoditi se kot volnena rokavica roki: Dobesedni prevod frazema oz. navidezna ekvivalenca.	V slovenščini ne obstaja frazem <i>prilagoditi se kot rokavica</i> , zato je prevajalec, da bi metafora bila čim bolj jasna, dodal pridevnik <i>volnena</i> in sestavino <i>roki</i> .
50.	<i>Il giorno del suo arrivo Adattati sedeva alla scrivania vispo come un segugio.</i> (Benni 1994: 75)	Vispo come un segugio (pren. iz: vispo come un grillo): Vivace, vispo e allegro come il grillo che salta agilmente nei prati. Per estensione, anche in ottima salute, in piena forma fisica e simili. Si dice	Živahen kot krvosled ec (pren. iz: živahen kot murn): Živahen in vesel kot murn, ki skače po travnikih. V prenesenem pomenu	<i>Na dan njegovega prihoda je bil Prilagaiatti za svojo mizo živahen kot lovski pes.</i> (Benni 2010: 93)	Živahen kot lovski pes: Dobesedni prevod frazema oz. navidezna ekvivalenca.	Prenovitev združi sestavino s pozitivno konotacijo <i>vispo</i> 'živahen' s sestavino z rahlo negativno konotacijo <i>segugio</i> 'krvosledc'. Sestavina <i>segugio</i> vpeljuje popolnom

		anche di una persona particolarmente vitale, allegra, briosa. (Quartu)	tudi zelo zdrav, v formi ips. Uporablja se tudi za osebo, ki je posebno živahna, vesela, energična.			a drugačne konotacije ter vzpostavlja med likoma razmerje 'plenilec : plen'.
51.	<i>Col cuore in gola</i> notò che il direttore lo aspettava tenendo tra le mani la rivista. (Benni 1994: 81)	Col cuore in gola: Ansiosamente, con il batticuore per l'angoscia dell'attesa. (Quartu)	S srcem v grlu: Tesnobo, zaskrbljeno zaradi čakanja	<i>Srce mu je vztrepetalo, ko je opazil, da ga direktor pričakuje z revijo v rokah.</i> (Benni 2010: 101)	Srce vztrepetalo komu: Besedilna opisna ustreznica: isti denotativni in konotativni pomen.	Frazem je v IB uporabljen v rahlo drugačnem pomenu, kot ga navaja M. Quartu, tega pa iz navedenega odlomka ni mogoče razbrati. Junakovo srce sicer bije zaradi pričakovanja, ampak to mu ne povzroča skrbi, temveč ga pozitivno vznemirja, saj od direktorja pričakuje dober odziv.
52.	<i>/.../ tutte le decisioni vanno prese con l'autorizzazione del direttore, una-per-una.</i> (Benni 1994: 83)	Uno per uno: uno alla volta, uno dopo l'altro (Treccani)	Eden po eden: eden za drugim	<i>/.../ mora vse odločitve o poteku slavlja sprejeti in potrditi direktor, in to vsako posebej.</i> (Benni 2010: 103)	Vsak posebej: Sistemska opisna ustreznica.	Poševna pisava v CB in vezaj med besedami v IB kažejo, da je ton emfatičen (govorec je poudaril in razčlenil besede). Frazem v tem

						primeru pomeni, da si odločitve bodo sledile in da bo direktor vsako odločitev moral sprejeti posebej, prav tako da se nobeni ne bo mogel izogniti.
53.	<i>Adattati sgranò gli occhi.</i> (Benni 1994: 85)	Sgranare gli occhi: spalancarli, soprattutto per meraviglia, stupore, incredulità (Treccani, <i>sgranare</i> : 2.d.)	Široko odpreti oči: Odpreti oči predvsem zaradi presenečenja, osuplosti	<i>Prilagaiatti je izbuljil oči.</i> (Benni 2010: 104)	Izbuljiti oči: Sistemska opisna ustreznica.	Glagol v italijanščini ima ta pomen le znotraj frazema, zato se moj dobesedni prevod nanaša bolj na pomen celotnega frazema. Tudi slovenščina ima ekvivalentni frazem <i>debelo gledati/pogledati</i> .
54.	<i>Poi si misero al lavoro.</i> (Benni 1994: 86)	Mettersi al lavoro (var.: mettersi all'opera): Cominciare a fare qualcosa, a lavorare, ad agire e simili. (Quartu)	Postaviti se na delo (var.: postaviti se na ustvarjanje): Začeti delati, ukrepati ipd.	<i>In potem sta se lotila dela.</i> (Benni 2010: 107)	Lotiti se dela: Sistemska opisna ustreznica.	
55.	<i>I presenti, fin dal suo apparire, gli</i>	A colpo d'occhio (vedersi a	Z zamahom očesa	<i>Prisotni so mu že v začetku izkazali vso primerno čast, v</i>	Takoj: Sistemska enobesedna	V slovenščini imamo

	avevano tributato il dovuto omaggio, nella libreria aveva individuato <u>il colpo d'occhio</u> tutte le sue opere /.../ (Benni 1994: 157)	colpo d'occhio): Essere evidentissimo o, apparire chiaro, lampante; vedersi benissimo. (Quartu)	(videti se z zamahom očesa). Biti očiten, jasen; videti se zelo dobro.	knjižnici je <u>takoj</u> prepoznal naslove vseh svojih knjig /.../ (Benni 2010: 109)	ustreznica.	frazem kot bi trenil s pomenom 'zelo hitro' (SSKJ, <i>treniti</i>). V tem besedilu bi bil ustrezen: v knjižnici je, kot bi trenil, prepoznal ali: kot bi trenil, je v knjižnici prepoznal.
56.	- No, non sbaglia – disse Zebél <u>con un filo di voce</u>. (Benni 1994: 158) - No no, non conosco nessuno – dice il dotto Zero <u>con un filo di voce</u>. (Benni 2007: 133)	Con un filo di voce: (parlare) con voce esile, sottile, debole. (Quartu)	Z nitjo glasu: (govoriti) s komaj slišnim, šibkim glasom.	»Ne, ne motite se,« je odgovoril Zebél <u>s komaj slišnim glasom</u>. (Benni 2010: 110) »Ne, ne, nikogar ne poznam,« <u>komaj slišno</u> odvrne gospod Ničla. (Benni 2010: 141)	S komaj slišnim glasom, komaj slišno: Sistemska opisna ustreznica.	
57.	- Dovevo ben capirlo – sibilò sprezzante – lei cita Garibain a pappagallo, ma conosce <u>poco o niente</u> di lui. (Benni 1994: 159)	Poco o niente (var: poco o nulla): tanto poco che è quasi niente (Treccani, <i>poco</i>: 5.a.)	Malo ali nič: Tako malo, da je skoraj nič	»Lahko bi si mislil,« je siknil s prezirom. »Garibainove besede ponavljate kot papagaj, o njem pa ne veste <u>skoraj nič</u>. (Benni 2010: 111)	Skoraj nič: Sistemska opisna ustreznica.	
58.	<u>Era tale e quale</u>, nel viso e nell'abbigliamento, al ritratto di Pierre Poncin visibile al Louvre. (Benni 1994: 160)	Essere tale e quale (a qlcu.): somigliantissimo, identico (Treccani, <i>quale</i>: 3.a.)	Biti takšen in podoben (komu): zelo podoben, enak	Njegov obraz in obleka <u>sta sovpadala</u> s portretom slikarja Pierra Poncina, ki visi v Louvru. (Benni 2010: 113)	Sovpadati: Sistemska enobesedna ustreznica.	Da bi ohranili ekspresivnost, bi mogoče glagolu morali dodati prislov <i>popolnoma, povsem</i>.

59.	-/.../Senta qua, in questo suo saggio: "Ma egli non riusciva a godere appieno del bel sole bretone, tutto gli sembrava grigio e tetro, poiché egli là, sperduto nel vociare volgare e sciocco dei turisti, solitario a un tavolino di bar, già pensava al suo imminente capolavoro, l'Assalonne..." - <u>Non va bene?</u> – chiese timido Zebél. (Benni 1994: 163)	(non) andare bene: procedere o riuscire in modo soddisfacente, secondo i desideri (Treccani, bene: 1.b.)	(ne) iti dobro: Razvijati se na zadovolji v način, kakor si želimo	»/.../No, pogledajte tu, v vašem esaju: A mu ni uspelo do kraja užiti lepote bretonskega sonca, vse se mu je zdelo sivo in mračno, kajti sredi prostaškega, neslanega vpitja turistov je on samotno posedal za mizico v baru in snoval svojo mojstrovino, Absalom ...« »<u>Sem kaj zgrešil?</u>« je sramežljivo vprašal Zebél. (Benni 2010: 116)	Zgrešiti kaj: Sistemska opisna ustreznica.	
60.	-/.../È per questo che decine di giovani lettori si sono allontanati da me. Lei mi ha reso un bellimbusto supponente a sua immagine e somiglianza. - Ma ... - Ma <u>un corno!</u> (Benni 1994: 163)	Un corno (prag. fr.): equivale a un'energica risposta negativa (Treccani, corno: 2.b.)	En rog (prag. fr.): Energične negative odgovor	»/.../ Prav zato se je na desetine mladih bralcev oddaljilo od mene. Po svoji podobi ste iz mene naredili nadutega gizdalina!« »Ampak ...« »<u>Utihnite že!</u> /.../ (Benni 2010: 116)	Utihnite že: Sistemska opisna ustreznica.	
61.	- Ma le traduzioni maestro, le mie traduzioni! Anni e anni di lavoro fedele e scrupoloso ... Garibain lo guardò come se volesse divorarlo sul	Come no! (prag. fr.): come risposta affermativa o (iron.) negativa (Treccani, no: A.1.)	Kako, da ne! (prag. fr.): Večkrat ironično, da ugovarja mo trditvi	»Kaj pa prevodi, mojster, moji prevodi! Dolga leta skrbnega, tankovestnega dela ...« Garibain ga je pogledal, kot da bi ga hotel na mestu pogoltniti. »<u>Jasno!</u> /.../ (Benni 2010: 117)	Jasno: Sistemska enobesedna ustreznica.	Ekvivalentni stavčni frazem imamo tudi v slovenščini: <i>Kako, da ne!</i> 'seveda (ja)'.

	posto. - <u>Come no!</u> (Benni 1994: 163-164)					
62.	<i>Io avevo scritto <u>più o meno</u>: Vedendola così sudata e temendo per la sua cagionevole salute le mise garbatamente la giacca sulle spalle e disse: signorina, ha freddo?</i> (Benni 1994: 164)	Più o meno: per indicare piccole differenze quantitative o qualitative (Treccani, meno: 1.a.)	Bolj ali manj: Za izražanje majhnih razlik v kakovosti ali količini	<i>Jaz sem napisal <u>približno</u> takole: Ko jo je videl vso preznojeno, se je zbal za njeno slabotno zdravje, zato jo je vljudno ogrnil z jakno ter rekel: >Gospodična, vas zebe?<</i> (Benni 2010: 117)	Približno: Sistemska enobesedna ustreznica.	
63.	<i>Quella troia della Selene ti ha colto in fallo sulla traduzione di Cena di Natale e domani pubblicherà un articolo velenoso. Ma niente paura. /.../ <u>Pareremo il colpo</u>.</i> (Benni 1994: 165)	Parare il colpo: (fig.) difendersi o rispondere adeguatamente a critiche, attacchi e simili (Zingarelli, parare: 5.)	Braniti strel: Braniti se ali ustrezno odgovarjati na kritike, napade ipd.	<i>Selene, ta prasica, je v tvojem prevodu Božične večerje našla napako, zato bo jutri o tem objavila strupen članek. Ampak ne boj se. Telefoniral sem Fastelliju in Festucciju in zasnovali smo celo stran na to temo. /.../ Tako da <u>bo izenačeno</u>.</i> (Benni 2010: 119)	Biti izenačeno: Sistemska opisna ustreznica.	S prevodom se je izgubil del ekspresivnosti in tudi pomena, saj je v IB poudarjeno to, da se mora junak braniti pred napadom.
64.	<i>Naturalmente manca il <u>pezzo forte</u>, cioè il tuo.</i> (Benni 1994: 165)	Pezzo forte: Il pezzo teatrale, musicale o altro in cui un artista riesce a dare il meglio di sé, e in genere quello che gli procura maggior successo. Per estensione, l'argomento in cui ci si sente più ferrati e con il quale si	Močni kos: Gledališko o ali glasbeno delo, pri katerem določen umetnik se najbolje odrezali s katerim pridobi največ uspeha. V prenesenem pomenu	<i>Seveda pa manjka <u>osrednji članek strani</u>. Se pravi, tvoj.</i> (Benni 1994: 119)	Osrednji članek strani: V tem primeru je <i>pezzo forte</i> članek, tako da je prevajalec uporabil bolj specifično poimenovanje. Sistemska enobesedna ustreznica.	Prevajalec je frazem »prevedel«, v smislu da je razložil njegov pomen: »močni kos« je v konkretnem primeru <i>članek</i>. Beseda <i>pezzo</i> je v italijanščini uporabljen tudi v pomenu 'odlomek', zato je tu

		può fare la miglior figura. (Quartu)	tudi tema, ki jo najbolje poznamo in pri kateri lahko pustimo najboljši vtis.			jasno, za kaj se gre, prevajalec pa je moral to podrobneje določiti. S tem je na tem mestu izgubil ekspresivnost.
65.	- <i>Sì che ti spio. Così impari a lasciarlo in bella vista sul letto.</i> (Benni 2007: 60)	In bella vista: Ben visibile, in grande evidenza. Anche volutamente in mostra, in modo da essere notato e ammirato da tutti. (Quartu)	Na lepem razgledu: Zelo opazno, očitno. Tudi z namenom, da bi izpostavil i kaj, tako da ga vsi opazujejo in občudujejo.	»Seveda vohunim. To te bo izučilo. Kaj pa puščaš mobilca <u>sredi</u> postelje.« (Benni 2010: 124)	Sredi: Namiguje na zelo viden položaj. Sistemska enobesedna ustreznica.	
66.	– <i>Un messaggino... caro, ieri sera sei stato un toro... Ho richiamato il numero e mi ha risposto la vacca. La Dori, guarda caso.</i> (Benni 2007: 60)	Guarda caso: Corpus PAISÀ: 927 konkordanc	Glej naključje : Uporablja se sarkastično, ko smo nekaj pričakovali ali ko hočemo poudariti, da do nečesa ni prišlo po naključju.	»Sporočilce ... Dragi, sinoči si bil pravi bik ... Poklicala sem na številko in krava mi je odgovorila. Bila je Dori; <u>le kdo bi si mislil.</u> « (Benni 2010: 124)	Kdo bi si mislil: Sistemska opisna ustreznica.	Tudi izraz v slovenščini je zelo ustaljen in je uporabljen sarkastično. Ekspresivnost je ohranjena.
67.	<i>Stavolta non la passi liscia.</i> (Benni 2007: 60)	Passarla liscia: Superare senza danno e in genere per pura fortuna un pericolo o una difficoltà;	Preživeti si jo gladko: Brez škode in ponavadi s pomočjo sreče premaga	<i>Tokrat mi boš plačal.</i> (Benni 2010: 124)	Plačati: ekspr. <i>to mi bo plačal</i> : za to se mu bom maščeval (SSKJ, <i>plačati</i>) Sistemska enobesedna ustreznica.	Prevajalec je uporabil ekspresiven, preneseni pomen glagola <i>plačati</i> .

		più usato nel senso di scansare una punizione, un castigo meritato e simili. (Quartu)	ti nevarnos t; pogosto uporabljen v zvezi z zaslužen o kaznijo, ki se ji uspemo izogniti ipd.			
68.	– No, sono uscito e ho detto: questa <u>me la tengo buona per quando rompe i coglioni coi miei tradimenti.</u> (Benni 2007: 61)	Tenersi buono qlco./qlcu.: conservarsi o amico per timore che possa nuocere, o pensando che possa essere d'aiuto o comunque utile. (Treccani, <i>tenere</i> : 2.e.)	Držati si koga/kaj dobrega: ohraniti prijateljstvo s kom iz strahu, da bi bil nevaren, ali ker mislimo, da nam lahko pomaga.	»Ne. Odšel sem in si mislil: Tole <u>si bom prišparal za takrat, ko me bo zajebavala zaradi mojih avantur.</u> « (Benni 2010: 125)	Prišparati si kaj: nižje pog. varčevati (SSKJ, <i>šparati</i>) sistemska enobesedna ustreznica: isti denotativni in konotativni pomen.	Razlaga frazema v italijanščini se nanaša le na frazem z določilom <i>koga</i> . V tem primeru pa imamo določilo kaj, ki je tudi zelo razširjeno v italijanščini in ime podoben pomen 'ohraniti kaj, ker bi nam lahko nekoč koristilo'. Prevajalec je ohranil ekspresivnost z uporabo nižjepogovornega izraza v prenesenem pomenu.
69.	- No, sono uscito e ho detto: questa <u>me la tengo buona per quando rompe i coglioni coi</u>	Rompere i coglioni (a qlcu.): Seccarlo, infastidirlo (Zingarelli, <i>coglione</i> : A)	Razbijati jajca: Nadlegovati, razjeziti	»Ne. Odšel sem in si mislil: Tole <u>si bom prišparal za takrat, ko me bo zajebavala zaradi mojih avantur.</u> – Dva proti dva.« (Benni 2010: 125)	Zajebavati koga: vulg. delati, povzročati komu kaj nezaželenega, slabega (SSKJ,	Ekspresivnost je ohranjena z uporabo vulgarnega izraza. Tudi v

	<i>miei tradimenti.</i> (Benni 2007: 61)				<i>zajebavati:</i> 2.) sistemska enobesedna ustreznica: isti denotativni in konotativni pomen.	italijanščini imamo vulgaren izraz.
70.	- <i>Va bene, cazzo, quattro a tre per te, ma <u>non la spunterai</u>.</i> (Benni 2007: 61)	Spuntarla: (fig.) averla vinta, riuscire in ciò che si desidera (Zingarelli, <i>spuntare</i> : 3.)	Odnesti jo: Zmagati, doseči to, kar smo si zadeli	»Dobro, pizda, štiri proti tri zate, ampak <u>ne boš me premagala</u> .« (Benni 2010: 127)	Premagati: Sistemska enobesedna ustreznica.	Dobesedni prevod glagola v IF je le približek: <i>spuntare</i> je namreč glagol, ki ima različna pomena glede na kontekst, le v tem primeru (ko se združi s klitično obliko zaimka) pa ima pomen <i>zmagati</i> .
71.	- <i>Sentiamo cos'hai da <u>tirare fuori</u>.</i> (Benni 2007: 61)	Tirare fuori: di chi richiama fatti lontani, vecchi e dimenticati. (Treccani, <i>tirare</i> : 3.d.)	Izвлеči ven: o osebi, ki govori o oddaljenih, starih, pozabljenih dogodkih.	»Da slišimo, kaj <u>si</u> še <u>odkrij</u> .« (Benni 2010: 127)	Odkriti: Sistemska enobesedna ustreznica.	Ekspresivnost na tem mestu ni ohranjena.
72.	- <i>Va bene, <u>pari e patta</u>. Per stavolta l'hai scampata.</i> (Benni 2007: 62)	Pari e patta: Risultato di parità, riferito in genere a una partita e simili. Si usa inoltre per una vendetta, una ritorsione e così via, quando si ricambia in	Izenačeno in zaključen o (to je le približen prevod): Izenačen rezultat, ponavadi v zvezi s tekmo ipd. uporablja se tudi za	»V redu, <u>izenačena sva</u> . Zaenkrat si se rešil.« (Benni 2010: 127)	Biti izenačen: Besedilna opisna ustreznica.	

		ugual misura l'offesa ricevuta, e anche per dispute, contese, discussioni nelle quali alla fine non ci sono né vincitori né vinti. (Quartu)	maščevanje, povračilo itd., ko se na enak način povrne žaljitev. Tudi v zvezi s prerekanjem, kreganjem in diskusijami, ki se končajo brez zmagovalcev in premaganih.			
73.	- <i>Va bene, pari e patta. Per stavolta l'hai scampata.</i> - <i>No, tu l'hai scampata.</i> (Benni 2007: 62)	Scamparla: Sfuggire, evitare un grave pericolo, un male (Treccani, <i>scampare</i> : 2.b.)	Izogniti se je: Izogniti se veliki nevarnosti, rešiti se je.	»V redu, izenačena sva. Zaenkrat <u>si se rešil</u> .« »Ne, ti <u>si se rešila</u> .« (Benni 2010: 127)	Rešiti se: Sistemska enobesedna ustreznica	V italijanščini imamo minimalni glagolski frazem z zaimkom v klitični obliki, ki se pogosto pojavi v frazemu <i>scamparla bella</i> , ki ima isti pomen, a je še bolj ekspresiven (namiguje na večjo nevarnost).
74.	<i>Nello stesso tempo, un'altra identica donna correva dalla parte opposta, verso un gruppo di persone radunate sul bagnasciuga,</i>	Mettersi le mani nei capelli: per esprimere disperazione, scoraggiamento e sim. (Treccani, <i>capello</i> : 3.)	Iti si z rokami skozi lase: Izraža obup, skrb ipd.	<i>Med njimi je bila starka, ki si je v obupu šla z rokami skozi lase.</i> (Benni 2010: 129)	Iti si v obupu z rokami skozi lase: Sistemska opisna ustreznica (dobesedni prevod in opisna ustreznica frazeološkega	V italijanščini je to izkretenjski frazem. Prevajalec je ohranil tako dobesedni kot preneseni

	<i>chine sopra qualcosa, mentre una vecchia <u>si metteva le mani nei capelli</u>.</i> (Benni 2007: 79)				pomena)	pomen, ki v italijanščini sta nerazdružljiva. To je dosegel s tem, da je dobesednemu prevodu kretnje dodal v <i>obupu</i> , ki ustreza frazeološkemu pomenu IF.
75.	<i>"Signor guidatore," sembra dire, "ho la faccia di uno che prende l'autobus <u>nelle ore di punta</u>?"</i>	Ore di punta: Le ore di maggior traffico automobilistico o di maggiore affluenza di persone in un luogo. (Quartu)	Ure konice: Čas, ko je največ cestnega prometa ali ko največ oseb prihaja v določen kraj.	<i>»Gospod voznik,« se skoraj zasliši. »Sem mar videti kot nekdo, ki se ob <u>prometnih konicah</u> vozi z avtobusom?«</i>	Prometna konica: publ. čas, ko se kaj pojavlja v najvišji meri, stopnji: <i>promet ob konicah je izredno gost.</i> (SSKJ, <i>konica</i> : 2.). SBZ	V slovenščini SBZ že vsebuje sestavino <i>prometna</i> , zato tukaj gre le za preneseni pomen sestavine <i>konica</i> . Lahko bi rekli, da beseda <i>konica</i> pomensko ustreza celemu frazemu <i>ore di punta</i> , saj italijanski frazem ne določa natančno, na kaj se nanaša, to je prepuščen o sobesedilu (čeprav gre večinoma za promet).
76.	<i>- Tu, dottore, che alle nove in via</i>	Contare zero (iz: contare)	Šteti nič (iz: šteti nekaj, ne)	<i>»Ti, gospod, ki ob devetih na Arhimedovi ulici</i>	Biti ničla: ekspr. nepomemben,	Ekspresivnost je ohranjena

	<i>Archimede otto aspetti Lazio sette da sei minuti mentre doveva arrivare in cinque e devi farti in quattro perché devi concludere tre affari in due ore, ebbene, da ora sei uno qualunque e conterai zero.</i> (Benni 2007: 128)	qualcosa, non valere uno zero): 1. valere, avere importanza. (Zingarelli, contare: B.2.) 2. non valere nulla, come lo zero che da solo non ha nessun valore numerico o quantitativo. (Quartu)	veljati nič): 1. biti vreden, biti pomemb en. 2. ne biti vreden, kako ničla, ki sama po sebi nima nobene številčne vrednosti .	<i>osem čakaš taksi Lacij sedem že šest minut, čeprav bi moral priti v petih, in ki bi potreboval štiri roke, ker moraš zaključiti tri posle v dveh urah, <u>boš</u> odslej ena navadna ničla.</i> « (Benni 2010: 135)	nesposoben človek (SSKJ, ničla: 3.) sistemska opisna ustreznica: isti denotativni in konotativni pomen.	z uporabo prenesene ga pomena besede ničla.
77.	<i>Oh, al diavolo, sto diventando matto.</i> (Benni 2007: 131)	Al diavolo: Esclamazione: esprime insofferenza, frustrazione, rabbia e simili. (Quartu)	K vragu: Vzklik: izraža nestrpnost, frustracij o, jezo ipd.	<i>Oh, <u>hudiča</u>, še zmešalo se mi bo.</i> (Benni 2010: 138)	Hudiča: Sistemska enobesedna ustreznica: isti denotativni in konotativni pomen	Tudi v slovenščini imamo popolnoma ekvivalentni izraz <i>k vragu</i> .
78.	<i>- Quindi, per favore, - dice la nuova segretaria Cinzia fumando ostentatamente – <u>non dia in escandescenze</u> e ci lasci lavorare.</i> (Benni 2007: 131)	(Non) dare in escandescenze: Manifestazione d'ira, con parole violente e gesti minacciosi (Treccani, <i>escandescenza</i>)	(Ne) dajati v bes: Izražanje besa z nasilnimi besedami in grozilnimi kretnjami.	<i>»Zato vas prosimo, da <u>ukrotite jezo</u> in nas pustite v miru delati.</i> « (Benni 2010: 139)	Ukrotiti jezo: nav. ekspr. obvladati, zadržati: <i>ukrotiti jezo</i> (SSKJ, <i>ukrotiti</i> : 2.) sistemska opisna ustreznica: isti denotativni in konotativni pomen	Tako Treccani kot Zingarelli navajata frazem pri iztočnici <i>escandesce nza</i> , ampak noben od njiju ne navaja primera za rabo samostalnika v ednini ali z drugim glagolom. Treccani navaja, da je samostalni k večinoma v množini in znotraj zveze <i>dare in escandesce</i>

						nze. Prevajalec je ohranil ekspresivnost z uporabo glagola <i>ukrotiti</i> v preneseni pomenu.
79.	<i>Capì d'un tratto cosa voleva dire non contare nulla /.../</i> (Benni 2007: 133)	D'un tratto: subito, all'improvviso (Treccani, <i>tratto</i> : 4.c.)	V črti/potezi: takoj, nenadoma	<i>V hipu je doumel, kaj pomeni, če človek nič ne šteje /.../</i> (Benni 2010: 142)	V hipu: naenkrat (SSKJ, <i>iznenada</i>) sistemska opisna ustreznica	
80.	<i>- Roba da matti – senti dire il primario. – Ma lo sapete chi è questo?</i> (Benni 2007: 135)	Roba da matti: Cose incredibili, inconcepibili, oppure pazze, irragionevoli, assurde, degne di una mente malata. (Quartu)	Reč za norce: Neverjetne, nezaslišane stvari, tudi nore, nespametne, absurde, ki bi se lahko dogajale v bolni glavi.	<i>»Ne morem verjeti,« je zaslišal primarija. »Sploh veste, kdo je to?</i> (Benni 2010: 143)	Ne morem verjeti: Opisna ustreznica	V tem primeru je <i>roba da matti</i> pragmatični frazem, ki se nanaša na situacijo v celoti in izraža začudenje in ogorčenje. V predovu je ekspresivnost ohranjena.
81.	<i>Il dottor Milione naturalmente cambiò vita.</i> (Benni 2007: 135)	Cambiare vita: per lo più nel sign. di ravvedersi (Treccani, <i>vita</i> : 2.d.)	Menjati življenje: Večinoma s pomenom <i>poboljšati se</i> .	<i>Gospod Milijon je seveda spremenil slog življenja.</i> (Benni 2010: 144)	Spremeniti slog življenja: Sistemska opisna ustreznica	
82.	<i>Esso non deve mai sfuggirci di mano, non può tramutarsi in una scaramuccia farsesca né nel massacro rapido e</i>	Sfuggire di mano a qlcu.: (fig.) andare fuori controllo (Zingarelli, <i>sfuggire</i> : 2.)	Uiti komu iz roke: Postati neobvladljiv	<i>Konflikt nam ne sme niti za trenutek uiti spod nadzora.</i> (Benni 2010: 153)	Uiti spod nadzora: Sistemska opisna ustreznica	M. Quartu ne navaja tega frazema, ampak navaja <i>avere in mano</i> (imeti v roki), ki

	<i>indifferenziato degli oppositori, né in una loro possibile vittoria.</i> (Benni 2007: 142-143)					ima nasproten pomen 'imeti situacijo pod nadzorom'.
83.	<i>Per finire, la domanda che vi sta a cuore, e che leggo nei vostri occhi inquieti.</i> (Benni 2007: 145)	Stare a cuore a qlcu.: Essere molto importante per qualcuno, premergli molto. (Quartu)	Biti pri srcu komu: Biti zelo važen, pomemb en za koga, koga skrbeti glede česa.	<i>Naj zaključim z odgovorom na vprašanje, ki vas še posebej muči in ki ga berem v vaših nemirnih očeh.</i> (Benni 2010: 155)	Mučiti koga: Sistemska enobesedna ustreznica	V slovenščini imamo frazem <i>kaj leži na srcu komu</i> 'kaj teži, skrbi koga'.
84.	<i>Dobbiamo mettere a punto gli ultimi particolari.</i> (Benni 2007: 147)	Mettere a punto (una questione): precisarne i termini (Treccani, punto: 10.d.)	Postaviti na točko (problem, dogovor): : Natančn eje določiti pogoje, podrobnosti	<i>Dogovoriti se moramo še glede zadnjih podrobnosti.</i> (Benni 2010: 157)	Dogovoriti se: Sistemska enobesedna ustreznica	Frazem v italijanščini že vsebuje informacij o 'dogovoriti se o podrobnosti h', ki je torej v stavku dvakrat poudarjen a, dobesedno 'podrobnej e določiti podrobnosti'. Prevajalec z uporabo splošnejše ga glagola ni izgubil bistvenih informacij, prav tako pa je ekspresivn ost frazema v IB zelo nizka.
85.	<i>- Tagli il mazzo – disse Amalia, con voce</i>	Tagliare il mazzo: dividerlo in due o più	Odsekati kup kart: Razdeliti ga v dva	<i>»Privzdignite karte,« je rekla Amalia z baritonskim glasom.</i> (Benni 2010: 159)	Privzdigniti karte: Sistemska opisna	Ustrezna bi bila tudi uporaba samega

	<i>baritonale</i> . (Benni 2007: 166)	mazzetti, perché poi il mazziere lo ricomponga sovrapponendo i mazzetti in ordine diverso. (Treccani, <i>mazzo</i> : 1.c.)	ali več kupčkov, ki jih delivec postavi v drugačno zaporedje znotraj novega kupa.		ustreznica	glagola: »Privzdignite«. Izraz v italijanščini je na meji med frazemom in SBZ, saj ni zelo ekspresiven.
--	--	--	---	--	------------	---

Kompenzacija

	Nefrazeološki izraz v IB	Slovarska oblika: dobesedni prevod ali slovarska razlaga	Frazem v CB	Slovarska oblika frazema v CJ: pomenska razlaga	Opombe
1.	<i>Le rondini se ne andarono e arrivarono le cicogne. Sganciarono giù sessanta bambini cinesi e ripartirono.</i> (Benni 1987: 13)	Ripartire: Odit	<i>Lastovke so odletele in priletele so štorklje. Odvrgele so šestdeset Kitajčkov in jo pobrisale.</i> (Benni 2010: 13)	Pobrisati jo: pog. ekspr. oditi, zbežati (SSKJ, pobrisati: 2.)	V italijanščini imamo zelo ekspresiven glagol <i>sganciare</i> , ki prvotno pripada vojaškemu govoru in se ga rabi v zvezi z metanjem bomb (Treccani, <i>sganciare</i> : 1.b), v slovenščini pa je preveden z glagolom <i>odvreči</i> , ki ima širšo kolokabilnost in je uporabljen v zvezi z metanjem (SSKJ <i>odvreči</i> : 1, 2), ne pa izključno s streljanjem, zato je v besedilu rahlo manj ekspresiven, kar je prevajalec kompenziral s frazemom.
2.	<i>/.../ il nonno Fagioli prendeva le più grosse con un retino da pescatore e le rimetteva nella pentola per non sprecare niente.</i> (Benni 1987: 14)	Non sprecare niente: Ne zapravljati ničesar	<i>Fižolov ata je največje prdce lovil v mrežo za ribe in jih metal nazaj v ponev, da ne bi šlo kaj v nič.</i> (Benni 2010: 14)	Iti v nič: ekspr. vse bo šlo v nič: bo propadlo (SSKJ, nič)	
3.	<i>Achille ed Ettore, amici e colleghi nel ramo riscaldamento, stavano sempre insieme, pescavano</i>	Stare sempre insieme: Tičati vedno skupaj	<i>Ahil in Hektor, kolega v ogrevalni panogi, sta bila kot rit in srajca, skupaj sta ribarila in se lotevala dolgih</i>	Biti kot rit in srajca: Nerazdružen, neločljiv (SSF)	Frazem obstaja tudi italijanščini: <i>essere culo e camicia</i> (Quartu).

	<i>insieme e facevano lunghe camminate in montagna a castagne e funghi.</i> (Benni 1987: 53)		<i>hribovskih podvigov, na katerih sta nabirala kostanj in gobe.</i> (Benni 2010: 19)		Prevajalec uporablja frazeološki izraz namesto ponavljanja besede <i>skupaj</i> , ki jo v IB najdemo dvakrat. Prevajalčeva izbira je tudi kompenzacija za tisto ekspresivnost, ki jo v IB vpeljujejo pogovori med junakoma z uporabo nižjepogovorne ga jezika (raba zaimka <i>ci</i> namesto <i>gli</i>) in pragmatičnih frazemov (<i>di grazia</i>) kot v primeru: <i>Una persona normale come me e te – disse Achille – di grazia se ci batte una o due volte al minuto.</i> (Benni 1987: 53) Te prvine so v slovenskem besedilu izgubljene, zato je smiselno, da jih prevajalec na drugih točkah nadomesti.
4.	<i>Restò così sospeso nel vuoto con la bicicletta tenuta coi piedi, e <u>accidenti</u> se mollava.</i> (Benni 1987: 54)	Accidenti: Vzklik, ki izraža jezo, občudovanje, začudenje, nasprotovan je ipd. (Zingarelli, <i>accidenti</i>)	<i>Tako je obvisel nad breznom in <u>niti na kraj pameti</u> mu <u>ní</u> padlo, da bi se poslovil od kolesa, ki ga je stiskal med nogami.</i> (Benni 2010: 21)	Niti na kraj pameti ne pade komu: izraža močno zanikanje (SSF)	V italijanščini imamo medmet, ki je zelo ekspresiven.
5.	<i>E dovettero separarli perché già <u>si menavano</u>.</i> (Benni 1987: 55)	Menarsi: Pretepati se (pog.)	<i>Morali so ju potegniti narazen, saj <u>sta si bila</u> <u>takoj v laseh</u>.</i> (Benni 2010: 22)	Biti si v laseh: Prepirati se (SSF)	Izraz v italijanščini je zelo ekspresiven, saj

					je pogovorno obarvan.
6.	<i>Ma <u>si riprese subito e intonò a sua volta</u> /.../ (Benni 1987: 56)</i>	Riprendersi: Okrevati	<i>Pa <u>je hitro prišel k sebi</u> in uglašeno odpel /.../ (Benni 2010: 22)</i>	Priti k sebi: (pog.) zavesti se (SSKJ, <i>priti</i>)	
7.	<i>Ettore <u>boccheggiò e sembrò sul punto di crollare, ma fieramente replicò</u> /.../ (Benni 1987: 56)</i>	Boccheggiare: Odpirati in zapirati usta, uporabljeno za ribe iz vode, za osebe, ki so zadihane zaradi astme, visoke temperature ali napora, ter za tiste, ki so na robu smrti. (Treccani, <i>boccheggiare</i>)	<i>Hektor je komaj še <u>ujel sapa</u> in malo je manjkalo, pa bi se zgrudil. (Benni 2010: 23)</i>	Ujeti sapa: zajeti sapa: vdihniti (SSKJ, <i>sapa</i> : 1.)	Frazem nadomešča glagol, ki je sam po sebi ekspresiven.
8.	<i>E Achille <u>sparò a sua volta</u> /.../ (Benni 1987: 59)</i>	Sparare a propria volta: tudi ustreliti	<i><u>Prišla je vrsta nanj.</u> (Benni 2010: 25)</i>	Vrsta pride na koga: izraža mesto, položaj v zaporedju, na katerem je kdo ali kaj, ko more ali mora uresničiti, pretrpeti določeno dejanje ali stanje (SSKJ, <i>vrsta</i> : 7.)	Dobesedni prevod stavka v IB je 'in tudi Ahil je ustrelil'. Besedna zveza <i>a sua volta</i> ustreza frazemu v slovenščini, saj izraža, da je je zdaj Ahil na vrsti, da bi opravil nekaj, kar je nekdo pred njim že opravil. Ekspresivnost v italijanščini stopnjuje raba prenesenega pomena glagola <i>sparare</i> , ki v tem kontekstu pomeni 'napasti z besedami'.
9.	<i>/.../ dopodiché cominciarono a diminuire il ritmo e Achille mangiò mezza salsiccia e Ettore mezza e Achille tre fettine e Ettore gli</i>	Avere gli occhi iniettati di insaccato: Imeti zašinek, vbrizgan v	<i>Potem sta upočasnila ritem; Ahil je pojedel polovičko in Hektor drugo, Ahil tri rezine in Hektor prav tako – videti je bilo, da sta na koncu moči, saj <u>so jima</u></i>	Kaj gleda iz ušes komu (pren. iz: da pri ušesih ven gleda komu): Izraža veliko mero, količino	V tem primeru se poleg frazeološkega uveljavlja tudi dobesedni pomen. Primer sem analizirala v

	<i>rispose una per una, ma si vedeva che erano allo stremo e avevano gli occhi iniettati di insaccato e le sopracciglia già un po' setolose, pisciavano direttamente vino e per bere un goccio ci mettevano un'ora.</i> (Benni 1987: 59)	očeh	<i>klobase že gledale iz ušes, obrvi pa so postale prašičje ščetinaste.</i> (Benni 2010: 26)	česa (SSF)	poglavju frazeoloških prenovitev.
10.	<i>Quando ero bambino spesso mi sdraiavo nel prato e stavo ore a pensare cosa sarebbe successo se una falciatrice fosse passata in quel momento /.../</i> (Benni 1987: 81)	Ore: ure	<i>Ko sem bil majhen, sem se pogosto ulegel v travo, kjer sem ure in ure razmišljal, kaj bi se zgodilo, če bi prišla kosilnica /.../</i> (Benni 2010: 30)	Ure in ure: Ni v slovarju; dolgo časa	Beseda uporabljena v italijanščini ima isti pomen, saj je v množinski obliki.
11.	<i>Mia madre si tuffa e si mette a nuotare un braccio dopo l'altro e dopo che il braccio in acqua si è alzato l'altro braccio descrive una curva ed entra in acqua e poi ne esce a sua volta e l'altro entra ma lei non avanza.</i> (Benni 1987: 82) <i>Patrizio non riesce a star fermo e salta sul divano.</i> (Benni 1994: 11)	Non avanzare: Ne iti naprej Star fermo: Biti pri miru	<i>Moja mama skoči v vodo in začne plavati, zamah za zamahom, in ko se roka, ki je v vodi, dvigne, druga roka oriše zavoj in se vrne v vodo, in ko pride spet ven, se potopi druga, toda ona je ves čas pri miru.</i> (Benni 2010: 32) <i>Patrizio ne more več sedeti pri miru in skoči na kavč.</i> (Benni 2010: 53)	Biti pri miru: Ne gibati se, ne premikati se (SSKJ, mir)	Izraz tudi v slovenščini ni zelo ekspresiven.
12.	<i>- Non c'è tempo per queste sciocchezze Lisa – dico.</i> (Benni 1987: 84)	Non esserci tempo: Ne biti časa	<i>»Nimava časa za neumnosti, Lisa,« rečem.</i> (Benni 2010: 33)	Ne imeti časa za kaj	
13.	<i>- Non lo so, Ghislandi, venga qui un momento ... mi è successa una cosa terribile con le figlie della contessa ... due gaffes imperdonabili ...</i> (Benni 1987: 160)	Gaffe: Francoski izraz: nenamerno dejanje, obnašanje, izjava ipd., ki povzroči, da je komu nerodno (Treccani, gaffe)	<i>- Ne vem, stopite za trenutek sem ... Nekaj groznega se mi je zgodilo z grofičinima hčerkama ... Dva nedopustna kozla sem ustrelil ...</i> (Benni 2010: 38)	Ustreliti kozla: Delati velike napake, neumnosti (SSF)	Frazem v CB ima zelo ekspresiven učinek (za razliko od zgoraj navedenih <i>ne imeti časa</i> ali <i>biti pri miru</i>). Tudi italijanski izraz ima visoko ekspresivnost, saj izstopa že po obliki (je v francoščini). V besedilu je uporabljen v

					dialogu med članoma visoke družbe, ki se odvija v knjižnem jeziku, je pa tudi v pogovornem jeziku zelo razširjen.
14.	- <i>Forse noi siamo vecchie, marchesa Blondel ... forse la nuova classe è questa: soffiarsi il naso nelle nostre sottane.</i> - <u>Mah ...</u> (Benni 1987: 164)	Mah: Izraža neprepričanost	- <i>Morda sva se pa postarali, markiza Blondel ... Mogoče gre za nove odlične navade: usekneš se v spodnje krilo dam, kot sva midve, pa je!</i> - <u>Kaj pa vem ...</u> (Benni 2010: 42)	Kaj pa vem: izraža neodločenost glede pritrditve ali zanikanja (SSKJ, vedeti: 9.)	Pragmatični frazem nadomešča medmet.
15.	- <i>In verità nel mio ultimo viaggio in America di classe ne ho vista ben poca ...</i> (Benni 1987: 165)	In verità: V resnici	- <i>Če povem po pravici, sem med zadnjim potovanjem v Ameriko videl zelo malo izbranih navad ...</i> (Benni 2010: 43)	Povedati po pravici: Odkrito (SSKJ, pravica: 6.)	
16.	- <i>È un argomento a cui tengo particolarmente ...</i> (Benni 1987: 166)	Tenere a qlco.: Pripisati čemu pomembnosti, biti navezan v koga (Zingarelli, tenere: 7.)	- <i>Ta tema mi je še posebej pri srcu ...</i> (Benni 2010: 44)	Biti komu pri srcu: Biti ljubljen, zaželen (SSF) Ugajati komu, biti všeč (SSKJ, srce)	Tudi glagol v italijanščini izraža neko stopnjo čustvene vpletenosti.
17.	- <i>Signor Vantone, io non so come lei riesca ad ottenere questo disgustoso effetto speciale, ma come padrone di casa le ordino di interrompere ...</i> (Benni 1987: 167) <u>Se solo avessi immaginato ...</u> (Benni 1987: 167)	Non sapere: Ne vedeti Se solo avessi immaginato: Če bi si le predstavljal	- <i>Gospod Vantone, še sanja se mi ne, kako ste proizvedli ta gnusen posebni učinek, kot hišni gospodar pa vam ukazujem, da prekinete ...</i> (Benni 2010: 45) <u>Še sanjalo se mi ni ...</u> (Benni 2010: 46)	Ne sanja se komu: <i>O tem se mu niti ne sanja:</i> nič ne ve (SSKJ, sanjati)	V tem kontekstu ima frazem v CB pomen 'si ne morem predstavljati'. Imamo kompenzациjo na makrostrukturni ravni, saj zaključek besedila zaznamuje propad junaka, na katerega ostali liki e odzivajo z zgroženimi in ekspresivnimi komentarji (glej tudi naslednja primera).
18.	- <u>Non entrerà mai più</u>	Non entrare	<u>Zagotavljam vam, da</u>	Vrata so	Tudi tukaj gre za

	<i>in un salotto di questa città, anzi di questo Paese, ve lo assicuro!</i> (Benni 1987: 167)	mai più: Nikoli več ne vstopiti	<u>bodo zanj odslej zaprta</u> <u>ne le vrata</u> salonov našega mesta, temveč cele dežele. (Benni 2010: 45)	zaprta za koga: omogočiti, onemogočiti komu, da lahko kam gre, kaj naredi (SSKJ, vrata: 5.)	izjavi, ki sprejmeta junakov propad. Izjavi sta ekspresivni že v IB, Ekspresivnost je v prvem primeru poudarjena z rabo klicaja, besedno zvezo <i>mai più</i> 'nikoli več' in besednim redom, saj avtor na koncu postavlja <i>ve lo assicuro</i> 'vam zagotavljam', ki deluje kot podkrepitev izjave. V drugem primeru imamo polovico hipotetične trditve, ki izraža presenečenje in obžalovanje.
19.	<i>Il Minardi tenta la fuga, ma gli sbarra la strada il fattorino Nevio Neghelli, di ventitré anni, che viene colpito non gravemente.</i> (Benni 1994: 12)	Venire colpito non gravemente: Ne biti hudo ranjen	<i>Minardi skuša zbežati, a pot mu prekriža triindvajsetletni kurir Nevio Neghelli, ki jo odnese z lažjo strelno rano.</i> (Benni 2010: 55)	Odnesti jo s čim: pog. ekspr. ostati živ, rešiti se, prestat (SSKJ, odnesti: 5.)	Uporaba minimalnega frazema je sredstvo za ohranjanje osebkaz oziralnega stavka in uporabo glagola v aktivu na mestu, kjer je v IB trpna oblika glagola.
20.	<i>Se ne deduceva che allignava nell'animo di questi giovani una duplice natura, per metà angelica che amavano portarsi addosso, sulle spalle e sulla lambretta, e per metà diabolica che essi sfogavano sui muri, spalmandola lì come merda.</i> (Benni 1994: 12)	Sfogare: Dati čemu duška	<i>Iz vsega skupaj se je dalo zaključiti, da so bile duše teh mladih ljudi razdvojene; angelsko plat so radi nosili na sebi, na ramenih in svojih vespah, diabolčni strani duše pa so dali duška na zidovih, kamor so jo mazali kot drek.</i> (Benni 2010: 66)	Dati čemu duška: ekspr. dati duška jezi, veselju: sproščeno izraziti svojo jezo, veselje (SSKJ, dušek)	Glagol <i>sfogare</i> je že zaradi svojega denotativnega pomena ekspresiven.

21.	- <i>Sembra che <u>non te ne importi</u> nulla – sibilò, irritata.</i> (Benni 1994: 27)	Non importare a qlcu.: Ne zanimati koga	»Videti je, da <u>ti je malo mar</u> ,« je razdraženo siknila. (Benni 2010: 72)	Ne biti mar: ekspr. izraža popolno nezanimanje, neprizadetost (SSKJ, <i>mar</i> : 1.)	V italijanščini ekspresivnost stopnjuje dvojno zanikanje, dobesedno 'te nič ne zanima'.
22.	- <i>Gentile signorina, pur non conoscendola, mi permetto di rivolgerle la parola per segnalare una strana coincidenza, e cioè che questo mese, <u>se non sbaglio</u>, è la quindicesima volta che ci incontriamo esattamente in questo punto.</i> (Benni 1994: 28)	Sbagliarsi: zmotiti se	»Ljubeznjiva gospodična, dasiravno vas ne poznam, dovoljujem svojim besedam, da vas ogovorijo ob prečudnem naključju: <u>če ne živim v zmoti</u> , že petnajstič ta mesec križava svoje poti prav na tem mestu.« (Benni 2010: 73)	Živeti v zmoti: GF, živeti v zmoti: 318 konkordanc	Stil celotne izjave je liričen, zborn. Prevajalec je uspešno ohranil to konotacijo na vseh mestih, kjer je v IB prisotna, hkrati pa uporabil dva frazema namesto izrazov, ki v IB nimajo posebne ekspresivnosti. To je povsem ustrezno, saj ekspresivnost ni prisotna le na določenih točkah v besedilu, ampak vedno zaznamuje jezik likov in prežema celotno zgodbo. Prevajalčevo izbiro lahko razumemo kot kompenzacijo na makrostrukturni ravni.
23.	- <i>Gentile signorina, pur non conoscendola, mi permetto di rivolgerle la parola per segnalare una strana coincidenza, e cioè che questo mese, se non sbaglio, è la quindicesima volta che <u>ci incontriamo</u> esattamente in questo punto.</i> (Benni 1994: 28)	Incontrarsi: Srečati se	»Ljubeznjiva gospodična, dasiravno vas ne poznam, dovoljujem svojim besedam, da vas ogovorijo ob prečudnem naključju: <u>če ne živim v zmoti</u> , že petnajstič ta mesec <u>križava svoje poti</u> prav na tem mestu.« (Benni 2010: 73)	Čigave poti se križajo: kdo se sreča, sodeluje, tekmuje GF, (<i>čigave</i>) poti se križajo: 25 konkordanc GF, <i>križati poti</i> : 26 konkordanc	GF, poti se križajo: 25 konkordanc GF, <i>križati poti</i> : 136 konkordanc. Frazem se pojavlja v oblikah <i>križati poti</i> , <i>križati pota</i> , <i>križati komu pot</i> . Ne glede na obliko ima lahko dobesedni pomen <i>križišče</i>

					ali preneseni pomen <i>srečati se</i>. Ko gre za preneseni pomen, imamo dve možni konotaciji: izrazito negativno, pri čemer je srečanje priložnost za konflikt, ali nevtrarno oz. rahlo pozitivno, pri čemer je srečanje nezaznamovano oz. priložnost za spoznanje zanimivih ljudi/situacij. Ponavadi frazem ima tudi konotacijo naključnosti, čeprav večinoma pri pozitivno konotiranem frazemu. Negativno konotirani frazem se namreč večkrat uporablja v zvezi s športnimi tekmovanji, kjer srečanja so načrtovana. V stolpcu za slovarsko obliko sem navedla število relevantnih rezultatov za pomen <i>srečati se</i>, ponavadi po naključju (+).
24.	<i>La libreria dell'Alchimista, la più antica e famosa tra le librerie antiquarie della nostra città, non chiuderà.</i> (Benni 1994: 31)	Chiudere: zapreti	<i>Najstarejši med knjižnimi antikvariati našega mesta, Alkimistova knjigarna, ne <u>bo zaprl</u> svoji vrat.</i> (Benni 2010: 76)	Zapreti svoja vrata: GF, (kaj) zapreti svoja vrata: 939 konkordanc	V SSKJ-u je frazem <i>zapreti vrata komu/čemu</i>. Uporablja se ga v pomenu 'onemogočiti dostop', tudi ko

					ne gre za konkreten prostor, ampak za odvzemanje priložnosti. Frazem <i>zapreti svoja vrata</i> pa se nanaša tako na konkreten prostor kot na organizacijo, ki deluje znotraj njega. Lahko ga razumemo kot metonimijo. S tem, da prostor zapre svoja vrata je namreč mišljeno, da prostor enostavno zapre (kakor je napisano v IB) in da neha delovati.
25.	<i>La settimana scorsa il proprietario dell'immobiliare Vinvesto, cavalier D'Alloro, che da poco tempo ha intrapreso la carriera di editore, ha rassicurato tutti.</i> (Benni 1994: 32)	Rassicurare qlcu.: Pomiriti koga	<i>Lastnik nepremičninske družbe Vinvesto in prejemnik častnega znaka naše države gospod D'Alloro, ki se je nedavno uspešno spustil tudi v založništvo, je prejšnji teden pomiril duhove.</i> (Benni 2010: 77)	Pomiriti duhove: GF, pomiriti duhove/duhov i se pomirijo: 181	Frazem <i>pomiriti duhove</i> se ponavadi uporablja v zvezi s škandalom in ima pomen 'pomiriti javno mnenje', lahko tudi v zvezi s političnim/športnim prerekanjem ali prerekanjem nasploh. V GF se pojavlja tudi frazem <i>pomiriti duha</i> , ki pa je ponavadi uporabljen v pomenu 'sprostiti se', večinoma v nasprotju s stresom (medtem ko je množinska oblika večinoma v nasprotju z razburjenjem, strahom).
26.	<i>Unica eccezione, in</i>	Con un	<i>Inženir Prilagaiatti,</i>	Potočiti solzo:	Izraz v

	<i>prima fila, il dottor Adattati, responsabile del Settore Srotolamento Tappeti, Encomio Botanico e Bandistico, seguiva l'addio del suo ex superiore con addolorata partecipazione e, verso il finale, anche <u>con un accenno di lacrima</u>.</i> (Benni 1994: 73)	accenno di lacrima: S pridihom solze	<i>načelnik Oddelka za razvijanje preprog ter botanično in godbeno čaščenje, je sledil slovesu svojega nekdanjega predpostavljenega z bolečino in sočutjem v srcu ter proti koncu skoraj <u>potočil solzo</u>.</i> (Benni 2010: 90)	Jokati (SSKJ, <i>potočiti</i>)	italijanščini je ekspresiven in celoten opis ironičen, saj reakcija inženirja Prilagaiatti na slovo nekdanjega nadrejenega je v izrazitem nasprotju z brezbržjem sodelavcev in nadrejenega samega.
27.	<i>Non vedeva nulla di etico né di eroico nella ribellione: <u>era nato</u> così, per non avere idee.</i> (Benni 1994: 74)	Nascere: Roditi se	<i>V uporništvu ni videl ničesar etičnega ali junaškega; tak je <u>prišel</u> že na svet, brez stališč.</i> (Benni 2010: 91-92)	Priti na svet: Roditi se (SSF)	
28.	<i>Così era arrivato a possedere tremila lumache, che da una settimana <u>mangiava</u> in dosi massicce: bollite, in guazzetto, alla parigina e alla barcellonese, perché doveva far spazio agli eventuali hobby del nuovo direttore.</i> (Benni 1994: 75)	Mangiare: pojesti	<i>Prilagaiatti je na koncu imel že tri tisoč polžev, ki jih je v zadnjem tednu pospešeno <u>poganjal po grlu</u>: kuhane, sesekljan v omaki, po pariško in po barcelonsko; čim prej je bilo namreč treba pripraviti prostor za morebitne hobije novega direktorja.</i> (Benni 2010: 92)	Poganjati kaj po grlu (iz: 1. pognati po grlu/ 2. pognati kaj po grlu): 1. zapraviti s pijačo, zapiti (SSF) 2. spiti (SSF)	V tem primeru gre za napačno rabo frazema, ker imamo pomen 'pojesti'. Kot izhodišče bi lahko določili frazem <i>pognati kaj po grlu</i> , ki pa ima glagol v dovršni obliki.
29.	<i>Ci sarebbe stato, all'inizio, qualche sfottò degli altri impiegati, ma agli sfottò era abituato, e poi <u>non duravano mai troppo</u>.</i> (Benni 1994: 75)	(Gli sfottò) non duravano mai troppo: (pripombe) niso nikoli trajale preveč	<i>Na začetku bo moral pogoltniti priložnostne opazke ostalih uslužbencev, a na zafrkljive pripombe je bil že navajen in vedel je, da bodo <u>prej ali slej</u> potihnele.</i> (Benni 2010: 92)	Prej ali slej: ekspr. nekoč gotovo (SSKJ, <i>prej</i>)	
30.	<i>Adattati alzò la testa con tanta energia che un collega pensò a un <u>imminente</u> conato di vomito e gliela resse.</i> (Benni 1994: 80)	Imminente: preteč	<i>Prilagaiatti je sunkovito dvignil glavo. Kolega se je zbal, da bo <u>vsak čas</u> bruhalo iz nje, zato ga je hitro zgrabil zanj.</i> (Benni 2010: 100)	Vsak čas: Kmalu, vsak hip (SSKJ, čas: 3.)	
31.	<i>- Oh dottore – disse Adattati con un groppo alla gola, e <u>non riuscì a dire di più</u>.</i> (Benni 1994: 82)	Non riuscì a dire di più: Ni mogel reči ničesar več	<i>»Oh, inženir lalini,« je rekel Prilagaiatti s cmokom v grlu, potem pa <u>nj več spravil iz sebe ničesar</u>.</i> (Benni 2010: 101)	Ne spraviti iz sebe ničesar (mod. iz: niti besede ne spraviti iz sebe):	

				Prav ničesar ne reči (SSF)	
32.	<i>Come posso aver frequentato personalmente Garibain (e qui Zebél fece del suo disprezzo musica) dal momento che egli morì pria ch'io <u>nascessi</u>, e le risparmiò le date?</i> (Benni 1994: 159)	Nascere: Roditi se	<i>Le kako bi se lahko kdaj srečal z njim (in na tem mestu je njegov prezir postal glasba), ko pa je bil mojster preminil, še preden <u>sem sam ugledal obličje sveta</u>?</i> (Benni 2010: 111)	Ugledati obličje sveta: Ugledati luč sveta: roditi se (SSF) Izbrisati kaj z obličja zemlje: porušiti, uničiti (SSF)	To je križanje (napaka).
33.	<i>/.../ usa il mio nome per stroncare giovani scrittori, <u>mi confronto con autori degnissimi</u> insultandoli nel paragone, e poi questi, giù nella bibliogrotta tartarea, mi tengono il muso ...</i> (Benni 1994: 162)	Confrontare qlcu.: Primerjati koga	<i>Z mojim imenom sesuvate mlade pisatelje, <u>postavljate me ob bok pohvale vrednim avtorjem</u> in jih med primerjavo žalite – ti slednji pa potem v podzemski Bibliojami kuhajo mulo ...</i> (Benni 2010: 115)	Postavljati koga ob bok komu: <i>lahko ga postavimo ob bok najboljšim režiserjem: ga enačimo, vzporejamo z njimi (SSKJ, bok)</i>	V okolju je nekaj ekspresivnih prvin (<i>stroncare, degnissimi, insultandoli</i>), hkrati pa je celotna izjava ekspresivna, saj izraža jezo in naveličanost.
34.	<i>/.../ <u>ha sproloquiato</u> di me per anni, adesso stia zitto.</i> (Benni 1994: 162-163)	Sproloquiere: Lajnati, dolgoveziti	<i>Dolga leta ste o meni <u>tvezili prazne marnje</u>, zdajle pa bodite tiho.</i> (Benni 2010: 116)	(Tvesti) prazne marnje: GF, prazne marnje: 239 konkordanc	Glagol v IB je zelo ekspresiven, tako da je prevajalčeva odločitev, da uporablja frazem, zelo ustrezna. Prevod pa ni najboljši, kajti <i>tveziti/tvesti</i> samo na sebi pomeni to, kar je izraženo s sestavino <i>prazne marnje</i> (SSKJ, <i>tvesti</i> : govoriti, pripovedovati veliko neresničnega izmišljenega)
35.	<i>- <u>Oh sì</u> – disse Zebél illuminandosi – praticamente, è stata una serata in suo onore.</i> (Benni 1994: 164)	Oh sì: Oh ja	<i>»Rade volje,« se je Zebél razjasnil obraz. »Šlo je pravzaprav za večer v vašo čast.«</i> (Benni 2010: 117)	Rade volje: Z veseljem, prostovoljno (SSKJ, <i>volja</i>)	Izraz v IB poudarja navdušenost.
36.	<i>E i bambini <u>lo affrontavano</u> con urla e risa, si lasciavano sommergere dalle onde, le</i>	Affrontare: spopasti se s kom/čim	<i>Otroci <u>so se mu postavili po robu</u> s kričanjem in smehom, valovi so jih zalivali, oni pa so skakali čeznje z</i>	Postaviti se po robu čemu: ekspr. postaviti se	Frazem je v besedilu uporabljen z določilom čemu namesto komu,

	<i>attraversavano con grida, ne uscivano trionfanti.</i> (Benni 2007: 78)		<i>vzkliki in se zmagovalno vračali na kopno.</i> (Benni 2010: 128)	<i>komu po robu upreti se mu</i> (SSKJ, <i>rob</i>)	ker je morje personificirano.
37.	<i>Hai scelto l'albergo vicino all'aeroporto, e la troia più <u>comoda</u>, ovviamente.</i> (Benni 2007: 61)	Comodo: Ugoden	<i>Jasno, izbral si si hotel v bližini letališča; zraven pa še prvo kurbo, ki je <u>bila pri roki!</u></i> (Benni 2010: 125)	Biti pri roki: Biti v neposredni bližini (SSF)	V tem primeru se pokaže še en dodaten pomen <i>biti pri roki</i> , in sicer 'zlahka dosegljiv'.
38.	<i>Inverno 2003, <u>ti sei trombato</u> la massaggiatrice dell'albergo.</i> (Benni 2007: 62)	Trombarsi qlcu.: Dati koga dol (vulg.)	<i>Pozimi leta 2003 <u>si dal dol</u> hotelsko maserko.</i> (Benni 2010: 126)	Dati koga dol: Dati se dol (s kom): spolno občevati (SSF)	Izraz v italijanščini je zelo vulgaren, in čeprav ni frazeološki, je dosti bolj ekspresiven kot slovenski prevod.
39.	<i><u>Si fronteggiano.</u> Si guardano.</i> (Benni 2007: 62)	Fronteggiarsi: Soočiti se	<i><u>Vsak na svojih okopih sta.</u> Gledata se.</i> (Benni 2010: 127)	Biti na svojih okopih, vsak na svojih okopih: GF, na svojih okopih: 63 konkordanc	V SSKJ-ju je zgled za frazem <i>iti na okope</i> s pomenom <i>zagovarjati, braniti</i> . V tem primeru je frazem <i>biti na okopih</i> s pomenom <i>brani se in ne popuščati</i> . V besedilu gre za konec verbalnega spopada med možem in ženo, trenutek, ko se ne napadata več, ampak sta vseeno pozorna na morebiten napad s strani sogovornika.
40.	<i>Perché ha grandi obiettivi, responsabilità, impegni. <u>Un grande destino.</u></i> (Benni 2007: 125)	Grande destino: Velika usoda	<i>Ima namreč visoke cilje, veliko odgovornost in pomembne nalog. <u>Svetla prihodnost</u> je pred njim.</i> (Benni 2010: 132)	Svetla prihodnost: ekspr. <i>svetla prihodnost</i> (SSKJ)	V italijanščini izraz ni stalen. Ekspresivnost v IB ustvarjata ponavljanje besede <i>grande</i> in eliptični stavek.
41.	<i>E ordina un taxi, <u>senza inutili attese</u> al centralino, perché ha un numero speciale</i>	Senza inutili attese: Brez nepotrebneg	<i>Pri naročilu taksija mu ni treba <u>izgubljati časa</u> s centralo, saj ima posebno številko, na</i>	Izgubljati čas: <i>Izgubljen, zapravljen čas:</i> nekoristno	Čas je eden izmed glavnih motivov v besedilu, ti pa

	<i>con cui quelli che contano chiamano i taxi.</i> (Benni 2007: 125)	a čakanja	<i>katero naročajo taksi ljudje, ki nekaj štejejo.</i> (Benni 2010: 132)	porabljen (SSKJ, čas: 3.a.)	so vedno izraženi tudi na frazeološki ravni.
42.	<i>Basta un imprevisto, un ingorgo, un guasto all'auto, e saltano affari di miliardi.</i> (Benni 2007: 127)	Saltare: Far saltare: v prenesenem pomenu onemogočiti, da se kaj uresniči (Treccani, saltare: 2)	<i>Zadostuje nepredviden prometni zamašek ali okvara avta, pa gredo posli, vredni milijarde, po zlu.</i> (Benni 2010: 133)	Iti po zlu: Propasti, iti narobe (SSF)	V italijanščini imamo glagol v prenesenem pomenu.
43.	<i>Beh, l'hanno scaricata qui come un pacco e se ne sono andati.</i> (Benni 2007: 133)	Scaricare come un pacco: odložiti kot zavoj	<i>Tu so vas odvrgli kot vrečo in odšli.</i> (Benni 2010: 141)	(Odvreči koga) kot vrečo: GF, <i>odvreči kot vrečo</i> : 1 (krompirja); GF, <i>kot vrečo</i> : 89(sesesti se, vleči, ležati, biti videti, pasti, spustiti, vreči ven, zvleči, obležati, premetavati, leteti, naložiti, zbiti)	Tu je vpliv originala, ampak zveza <i>kot vreča</i> se v slovenščini pojavlja z večimi ekspresivnimi pomeni. Nastopi v zvezi z oblačili (<i>obleka je videti kot vreča</i>), v zvezi z denarjem in pohlepnostjo (<i>vreča cekinov, vreča denarja, vreča zlata, vreča brez dna</i>) in z dvema področjema, ki sta relevantna v tem primeru: <i>vreča kot nerodno gibanje (pasti kot vreča krompirja, hoditi kot vreča krompirja)</i> in v zvezi s situacijami, v katerih smo odvisnih od drugih, nenaklonjenih sil (<i>premetavati koga kot vrečo krompirja, vreči koga kot vrečo krompirja, vlačiti koga kot vrečo krompirja</i>). Ponavadi je izražena tudi vsebina vreče, ki

					je najpogostejše vreča krompirja, lahko pa tudi peska, cementa, moke, čebule. S tem je prikazano, da je vreča težka in da jo moramo vleči. Ko vreča nastopi brez določil, se lahko sproži tudi asociacija na njeno lahkoto, ki je prav tako vzrok za nenadzorovano gibanje, odvisno od zunanjih sil.
44.	<i>Voleva chiamare l'infermiere, ma <u>la voce non usciva</u>.</i> (Benni 2007: 133)	La voce non esce: Glas ne gre ven	<i>Hotel je poklicati bolničarja, a <u>glas se mu je zataknil v grlu</u>.</i> (Benni 2010: 142)	Glas se zatakne komu v grlu (mod. iz: glas zastane komu v grlu): <i>hotela je še nekaj reči, a ji je od razburjenja glas zastal v grlu:</i> je nenadoma utihnila (SSKJ, glas)	
45.	<i>Sputar sangue per avere una briciola di diritti, di dignità, lottare <u>ogni giorno</u>.</i> (Benni 2007: 133)	Ogni giorno: Vsak dan	<i>Če ščije kri za drobtinico pravice in dostojanstva, če se bojuje <u>iz dneva v dan</u>.</i> (Benni 2010: 142)	Iz dneva v dan: Nenehno, neprestano (SSF)	
46.	<i><u>Licenziò Elisa</u> dopo dieci anni di onesto lavoro.</i> (Benni 2007: 136)	Licenziare qlcu.: Odpustiti koga	<i>Po desetih letih poštenega dela <u>je vrget Elisa na cesto</u>.</i> (Benni 2010: 145)	Vreči koga na cesto: Dati koga iz službe ali iz stanovanja (SSF)	
47.	<i>Qualcosa d'altro <u>muove i destini</u>.</i> (Benni 2007: 139)	Muovere i destini: Premikati usode	<i>Nekaj drugega <u>vleče niti usode</u>.</i> (Benni 2010: 147)	Vleči niti usode (pren. iz: 1. imeti niti v svojih rokah in 2. prestiti niti človekove usode): 1.Odločati o vsem, kar je bistveno (SSF)	Frazeološka prenovitev nadomešča metaforo v IB.

				2. določati človekovo usodo (SSKJ, nit)	
48.	<i>Nuovamente riappariranno gli stereotipi, i luoghi comuni, le barzellette e le conversazioni da treno, e risorgeranno le caduche indignazioni cavalcando le quali l'opposizione, seppur di poco, prevarrà.</i> (Benni 2007: 140)	Cavalcare una situazione, una protesta (zajahati situacijo, protest): (fig.) izkoriščati jo (Zingarelli, cavalcare: 1.)	<i>Vzniknilo bo kratkotrajno ogorčenje in na krilih slednjega bo prevladala opozicija, pa čeprav le za kratek čas; tudi ta se zaveda, da bo morala kmalu stopiti z vrtiljaka.</i> (Benni 2010: 149)	Na krilih česa: Ni v slovarjih.	V italijanščini imamo figurativno rabo glagola cavalcare, 'jahati'.
49.	<i>Il gruppo terrorista, sulla cui verità o virtualità <u>non mi dilungo</u>, verrà eliminato in un conflitto a fuoco.</i> (Benni 2007: 142)	Dilungarsi: dolgoveziti	<i>Teroristično skupino – o njeni verodostojnosti ali zlaganosti <u>ne bom izgubljal besed</u> – bomo eliminirali v navzkrižnem ognju.</i> (Benni 2010: 151)	Ne izgubljati besed: ekspr. <i>ne izgubljava več besed o tem: ne govoriva več o tem</i> (SSKJ, <i>izgubljati</i>)	
50.	<i>I benefici di questa guerra non sono evidenti a prima vista, ma sono molti e sicuri. <u>Anzitutto</u> per il mercato delle armi, che tutti correranno a incrementare.</i> (Benni 2007: 143)	Anzitutto: Prvič, predvsem	<i>Dobrodejni učinki državljanske vojne niso očitni na prvi pogled, zato pa so številni in zanesljivi. <u>Na prvem mestu</u> pomeni vojna širjenje prometa z orožjem.</i> (Benni 2010: 153)	Na prvem mestu:	
51.	<i>Le partite avranno regolarmente luogo, e in esse potrà <u>avere libero sfogo</u> l'esplosiva, elettrizzante miscela tra tifo e ideologia.</i> (Benni 2007: 145)	Avere libero sfogo: Svobodno sproščati	<i>Tekme se bodo odvijale po ustaljenem redu in ljudje bodo na njih lahko <u>po mili volji sproščali eksplozivno,</u> navdušujočo mešanico navijaštva in ideologije.</i> (Benni 2010: 155)	Po mili volji: Kolikor hočeš (SSKJ, <i>mil</i>)	<i>Avere sfogo</i> je kakor glagol <i>sfogare</i> ekspresiven izraz.
52.	<i>Ma noi <u>avremo un ruolo nostro</u>, particolare e insostituibile.</i> (Benni 2007: 146)	Avere un (proprio) ruolo: Imeti svojo vlogo	<i>A <u>igrali bomo svojo vlogo</u>, ki je specifična in nenadomestljiva.</i> (Benni 2010: 157)	Igrati (svojo) vlogo (igrati vlogo koga/česa): Predstavljati koga/kaj, ponazarjajoč njegove lastnosti, navade, obnašanje, biti kdo, kaj, pretvarjati se,	

				posnemati koga, kaj (SSF)	
--	--	--	--	------------------------------	--

Priloga 2: Delitev frazeološkega gradiva glede na obliko, ekvivalenco, prevodni postopek

	Popolna ekvivalenca (43)			
Glagolski (21)	<i>non vedere al di là del proprio naso</i>	pren.	<i>ne videti dlje od nosu</i>	pren.
	<i>buttarsi in ginocchio</i>	mod.	<i>vreči se na kolena</i>	mod.
	<i>indicare la via a qlcu.</i>	mod.	<i>pokazati komu pot</i>	mod.
	<i>lavarsene le mani</i>		<i>umiti si roke</i>	
	<i>non avere peli sulla lingua</i>		<i>ne imeti dlak na jeziku</i>	
	<i>togliere il fiato a qlcu.</i>		<i>vzeti komu sapo</i>	mod.
	<i>scaldare il cuore</i>		<i>ogreti srce koga</i>	
	<i>passare all'attacco</i>		<i>preiti v napad</i>	
	<i>contare, contare qlco., contare meno di tutti, non contare nulla</i>		<i>šteti, šteti kaj/nekaj, šteti najmanj, ne šteti nič</i>	
	<i>non avere tempo</i>		<i>ne imeti časa</i>	
	<i>chinare la testa</i>		<i>skloniti glavo</i>	
	<i>sparire nel nulla</i>		<i>izginiti v nič</i>	
	<i>essere ai piedi di qualcuno</i>		<i>ležati komu pred nogami</i>	
	<i>dibattersi come un pesce in secca</i>	pren.	<i>premetavati se kot riba na suhem</i>	
	<i>spostare il culo</i>		<i>premakniti rit</i>	
	<i>fermare il respiro a qlcu.</i>	mod.	<i>zaustaviti dih komu</i>	mod.
	<i>buttare in strada qlcu.</i>		<i>vreči koga na cesto</i>	
	<i>tornare come nuovo</i>		<i>biti spet kot nov</i>	
	<i>vedere qlco. negli occhi di qlcu., leggere qlco. negli occhi di qlcu.</i>		<i>videti kaj v čigavih očeh, brati kaj v čigavih očeh</i>	
	<i>passare la parola a qlcu., cedere la parola a qlcu.</i>		<i>predajati komu besedo</i>	
	<i>prendersi una responsabilità</i>		<i>prevzeti odgovornost</i>	
Prislovni (10)	<i>più o meno</i>		<i>bolj ali manj</i>	
	<i>a testa bassa</i>		<i>s sklonjeno glavo</i>	
	<i>veloce come il vento</i>		<i>hitro kot veter</i>	
	<i>come un'anguilla</i>		<i>kot jegulja</i>	
	<i>con un groppo alla gola</i>		<i>s cmokom v grlu</i>	
	<i>all'ultimo momento</i>		<i>v zadnjem trenutku</i>	
	<i>in nero</i>		<i>na črno</i>	
	<i>alla cieca</i>		<i>na slepo</i>	
	<i>giorno e notte</i>		<i>dan in noč</i>	
Pridevniški (1)	<i>a prima vista</i>		<i>na prvi pogled</i>	
	<i>in lacrime</i>		<i>v solzah</i>	
Samostalniški (6)	<i>buon gusto</i>		<i>dober okus</i>	
	<i>stato d'animo</i>		<i>stanje duha</i>	
	<i>trampolino di lancio</i>		<i>odskočna deska</i>	
	<i>due corna a uno</i>	pren.	<i>dva rogova proti enemu</i>	pren.
	<i>mani nude</i>		<i>gole roke</i>	
	<i>ombra di dubbio</i>	pren.	<i>senca dvoma</i>	
Stavčni	<i>viene il momento</i>		<i>trenutek napoči</i>	

(4)	<i>qlco. esce di bocca a qlcu.</i>		<i>kaj uide komu iz ust</i>	
	<i>la scintilla (della simpatia) scatta tra qlcu.</i>		<i>iskra (naklonjenosti) preskoči med kom</i>	
	<i>i pensieri nuotano in testa a qlcu.</i>	pren.	<i>misli plavajo komu po glavi</i>	pren.
Pragmاتيč ni (1)	<i>neanche per sogno</i>		<i>niti v sanjah</i>	

	Delna ekvivalenca (68) DON = delna oblikovna neprekrivnost; PON= popolna oblikovna neprekrivnost; D = ohranjen denotativni pomen; D+K = ohranjena denotativni in konotativni pomen; *= popolna ekvivalenca na slovarski ravni				Podtip
Glagolski (25)	<i>andarsene</i>		<i>speljati se, odstraniti se</i>		DON I, D+K
	<i>essere allo stremo delle forze</i>		<i>biti na koncu moči</i>		DON I, D+K
	<i>fare i cornetti</i>	pren.	<i>postaviti komu rožičke na glavo</i>	pren.	DON II, D+K
	<i>scoppiare in pianto</i>		<i>planiti v solze</i>	*mod.	DON I, D+K
	<i>levarsi dai piedi</i>		<i>pobratiti se</i>	*	DON II, D+K
			<i>spraviti se komu s poti</i>	*	DON I, D+K
	<i>giocarsi qlco.</i>		<i>postaviti kaj na kocko</i>		DON I, D+K
	<i>avere ragione</i>		<i>imeti prav</i>		DON I, D+K
	<i>chiamare le cose col loro nome</i>		<i>po domače povedati</i>		DON II, D+K
	<i>prendersi la testa tra le mani</i>		<i>prijeti se za glavo</i>		DON I, D+K
	<i>arrivare a quel punto</i>		<i>iti (že tako) daleč</i>		DON II, D+K
	<i>cadere nel vuoto</i>		<i>naleteti na gluha ušesa</i>		PON, D+K
	<i>ridere di gusto</i>		<i>nasmejati se od srca</i>		DON I, D+K
	<i>ricominciare da capo col capo</i>	pren.	<i>z vrhom začeti od vrha</i>	pren.	DON II, D+K
	<i>spiare come un falco</i>	mod.	<i>prežati kot jastreb</i>		DON I, D+K
	<i>citare a pappagallo</i>	mod.	<i>ponavljati kot papagaj</i>	*	DON I, D+K
	<i>tenere il muso</i>		<i>kuhati mulo</i>		DON II, D+K
	<i>stare come un pascià</i>		<i>uživati kot paša</i>	*	DON I, D+K
	<i>avere in serbo (la mossa segreta)</i>		<i>imeti džokerja v rokavu</i>	mod.	skrčenje, D+K
	<i>costare caro a qlcu.</i>		<i>drago plačati kaj</i>	*	DON I, D+K
	<i>farsi in quattro</i>	pren.	<i>potrebovati štiri roke</i>	pren.	DON II, D+K
	<i>mettere a posto qlcu.</i>		<i>spraviti koga v red</i>		DON I,

					D+K
	<i>sputar sangue</i>		<i>scati kri</i>		DON I, D+K
	<i>aggiungere fuoco</i>	pren.	<i>doliti olja na ogenj</i>		DON I, D+K
	<i>stare sul gozzo</i>		<i>iti komu na jetra</i>		DON II, D+K
	<i>far circolare na voce</i>		<i>ne govoriti o imenih</i>		ON, D+K
Prislovni (10)	<i>ventiquattro ore su ventiquattro</i>		<i>štiriindvajset ur na dan</i>		DON I, D+K
	<i>da far pena</i>		<i>da se ti v dno srca zasmili</i>		DON I, D+K
	<i>di colpo</i>		<i>na lepem</i>		DON II, D+K
	<i>a fondo</i>		<i>do obisti</i>		DON II, D+K
	<i>appena in tempo</i>		<i>v zadnjem hipu</i>		DON II, D+K
	<i>fianco a fianco</i>		<i>z roko v roki</i>		DON II, D+K
	<i>con le lacrime agli occhi</i>		<i>na robu solz</i>		DON II, D+K
	<i>con la coda dell'occhio</i>		<i>s kotičkom očesa</i>		DON I, D+K
	<i>con le unghie e con i denti</i>		<i>s kremplji in zobmi</i>	*mod.	DON I, D+K
	<i>anni e anni</i>		<i>dolga leta</i>	*	DON I, D+K
Pridevniški (5)	<i>d'altri tempi</i>		<i>starega kova</i>		PON, D+K
	<i>di una certa età</i>		<i>v letih</i>		PON, D+K
	<i>sgozzato come un cane</i>	mod.	<i>pobit kot pes</i>		DON I, D+K
	<i>da toccarsi le palle</i>		<i>za se usrat</i>		DON II, D+K
	<i>a perdita d'occhio</i>		<i>do kamor seže pogled</i>		DON II, D+K
Samostalniški (2)	<i>brutta figura</i>		<i>slab vtis</i>		DON I, D+K
	<i>giornata storta</i>		<i>slab dan</i>		DON I, D+K
Stavčni (6)	<i>non c'è male</i>		<i>ni hudega komu</i>		DON I, D+K
	<i>il silenzio è sceso su qlco.</i>	mod.	<i>pozaba leži nad čim</i>	mod.	DON I, D+K
	<i>il discorso cade su qlcu./qlco.</i>		<i>pogovor se zavrti okoli koga/česa</i>		DON I, D+K
	<i>la testa di qlcu. gira</i>		<i>komu se zvrtil v glavi</i>		DON I, D+K
	<i>la Storia si ripete</i>	pren.	<i>ista zgodba se ponavlja</i>	mod.	DON I, D+K
	<i>giunge l'ora</i>		<i>čas napoči</i>		DON I, D+K
Pragmatič	<i>non ci penso neanche</i>		<i>niti slučajno</i>		DON I, D+K

ni (6)	<i>meno male</i>		<i>še dobro</i>		DON II, D+K
	<i>per forza</i>		<i>nič čudnega</i>		PON, D+K
	<i>non fa niente</i>		<i>je že v redu</i>		PON, D+K
	<i>altro che</i>		<i>ti bom že dal/a</i>		PON, D+K
	<i>va bene</i>		<i>v redu</i>		PON, D+K
glag. → stav. (6)	<i>vederne di belle</i>		<i>kaj bo še veselo</i>		PON, D+K
	<i>passarsela male</i>		<i>komu gre slabo</i>		DON II, D+K
	<i>starci</i>		<i>komu je prav</i>		PON, D+K
	<i>mettere giù le mani (da qlcu.)</i>		<i>roke stran (s koga)</i>	pren.	DON I, D+K
	<i>avere qlco. in testa</i>		<i>zamisel se rodi v glavi komu</i>		DON I, D+K
	<i>avere le lacrime agli occhi</i>		<i>solze stopijo komu v oči</i>	*	DON I, D+K
stav. → glag. (1)	<i>essere dura per qlcu.</i>		<i>iti za nohte, kremplje in kopita komu</i>	pren.	PON, D+K
pris. → stav. (2)	<i>sul punto di</i>		<i>malo manjka</i>		PON, D+K
	<i>a questo punto</i>		<i>trenutek napoči</i>	*	PON, D+K
sam. → glag. (1)	<i>casa sulle spalle</i>	pren.	<i>nositi hišico na plečih</i>	pren.	DON II, D+K
glag. → prisl. (1)	<i>non sognarsi mai</i>		<i>niti v sanjah</i>		DON I, D+K
prid. → sam. (1)	<i>pari e patta</i>		<i>čisti računi</i>		PON, D+K
prid. → glag. (2)	<i>pari e patta</i>		<i>biti kvit</i>		PON, D+K
	<i>di centro</i>		<i>zadeti v črno</i>		PON, D+K

	Ničta ekvivalenca (85) N I = nevtralizacija I; N II = nevtralizacija II; sist. = ustreznica iste besedne vrste; bes. = ustreznica druge besedne vrste; D = ohranjen denotativni pomen; D+K = ohranjena denotativni in konotativni pomen; *=obstoj popolno/delno ekvivalentnega frazema na slovarski ravni			
Glagolski (51)	<i>non perdersi d'animo</i>	*	<i>ne izgubiti poguna</i>	N II, sist., D + K
	<i>essere patta</i>	*	<i>biti izenačen, biti neodločen</i>	N II, sist., D + K
	<i>darla in giro come il verderame</i>	pren.	<i>vlačiti se kot modra galica</i>	N II, sist., D + K

	<i>farcela</i>		<i>uspeti</i>	N I, sist., D
	<i>urlare come un porcello sgozzato</i>	pren.	<i>kričati, kot da bi koga drli iz kože</i>	NII, sist., napačno križanje, D + K
	<i>essere al passo</i>	*	<i>zlit se z okoljem</i>	N II, sist., D + K
	<i>dare retta a qlcu.</i>		<i>slediti komu</i>	N I, sist., D
	<i>stare a proprio agio</i>		<i>počutiti se prijetno</i>	N II, sist., D + K
	<i>avere un occhio clinico</i>	*	<i>biti pronicljiv opazovalec</i>	N II, sist., D + K
	<i>parlare a vanvera</i>		<i>biti nepremišljen</i>	N II, sist., D
	<i>farla lunga</i>		<i>komplicirati</i>	N I, sist., D + K
	<i>tenere banco</i>		/	Izpustitev, bes., D
	<i>fare centro al primo colpo</i>	fr. + fr.	<i>ne zgrešiti cilja</i>	N II, sist., D + K
	<i>farsi bello</i>		<i>polepšati se</i>	N I, sist., D
	<i>fare bella figura</i>	*	<i>ne osmešiti se</i>	N I, sist., D + K
	<i>fare a botte</i>		<i>tepsti se</i>	N I, sist., D
	<i>prenderle</i>	*	<i>tepsti</i>	N I, sist., D
	<i>pagar dazio</i>		<i>plačati davek za kaj</i>	N II, sist., D + K
	<i>essere in grado</i>		<i>uspeti, zmoči, znati</i>	N I, sist., D
	<i>essere in rosso</i>	*	<i>biti v minusu</i>	terminološka SBZ, sist., D
	<i>fare storie</i>		<i>nekaj sрати</i>	N II, sist., D + K
	<i>lasciar perdere</i>		<i>pustiti kaj</i>	N II, sist., D + K
	<i>fare un culo così</i>		<i>zjebati</i>	N I, sist., D + K
	<i>fare presente qlco. a qlcu.</i>		<i>usmeriti čigavo pozornost v kaj</i>	SBZ, sist., D + K
	<i>rendersi conto</i>		<i>opaziti</i>	N I, sist., D
	<i>andarsene di buon passo</i>	fr. + fr.	<i>pohiteti</i>	N I, sist., D + K
	<i>parlare chiaro</i>		<i>jasno povedati</i>	N II, sist., D
	<i>voltare le spalle a qlcu.</i>		<i>odvrčati se od koga</i>	N II, sist., D
	<i>ridere di gusto</i>	*	<i>veselo se zasmeljati</i>	N II, sist., D + K
	<i>andare a pennello</i>		<i>prilegati se komu, kot bi bil ukrojen po meri</i>	N II, sist., D + K
	<i>mettersi in mostra</i>		<i>izstopati</i>	N I, sist., D
	<i>adattarsi come un guanto</i>	pren.	<i>prilagoditi se kot volnena rokavica roki</i>	N II, sist., D + K
	<i>sgranare gli occhi</i>	*	<i>izbuljiti oči</i>	N II, sist., D
	<i>mettersi al lavoro</i>		<i>lotiti se dela</i>	N II, sist., D
	<i>essere tale e quale</i>		<i>sovpadati s čim</i>	N II, sist., D
	<i>non andare bene</i>		<i>zgrešiti kaj</i>	N II, sist., D + K
	<i>parare il colpo</i>		<i>biti izenačeno</i>	N II, sist., D
	<i>passarla liscia</i>		<i>plačati komu</i>	N I, sist., D + K
	<i>tenersi buono qlco.</i>		<i>prišparati si kaj</i>	N I, sist., D + K
	<i>rompere i coglioni a qlcu.</i>		<i>zajebavati koga</i>	N I, sist., D + K
	<i>spuntarla</i>	*	<i>premagati koga</i>	N I, sist., D
	<i>tirare fuori</i>		<i>odkriti</i>	N I, sist., D
	<i>scamparla</i>		<i>rešiti se</i>	N I, sist., D
	<i>mettersi le mani nei capelli</i>		<i>iti si v obupu z rokami skozi lase</i>	N II, sist., D + K
	<i>contare zero</i>		<i>biti ničla</i>	N II, sist., D + K
	<i>(non) dare in escandescenze</i>		<i>ukrotiti jezo</i>	N II, sist., D + K
	<i>cambiare vita</i>		<i>spremeniti slog življenja</i>	N II, sist., D
	<i>sfuggire di mano</i>		<i>uiti spod nadzora</i>	N II, sist., D + K
	<i>stare a cuore a qlcu.</i>	*	<i>mučiti koga</i>	N I, sist., D + K
	<i>mettere a punto</i>		<i>dogovoriti se</i>	N I, sist., D
	<i>tagliare il mazzo</i>		<i>privzdigniti karte</i>	N II, sist., D + K
Prislovni	<i>di colpo</i>		<i>v (istem) hipu, v trenutku</i>	N I, sist., D

(13)			<i>napočiti</i>	N I, bes., D + K
			<i>naenkrat</i>	N I, sist., D + K
			<i>nenadoma koga prešine</i>	N II, sist., D + K
	<i>di scatto</i>		<i>bliskovito, nenadoma, sunkovito</i>	N I, sist., D + K
	<i>qua e là</i>	*	<i>po dvorani</i>	N II, sist., D
	<i>a tempo pieno</i>		<i>povsem</i>	N I, sist., D + K
	<i>in tutto e per tutto</i>		<i>vsa</i>	N I, bes., D
	<i>col cuore in gola</i>		<i>srce vztrepeta komu</i>	N II, bes., D + K
	<i>uno-per-uno</i>		<i>vsak posebej</i>	N II, sist., D
	<i>a colpo d'occhio</i>		<i>takoj</i>	N I, sist., D
	<i>con un filo di voce</i>		<i>s komaj slišnim glasom, komaj slišno</i>	N II, sist., D + K
	<i>poco o niente</i>		<i>skoraj nič</i>	N II, sist., D
	<i>più o meno</i>	*	<i>približno</i>	N I, sist., D
	<i>in bella vista</i>		<i>sredi</i>	N I, bes., D
	<i>d'un tratto</i>		<i>v hipu</i>	N II, sist., D
Pridevniški (4)	<i>di buon gusto</i>		<i>po bontonu, okusno</i>	N I, sist., D + K
	<i>di classe</i>		<i>odličen</i>	N I, sist., D + K
	<i>vispo come un segugio</i>	pren.	<i>živahen kot lovski pes</i>	N II, sist., D + K
	<i>pari e patta</i>	*	<i>biti izenačen</i>	N II, bes., D
Samostalniški (4)	<i>buono a niente</i>		<i>ničvrednej</i>	N I, sist., D + K
	<i>buon gusto</i>		<i>bonton</i>	N I, sist., D
	<i>pezzo forte</i>		<i>osrednji članek</i>	N II, sist., D
	<i>ora di punta</i>		<i>prometna konica</i>	SBZ, sist., D
Stavčni (3)	<i>non c'è verso</i>		<i>ni mogoče</i>	N II, sist., D
	<i>si dà il caso</i>		<i>naj poudarim</i>	N II, bes., D
	<i>non un'anima</i>	*	<i>popolnoma prazen</i>	N I, bes., D
Pragmatični (10)	<i>di grazia</i>		<i>biti lahko srečen</i>	N II, bes., D + K
	<i>per carità</i>		<i>nikakor ne</i>	N II, sist., D + K
	<i>meno male</i>		<i>res krasno</i>	N II, bes., D + K
	<i>alla faccia di</i>		<i>ste pa skromni</i>	N II, bes., D + K
	<i>andiamo male</i>		<i>imeti slabe novice</i>	N II, bes., D + K
	<i>un corno!</i>		<i>utihnite že</i>	N II, bes., D + K
	<i>come no</i>		<i>jasno</i>	N I, sist., D
	<i>guarda caso</i>		<i>kdo bi si mislil</i>	N II, bes., D + K
	<i>al diavolo</i>	*	<i>hudiča</i>	N I, sist., D + K
	<i>roba da matti</i>		<i>ne morem verjeti</i>	N I, sist., D + K

	Kompenzacija K I = kompenzacija I, K II = kompenzacija II				
Glagolski (34)	<i>ripartire</i>	K I, sist.	<i>pobrisati jo</i>		prava (sganciare)
	<i>sprecare</i>	K I, sist.	<i>iti v nič</i>		prava
	<i>stare sempre insieme</i>	K II, sist.	<i>biti kot rit in srajca</i>		nepr. B
	<i>menarsi</i>	K I, sist.	<i>biti si v laseh</i>		nepr. B
	<i>riprendersi</i>	K I, sist.	<i>priiti k sebi</i>		nepr. B
	<i>boccheggiare</i>	K I, sist.	<i>ujeti sapo</i>		nepr. B
	<i>non avanzare, stare fermo</i>	K II, sist.	<i>biti pri miru</i>		nepr. B
	<i>non esserci tempo</i>	K II, sist.	<i>ne imeti časa za kaj</i>		nepr. B
	<i>gaffe</i>	K I, bes.	<i>ustreliti kozla</i>		nepr. B
	<i>in verità</i>	K I, bes.	<i>povedati po pravici</i>		prava (ben poca, pensate)
	<i>tenere a qlco.</i>	K II, sist.	<i>biti komu pri srcu</i>		nepr. B

	<i>venire colpito non gravemente</i>	K II, sist.	<i>odnesti jo s čim</i>		nepr. B
	<i>sfogare</i>	K I, sist.	<i>dati čemu duška</i>		nepr. B
	<i>sbagliarsi</i>	K I, sist.	<i>živeti v zmoti</i>		prava (rivolgere la parola, rendersi conto)
	<i>incontrarsi</i>	K I, bes.	<i>križati svoje poti</i>	mod.	prava (rivolgere la parola, rendersi conto)
	<i>chiudere</i>	K I, sist.	<i>zapreti svoja vrata</i>		prava
	<i>rassicurare qlcu.</i>	K I, sist.	<i>pomiriti duhove</i>		prava
	<i>con un accenno di lacrima</i>	K II, bes.	<i>potočiti solzo</i>		nepr. B
	<i>nascere</i>	K I, sist.	<i>priti na svet</i>		prava (cibarsi di ruffianeria)
	<i>mangiare</i>	K I, sist.	<i>poganjati kaj po grlu</i>	mod./ napačn a raba	prava (in dosi massicce)
	<i>non riuscire a dire di più</i>	K II, sist.	<i>ne spraviti iz sebe ničesar</i>		nepr. B
	<i>nascere</i>	K I, sist.	<i>ugledati obličje sveta</i>	neuspešno križanje	prava (pria ch'io nascessi)
	<i>confrontare qlcu. con qlcu.</i>	K I, sist.	<i>postaviti koga ob boku komu</i>		prava (sfiorare, stroncare, degnissimi)
	<i>sproloquiare</i>	K I, sist.	<i>tvesti prazne marnje</i>	mod.	nepr. B
	<i>affrontare</i>	K I, sist.	<i>postaviti se po robu čemu</i>		nepr. B
	<i>trombarsi qlcu.</i>	K I, sist.	<i>dati koga dol</i>		nepr. B
	<i>fronteggiarsi</i>	K I, sist.	<i>biti vsak na svojih okopih</i>		nepr. B
	<i>senza inutili attese</i>	K II, bes.	<i>izgubljati čas</i>		nepr. B
	<i>saltare</i>	K I, sist.	<i>iti po zlu</i>		nepr. B
	<i>scaricare come un pacco</i>	K II, sist.	<i>odvreči koga kot vrečo</i>		nepr. B
	<i>licenziare qlcu.</i>	K I, sist.	<i>vreči koga na cesto</i>		prava (cafone, spedire)
	<i>muovere i destini</i>	K II, sist.	<i>vleči niti usode</i>	pren.	nepr. B
	<i>dilungarsi</i>	K I, sist.	<i>ne izgubljati besed</i>		nepr. B
	<i>avere un proprio ruolo</i>	K II, sist.	<i>igrati čigavo vlogo</i>		nepr. B
Prislovni (7)	<i>ore</i>	K I, sist.	<i>ure in ure</i>		nepr. B
	<i>non durare mai troppo</i>	K II, sist.	<i>prej ali slej (potihniti)</i>		prava (sfottò)
	<i>imminente</i>	K I, sist.	<i>vsak čas</i>		nepr. B
	<i>ogni giorno</i>	K II, sist.	<i>iz dneva v dan</i>		nepr. B
	<i>cavalcare qlco.</i>	K II, bes.	<i>na krilih česa</i>		nepr. B
	<i>anzitutto</i>	K I, sist.	<i>na prvem mestu</i>		nepr. A
	<i>libero</i>	K I, bes.	<i>po mili volji</i>		prava

					(sfogo)
Pridevniški (1)	<i>comodo</i>	K I, sist.	<i>pri roki</i>		prava
Samostalnik i (1)	<i>grande destino</i>	K II, sist.	<i>svetla prihodnost</i>		nepr. B
Stavčni (8)	<i>accidenti</i>	K I, bes.	<i>niti na kraj pameti ne pade komu</i>		nepr. B
	<i>sparare a propria volta</i>	K II, bes.	<i>vrsta pride na koga</i>		nepr. B
	<i>avere gli occhi iniettati di insaccato</i>	K II, sist.	<i>kaj gleda iz ušes komu</i>	pren.	nepr. B
	<i>non sapere</i>	K II, bes.	<i>ne sanja se komu</i>		prava (miasma, udire ...)
	<i>se solo avessi immaginato</i>	K II, sist.			nepr. B
	<i>non entrare mai più</i>	K II, bes.	<i>vrata so zaprta za koga</i>		nepr. B
	<i>non importare a qlcu.</i>	K II, sist.	<i>komu ne biti mar</i>		nepr. B
	<i>la voce non esce</i>	K II, sist.	<i>glas se zatakne komu v grlu</i>		nepr. B
Pragmatični (2)	<i>mah</i>	K I, sist.	<i>kaj pa vem</i>		nepr. B
	<i>oh sì</i>	K I, sist.	<i>rade volje</i>		nepr. B

Izjava o avtorstvu

Izjavljam, da je magistrsko delo v celoti moje avtorsko delo ter da so uporabljeni viri in literatura navedeni v skladu s strokovnimi standardi in veljavno zakonodajo.

Ljubljana, 15. junija 2015

Ilaria Ciccone